

Borger - Vennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

af

Det forenede Understøttelses=
Selskab.

Sex og Fyrgetyvende Aargang.

Kjöbenhavn 1834.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets - Bogtrykker.

05.6
Bo 66

1834
Aug 46

17530

Register

over

Indholdet af Bladet Borgervennen.

Ser og Fyrgetyvende Hargang.

No.		Side.
1.	Fortsættelse af: Krigsscener	1:8
2.	Bekjendtgjørelse. — Fortsættelse af: Krigsscener	9:16
3.	Fortsættelse af: Krigsscener	17:24
4.	Slutning af: Krigsscener. — Om Red- ningsanstalterne i Amerika	25:32
5.	Fortsættelse af: Om Redningsanstal- terne i Amerika	33:40
6.	Fortsættelse af: Om Redningsanstal-	

No.	Side.
	terne i Amerika. — Extract af fjerde Kvartals Regnskab 1833 41:44
7.	Anmeldelse. — Fortsættelse af: Om Redningsanstalterne i Amerika 45:52
8.	Fortsættelse af: Om Redningsanstal- terne i Amerika 53:60
9.	Fortsættelse af: Om Redningsanstal- terne i Amerika. — Extract af General- Regnskabet for 1833 61:68
10.	Slutning af: Om Redningsanstal- terne i Amerika. — Om Hals hugnings- Straffen 69:76
11.	Fortsættelse af: Om Hals hugnings- Straffen 77:84
12.	Fortsættelse af: Om Hals hugnings- Straffen 85:92
13.	Fortsættelse af: Om Hals hugnings- Straffen 93:100
14.	Bekjendtgjørelse 101:108
15.	Slutning af: Bekjendtgjørelse. — Fortsættelse af: Om Hals hugnings- Straffen 109:116

No.	Side.
16.	Slutning af: Om Halsbhugnings- Straffen 117:124
17.	Hovmod er ligesaa unaturlig som lat- terlig. — Myrernes Naturhistorie ... 125:132
18.	Fortsættelse af: Myrernes Naturhi- storie 133:140
19.	Fortsættelse af: Myrernes Naturhi- storie 141:148
20.	Slutning af: Myrernes Naturhistorie. — Fruentimmer bør lægge Bind paa videnskabelig Dannelse 149:156
21.	Fortsættelse af: Fruentimmer bør lægge Bind paa videnskabelig Dannelse. — Extract af første Qvartals Regnskab 1834 157:160
22.	Slutning af: Fruentimmer bør lægge Bind paa videnskabelig Dannelse. — Efterretning om et lærd og et ulærd Fruentimmers Skjæbne 161:168
23.	Slutning af: Efterretning om et lærd og et ulærd Fruentimmers Skjæbne. — En Drøm 169:176

No.		Side.
24.	Slutning af: En Drøm. — Tænk paa Cæsar. — En Fabel	177:184
25.	De tre Kjemper	185:192
26.	Fortsættelse af: De tre Kjemper	193:200
27.	Fortsættelse af: De tre Kjemper	201:208
28.	Fortsættelse af: De tre Kjemper	209:216
29.	Slutning af: De tre Kjemper	217:224
30.	Betragtninger over Lottospillet	225:232
31.	Fortsættelse af: Betragtninger over Lottospillet	233:240
32.	Fortsættelse af: Betragtninger over Lottospillet	241:248
33.	Fortsættelse af: Betragtninger over Lottospillet. — Extract af andet Qvar- tals Regnskab 1834	249:252
34.	Fortsættelse af: Betragtninger over Lottospillet	253:260
35.	Slutning af: Betragtninger over Lot- tospillet	261:268
36.	Anmeldelse. — Bemærkninger over den danske Kirkes symboliske Bøger, som	

No.	Side.
	Bidrag til Berigtigelse af forudsattede vrangte Meninger herom 269:276
37.	Anmeldelse. — Fortsættelse af: Bes- mærkninger over den danske Kirkes symbolske Bøger ic. 277:284
38.	Fortsættelse af: Bemærkninger over den danske Kirkes symbolske Bøger ic. 285:292
39.	Anmeldelse. — Fortsættelse af: Bes- mærkninger over den danske Kirkes symbolske Bøger ic. 293:300
40.	Fortsættelse af: Bemærkninger over den danske Kirkes symbolske Bøger ic. 301:308
41.	Slutning af: Bemærkninger over den danske Kirkes symbolske Bøger ic. 309:316
42.	Noget om Mordforsøget med den saa- kaldte Helvedesmaskine 317:324
43.	Slutning af: Noget om Mordforsø- get med den saakaldte Helvedesmaskine. — Hans Hendriksen Allesøe, Snig- morder 325:332
44.	Fortsættelse af: Hans Hendriksen Alle- søe, Snigmorder 333 340

No.	Side.
45.	Fortsættelse af: Hans Hendriksen Alle: søe, Snigmorder 341:348
46.	Fortsættelse af: Hans Hendriksen Alle: søe, Snigmorder 349:356
47.	Fortsættelse af: Hans Hendriksen Alle: søe, Snigmorder. — Extract af tres- die Qvartals Regnskab 1834 357:360
48.	Fortsættelse af: Hans Hendriksen Alle: søe, Snigmorder 361:368
49.	Slutning af: Hans Hendriksen Alle: søe, Snigmorder. — Kort Skildring af et Par franske Revolutionsgene- raler 369:376
50.	Anmeldelse. — Fortsættelse af Kort Skildring ic. 377:384
51.	Slutning af: Kort Skildring ic. 385:392
52.	Naturlige og phantastiske Fornøielser 393:400

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 1.

Løverdagen den 4de Januar 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Krigsscener.

(Fortsættelse.)

En Mængde Flygtninger, som vare komne bort fra deres egne Batailloner, formerede sig nu i Linie paa vore Fløie; vi gave en dygtig Salve og angrebe dernæst ufortøvet med Bajonnetten. Fjenden studsede, hans Gelede brødes og han flygtede snart i den største Uorden. Uden at give ham Tid til at besinde sig, fulgte vi efter og toge, næsten uden Tab, Slottet og Skoven tilbage. Dette Forsøg var det sidste fra nogen af Siderne; thi Dagen var allerede forbi og det mørknedes stærkt. For anden Gang befandt vi os saaledes, efter en blodig og

møisommelig Dag, paa samme Plet, hvor vi om
 Morgenen havde staaet. De samme vilde Scener,
 den samme Forvirring af Sprog og Dialekter, som
 havde fundet Sted den foregaaende Nat, viste sig
 ogsaa nu. Folk fra alle Lande raabte og skreg,
 enhver i sit Tungemaal; Alle vare trætte og syfsel:
 fatte paa een og samme Maade, nemlig med at
 tænde Ild og lægge sig omkring dem for at sove.
 Den Bataillon, hvortil jeg hørte, sendtes omtrent
 3000 Alen til Høire, for at danne Forposter, hvor:
 imod de Tropper, som tilforn havde haft denne
 Tjeneste, afløstes og trak sig tilbage for at udhvile
 sig bagved Armeen. Med Undtagelse heraf var
 Alt paa samme Fod, som Aftenen tilforn, og Nat:
 ten tilbragtes ligesom de nærmest foregaaende Næt:
 ter, nemlig under aaben Himmel, omkring Ildene.
 Uddeling af Kjød, haardt Brød og Rum fandt
 Sted, og med det Førstnævnte, stegt paa Gløder,
 gjorde vi et godt Aftensmaaltid, hvortil de fleste
 af os, som virkelig vare nær ved at segne af Hun:
 ger, ogsaa høiligen trængte; men efterat Groggen
 havde begyndt at gaae rundt, samt Piber og Ciga:
 rer vare tændte, lagde vi os ikke til at sove, førend
 mere end een lystig Historie var bleven fortalt.
 Alligevel vare vi under al vor Glæde ikke befriede
 for alvorlige og sørgelige Følelser. Vore Rækker

vare blevne meget tyndere, mangen en elsket Kammerat savnedes, og det er den rene Sandhed, naar jeg siger, at vi midt i Glæden sørgede over de Faldne. Men Feltlivet føder og maa hos Mennesket nødvendigviis føde en høiere Grad af Selvfjærlighed, end alle andre Livets Forhold, hvorfor jeg ogsaa maa tilstaae, at Soldaten, naar ikke netop en fortrølig Ven er bleven hambersøvet, sædvanligen tænker mere paa de Levende, end paa de Døde. Enhver, som kommer uskadet derfra, er for glad over, selv at være i Behold, til længe at lade sin Glæde forstyrres ved Betragtninger over de mindre Heldiges Skjebne.

Morgenrøden den 12te fandt os under Baarben, i samme Stilling, som den 11te. Kort førend det dagedes adspredte vor Bataillon tvende Compagnier foran sig og tog med de øvrige Postbagved en Hække med Grav, for at faae en aaben Mark, nemlig en afhøstet Uger, nærmest foran sin Front; thi da Fjenden saaledes ingen Dækning kunde finde, isald han rykkede frem imod os, maatte vor Ild blive saameget virksommere. Fjenden gav os imidlertid ingen Leilighed til at drage Nytte af denne Postering.

Den franske Armee stod endnu foran os med betydelig Styrke, men holdt sig aldeles stille.

Den ene Time forløb efter den anden, uden at Bevægelser udførtes fra nogen af Siderne, indtil Klokken 8 om Formiddagen, da den franske Colonne, som stod paa Veien, begyndte at gaae tilbage. En engelsk Officeer, som bemærkede dette, og ei vilde tilstede, at Colonnens Retraite skulde gaae for sig aldeles uden Blodsudgydelse, lod, formodentlig uden at have Befaling dertil, tvende under hans Commando værende Kanoner affyre imod den. Jeg veed ikke, om disse to Skud opirrede Marskalk Sault, eller om han vilde indbilde os, at han havde til Hensigt at fornye Fjendtlighederne, men Skuddene bleve strax besvarede. Colonnen standsede, gjorde Omkring og syntes i Begreb med at rykke frem imod os. Pistolletterne rykkede ud fra begge Sider og Tirailleursilden begyndte; dog paafulgte intet alvorligt Angreb og der foretoges kun saa meget, som behøvedes for at sængsle vor Opmærksomhed. Henimod Middag forstummede endeligen Ilden og Fjendtlighederne standsede.

Jeg har sagt, at en stærk Tirailleursild fandt Sted indtil Middagstiden, da en høitidelig Stilhed begyndte at herste langs den hele Linie. Imidlertid havde Marskalk Sault ingenlunde opgivet ethvert Haab om at slaae vor venstre Fløi og saa:

Iedes bemestre sig den Wei, paa hvilken alle vore Fornødenheder bleve os tilførte; han syntes ifkun overbeviist om, at dette ikke vilde lykkes ham ved Hjelp af et aabenlyst Angreb, men at han derimod maatte søge at manøvrere os ud af vor Stilling. Det vilde overstige min Evne, at beskrive alle de Manøvrer og Contramanøvrer, som nu fandt Sted imellem begge Armeer. Hvad jeg selv saae, kan jeg dog meddele, omendstjøndt det kun giver en meget usfuldstændig Idee om disse store Spilleres gjensidige Forsøg imod hinanden.

En halv Times Tid havde vi staaet, eller, rettere sagt, ligget bagved vor Hække, da en Gruppe af Officerer til Hest, paa en af Franskmændene besat Bakke, tiltrak sig vor Opmærksomhed. Det var Soult og hans Stab. Marskalken steg af, lænede sin Riffert paa Sadlen og beskuede vor Linie. Imedens Soult saaledes var sysselsat, reed Lord Wellington, ledsaget af en Snees Adjutanter og Ordonantser, op paa en Høide lige over for den franske General og rettede strax sin Riffert imod hans. Begge Hærførerne betragtede saaledes hinanden i nogle Secunder. En af Soults Ledsagere reed nu i strakt Galop tilbage, og Wellington ilede, saa hurtigt som hans Hest kunde rende,

ad Arcanques til. I et Qvarteerstid forblev endnu Alt stille.

Soult tøvede ikke længe med at ride bort i samme Retning som Wellington, og vi vare i spændt Forventning af det, der nu vilde skee, da Spidsen af en fransk Colonne viste sig paa Høiderne foran Arcanques. Vi ventede naturligviis at blive angrebne, men det skete ikke; thi i det samme Dieblif, da den franske Colonne viste sig foran Arcanques, glimrede Skoven bagved samme af engelske Bajonnetter, og det saae ud, som om begge Colonner havde sat hinanden Stevnemøde i Byen. Marskalk Soult viste sig atter paa Høiderne ligeover for os, men noget mere til Høire end første Gang, og syntes med dyb Interesse at betragte vore Troppers Bevæggelser. Hans Planer vare gjennemskuede og han trak derfor, lidt efter lidt, sin Colonne tilbage.

”Hvad skal der nu gaae for sig”, tænkte jeg; men i samme Dieblif bleve de foranliggende Høider besatte af den ovenfor omtalte eller maaskee en anden Colonne, medens, fra vor Side, tre friske Brigader rykkede den imøde. Fjenden trak sig atter tilbage. Hele Dagen forløb saaledes med at lade Colonnespidsen vise sig og igjen forsvinde, idet begge Armeer førtes ligesom Skakbrætter, imellem tvende omtrent lige duelige Spillere. Da Mørket

faldt paa, ophørte Manøvreringen af sig selv, og vi begyndte at forberede os paa at tilbringe den frembrydende Nat saa godt som muligt.

Det faldt denne Nat i mit Lod, at trække paa Feltvagt. Saasnart det begyndte at mørknes satte jeg mig i Spidsen for mit Comando og marscherede ned til Ruinerne af Maires Huus, mellem vor Stilling og den fjendtlige. Her posterede jeg Feltvagten og lod tænde Bagtild, imedens Bedetterne bleve udstillede noget fremad paa den nærmeste Skraaning af de foranliggende Høider. Paa Toppen af disse havde Franskmændene deres Feltvagter, hvis Bedetter stode paa den samme Skraaning, omtrent 30 Skridt fra vore. Enhver Bedets Liv var saaledes i en Andens Hænder; men saavel Engellænderne som Franskmændene vare for godt beskjendte med civiliserede Nationers Krigsbrug, til at de uden Nødvendighed skulde gjøre Vold paa en Bedets Sikkerhed.

Man vil letteligen indsee, at jeg i denne Nat maatte befinde mig i en stor Spænding og anvende det nøiagtigste Overlæg. Min Ven Grey gjorde mig Selskab, og Natten forløb saaledes ret behageligt, omendstjøndt uden Søvn. Vi skiftedes til, hver halve Time at visiterer Bedetterne, hvilke, ligesom Skildvagter i Almindelighed, af-

løstes hver anden Time; den Bestæftigelse, som disse Potrouilleringer og Afløsningerne medførte, var tilstrækkelig til at betage os al Sovelyst. Soldaten, som intet Ansvar havde, lagde sig til at sove med Geværret i Haanden, men Grey og jeg satte os, naar der var nogen Leilighed til Hvile, ned ved Ilden, for at ryge Tobak og samtale. Alt løb imidlertid fredeligt af. Med Undtagelse af Anraabningen langs vor egen og den fjendtlige Bedetkjæde var det allevegne stille foran os, og der indtraf intet Mærkværdigt, førend længe efter Midnat.

(Fortsættes.)

S. A. Fibiger.

Borger = Vennen.

Ser og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 2.

Løverdagen den 11te Januar 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Efter Indbydelse fra Administrationen afholdt det forenede Understøttelses- Selskab en General- forsamling den 27de November f. A. i hvilken blandt andet blev foretaget det i Lovene bestemte aarlige Valg paa en Committee til at eftersee de Selskabet tilhørende Statspapirer og øvrige Effecter, samt paa nye Repræsenter, Revisor og Administrator i deres Sted hvis Tid udløb med Aarets Udgang.

De Medlemmer som efter indhentede Erklæringer have modtaget Valget ere følgende:

A. Commiteen til Effecternes Eftersyn:

- Hr. Mægler Høskjær
 — Grosserer J. Holm, Ridder
 — Capitain Kern

B Til Repræsentanter:

For anden Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Justitsraad Nimb.	Hr. Landsoverrets-Procu- rator Haagen.
— Justitsraad Wedel.	— Etatsraad Johnsen.

For tredje Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Capt. G. L. Luren, Ridder.	Hr. Capt. P. L. Grove — Lieutn. G. L. Proffilius.
— Capt. G. G. Paludan.	

For fjerde Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Oberst G. J. v. Mi- chaelsen, Ridder.	Hr. Oberstl. von Linde, Ridder og Dannebm.
— Major von Mangor, Ridder.	— Major von Fibiger, Ridder.

For femte Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Hofprædikant Mønter, Ridder.	Hr. Pastor A. N. C. Smith.
— Hofprædikant Schibde, Ridder.	— Prof. Brorson, Ridder.

For sjette Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Etatsraad Herholdt, Ridder.	Hr. Professor Dr. Petersen.
— Assessor Pflugmacher	— Professor Dr. Klingberg.

For syvende Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Mægler Lottrup.	Hr. Bogholder Herforth.
— Grosferer J. P. Malting.	— Grosferer P. C. Knutzon.

For ottende Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Klædehandler S. S. Schmidt.	Hr. Klædehandl. C. Sürgensen.
— Wiinhandler A. S. Hansen.	— Wiinhandler F. D. Sürgensen.

Hr. Klædehandler C. F.
Henningsen.

Hr. Vinhandler J. Leder-
thoug.

For niende Klassefication.

Afgit:

Hr. Capt. Knoblauch.
— Major Conradt, Rid-
der.
— Major Bang.
— Kunstdreier Kørber.

Blev valgt:

Hr. Major Seidelin.
— Capt. Schapert.
— Kunstdreier Sæborg.
— Capitain Læderhandler
Scheller.

For tiende Klassefication.

Afgit:

Hr. Modehandler L. Ra-
phael.
— Professor L. Jacobsen,
Ridder.

Blev valgt:

Hr. Klædehandler B. M.
Goldschmidt.
— Cathet G. Revison.

C. Til Revisor.

Hr. Klædehandler H. H. Schmidt i Forening
med Hr. Grosserer D. Borgen som endnu vedbliv-
ver for Aaret 1833.

D. Til Administrator.

Undertegnede Major og Vinhandler Friederich
samt atter valgtes med 22 Stemmer.

Kassereens Regnskab for Aaret 1832 der under 16de October f. A. var tilbagesendt fra d. Hrr. Revisorer med hosføiet Erklæring om sammes Rigtighed, blev fremlagt og derfor qvitteret.

Efter Administrationens Indstilling blev Reserverebud Ebbesen ansat som Bud ved Selskabet, i den ved Døden afgangne Zimmermans Sted, hvis Enke var tildeelt en foreløbig Understøttelse, og det blev derefter tilkjendegivet Selskabet, at Administrationen overeensstemmende med den samme i sin Tid givne Bemyndigelse, havde antaget Kunstdreier Schauenborg til Reserverebud.

Endelig bleve følgende siden 27de Februar anmeldte og lovmæssig foreslaede nye Medlemmer antagne:

- Hr. Marschandiser S. Körner
- Assistent A. S. Bleckingsberg
- Borgemester B. Bentzen
- Farver Schovs Enke
- Poukist S. Hølsted
- Væinhandler F. Hansen
- Klædehandler D. J. Heilbuth
- Capitain Skrædermester H. P. Bech
- Grosserer M. J. Philipsen
- Futteralmager J. Birch
- Blikkenslager P. Vardinghausen

- Hr. Fuldmægtig S. G. Klein
 — Bertshuusholder Joh. Møller
 — Skrædermester Chr. Gierlew
 — Handskemager J. A. Nøhring
 — Copiist H. E. Veith
 — Skibstømmermand H. P. Rasmussen
 — Distillateur M. J. Kringelbach
 — Muurmester J. G. Grooss
 — Kammeraad Albrecht
 — Student Albrecht
 — Sergeant P. E. Numodt
 — Skrædermester H. G. Møller
 — Skrædermester E. G. Bergstrøm
 — Brændeviinsbrænder P. Diedrichsen
 — Muurmester E. P. Erichsen
 — Bødkermester H. P. Madsen
 — Lieutnaent Grev v. Kantzau,
 — Ritmester v. Gether
 — Lieutenant v. Witzleben
 — Klædehandler H. W. Dinesen
 — Major F. v. Dorschæus
 — Sommermester E. G. Huttman
 — Assessor E. B. Treschow
 — Pastor Jørgen Switzer
 — Secretair E. A. Muhle
 — Bygnings-Inspecteur Kornerup
 — Soldbetjent A. Westergaard
 — Sadelmagermester P. E. Dineson

og fra 1te Januar d. A.!

- Hr. Poletiebetjent T. J. Borch
 Frue Amtsprovstinde Bøgh
 Hr. Handskemagermester H. Lander
 — Figurant C. F. Jacobsen
 — Skomagermester C. C. Nyholm
 — Portner Jens N. Bovie
 Madam M. U. C. Hartman
 — U. C. Tapper
 Hr. Urtekræmmer Ab. Foght
 — Snekermester E. Macheus
 — Bagermester Umbach
 — Urtekræmmer J. G. Schepelern
 — Kunstdreier P. Martini
 Madam N. Friedländer
 Hr. P. H. Schmidt, Bud ved Theatret
 — Snekermester A. C. Just
 — Stolemagermester Hansen
 Jomfrue C. D. Sanne
 Hr. Malermester J. C. Berg
 — Hofekræmmer J. J. Wulff
 — Urtekræmmer Swane

Kjøbenhavn den 6te Januar 1834.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
 Selskab.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bentzen.

K r i g s s c e n e r.

(Fortsættelse.)

Det var omtrent Kl. 2 om Morgenen den 13de, da en Bedet, som jeg visiterede, meldte mig, at han for ti Minuter siden havde hørt en almindelig Støi langs den franske Linie og seet et Ildsignal stige i Veiret. "Har du nyligen seet de fjendtlige Bedetter blive afløste?" spurgte jeg ham. "Ja! Hr. Lieutenant", var Svaret, "Afløsningen gik just nu igjen tilbage." "Vi maa see efter", tilføjede jeg, og bukkende mig ned imod Jorden krøb jeg frem imod den nærmeste franske Bedet; der stod en saadan lige foran mig. Omendkjøndt det var ganske mørkt, kunde jeg dog see ham imod Luften, tilligemed hans Chacot og Gevær. Overbeviist om, at Alt var roligt, krøb jeg igjen tilbage.

En halv Time senere visiterede jeg den samme Karl. "Er der passeret Noget, siden jeg var her sidst?" spurgte jeg. "Intet, Hr. Lieutenant," var Svaret, "Alt er stille." Endnu engang krøb jeg frem, og da jeg atter saae den franske Bedet, holdt jeg mig overbeviist om, at Alt var i Orden.

(Fortsættes.)

S. A. Fibiger.

Borger = Vennen.

Sex og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 3.

Løverdagen den 18de Januar 1834.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universtets = Bogtrykker.

Krigsscener.

(Fortsættelse.)

Det samme skete ved de paafølgende Runder, jeg gjorde, indtil omtrent Kl. 4 om Morgenen, da mine Bedetter meldte mig, at de ikke havde bemærket nogen fransk Afsløsning, medens de stode paa Post. Jeg gik nu tilbage til Bagtilden og raadførte mig med Grey om, hvad der var at gjøre, og vi besluttede, ved en Recognosceringspatrouille at indhente Underretning om Sagens Beskaffenhed. Jeg tog fire Mand med mig og krøb atter op ad Skraaning. Bedetten stod endnu paa samme

Plat; vi listede os nærmere; han stod fremdeles lydløs og uroftet. Nu sprang vi endeligen ind paa ham, og den fangne Bedet var — en Busk, paa hvis Top man havde sat en Chacot og hvortil man havde lænet et Gevær. Fjenden var borte og havde kun efterladt sig Ildene, som rigeligen vare forsynede med Brænde. Naturligviis meldte jeg strax hvad jeg havde opdaget. Foran hele vor venstre Fløi foretoges nu en almindelig Recognoscering, hvorved det bekræftedes, at Marskalk Soult havde trukket sig tilbage og medført, ikke alene sit Artillerie og sit Troop, men endog sine Gaarede. Ingen kunde, mere end vi selv, beundre den udmærkede Duelighed, hvormed hele Restraiten var bleven udført.

Træfningen ved Uragne.

Den 7de November spiste jeg til Middag hos Generalen. Da jeg om Aftenen kom tilbage til Regimentets Leir, var der given Ordre, at vi næste Morgen Kl. 4 skulde være under Vaaben, for at angribe Fjenden. Min Ven Grey og jeg tilbragte endnu en Stund i hinandens Selskab. Vi

aftalte, at dersom en af os skulde falde, maatte den anden iværksætte den Afdødes sidste Villie, som angik Bestemmelser angaaende vore Efterladenskaber. Jeg havde saales til en af mine Kamerater testamenteret mine Baaben, til en anden min Pels, til en tredie min Hund, o. s. v. Med et hjerteligt Haandtryk toge vi derpaa Afsked fra hinanden, for det Tilfælde nemlig, om vi den næste Morgen ikke skulde faae Tid dertil; endeligen anbefalede jeg min Sjæl i Guds Haand og lagde mig til at sove.

Jeg havde sovet omtrent halvanden Time, da jeg blev vækket af en Underofficer, som gik omkring for at underrette os om, at Angrebet var udsat. Jeg kan ikke sige, om denne Efterretning var mig behagelig, eller ikke; men saameget er vist, at jeg ikke vedblev at sove med mindre Tryghed fordi jeg vidste, at endnu den Dag imorgen lovede os Sikkerhed for Liv og Sundhed. Iøvrigt vidste jeg ret vel, at der dog om ganske kort Tid vilde forefalde en Træfning og at det ikke havde stort at betyde, om den fandt Sted strax, eller et Par Dage senere.

Den følgende Morgen blev vi paa Paraden underrettede om, at Angrebet var opsat for de flette Beies Skyld. Omvendt kjøndt Regnen havde

ophørt allerede for flere Dage siden, vare Beiene dog endnu saa vanskelige, at Artilleriet alene kunde komme frem paa den store Landevei; men dersom Beiret vedblev at være godt endnu i 48 Timer, saa vilde enhver Hindring for Angrebet være hævet, og dette blev virkeligen Tilfældet.

Imidlertid herskede der, i vor Division, saavel som i de andre, en Stilhed, lig den, der sædvanligen gaaer forud for Udbruddet af en Storm. Enhver havde en Mine, som om han vidste, at en Træfning var forhaanden, omendskjønt Ingen kunde med Visshed sige, naar den skulde finde Sted. Men allerede Kl. 9 om Aftenen hævedes enhver Tvivl. Vi vare samlede paa Paraden, eller denne var, rettere sagt, tilende; ikkun Musikken stod endnu og blæste, medens Officererne havde samlet sig i Grupper omkring Oberstens Telt, da en Adjutant kom ridende og medbragte Befaling til at iværksætte Angrebet den paafølgende Dag. Det Regiment, hvortil jeg hørte, var bestemt til at storme Byen Uragne, som bestod af omtrent 100 Huse og en Kirke. I dette Niemed skulde vi samles en Time før Dagbrækningen, paa den store Landevei tæt bagved Vedetkjæden.

Saa snart Adjutanten igjen var reden bort, begyndte vi, som sædvanligt ved slige Anledninger,

at anfille vore Betragtninger over de modtagne Befalinger. Denne Gang fandt vi os, mere end ellers, overbeviste om vor Generals Klogskab og Talenter; thi han havde fortrinnsviis udseet vort Regiment til et Foretagende, der sikkert var forbundet med stor Fare, men hvormed der da ogsaa var megen Hæder at vinde. Dette beviste i det mindste, at han vidste, paa hvem han kunde stole, og vi fattede Alle den Beslutning, at vise os hans Tillid værdige. Saaledes fremtræder den menneskelige Forsængelighed under alle Livets Forhold; Enhver troer altid at være bedre, end Andre.

Efterat vi paa denne Maade havde tilbragt een eller to Timer, gik Enhver til Sit, for at anordne det Nødvendige med Hensyn til den forestaaende Træfning. Bagagen sammenpakkedes, Hestene og Muuleslerne, som, for at beskyttes imod det flette Veir, vare sendte til nogle Gaarde bagved Armeen, førtes nu frem og bleve belæsfede med Proviant for een Dag.

Det var endnu ganske mørkt, da Regimentet forsamlede sig; men af Bane og Instinkt fandt dog Enhver sin Plads i Geledet. Colonnen formeredes og vi satte os i Marsch. Marken var ujevn, saa at vi ikkun langsomt og med Forsigtighed kunde komme fremad; men efter at vi havde naaet en

banet Veie, gik det raskere. Efter en Marsch af 2 til 3000 Alen fik vi Dagtilden ved en af vore Feltvagter i Sigte. Commandoordet Holdt blev med dæmpet Stemme forplantet fra det ene Peloton til det paafølgende. Folkene maatte nu i al Stilhed sætte sig ned paa Digerne paa begge Sider af Veien, saa at denne forblev aaben. Her skulde vi vente indtil Dagen brød frem og et paa vor vensstre Flanke løsnet Kanonskud gav os Signal til at begynde Angrebet.

Mennesket er, under samme Forhold, ofte ganske forskjelligt stemt. Iblandt os syntes denne Gang ikke at herske nogen alvorlig Stemning; thi der snakkedes, eller, rettere sagt, hvidskedes om ret muntre Emner. Desuagtet var Spændingen almindelig; med Blikket vendt imod Osten ventede vi paa Dagbrækningen, ligesaa forventningsfulde, som i Skuespilhuset et Barn, der længes efter at see Tæppet rulle iveiret. Vi længtes Alle efter Striden og vare fuldkomment forvissede om Seieren.

Imidlertid toges saadanne Forholdsregler, som Omstændighederne udkrævede. Tre Compagnier, tilsammen omtrent 150 Mand, bleve under en Stabsofficeers Ansørsel sendte frem paa begge Sider ud fra Veien, for at være i Beredskab til,

saasnart Signalet gaves, hurtigen at oversfalde tvende i Nærheden staaende, fjendtlige Feltvagter. De øvrige 7 Compagnier skulde forblive i Colonnen, færdige til at gaae i Stormskridt løs paa Byen. At denne var barricaderet og vel besat med Infanterie, vidste vi; men vi beregnede at kunne, ved at udføre Angrebet med den størst mulige Hurtighed, naae Barricaderne førend Sjønden blev os vaer.

Endeligen begyndte det at grye af Dag. Nu først bemærkede vi, at vi havde forvildet os, da vi stode i en dyb Huulvei, istedet for at staae, som Bestemmelsen var, paa den store Landevei; dog viste det sig snart, at Huulveien forenede sig, et Par hundrede Skridt længere fremad, med Landeveien. Efterhaanden begyndte Kirken og siden Husene i Byen at blive synlige; dernæst kunde vi skjelne de afhøstede Agre fra Engene og endeligen viste Hækkerne sig, som adskilte den ene Mark fra den anden. Nu løsnedes Signalkuddet. Det besvaredes af to nipundige Kanoner, som stode til Høire fra os, og Træfningen begyndte.

De tre detascherede Compagnier gjorde hvad de kunde, for at overraske de franske Feltvagter; men disse vare saa aarvaagne, at Forsøget mislykkedes. Dog bleve de hurtigt kastede tilbage, imedens vor

lille Colonne rykkede frem i Overensstemmelse med den udkastede Plan. Imidlertid bleve Husene og Barricaderne i Uragne besatte af Forsvarerne, som modtoges os med en hæftig Ild, hvilken dog ei gjorde betydelig Virkning. En Officeer og nogle Soldater faldt. Hiin fik Kuglen i Hjertet; kun et eneste Ord, Navnet paa en Kammerat og fortrolig Ven, lod fra hans Læber inden han opgav sin Aand. Vi Andre ilede fremad, uden at give os Tid til at skyde, imedens de to Ripundinger bestrog Barricaderne og Indgangen til Byen med Cardætster. I kortere Tid end to Minuter vare vi ved Foden af Barricaderne, og Diebliffet derefter over samme, medens Sjenden, forskrækket over den Hurtighed hvormed vi havde trængt os frem igjennem de af ham forberedte Hindringer, forlod sine Forsvarsværker og flygtede. Vi forfulgte ham igjennem Gaderne til den modsatte Udkant af Byen, hvor vi modtoges Befaling at gjøre Holdt og ikke længere forfølge de Flygtende.

(Fortsættes.)

S. A. Fibiger.

Borger = Bennen.

Sex og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 4.

Løverdagen den 25de Januar 1834.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Krigsscener.

(Slutning.)

Den franske Stilling, som vi nu skulde angribe, var den berømte Position foran St. Jean de Luz, om hvilken Lord Wellington selv havde yttret, at han ei havde seet nogen stærkere. Den strækkede sig paa 5 til 6000 Alen langs Rammen af en Høideryg, som for det meste var bedækket med tyk Skov og gjennemskaaen af dybe Grave. For endmere at forstærke denne af Naturen saa stærke Position, havde Marskalk Soult, allerede førend vi gik over Bidassoa, begyndte at befæste

den, og anvendt den Tid, da vi laae stille paa Hoiderne af Andaye, til at fuldføre sine Forskandsninger. Fjendens høire Fløi, i hvis Forlængning den af os erobrede By laae, syntes at være saa stærk, at Lord Wellington ei fandt det raadeligt at angribe den, hvorfor vi fik Befaling at forskandse os i Uragne, forsvare Byen til det Yderste, samt af og til udføre Skramtangreb imod den fjendtlige Fløi. Ved denne Befaling havde vor General til Hensigt, at hindre Marskalk Soult fra at forstærke sin venstre Fløi; thi det var Lord Wellingtons Plan at omgaae denne, hvilket, efter tolv Timers heftig Kamp, ogsaa lykkedes.

Saa snart Byen var rensed for Fjender, begyndte vi at forskandse os. Dertil brugte vi de franske Barricader, som bestode af Tønder, fyldte med Jord, Gruus eller Gjødning. Vi rullede dem nemlig hen paa den modsatte Side af Byen, hvor vi snart fik et Brystværn færdigt, til Dækning for os selv. Imidlertid begyndte Fjenden at samle, paa Hoiderne lige foran Byen, en tæt Masse Infanterie, medens et Batterie paa 3 Piecer beskød os og Byen. Kuglerne og Granaterne traf for det meste i Væggene og Tagene, og da vi undgik, uden Nødvendighed at udsætte os

for Ilden, saa blev den mindre skadelig for os, end for Huuseierne i Uragne.

I Byen fandt vi Forraad af Brød og nogle Lønder Brændeviin. Disse sidste bleve strax sønderslagte, for at hindre Folkene fra at beruse sig, og forebygge, at vi Alle skulde blive udsatte for et Nederlag. Brødet blev uddeelt, og omendskjøndt det var af slet Beskaffenhed og ganske sort, saa spiste vi det dog med Velbehag, da vi i de sidste tre Maaneder kun havde nydt det haarde Skibsbrød, som desuden ikke var særdeles frisk. Der levedes os dog ikke lang Tid til at vederqvæge os med den gjorte Sangst.

Klokken var 11 og endnu havde Fjenden ikke foruroliget os; men Bajonnetterne, hvoraf vi nu og da saae Glimt i Randen af den foranliggende Skov, tilkjendegave os, at Fjenden der samlede Tropper. Da nu Marken imellem Byen og Skoven var gennemskaaren af Grøfter og Gjerder, altsaa skikket for Tirailleursfægtning, saa bleve 3 til 4 Compagnier udsendte, for at iagttage Fjendens Bevægelser. Iblandt disse Compagnier var ogsaa det, hvortil jeg hørte. Saa snart Fjenden blev os vaer, modtog han os med en heftig Ild. En Ammunitionsvogn, som i det samme kom frem, blev truffen af en Granat og sprængtes i Luften.

Tvende paa Bognen siddende Artillerister bleve kastede i Beiret. Jeg saae dem Dieblicket efterat de vare faldne ned igjen. Den Ene var død og forfærdeligt søndersplittet; den Anden var sort som Kul, men levede endnu. Han jamrede sig meget; dog løstede han sit Hoved op, idet vi gik ham forbi, og ønskede os Lykke. Hvad der siden er blevet af ham, veed jeg ikke; formodentligen levede han ikke længe.

Da vi havde naaet en Hjulvei i nogen Afstand foran Byen, kom vi i Forbindelse med Oberst Falkets Tirailleurer, og vi bleve nu angrebne af de fjendtlige, som i betydelig Mængde rykkede, med megen Kjækhed, ud fra Skoven. Vi besvarede deres Hurraraab med et lignende og gik dem rask imøde. Paa vor Side saaes nu en fyrende Tirailleurlinie af næsten 3000 Allens Udstrækning. Hos de Franske var Alt i en tilsyneladende Forvirring; men deres Tirailleurer ere paa ingen Maade i Noorden, fordi de synes at være det. De forstaae sig fortræffeligt paa den spredte Fægtning og gave os nok at bestille, førend de igjen trak sig tilbage til Hoiderne. Deres Hensigt, som formodentligen var, at lokke os saa langt bort fra Byen, til vi kom under ret virksomt Skud for deres masserede Batterier, blev dog ikke opnaaet; thi vi for:

fulgte dem kun over nogle faa Marker, hvorpaa vi atter vendte tilbage til vor Huulvei.

Det store Antal af Colonnepidser, som nu kom tilsyue bagved de fjendtlige Linier, beviste at Lord Wellingtons Plan var lykket, og at Marskalk Soult var ved Angrebet paa Byen Uragne bleven afholdt fra at sende Forstærkning til sin venstre Fløi. Det bestandige Drøn af Gevær; og Kanonild, som hørtes fra denne Kant, overbeviste os om, at Træfningen der var meget heftigere, end hos os. Det var ingen snart stærk, snart afbrudt Ild, som den, der fandt Sted paa vor Fløi; men den lød som en vedvarende Salve, ligesom om Folkene ikkun fyrede, uden nogensinde at behøve at lade. Marskalk Soult mærkede dog omsider, at Hovedangrebet ei var rettet imod hans høire Fløi, men imod den venstre. Dmtrent Kl. 2 saaes en Colonne, maaskee 10 til 12000 Mand stærk, at sætte sig i Marsch til Venstre, og i samme Dieblik rykkede de fjendtlige Tirailleurer atter ud fra Skoven. Vi gik dem anden Gang imøde og drevede dem tilbage, hvorpaa vi toge Stilling bagved en Hække, paa Halvveien imellem Skoven og Byen. Fjenden gjorde flere frugtesløse Forsøg paa at fordrive os herfra; men vi beholdt vor Stilling indtil Mørket gjorde Ende paa Striden.

En Time efter Solens Nedgang bleve, fra begge Sider, de fremsendte Tropper indtrukne; jeg, tilligemed mine Kammerater, vendte tilbage til Uragne. Fra Tid til anden sendte Sjenden nogle Kanonkugler ind i Byen, og da Husene kun havde tynde Mure, kunde vore Folk ikke der finde Sikkerhed. Det besluttedes derfor, at lade Regimentet overnatte i Kirken, hvis Mure vare stærke nok til at kunne modstaae Feltartillerie. Vi begav os Alle did, og med Fornoielse traf jeg der min Tjener, som havde Mad i Beredskab til mig. Proviant og Grogg uddeelttes til Folkene, og Munterheden blev nu almindelig.

Den fromme Stifter af Kirken i Uragne har vist aldrig tænkt sig den som Skueplads for de Scener, der nu fremviste sig. Geværerne vare opstillede langs med Bæggen, og i selve Hovedgangen eller Skibet laae Folkene. Den store Tromme og andre musikalske Instrumenter opfyldte Prædikestolen; en Mængde Officerer havde taget Plads i Choret; jeg og mine Compagnies Kammerater vare i Besiddelse af Alterfoden, paa hvis Trin vi opdækkede vort salte Kjød, vort Commisbrød og vor Grogg, hvorpaa vi spiste og drak med al den Tilfredshed, som følger efter overstandne Farer.

Maleriets Bildhed formindskedes ingenlunde ved det matte og slagrende Skin, som 30 til 40 smaa Boxlys udbredte. Af disse stode to eller tre paa Alteret ovenover vore Hoveder, og de øvrige vare fordeelte, eet hist, et Par her, paa forskjellige Steder i Kirken, saa at der imellem dem faldt Skygger, der gave et større Felt for Indbildningskraften, end for Diet. Lyden af Snak

og Latter, samt nu og da en Sang, naar Groggen gik rundt, gav det Hele en ganske besynderlig Character.

Jo længere det gik ud paa Ratten, desto mere sagtnedes Lyden. Træt af Dagens Besværlighed lagde den Ene efter den Anden sig til Hvile, og efterat jeg en Stund havde betragtet de paa Kirkens Steengulv som Liig henstrakte Soldater, svøbte ogsaa jeg mig i min Kappe og faldt i Søvn. Jeg laae paa selve Alterfoden og omend; skjøndt den ikke var blødere end Marmorfliserne, saa sov jeg dog som om jeg havde hvilet paa Edderduun.

J. A. Fibiger.

Om Redningsanstalterne i Amerika.

For ikke længe siden har jeg paa et andet Sted *) omtalt den Beretning, som er bleven aflagt af d.Hrr. Beaumont og Tocqueville, der af den franske Regjering vare sendte til de nordamerikanske Forbundsstater, for at lære det der indførte Fængselsvæsen at kjende. Jeg vil haabe, at jeg herved har bidraget til at henlede Opmærksomheden paa et Værk, der afhandler en ogsaa for os høist vigtig Gjenstand. Da det imidlertid ikke er

*) Maanedsskrift for Litteratur Bd, 10,

at formode, at mange Læsere vilde finde Leilighed til at overkomme Værket selv, har jeg troet, at det ogsaa kunde være hensigtsvarende, i dette Blad at levere nogle Udtog deraf, og vælger for det Første det Udsnit, som afhandler de saakaldte Redningsanstalter for moralsk fordærvede unge Mennesker. Jo mere Trangen til lignende Anstalter, ved den store Mængde af ungdommelige Forbrydere, er følelig hos os, og jo flere Hindringer, der synes at stille sig i Veien for den endelige Udførelse af en Plan, der allerede for flere Aar siden blev lagt til en lignende Indretning hos os, jo mere synes det at være hensigtsvarende at udbrede Kundskab om slige Anstalters Natur og Værd. Interessens for Sagen vil derved voxe, og da ikke undlade at fremkalde paa den ene Side den Understøttelse baade fra Regjeringens og Publicums Side, uden hvilken saadanne Indretninger ikke kunne blive til, og paa den anden Side den almindelige Tver for Tingen, uden hvilken de Deeltagendes Pengemidler alene intet formaae.

(Fortsættes.)

C. N. David.

Borger = Vennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 5.

Løverdagen den 1ste Februar 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Om Redningsanstalterne i Amerika.

(Fortsættelse.)

Gouverneur Clinton, hvis Navn er uforglemmeligt i Staden New-York, har sagt, at Redningsanstalterne ere det virksomste Forbedringsmiddel, som Geniet har opfundet og Velgjørenhed har bragt i Anvendelse. Vi ville derfor (det er de franske Beretningskrivere, som tale) med dem slutte vore Undersøgelser, ligesom vi allerede i Indledningen have berørt disse Anstalter.

Den første Redningsanstalt i de forenede Stater blev oprettet i 1825 i New-York. I

1826 fik Boston, i 1828 Philadelphia en lignende Anstalt, og det er uden al Tvivl, at Baltimore *) snart ogsaa vil faae sin. Man har i denne Anledning ret havt Leilighed til at see de private Foreningers Kraft i Amerika.

Kort ved Synet af de ungdommelige Forbrydere, der vare sammenblandede med mere forhærdede ældre Syndere i Fængslerne, fattede nogle Borgere i New-York den Idee, at raade Bod paa dette Onde. De bestræbte sig i Forstningen efter at vinde den offentlige Mening for deres Diemeed, og gave derpaa i deres Bidrag til en saadan Anstalts Oprettelse et Exempel paa Velgjørenhed, som mange Andre snart fulgte.

De saaledes ved Enkeltes christelige Bestræbelser fremstaaede Indretninger ere derfor egentligen Privatanstalter; de have imidlertid erholdt Regjeringens Sanction, og de deri Opbevarede ere Lovmæssigen Indespærrede. Men Regjeringen, som saaledes har sanctioneret Redningsanstalterne, blander sig ingenlunde i deres Ledning eller Bestyrelse, der er overdraget til dem, som

*) I 1830 er en Redningsanstalt virkelig traadt i Kraft i Baltimore. De aarlige Bidrag beløbe sig til omtrent 12000 Rbd. og Regjeringen tilskjød omtrent 40000 Rbd. til Anstaltens Grundlæggelse.

have stiftet disse Anstalter. Ogsaa bevilliger Regjeringen aarligen en Pengeunderstøttelse, og tager saaledes Deel i deres Underholdning, omend: skjøndt, som sagt, ikke i deres Forvaltning.

Bestyrelsen ligger egentlig hos alle dem, der have bidraget til Anstaltens Oprettelse, eller der ved deres aarlige Understøttelse sørge for dens Bedligeholdelse. De Bidragende vælge i deres Møder Forvalterne (the managers), som erholde Bemyndigelse til at lede Anstalten efter deres bedste Overbeviisning paa den meest hensigtsvarende Maade. Disse ansætte det nødvendige Personale, og udarbejde alle nødvendige Reglementer og Forskrifter. Af deres Midte vælge de et bestandigt Forretningsraad, der nærmest vaager over det Executive, og under hvilket de ved Stiftelsen Ansatte staae, og til hvilket disse aflægge Regnskab for alle deres Handlinger. Regjeringen faaer ingen særskildt Beretning over Anstalten, og forlanger heller ikke en saadan.

Af de Ansatte er Forstanderen den, hvis Valg er vigtigst, fordi han, saa at sige, er Sjælen i hele Forvaltningen.

Paa denne Maade bestaae de til sig selv overladte, og kun den offentlige Menings Control underkastede, Redningsanstalter. De Bestræbel:

fer, ved hvilke de ere blevne til og vedligeholdes, fortjene saa meget mere at paaskjønnes, som de ere frivillige. Bekostningerne ved disse Anstalter opbringes med Lethed og uden Klager, deels fordi Bidragene ere i Ordets strengeste Forstand frivillige, deels fordi den ringeste Bidragydende har en umiddelbar Andeel i Forvaltningen, og derfor tilskriver sig en Andeel af dens gode Frugter *). Om:

-
- *) Dette anseer jeg for yderst vigtigt. En Indretning, som skal bestaae ved frivillige Bidrag, maa binde de Bidragydende til sig med de stærkeste Baaend, men intet Baaend er saa stærkt som Selvsfølelsens. Kun naar alle Bidragydende føle, at de selv igjennem de til en Stiftelses Ledning valgte Bestyrere, ere solidarisk ansvarlige for dens Tilstand, og at de saaledes direct bære en Deel af Skylden for dens Tilbagegang, men ogsaa direct tør tilskrive sig en Deel af Uarsagen til dens heldige Fremgang, kun da vil Stiftelsen interessere dem i høj Grad. Jeg er overbevist om, at om end en højere Auctoritet til en slig Stiftelses Bestyrere netop ansætter de selvsamme Mænd, som de Bidragydende vilde vælge, saa vil det dog paa de Bidragydendes Interesse for Sagen have en ganske anden Indflydelse, om disse Mænd i Følge af Valg eller i Følge af Ansættelse staae i Spidsen for Foretagendet. Et andet virksomt Middel til at fastholde Interessen er, ikke blot at sætte de Bidragydende i fortløbende Kundskab

endfjøndt Bygnings- og Forsørgelses- Omkostningerne ikke udredes af Staten, falde de denne ikke desto mindre til Last, for saa vidt at de udredes af Statens Borgere; men de ligge idetmindste paa dem, der have meest Raad til at bære dem, og der i denne deres fortjenstlige Selvbefatning finde en moralsk Skadesløsholdelse.

Redningsanstalterne bestaae af to ganske forskjellige Bestanddele. Man optager i dem unge Mennesker af begge Kjøn under tyve Aar, der ere domfældte for en eller anden Forbrydelse. Men der optages ogsaa i Anstalterne saadanne unge Mennesker, der hverken ere domfældte eller have været anklagede, med Hensyn til hvilke Forsigtigheden derimod tilraader denne Forholdsregel.

Nødvendigheden af Redningsanstalter for ungdommelige Forbrydere er vel hævet over al Tvivl. Man har til alle Tider og i alle Lande indseet det Mislige i, paa et og det samme Sted

om Stiftelsens Tilstand igjennem trykte Beretninger, men ogsaa i Møder at forelægge dem disse, for at de Bidragsydende kunne lære hinanden at kjende som saadanne, og for at Samfundet, der virker til eet Maal, kan lære at føle sig som en Eenhed, og at varetage de Hver, der paaligge det som saadant.

at opbevare unge og gamle Forbrydere, dem, der havde gjort det første Skridt paa Lastens Bane, og dem, der vare hærdede i Synden, og at undekaste dem alle een og den samme Disciplin. Den Unge har maaskee kun gjort sig skyldig i et Feiltrin, og man bringer ham i Fængslet sammen med den gamle Synder, hvis Liv er en Kjæde af Forbrydelser! Dette Misgreb er saa stort, at den offentlige Anklager ikke sjeldent har taget i Betænkning at forfølge ungdommelige Forbrydere, eller at de Eedsvorne have taget i Betænkning at udtale deres "skyldig." Men heraf udspringer igjen en anden Fare. Strafløsheden bliver da en Opmuntring til at begaae et nyt og maaskee større Feiltrin, hvorfra en til den første Brøde paa sende Afstraffelse maaskee vilde have afholdt det unge Menneske.

Redningsanstalten, der er indrettet saaledes, at den hverken er for streng for det unge Menneske eller for mild for Forbryderen, har derfor til Hensigt at fikke den ungdommelige Forbryder mod Straffens Haardhed og mod Strafløshedens Fare.

De, som uden at være anklagede eller domsfældte, optages i Redningsanstalterne, ere saadanne Dreng og Piger, der, endnu ikke skyldige i nogen egentlig Brøde, befinde sig i en for dem og Staten farlig Stilling. Hertil regner man fader:

og moderløse Børn, der af Fattigdom ere blevne til Dmløbere og Tiggere; Børn, hvis Forældre have forladt dem eller som føre et uordentligt Liv, med et Ord Alle, der ved deres Forældres eller deres egne Feil eller ved ulykkelige Omstændigheder er geraadede i saadanne Forhold, at de useilbarligen vilde hjemfalde til Straffe-Lovene, naar de vedblive at være ganske frie *).

Man har derfor anseet det for hensigtsvarende, at Redningsanstalten skulde optage baade ungdommelige Forbrydere og dem, som ere nær ved at blive det. Disse sidste undgaae den Skjændsel, at have været stillede for Domstolen, og de undgaae alle Farer af moralsk Ndelæggelse i Fængslet. For at Dpholdet i en saadan Anstalt skulde efterlade saa liden Skygge som muligt selv paa den ungdommelige Forbryders Navn, har man givet Anstalten

*) Da vi besøgte Redningsanstalten i New-York, erfarede vi, at over Halvdelen af de hidtil der optagne unge Mennesker ere komne ind i Anstalten i Følge af ulykkelige Forhold, som de ikke selv have forskyldt. Af 513 Børn vare 135 faderløse, 40 moderløse, 67 baade fader- og moderløse, 51 vare forledeede til Feiltrin ved deres Forældres slette Opførsel og uordentlige Levemaade og 47 havde mistet Forsørgelse, da deres Moder igjen havde giftet sig.

et Navn, der snarere lade tænke paa Ulykke end paa Brøde. Redningsanstalten er virkelig heller ikke noget Fængsel, omendstjondt en Deel af de deri Optagne ere domfældte. Men det er ikke en egentlig Straf, som de lide her, og heller ikke har den Kjendelse, efter hvilken de optages her, en sædvanlig Retsdoms Form. Vi ville meddele en Kjendsgjerning, som synes os bedst skicket til at antyde disse Anstalters Aand. Dommeren, som sender det unge Mennesker til Redningsanstalten, bestemmer aldrig hvor længe den unge Forbryder skal opbevares der, men indskrænker sig til at overanvorde ham til Anstalten, der fra dette Dieblif faaer alle en Formynders Rettigheder over ham. Dette Formynderskab horer op med Myndlingens tyvende Aar, men Anstaltens Bestyrelse er berettiget til at lade ham gaae ud af Anstalten, saasnart den anseer det for gavnligt for ham og uden Fare for det Offentlige.

(Fortsættes.)

C. N. David.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 6.

Løverdagen den 8de Februar 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Om Redningsanstalterne i Amerika.

(Fortsættelse.)

Redningsanstalten staaer imellem Fængselet og Opdragelsesanstalten. Den unge Forbryder optages deri, vel for at straffes, men ogsaa, eller egentlig mere, for at erholde den Opdragelse, som han er gaaet Glip af enten ved sine Forældres eller ved ulykkelige Omstændigheders Skyld. Men derfor kunne Dommerne heller ikke bestemme Straffetidens Længde, fordi de ikke formaae at forudsee, hvor lang Tid der i hvert specielt Tilfælde behøves for at forbedre det unge Menneske, og for at modarbejde Følgerne af hans Mangel paa Opdra:

gelse *). Man maa overlade det til Anstaltens Bestyrelse, som har de til Stiftelsens Opsygn over: antvordede unge Mennesker under Dinene, at træffe den hensigtsvarende Bestemmelse i ethvert enkelt Tilfælde; at bedømme Enhvers Fremskridt og Forbedring, og derefter at indrømme Friheden til dem, som den uden Fare kan tilstaaes. Men om end: ogsaa et ungt Menneske, paa Grund af hans gode Opsyrsel, er løsladt fra Anstalten inden sit tyvende Aar, vedbliver han dog at staae under Anstaltens Formynderskab, indtil han har naaet denne Alder. Opsylder han ei det Haab, som Anstalten nærede om hans Forbedring, saa har Bestyrelsen Ret til at reclamere ham, og kan anvende Lovens Tvang for at faae ham tilbage.

Man har ikke undladt i P e n s y l v a n i e n at gjøre Indsigelse mod den Redningsanstalten tilstaaede Rettighed at indespærre Børn, som ikke ere domfældte for nogen Brøde. Man har sagt, at en saadan Myndighed staaer i Modsigelse med den hele Forfatning i de forenede Stater, og man har tilføiet, at den Bestyrelsen indrømmede Ret til

*) De, der have Ret til at overantvorde unge Mennesker til Redningsanstalterne, ere 1) Domstolene, 2) samtlige høiere Politieofficeranter, 3) Arbeids- og Fattigvæsens = Forstandere. Orig. Anm.

efter Godtbefindende at forkorte eller at forlænge Straffetiden, maa blive en Kilde til Vilkaarlighed, der ikke kan taales i en fri Stat. Det er heller ikke muligt, theoretisk at modbevise disse Indvendinger. Men Erfaring har lært, at Redningsanstalterne, langt fra at gjøre de ungdommelige Forbryderes Skjæbne mere haard, langt snarere forsmilde den, og at de deri uden foregaaende Retsdom optagne Børn ingenslunde blive Offre for Forsølgelse, men blot blive berøvede den Frihed, af hvilken de vilde gjøre en skadelig Brug.

Du ere ogsaa alle disse Indvendinger forstummede. Imidlertid er det let at indsee, med hvilken Forsigtighed de, som besidde Myndighed til at kunne hensætte Børn i slige Anstalter, maae gjøre Brug af denne Ret, der river Barnet ud af dets naturlige Forsørgeres Arme, og der maa udøves saa ofte dets Feil kunne tilskrives disse. Loven har fuldtvel indseet Muligheden af at en saadan Myndighed kan vorde misbrugt, og den har søgt at raade Bod herpaa, idet den tilstæder Barnet Ret til, for sin ordentlige Dommer at paaanke den Dyrighedspersons Kjendelse, efter hvilken det er blevet optaget i Anstalten. Ogsaa Forældrene besidde denne Ret, og det er ikke uden Exempel at de have gjort Brug af den.

Jøvrigt lade disse Anstalter hverken befrygte Tyrannie eller Forfølgelse. Saa nødvendigt det er, at Redningsanstalten ikke i Strengthed og Indretning er liig et Fængsel, saa nødvendigt er det ogsaa, at dets Forvaltning og Bestyrelse ikke er for eftergivende og reen aandelig, liig en Skole. Skulde disse Anstalter i Amerika nogensinde tabe deres egentlige Formaal af Sigte, da vil det snarere skee ved at hælde for meget til en overdreven Mildhed, end ved at bruge en al for stor Strengthed.

(Fortsættes.)

C. N. David.

Extract

af

fjerde Kvartals Regnskab 1833,

for

det forenede Understøttelses Selskab.

I n d t æ g t.	Sedler og Tegn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Beholdning fra forrige Kvartal, Re- stancer iberegneede	814	28	1019	51
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 45 ^{de} Nargang No. 40—52	549	8		
B. Contingent for tredje og fjerde Kvartal	1932	46		
C. Laans Afbetaling	6	24	1181	48
D. Det kongelige Huses Gave	20		100	
E. Renter i October og December d. A. Dito af Caroline Legatet	84	60	3444	15 50
F. Berlet 300 Rbd. r. S. à 209½ pCt.	314	24		
Rbd. 3720 94 5795 18				

U d g i v t.	Sedler og Tegn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Pensioner for fjerde Kvartal: til de sædvanlige Pensionister	716	24	150	
Pensionister for det Brockske Legat			44	
Dito for Caroline Legatet			25	
Liv; Rente			50	
2. Archiv Leie			30	
3. Uerholdelige Contingenter	46	48		
4. Afskillige anviste Regninger	29	21		
5. Berlet imod Repræsentativer				300
6. Ugebladets Trykning med Papiir	173	56		
7. Lønninger				355
Restancer af udstedte, ei endnu ind- frieede Qvitteringer:				
	<u>G. og D.</u>		<u>R. Solv.</u>	
for Laan	96 Rbd.		362 Rbd.	
for Contingent .	261 - 22ß.			
			357	22
Saldo	2398	19	4479	18
Rbd. 3720 94 5795 18				

Kjøbenhavn den 31de December 1833.

C. G. Primon.

Overeensstemmende med den af Administrationen førte Control.

P. Friedenreich.

Bentley.

C. Schram.

M. Bengen.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 7.

Løverdagen den 15de Februar 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Anneldelse.

Mandagen den 24de Februar d. A. om Eftermiddagen Kl. 5, holdes Generalforsamling paa Prindsens Palai bag Slottet, til hvilken Tid d. Hrr. Repræsenter behageligen vilde møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses- Selskab.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Benzen.

Om Redningsanstalterne i Amerika.

(Fortsættelse.)

Hovedgrundsætningerne, paa hvilke Redningsanstalterne beroe, ere meget simple. I New York og Philadelphia ere de unge Mennesker adskilte i Enkelt-Celler om Natten, men Dagen over ere de sammen*). Adskillelsen om Natten synes Omsorgen for Sædeligheden at gjøre til Pligt, men der er ingen Grund til ei at lade dem være sammen om Dagen. Fuldkommen Eensomhed vilde være dræbende for unge Mennesker, og det vilde ikke være muligt iblandt dem at overholde den strenge Tausked, som i de amerikanske Fængsler har viist sig saa virksom, uden ved Straffe, hvis Haardhed vilde gjøre, at man ubetinget maatte forkaste dem. Iøvrigt vilde det i det Hele være skadeligt for dem, hvis man berøvede dem selskabelig Dngang, der er en saa væsentlig Betingelse for al aandelig Uddannelse.

I Boston finder slet ingen Adskillelse Sted, ikke engang om Natten, og vi have ikke erfaret, at dette har havt flemme Følger. Men Faren er

*) Man vil erindre, at Anstalterne have to strengt affondrede Afdelinger, een for hvert Køn.

derfor, efter vor Anskuelse, ikke mindre stor, og den undgaaes alene i Boston ved et saa samvittighedsfuldt og nøiagtigt Opsyn, som man ikke i Almindelighed kan vente det, selv af et paalideligt Personale.

Børnenes Tid er deelt imellem Underviisning og Bestjæftigelser, i hvilke de oplæres. De faae en Elementar : Underviisning, indrettet efter hvad der maa antages at ville være dem tjenligt i de Stillingen, hvori de kunne komme; og de oplæres i et eller andet Haandværk, som engang skal yde dem Midlet til at kunne ernære sig. Underviisningen giver Anstalten Udseende af en Skole, men Haandværkene drives som i et Fængsel. Det er de to characteristiske Kjendetegn, som alle Redningsanstalter have tilfælleds.

Man indskrænker sig imidlertid ikke blot til at give deres Hænder en vis Færdighed og deres Forstand en vis Udvikling, men man gaaer ogsaa ud paa at danne deres Hjerte, og at bibringe dem religiøs : sædelige Grundfætninger. Hr. Hart, Redningsanstaltens Forstander i New : York, har flere Gange forsikret os om, at alle Bestræbelser vilde være frugtesløse, hvis han ikke støttede dem til Religionens Bistand.

Ved sin Indtrædelse i Redningsanstalten bliver det unge Menneske bekendt med Anstaltens Love, og Forstanderen giver ham følgende to simple Formaninger som Ledesnoer for hele hans fremtidige Opførsel. Den første er: "lyv aldrig", og den anden er: "gjør Altting saa godt som du kan det". Den Ny:Optagnes Navn bliver derpaa af Forstanderen indført i en Sædeligheds: Protokol, der er bestemt til, at deri antegnes Alt, hvad der vedkommer de Optagnes Vandel. Saa vidt som muligt skal denne Protokol oplyse deres tidligere Levnet, deres Opførsel i Anstalten og deres Levnet, efterat de have forladt denne. Derpaa bliver det unge Menneske sat i den til hans Alder eller til hans Sædelighed, forsaavidt man kjender denne, passende Klasse. Hr. Hart betegner den første Klasse som den, i hvilken de deri optagne unge Mennesker ei bande, ei lyve, og ei i Samtale betjene sig af uanstændige eller grove Udtryk, og hvor den samme Flid finder Sted med Hensyn til Skolen som med Hensyn til Arbeidet i Værkstederne. I Boston sætter Hr. Wells i denne Klasse dem, der vise sikke, regelmæssige og bestandige Anstrengelser for en varig Forbedrings Opnaaelse. Overalt finde høiere og lavere Klasser Sted, og Overgangen fra den ene

til den anden Klasse er afhængig af Opførselen. De høiere Klassers Lærlinge besidde Fortrin, som de lavere maae undvære, og disses Lærlinge ere en Tvang underkastede, for hvilken hine ere befriede.

Dagligen arbeides der i Værkstederne 8 Timer, og de unge Mennesker beskæftiges i disse med nyttige Haandværk som med Skrædder-, Skomager-, Smeder-, Lommer- Arbeide o. desl. 4 Timer om Dagen ere bestemte til Skolegang. Naar de staae op og gaae til Sengs holdes Bøn. Tre Maaltider finde dagligen Sted, og til hver er omtrent en Timestid bestemt, saa at Dagen har 15 Timer og Natten 9. Med ubetydelige Afvigelser er dette indført i Redningsanstalterne i New-York og Philadelphia, og heri gjøres ingen anden Forandring end den, som Aarstiden medfører med Hensyn til Tiden, naar de staae op og naar de gaae til Sengs. I Boston, hvor mere Tid er helliget til den egenlige Opdragelse, er Huusordenen anderledes. Der arbeides kun $5\frac{1}{2}$ Time i Værkstederne, og foruden de 4 Skoletimer er een Time dagligen bestemt til Religionsunderviisning alene. Desuden have de unge Mennesker $2\frac{1}{4}$ Time dagligen Fritid. Af disse saakaldte Legetimer høste de ofte megen Nytte. Forstanderen Hr. Wells tager Deel i alle deres Lege, og medens

deres Legemskræfter udvikles, danner deres sædelige Character sig under Opsyn og Indflydelse af denne udmærkede Mand, der, overalt nærværende, veed at gøre sig ubemærket, og hvis Indflydelse er allerstørst, naar den allermindst synes at gøre sig gjeldende.

Underviisningsgjenstandene i Skolen ere: Religion, Læsning, Skrivning og Regning; i mindre Grad Historie og Geographie. Overalt gjør man Brug af den Lancaster'ske Methode. Det er paafaldende, med hvilken Lethed de unge Mennesker i Almindelighed opfatte, hvad der foredrages og læres dem. Man har derfor ofte paastaet, at Børnene i disse Anstalter ere klogere og klogtigere end Børn i Almindelighed ere, og der kan være noget i denne Paastand. De, som optages i flige Anstalter, have nemlig, udrevne eller bortløbne af deres Families Stjod, tidlig maattet forlade sig paa deres egne Kræfter, og have tidlig været nødsagede i deres Forstand og Færdigheder at finde Midlet til deres Underholdning. Det er derfor ei forunderligt, at de ogsaa gjøre usædvanlige Fremskridt, saasnart de erholde Underviisning, thi de have gjerne en urolig, eventyrlig, men ogsaa videbegjærlig Aand. Og de samme Tilbøiligheder, i hvilken Spiren til deres sædelige Forsald laae, blive da i Skolen et Bes

fordringsmiddel til deres Oplærelse. Man nægter dem derfor heller ingen nyttig Bog, som de ønske at læse, og Anstalten i Philadelphia har et Bibliothek paa 1500 Bind, som bestandig benyttes af Børnene.

Arbejdstimerne ere eens for alle, og Ingen kan fritages for at arbejde; men der er dog et bestemt Arbejde, som enhver maa gjøre færdigt, og naar dette er gjort, har han Lov til at hvile eller more sig. Under Udspreddelsen eller i Hviletimerne staae de unge Mennesker under det samme Opsyn som i Skolen og i Værkstederne. Enhver lidenskabelig Leeg og alt Spil om Noget er strengt forbudt.

Alt hvad der angaaer Levemaaden er rettet paa Sundheden. De maae dagligen vaske Fødderne og Armene, og deres grove Kost er nærrende og rigelig. Deres eneste Drif er Vand, og ikke andet end den sædvanlige Kost maa nydes i Anstalten. Der findes intet Sted der, hvor de unge Mennesker kunne faae noget udsædvanligt at spise eller drikke for Penge, og der vaages omhyggeligen over, at de ikke sætte sig i Forbindelse med Noget udenfor Anstalten.

Kosten, Beklædningen og Sengen leverer Bestyrelsen, og kun med Hensyn til Arbejdet har man contraheret med en Entrepreneur, men man har gjort saadanne Betingelser i Contracten, at

han ikke kan udøve noget som helst Slags Indflydelse over de unge Mennesker i Anstalten *).

I New-York og Philadelphia ere 8 Timer dagligen overlodte til Entreprenuren, i Boston kun fem og en halv. Men hverken denne eller hans Folk have andet i Anstalten at bestille end at undervise i de forskjellige Haandværk, som drives der; heller ikke maae de indlade dem i Samtale med de unge Mennesker eller opholde dem over den bestemte Tid i Værkstederne.

*) Det Følgende vil vise, at Entreprenuren her egentligen kun er Anstaltens Lærer i et eller flere Haandværk; og han bør heller ikke være andet. Det er altid til en Straffeanstalts Skade, naar Opsynet og Tugten er deelt imellem en Inspecteur og en Entrepreneur, og naar Fangerne skulle tjene to Herrer, hvoraf den ene har deres, og den anden sin Fordeel til nærmeste Diemeed.

(Fortsættes.)

E. N. David.

Borger = Vennen.

Ses og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 8.

Løverdagen den 22de Februar 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Om Redningsanstalterne i Amerika.

(Fortsættelse.)

Det lader sig let indsee, at man under saadanne Omstændigheder ikke kan tænke paa at afflutte Contracter, der i pecuniær Henseende ere fordeelsagtige; men Hensigten med at lade de unge Mennesker arbeide, er ikke at lucrere derved, men at bibringe dem Lyst og Smag til Arbeide, og at lære dem et nyttigt Haandværk*). Det er derfor

*) Dette er noget ganske andet end hvad der er Tilfældet hos os. I Pariser- Fængslet for ungdomsmelige Forbrydere les madelonnettes ligger hele

heller ei at undres over, at Redningsanstalterne koste mere at underholde end alle andre Forbedringsanstalter. Thi deels faae de unge Mennesker bedre Kost, og blive bedre klædte end de voksne Forbrydere, deels er Bekostningen ved deres Underholdning i det Hele større. Heller ikke kan deres Arbeide være saa indbringende som de Forbryderes, der forblive i længere Tid i Fængslerne, og desuden forlader den ungdommelige Forbryder, i Almindelighed, netop Anstalten, naar han er oplært

Tugten i Entreprenurens Hænder. Han anseer ethvert Barn for sin personlige Eiendom, og naar man vil anvende nogen Tid paa den unge Forbryders Opdragelse, saa siger han: "man stjæler mig Tiden bort", og vil ikke tillade det; Entreprenuren seer her blot paa sin egen Fordeel, hvad der er til Børnenes Fordeel rager ham ei. Derfor tænker han blot at fortjene saameget som muligt ved deres Arbeide, og da det varer længe, førend et Barn kan lære et Haandværk, saa beskæftiger han dem heller med saadant Haandsarbeide, der ikke udfordrer nogen særdeles Dvælse eller Uddannelse, som Paparbeide og deslige. Men dette for ham fordeelagtige Slags Arbeide er det unge Menneske til ingen Nytte, naar han forlader Anstalten, og han forstaaer da intet Haandværk, hvormed han kan finde sikker Underholdning.

Orig. Anm.

i sit Haandværk, og naar hans Arbeide kunde begynde at kaste noget af sig.

Man finder det ogsaa uforeneligt med Anstaltens moralske Hensigt at overdrage den egentlige Forsørgelse til Entrepreneurer, og Anstaltens Bestyrelse anskaffer derfor umiddelbar Alt hvad man har Behov. Men omendskjøndt Bekostligheden saaledes ikke er ringe, synes dog Alt at gaae ud paa at gjøre denne saa liden, som det ifølge Sagens Natur er muligt. Der optages i Anstalten baade Piger og Drengene, men de ere fuldkomment affondrede, omendskjøndt de boe og bygge under et Tag. Denne Nærhed, ved Siden af den strenge Affondring, gjør det imidlertid muligt at lade Pigerne besørge meget Arbeide, der vilde blive dyrt, om det skulde betales. De vaske, reparere og sye endog baade Linnedet og Klæderne, som Drengene bruge, saa at man ikke blot derved sparer mange Udgifter, men ogsaa giver Pigerne Leilighed til en for dem nyttig og lærerig Beskjæftigelse, hvad der ellers ikke vilde være saa let at finde.

Denne Tingenes Orden bliver opretholdt ved Midler, som vi nu vilde betragte nærmere. Disse bestaae deels i Straffe, deels i Belønninger. Men ogsaa i denne Henseende følger man

forskjellige Grundsætninger paa den ene Side i New-York og Philadelphia og paa den anden Side i Boston.

I begge de forstnævnte Anstalter bestaae Straffene for de unge Mennesker, som overtræde den indførte Orden, i

- 1) Unddragelse af den til Udspredelse bestemte Tid;
- 2) Hensættelse i eensomt Fængsel;
- 3) Kostens Indskrænkning til Vand og Brød;
- 4) og for grove Forseelser Legemsstraffe, navnlig Hug.

I New-York berettiger Reglementet udtrykkeligen til at uddele Bank. I Philadelphia har Reglementet undseet sig for at erklære Bank for et tilladeligt Røvselsmiddel, men det har heller ikke udtrykkeligen forbudt at slaae. Straffens Størrelse er der overladt til Forstanderens Forgodtbefindende, som altsaa udøver en vilkaarlig Myndighed i Anstalten.

Ligesom de modvillige Lærlinger, efter deres Forseers forskjellig Grad, ere underkastede disse Straffe, faae de, som have opført sig fortrinligen, Belønninger. Disse bestaae i, at de enten rykke op i den første Klasse eller faae et saakaldet Væres-tegn, som de da bære. Endeligen udnævner For-

standeren et vist Antal Monitors iblandt de bedste, til hvilke han overdrager en Deel af Opsynet, og dette Bevis paa Tillid er en Belønning, hvors paa de pleie at lægge megen Vægt.

I Boston tør derimod Legemsstraffe slet ikke finde Sted; Tugten er der reen aandelig og beroer paa Grundsætninger, som fortjene vor hele Opmærksomhed.

Alting gaaer der ud paa at gjenopreise den ungdommelige Forbryder, og at anspore ham til at erhverve sig sin egen og sine Kammeraters Agtelse. For at opnaae denne Hensigt behandler man dem som voksne og frie Mennesker. Med Hensyn til Tugten forekommer det os, at den høie Mening, som man der søger at indprente Barnet om Sædelighedens og om Samfundets Værd, ikke blot er meget egnet til at fremvirke hans Forbedring, men ogsaa er det mest passende Middel til at danne ham for Samfundet.

Først maae vi bemærke, at det er en uroffelig Grundsætning i denne Anstalt aldrig at straffe Noget for en Forseelse, der ikke ved de guddommelige, ved Statens eller Anstaltens Love er betegnet som en saadan. Det er den første Grund: sætning i denne Anstalts Straffelovgivning. Reglementet indeholder dernæst følgende Grundsæt:

ning: "da det ligger udenfor Menneskenes Myn-
dighed at straffe Mangel paa Vrefrygt for Gud,
faa har man indskrænket sig til at nægte enhver,
som gjør sig skyldig heri, Deelagtighed i Gudstje-
nesten, og overlader den Straffskyldige til Guds
Retfærdighed, som han ikke kan undgaae".

Men denne Udstødelse fra Gudstjenesten er i
den bostonfke Redningsanstalt baade i den Skyldis-
ges egen Mening og i hans Kammeraters Dine
den haardeste Straf, som kan ramme Noget.

Paa et andet Sted hedder det, at Angivelser
fra den ene om Forseelser, hvori den Anden kan
have gjort sig skyldig, ikke taales; og den næste
Artikel tilføier, at Ingen bliver straffet for en
Feil, som han selv oprigtigen angiver og tilstaaer.
Vi kjende deskoværre Anstalter i Frankrig, hvor
man tværtimod opmuntret til slige Angivelser, og
hvor de gjøres af de saakaldte Bedre.

Desuden findes i Anstalten i Boston en
Sædelighedsprotokol, i hvilken man indfører baade
det Gode og det Glette, som er at bemærke ved
enhver Enkelt. Det Særegne ved denne Protokol
er, at det er det unge Menneske selv, som leverer
de ham vedkommende Bemærkninger. Om Aftenen
blive nemlig samtlige der Optagne kaldte frem og
adspurgte, een efter den anden, om deres Opførel

i den forløbne Dag, hvorefter enhver afgiver en Beretning om sig selv, der derpaa optegnes. Erfaring har lært, at det unge Menneske i Almindelighed bedømmer sig selv strengere, end hans Kammerater vilde have gjort det; og det er ikke sjældent, at man har maattet forandre en saadan, ei blot streng, men ogsaa uretfærdig Selvfødmelse.

Opstaaer der Tvivl om Classificationen med Hensyn til et enkelt Individ's Sædelighed, eller har Rogen forseet sig mod den bestaaende Huusorden, saa nedsættes der en ordentlig Ret. De unge Mennesker vælge da imellem sig 12 Eedsvorne, og disse afgjøre hvorvidt den Anklagede er skyldig eller ei. Skal der vælges en Dommer eller Opsynsmand, saa forsamle Anstaltens Medlemmer sig for at foretage Valget, og den, som faaer de fleste Stemmer, bliver da af Forstanderen antaget til dette Hverv. De ti: til tolvvaarige Vælgere og Eedsvorne udføre deres Dont med den største Alvor.

Man vil undskylde, at vi saalænge have opholdt os ved denne Indretning, og ikke have forbigaaet dens Detail. Vi behøve vist heller ikke at bemærke, at vi ikke tillægge denne Statsborgerleeg nogen stor Betydning. Men vi have

troet at maatte gjøre opmærksom paa en Indretning, der er saa gandske eiendommelig. Heller ikke kan det nægtes, at denne Statsborger: Leeg har mere Betydning her, hvor den paa en Maade slutter sig til det offentlige Liv, end den paa ethvert andet Sted vilde have. De Indtryk, som den efterlader, og den tidlige Bane til at ansee sig som en fri Statsborger ere maaske Midler til at indprente større Agtelse og Hengivenhed for Landets Love. Uden altsaa at ville tillade os nogen Dom om denne Indretnings statsborgerlige Resultater kunne vi ikke undlade at bemærke, at den ansees som et Mittel til den sædelige Opdragelse, der er Anstaltens Hovedsiemeed.

(Fortsættes.)

G. N. David.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 9.

Løverdagen den 1te Marts 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Om Redningsanstalterne i Amerika.

(Fortsættelse.)

Det vil heller ikke være vanskeligt at indsee, hvor let et Gemyt idetmindste vil kunne udvikle sig, paa hvilket man søger at indvirke med alle de Følelser, der ere istand til at hæve den Faldne over sig selv. Men Hovedordenen kan ogsaa gjøre Brug af andre Vaaben, naar de blot aanderlige Midler ikke opnaae deres Hensigt.

De unge Mennesker, som føre sig vel op, nyde store Forrettigheder. Kun de tage Deel i Valgene og ere valgbare, ja de, der høre til den

første Klasse, have endog dobbelte Stemmer. Dette er et Slags dobbelt Stemmeret, som ikke kan opvække Nogens Skinsyge, siden det staaer i enhver's Magt, at gjøre sig deelagtig deri. Nøglerne til Anstaltens enkelte Afdelinger ere dem betroede; de tør gaae udenfor Anstalten, og de tør uden foregaaende Tilladelse forlade deres Plads, naar de unge Mennesker ere forsamlede. Deres Ord bliver troet ved enhver given Leilighed, og man helligholder endog deres Fødselsdag. Alle de, som høre til den bedre Klasse, nyde vel ikke alle disse Forrettigheder, men snart flere og snart færre af dem i Forhold til den Enkeltes gode Opførsel.

Straffene, som ramme dem, der føre sig slet op, bestaae i Udelukkelse fra Balgene, eller deri, at det bliver dem nægtet, uden Tilladelse at turde gaae hen til Forstanderen for at tale med ham, og at de ikke tør snakke med deres Kammerater. Naar det gjøres fornødent blive Legemsstraffe endogsaa anvendte; disse bestaae da i, at man enten paalægger det forvorne unge Menneske Haandstruer, eller lader ham gaae i nogen Tid med et Bind for Øinene, eller at man indespærre ham i en eensom Celle, naar alt andet ikke vil hjelpe.

Indretningen i Anstalterne i New-Yorck og Philadelphia er langt mindre eiendommelig end den her beskrevne bostoniske Indretning, men maaskee er den bedre. Vi sige dette, ikke fordi vi have fundet, at den bostoniske Anstalt er flettere bestyret end de andre, da vi tvertimod ansee den i enhver Henseende at være fortrinligere end disse, men fordi det forekommer os, at dens heldige Resultat i langt ringere Grad skyldes selve Indretningen end den udmærkede Mand, som staaer i Spidsen for den.

Vi have som en væsentlig Feil ved denne Anstalt allerede paapeget, at der ikke om Natten finder nogen Adskillelse Sted. Desuden beroer den der indførte Orden paa en høit svævende Idee, der maaske ikke overalt vil blive fattet, og der i sin Udførelse vil afstedkomme megen Forvirring, naar Forstanderen ikke hos sig selv finder overordentlige Hjælpemidler for at overvinde alle mødende Forhindringer.

Grundtanken for Huusordenen i New-Yorck og Philadelphia er derimod yderst simpel. Eensomhed om Natten, Klasseinddeling om Dagen, Arbejde og Underviisning, fort overalt Bestanddele, hvis hele Væsen og Betydning let begribes og udføres. For at udkaste Planen til en Indretning som denne, behøves der ikke sjældne Aands-

gaver, og for at opretholde dens Gang ikke en uafbrudt Aandsansfremgelse. Kort og godt, den bostonfke Huusorden er udsprungen af en høiere Ideerække end den newyorckfke og philadelphifke, men den er ogsaa langt vanskeligere at føre igjennem. Disse to Anstalter derimod have en Jndretning, der er bygget paa en meget mindre konstig Grund, og der har den Fortjeneste, at Enhver vil kunne forstaae den. Det vil maaskee ikke være vanskeligt overalt at finde Mænd, som kunne forestaae en lignende Anstalt, men det vil være yderst vanskeligt at finde en Mand som Hr. Wells for at forestaae en bostonf Anstalt.

Men ikke destomindre maae vi indrømme, at hvor forskjellige disse to Slags Anstalter ere, af hvilke det ene kun kan naae sin Hensigt under en sjelden og udmærket Mands Bestyrelse, medens det andet vil kunne opfylde sin Bestemmelse under en just ei fra Aandens Side udmærket Mands Veiledning — saa vil det dog i begge Tilfælde fornemmeligen beroe paa Forstanderens Character, om og hvorvidt Redningsanstalten opnaaer sin Hensigt. Det er nemlig ham, som skal gjøre de Grundsætninger gjeldende, paa hvilke Huusordenen beroer, og han vil ikke kunne dette, naar han ikke i sig forener en Mængde Egenstaber, der lige saa sjels

dent findes samlede hos et Individ som det er nødvendigt, at de ere det hos ham.

Vi tvivle paa, at man kunde finde bedre Mønstre paa fuldendte Forstandere for slige Anstalter end de Hrr. Wells og Hart ere det, der, som vi allerede have sagt det, forestaae Anstalterne i Boston og New-York. Udholdende Iver og utrættelig Paapassenhed ere deres ringeste Egenskaber; men de forbinde med en udmærket Aand en uforstyrret Ligevægt i Characteren, saa at Fastheden ikke engang udelukker Overbærenhed. De ere overbeviste om de religiøse Begrebers Sandhed, som de indprente Ungdommen, og de have Tillid til deres Bestræbelsers Udfald. I deres Gemyts Dybde have de en Borgen for, at de kunne udrette endnu mere, naar de søge at røre Barnets Hjerter end naar de tale til hans Forstand. Endelig betragte de ethvert Barn, der er i Anstalten, som deres eget, og det er intet Hverv, som de have paataget sig at udføre, men en Pligt, som de have paalagt sig, og i hvis Udøvelse de finde deres Lykke.

Vi have nu seet, hvorledes den ungdommelige Forbryder bliver optagen i Redningsanstalten, og vi have lært den Orden at kjende, som han der er underkastet. Det staaer nu tilbage, at see hvor

ledes han forlader Anstalten og at følge ham efter hans Gjenindtrædelse i Samfundet.

Bed hans Løsladelse viser sig i sin fulde Kraft den allerede tidligere paapegede Grundsaetning, at det unge Menneske ikke lider nogen egentlig Straf her. Det er nærmest for hans egen Skyld, at han er blevet optagen i Anstalten, og derfor forlader den ogsaa, saasnart hans eget Vel gjør dette tilraadeligt.

Man troer i Almindelighed, at han kan blive et nyttigt Medlem af Samfundet, naar han har lært et Haandværk og i eet eller et Par Aar her har tilvant sig Flid og Sædelighed. Men man tager sig i Agt for at løslade ham saaledes, at han uden Støtte og uden Bekjendtere, til hvem han sikkert kunde holde sig, da netop vilde være i de samme udvortes Forhold, i hvilke han befandt sig forend hans Optagelse. For at undgaae Faren herved oppebier Forstanderen en Leilighed til at anbringe den Løsladte enten som Lærling hos en Haandværksmester eller som Tyende i en eller anden agtværdig Familie. Han undgaaer ogsaa at lade ham komme paa et Sted, hvor han kunde gjenfinde sin tidligere Forvildelses Baner eller sit forrige Levnets Staldbrødre; og søger saa ofte det er mueligt at faae ham anbragt paa Landet.

Bed Løsladelsen giver Forstanderen ham en lille Bog, som indeholder gode Raad og Anviisning til at føre et sædeligt Levnet, og forærer ham desuden en Bibel.

Erfaring har viist, at det ikke er tilraadeligt at løslade det unge Menneske, førend han i det mindste har tilbragt eet Aar i Anstalten, for at Orden og Flid kan være blevet ham til Bane.

Fordi han bliver løsladt, ophører han ei at staae under Anstalten, der, ved at udsætte ham i Lære, faaer al den Ret over ham, som en Forsmynder har over sin Myndling. Forlader han Mesteren eller Herren, hvor han er anbragt, saa har Anstalten Ret til at tage ham tilbage, og han maa atter underkaste sig den strenge Tugt og en ny Prøvetid, inden han andengang bliver anseet for værdig til at erholde sin Frihed. Saa ofte Anstaltens Bestyrelse finder det fornødent, kan han saaledes blive bragt tilbage, og dens Myndighed over ham hører ikke op, førend Drengen har fyldt sit tyvende Aar og Pigen sit attende Aar.

Under Læretiden er det unge Menneske endnu bestandig Gjenstand for Anstaltens Omsorg. Forstanderen staaer i uafbrudt Forbindelse med ham, og

bestræber sig for ved sit Raad at holde ham paa Pligtens Bane.

Han faaer Breve af ham, og Forstanderen ved de forskjellige Redningsanstalter have ofte modtaget saadanne Breve, der bære tydeligt Vidnesbyrd om de Løsladtes Erkjendtlighed.

Men hvilke Følger have disse Anstalter havt? Tor man antage at de virkelig forbedre? Kunne deres Resultater fremstilles i Tal?

(Slutningen følger.)

C. N. David.

Extract

af

General-Regnskabet

for

det forenede Understøttelses-Selskab

for Aaret 1833.

I n d t æ g t.

	Sedler og Segn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
A. Kassebeholdning fra forrige Aar, Restancer iberegneede	2997	62	4835	41
B. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 45 ^{de} Aargang	2176	26		
C. Kvartals Contingent for dette Aar	3851	92		
Kvartals Contingent for 4 ^{de} Kvartal forrige Aar	20	80		
D. Laans Afbetaling i dette Aar	25		4407	
E. Aarlige Indtægter:				
1) Det kongelige Huses Gave	20		100	
2) De overordentlige Medlemmers Contingent	98		20	
F. Renter af Selskabets Capitaler	408	12	4000	15
Renter, Caroline Legatet vedkommende			100	
G. Optagne Laan i dette Aar	1000		400	
H. Tilfældige Indtægter:				
Børløbet 1000 Rbd. r. C. à 208 $\frac{1}{2}$ pCt. 1042 Rbd. 48 ß.				
Børløbet 300 Rbd. r. C. à 209 $\frac{1}{2}$ pCt. 314 Rbd. 24 ß.				
	1356	72		
	Rbd.	11954 56	13862 56	

U d g i v t.

	Sedler og Segn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Ugebladets Trykning med Papir	669	56		
2. Lønninger, Bুদ্ধenes 2 pCt. Indcasations Salair	118	17	1602	69
3. Pensioner og Livrente:				
De sædvanlige Pensionister og Livrente	2983	72	700	
Pensionister af det Drockste Legat			200	65
Pensionister af Caroline Legatet			100	
4. Gratificationer, Bুদ্ধenes iberegnet	2775			
5. Laan til 28 Medlemmer				4700
6. Til Fondet indkjøbt £ 200 Sterling i Dansk; Engelske Obligationer med Renter, for	1423			
7. De i dette Aar optagne Laan og Renter, betalt med	1007		400	
8. Afkrevne Restancer ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 27 ^{de} Februar d. A.	40		18	
9. Tilfældige Udgifter:				
Børløbet imod Repræsentativer				1300
Anviske Regninger	91	54		
Uerholdelige Contingenter	91	8		
10. Restancer	357	22	362	
11. Contant	2398	19	4479	18
	Rbd.	11954 56	13862 56	

Overeensstemmende med den af Administrationen førte Control.

Kjøbenhavn den 31te December 1833.

Friedenreich.

Bentley.

Schram.

C. G. Primon.

M. Pentzen.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 10.

Løverdagen den 8de Marts 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet,

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Om Redningsanstalterne i Amerika.

(Slutning.)

Det er næsten ubegribeligt, om man skulde kunne mistjende disse Anstalter, betragtede efter deres Hensigt. Er det overalt muligt at fremme noget Menneskes sædelige Forbedring, saa maa det snarest være hos den ungdommelige Forbryder, der mere feilede af Letsindighed og Uerfarenhed end af Slethed, og i hvis Bryst alle Ungdommens skjonne Følelser endnu slumre. Uerlighedens Følelse kan ikke vækkes igjen i forhærdede Forbryderes Hjerter, der ere blevne gamle i Lasten,

thi den er udryddet af disses Barm, men hos Bar-
net, der feilede, er det saa langfra, at den er uddøet,
at man snarere kan sige, at den ikke har været
levende, fordi man endnu ei har vaakt den. En
Iudretning, som derfor gaaer ud paa, hos det
unge Menneske baade at udrydde de tidlige til-
vante onde Tilbøiligheder, og at vænne ham til en
fornuftig Levemaade — der gaaer ud paa at give
den, som savnede al Forsørgelse, en Forsorger; at
indprente Orden og Arbeidshyst til Dmløberen og
Tiggeren, som Leddiggang endnu ei ganske har for-
dærvet; at bibringe den, hvis Opdragelse var for-
sømt, Underviisning og sædelige Grudsætninger;
en saadan Iudretning, sige vi, synes det os maa
være riig paa heldbringende Følger.

Vel gives der Tilfælde, hvor den ungdom-
lige Forbryders Forbedring næsten er uopnaelig.
Erfaring har overbeviist de Forstandere, som vi
have lært at kjende, at man næsten altid forgjæ-
ves stræber efter at forbedre de unge Piger, der
tidlig have hengivet sig til Usædelighed. Iblant
Drengene er det vanskeligt at forbedre dem, der
tidlig have begyndt paa at stjæle og at drikke, men
deres Forbedring er dog ikke en saa stor Sjeldens-
hed som de unge Pigers, der enten ere Forsørelsens
Offre eller tidlig selv have givet sig til Priis.

Ogsaa troer man temmelig almindeligen i de forenede Stater, at man saameget som muligt skal undgaae at optage Dreng, som ere over 16 Aar, og Piger, som ere over 14 Aar gamle*). Deres Forbedring vil sjelden og vanskeligen opnaaes i disse Anstalter; hos dem vil langt snarere Fængselsdisciplinen være paa sit rette Sted.

Af de i Philadelphia løsladte ungdommelige Forbrydere regner man, at over Halvdelen ere bleven forbedrede.

Da vi selv vilde overbevise os om den newyorkske Anstalts Resultater, saa have vi noigtigen gennemgaaet den ved Anstalten holdte Protokol, og med Hensyn til enhver enkelt Løsladt undersøgt, hvorvidt hans Vandel, efter Gjenindtrædelsen i Samfundet, har svaret til Anstaltens Forventninger **). Af 427 af Redningsanstalten løs-

*) I Würtemberg, hvor flere Anstalter af en lignende Art bestaae, er det i Almindelighed Regel ikke at optage Noget, der har fyldt sit 12 Aar.

***) Ved alt hvad vi behøvede til denne Undersøgelse, er man kommen os imøde med den største Beredvillighed, og da vi saaledes have været i Besiddelse af Kilderne, have vi ogsaa kunnet forskaffe os en rigtig Anskuelse om de Løsladtes Forhold efter deres Udgang af Anstalten. Vore Undersøgelser have

ladte mandlige unge Forbrydere have 85 opført sig godt 41 fortræffeligen; 34 slet og med Hensyn til 24 kan man sige, at de have opført sig meget slet. Efterretningerne angaaende 37 maae ansees som tvivlsomme, og med Hensyn til 24 kan man kun sige, at de vare snarere gode end flette, ligesom med Hensyn til 14, at de vare snarere flette end gode.

Af de 86 løsladte Piger have 37 opført sig godt, 11 fortræffeligen, 22 slet og 16 meget slet. Ogsaa her vare Oplysningerne med Hensyn til 10 ingenlunde afgjørende, og angaaende 3 snarere gode end flette, ligesom om andre 3 snarere flette end gode.

Imidlertid kan man altid med fuldkommen Visshed paastaae, at af de i denne Anstalt optagne 513 unge Mennesker*) ere 200 reddede fra en uund-

indbefattet alle de fra 1 Januar 1825 til 1 Januar 1829 Optagne. Senere ere vel flere Børn optagne, hvoraf ogsaa enkelte allerede igjen vare løsladte, men de have været alt for kort i Frihed for at deres gode Opsørsel kunde ansees som et sikkert Tegns paa Forbedring. Skal man bedømme dem, maa Prøvetiden, i hvilken de have været frie, være lang.

Orig. Num.

*) Indtil 1 Januar 1832 havde allerede 729 Drengene og 230 Piger, i Alt 959 unge Mennesker, været

gaaelig Undergang, idet de have ombyttet en Vandel, som Feiltrin og Lasten allerede tidligen havde stemplet, med et ordentligt og ærligt Levnet *).

optagne i denne Anstalt, til hvis Anbefaling det upaatvivleligen tjener, at efter en officiel Beretning fra Senatet i New-York kun en Fjerdedeel ungdommelige Forbrydere nu mod i tidligere Aar anklages for Domstolene.

- *) Resultaterne af de øvrige Anstalter ere ligesaa tilfredstillende. Efter Dr. Julius's Meddelelse opførte sig 155 godt af 201 fra den Bostonske Anstalt Udgaaede, og af 113 fra Anstalten i Philadelphia Væsladte bleve 83 ansete som forbedrede. Lignende heldige Følger have disse Anstalter ogsaa haft i Berlin og i Kongeriget Württemberg.

C. N. David.

Om Halshugnings = Straffen.

(af Gazette des Tribunaux.)

Ann. Oversat efter litterarische Blätter der Børsenhalle
1833 No. 856 og følg.

Hr. Julia de Fontenelle har i en Samling af Videnskabernes Academie den 16de f. Maaned forelæst følgende mærkværdige Memoire angaaende det Spørgsmaal, om de, der vare blevne

halskhuggede, endnu i en kortere eller længere Tid følte Smerte.

”Vi ville”, begynder Hr. Julia de Fontenelle, ”her opkaste et stort Spørgsmaal: om nemlig de Guillotinerte efter Halskhugningen endnu have en Følelse af Smerte? Doctor Guillotin, efter hvem dette Dødsværktøi har erholdt sit Navn, de Herrer Petit og Cabanis, saavel som nogle Physiologer, benægte det; men mange andre, navnlig Sæmmering, Sue, Mojon, Castel, og Flere, paastaae det og forsvare deres Mening ved følgende Facta:

1. Da Doctor Sue havde skåret Hovedet af en Hane, beholdt dette i halvanden Minut alle sine Bevægelser; der bemærkedes stærke Trækninger i Kinderne og Pupillerne, og Dienlaagene aabnedes og lukkedes vekselsviis. Legemet, der i en Minut havde ligget uden Bevægelse, reiste sig igjen op, blev i halvanden Minut staaende roligt, gik derpaa fremad, bevægedevingerne, foer med den ene Fod til Halsen og døde først efter et Forløb af sex Minuter. En anden Hane, af hvem man ligeledes huggede Hovedet, frembød de samme Phænomener. Naar man stak den med en Naal i Musklerne paavingerne, Halsen, o. s. v. viste sig i disse Dele en krampagtig Bevægelse.

2. Af en Bede blev Hovedet hugget i to Secunder; dette Hoved beholdt nu i to Minuter, og Legemet endogsaa i 12 Minuter alle sine Bevægelser. Disse Bevægelser vare saa voldsomme, at der behøvedes tre Mænd til at beherske dem. De samme Resultater fulgte hos et fuldvoxent Faar, kun med den Forskjel, at Hovedets Bevægelse her varede i halvtredie Minut, Legemets i elleve Minuter. I Figueiras har jeg været Vidne til en treaarig Bæders Halskugning. Tre Mænd kunde neppe holde den, da Hovedet var faldet, og denne Bevægelse varede i femten Minuter.

3. Efterat man i en Tid af halvanden Secund havde taget Hovedet af en Kalb, viste dette Hoved endnu i halvsyvende Minut meget tydelige Bevægelser af Dienlaagene, Pupillerne, Dinene, Næseborene, Ansigtsmusklerne og Læberne, Legemet bevægede sig endnu i syv Minuter, og paa Hovedets forskjellige Dele kunde man iagttage Udtrykket af Smerte.

”Hr. Sue drager af disse Facta den Slutning, at Livet og Følelsen ere udbredte over det hele System, og at man folgelig maa adskille de specielle Følelser af Lyst og Smerte, som forekomme paa eet Sted, fra dem, der vise sig paa andre. Aldini har i Aaret 1803 aufsil-

let sammenlignende Experimenter i London og Italien med en Hængt og Halsbugget, og derved overtudet sig om, at Trækningerne i Hovedets Muskler hos Halsbugne vare tre Qvarter, og hos Hængte i to Timer. Derfor troer han ogsaa, at Subjecter, med hvilke man har anstillet galvaniske Experimenter, ville have kunnet føle deres Indvirkning.

”Min ærede Ven, Hr. Mojon, Professor i Physiologien ved Universitetet i Genua, har i Aaret 1804, i Forening med de Herrer Guillotini, Aldini og Nauche foretaget nogle Experimenter paa Guillotinerede. Disse viste dem: 1) at de aabnede Dienlaage lukke sig et Qvarter efter Halsbugningen, naar Hovedet bliver udsat for Sollyset; 2) at den Halsbuggedes Hoved fornemmer Anvendelsen af pirrende Midler; 3) at den af Munden udtraadte Tunge trækker sig tilbage, naar den bliver stukken med en Naal, og at Ansigtstrækkene robe en smertelig Følelse; 4) at Høresorganerne ligeledes ere modtagelige for Lyden.

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

Borger = Bennen.

Ses og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 11.

Løverdagen den 15de Marts 1834.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Om Halsbugnings = Straffen.

(af Gazette des Tribunaux.)

Ann. Oversat efter litterarische Blætter der Børsenhalle
1833 No. 856 og følg.

(Fortsættelse.)

Jeg mindes at have seet Hovedet af en Guillotineret, der, som jeg troer, heed Tillier eller Detillier, og i hvilket Dinene vendte sig til den Side, hvor man kaldte paa ham: ja jeg maatte næsten antage det for sandt, hvad Sagnet fortæller, at da Bøddelen foreviste Publicum Charlotte Cordays Hoved og derhos gav det et Drefigen, viste det en kjendelig Følelse af Krænkelse.

”W e i c a r d har seet Læberne at røre sig paa et afhugget Hoved: jeg selv har to Gange været Vidne dertil. Forfatteren til ”Kundskab om Dyrerne” forsikkrer, at medens Dinene rulle i Hovedet og Læberne bide i Jorden, for at udtrykke Smerte, slaaer paa den anden Side Hjertet endnu i nogle Dieblif.

”Det kommer, siger Hr. Sue, ved Henrettelsen af en Deliquent an paa at erfare, om alle Dele døe paa eengang eller hver for sig; thi hvis det afhuggede Hoved endogsaa kun en Secund igjennem beholder Bevidstheden om sin Smerte, eller meget mere om sin Livsstraf, saa maa den forhærdede Forbryder, og ikke mindre den Dommer, der skal fælde hans Dom, gysse ved Ideen om, at det fra Legemet adskilte Hoved endnu kan tænke. Hvis derimod Hovedet, vedbliver han, efter sin Adskillelse allene lider isoleret, saa maa ogsaa Legemet lide isoleret. Hvorfor skulde overhovedet Legemet ikke mere lide Smerte af den Grund, at det ikke længer hænger sammen med Hovedet? Legemet lider som Legem, Hovedet som Hoved. Efter disse Jagttagelser er det saa langt fra, at Tænkningen ved Halskugningen udslukkes, at den tværtimod, da Centrum for Hjernens Virksomhed er bleven betydeligen formeret, kun lever

fort i en endnu større Virksomhed. Man iagttager hos afhuggede Hoveder endnu forskjellige Bevægelser i Dienlaagene, Dinene, Læberne, ja selv Trækninger i Kindbakterne, naar Bødlerne holde dem ved Haarene. Man kan næsten antage det som fuldkomment afgjort, at Tænke:Eyenen, midt under denne muskulare og nerveuse Rystelse, seer, hører, føler og bedømmer Adskillelsen af sin hele Tilværelse. Endnu mere: alt tyder hen paa, at ogsaa Halsen, Brystet, Underlivet og Extremitæterne have deres egne Følelser, deres isolerede Jeg. De Experimenter, som han har fortsat ved Lægeskolen i Edingburg og anstillet ved forskjellige Hospitaller i Frankrig, have overtydet ham om, at de adskilte Lemmer føler Smerte. Det er et Factum, at Folk, paa hvem man har sat en Finger, Arm, Haand, Fod eller et Been af, ofte flere Dage, ja Maaneder, efter Operationen have udraabt: o hvor gjør min Finger, Arm, Haand, Fod eller mit Been ondt! Doctor Petit har fundet, at Nogen har havt denne Følelse endnu sex Aar efter Operationen. Hr. Sue kalder dette: Smertens Hufommelse.

”En af vore agtværdige Læger, Hr. Doctor Castel har paaftaaet, at det afhuggede Hoved endnu beholder Føle:Eyenen, men at denne Følelse

hurtigere udslukkes deri end i Kroppen, fordi den Deel af Sôle:Evnen, der er forlenet ethvert Organ, er bleven Kroppen umiddelbar overdragen, førend Halsbugningen har fundet Sted. Sôle:Evnen har saaledes ikke strax kunnet udtømmes, ogsaa vedvarer Hjertets Pulsation endnu en Tidlang. Denne Pulsation bidrager tilligemed den øvrige Søleevne til at vedligeholde Livet i Legemet. Hvad Hovedet angaaer, saa har Hjernen ikke mere beholdt noget Pulsaareblod, uden hvilket de andre Pirs ringsmidler ere meget asmeægtige; men Circulationen vedvarer endnu gjennem de finere Aarer. Hvis altsaa Livet hurtigere udslukkes i Hovedet, saa er dette en Følge af, at det mest energiske Pirs ringsmiddel mangler. Men Søleevnen er ikke vegen bort derfra; den er tvertimod forbleven samlet deri jeg paastaar uden at betænke mig, tilføier han, at et Hoved, i det første Dieblif efter Halsbugningen, endnu er i Stand til at see, høre og føle Smerte.

”Vi kunne ikke ganske bifalde denne Mening; thi vi have havt Leilighed til at overtøde os om, at Hovedet endnu i nogle Minuter efter Halsbugningen beholder Pulsaareblodet, som er bleven samme tilført gjennem Hovedaarerne. Naar disse gennemskjæres, trække de sig sammen; og saa:

længe denne Tilstand varer, lade de kun lidet Blod flyde bort. Underledes forholder det sig med Kroppen: da Hjertet fortsætter sine udvisdende og sammentrækkende Bevægelser, vedligeholder det under sin Virksomhed fire Blodstrømme gennem de affkaarne Arterier, og dette store Blodtab er da Aarsag i, at Legemet hurtigere bliver koldt end Hovedet. Ogsaa er det klart, at Hjernens Livskraft holder længere ud end Kroppens. En lignende Mening har Hr. Professor Sue fremsat. Det synes, siger han, som om Føleevnen vedvarer længere end et Quarter i Hovedets forskjellige Dele, da det formedelst sin Tykkelse og runde Form er mere skikket til at bevare Livsvarmen. Naar man betragter Hjernens Anatomi, og fornemmelig den Maade, hvorpaa Hovedarterierne ere fordeelte, naar man overveier deres tre Krumninger, førend de komme derhen, deres uudmaalelige Inddelinger og deres eiendommelige Bygning: naar man følger dem ad deres Vej gennem alle Hjernens Huulheder, hvis mange Folder og krumme Former betydeligen forsinke Blodets Udgydelse i Strubeaarernes Bugt; saa vil man ikke betvivle Blodets langsomme Omløb i Hjernen og let komme til den Overbevisning, at Kredsløbet her gaaer langsommere for sig end i

Legemet's øvrige Dele, før det har gennemstrømt med alle dette Organ's Arterier, Nærer og Huulsheder. Paa den anden Side bestræber den arterielle Virksomhed sig stedse for at drive Blodet derhen, hvor det finder den mindste Modstand. Skulde Blodet, som Hovedarterierne tilføre Hovedet, ogsaa blive det tilført gennem de samme Kar, naar disse ere overskaarne? Nei!

”Blodet i Pulsaaernerne i Hovedet bliver ved deres sammentrækkende Kraft endnu uebliffelig tilført Puncterne for sin Bestemmelse; saaledes maa altsaa Kredsløbet vedblive i dette Organ, saalænge Livets Indflydelse og Kraft endnu er tilstæde deri; det er, indtil Livsvarmens fuldkomne Udslukelse.

”Man finder ogsaa i de videnskabelige Journaler og i Værkerne af en Catugno, Egel, Galvani, Gran, Hunter, Hermstädt, Jacquin, Lichtenberg, Mojon, Moll, Scherer, Summering, Sue, Valli, Bassali meget mærkværdige Facta, saavel angaaende Halsbhugningen, som over Livsphenomenerne.

”Naar vi nu gaae over fra Halsbhugningens Virkninger hos Mennesker til dens Virkninger

hos Dyr, ville vi ogsaa deri finde vigtige Beviser for den Mening, som vi agte at fremsætte.

"En Skildpadde, ud af hvilken man skjærer Hjernen, lever endnu henimod sex Maaneder og bevæger sig i denne Tid som sædvanlig; ja man har Exempler paa, at disse Dyr have levet fra 12 Dage til 6 Maaneder, efterat Hovedet er bleven skaarret af dem.

"Da Chorras havde skaarret Hovedet af en Dgle, bibragte dette, flere Dage efter, en af hans Elever et farligt Saar. I de videnskabelige Notizer finder man endnu flere lignende Facta.

"Galien fortæller, at Strudser, paa hvilke Keiser Commodus hurtigt afhuggede Hovedet, endnu løb til Banens Ende. Ogsaa er det bekjendt, at Kroppen af en Hane, hvis Hoved B o e r h a v e afhuggede i det Dieblik, da den løb hen mod noget Korn, der vistes den i en Frastand af meer end 20 Skridt, endnu fortsatte dette Løb indtil Maalet. Ligesaa har P e r a u l t seet, at en halshugget Dgle alligevel krøb hen til den Steenhob, som var dens sædvanlige Smuthul.

"Da Hr. Demortier havde revet Hovedet af en Eeghjort og derpaa lagt den paa Ryggen, saae han Dyrets adskilte Dele røre og bevæge sig paa samme Maade, som om de endnu havde været

i deres naturlige Tilstand. Da Hovedet 48 Tis-
 mer derefter blev udsat for Solen, oplivedes det
 igjen for flere Secunder. Da Hr. Demortier
 holdt den lille Finger mellem Tækkerne, følte
 han sig saa stærkt kneben, at han maatte tage
 den anden Haand til Hjælp, for at trække Spid-
 serne af Tækkerne, der var trængt ham $\frac{1}{2}$ Linie
 dybt ind i Kjødet, ud igjen. Ogsaa den sædvan-
 lige Oldenborre gaaer endnu, naar man har revet
 Hovedet af den, Sommerfugle flyve bort uden
 Hoved, ja Boyle har seet, at Fluer i denne
 Tilstand endnu have parredes, og at Hunnerne
 have lagt Æg.

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 12.

Løverdagen den 22de Marts 1834.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Om Halshugnings = Straffen.

(af Gazette des Tribunaux.)

Num. Oversat efter litterarische Blätter der Børsenhalle
1833 No. 856 og følg.

(Fortsættelse.)

"Ogsaa ved Fjederqvæget finde vi meget paa:
faldende Exempler paa Livsvarighed efter Hals:
hugningen. Det er bekjendt at Anden, efterat have
mistet sit Hoved, endnu kan flyve langt, og da,
naar den falder til Jorden, endnu slæber sig frem
og med Halsstumpen roder i Jorden; ogsaa dreie
Dinene i det afhuggede Hoved sig endnu en Tid:
lang i deres Huler. Det samme er Tilfældet med

Gaasen og Strudsen. Hønsene slaae endnu med Bingerne, naar de ere halshuggede. Endelig røre alle affkaarne Stykker sig hos Slanger, Fiirbeen, Ual og Orme, og Hovederne af flere af disse Dyr bide endnu ganske skarpt, efterat de ere bleven adskilte fra deres Krop.

”Endnu langt mærkværdigere Exempler paa Livskraft frembyde Polypperne. Naar man skjærer dem i flere Stykker, har ethvert Stykke igjen Evne til at voxe ud, saa at Dyret dog stedse bliver fuldstændigt, hvor mange Stykker man end tager bort: flere andre levende Væsener voxe ligeledes ud igjen, ligesom naar man beskjærer en Busk eller Plante.

”Vi ville her ikke discutere det store moralske Spørgsmaal, om det i det nittende Aarhundrede bør ansees tilladt at tage Livet af et Menneske eller at lemlæste ham; siger Loven Ja dertil, saa siger Philosophien og Menneskeligheden Nei dertil. Kun Skaberen har Ret til at raade for et Menneskes Liv. Allerede have Lovgivere og Menneskevenner opløst deres veltalende Stemme mod Dødsstraffen. Gid det ikke maatte have været forgjæves! Man har opfundet Dødsstraffe, for at give Smerten forskjellige Grader, selv for at forlænge Dødskampen; man har ladet Tusinde

af Skyldige og Uskyldige, ja selv Forrykte omkomme paa Pinebænken, ved Rådbrækning, ved Hjulet, ved Ild, Galge, Sværd, o. s. v. og dog er Tallet af Dødsstraffene indtil ubetydelige Afvigelser blevet det samme: dette er altsaa ufor-
 nødne Grusomheder. De store Forbrydere skye mindre Døden end en lang Lidelse; de bævede ikke for Torturerne, ikke for de grueligste Dødsmaader: saa meget mindre gjør de det nu, i den Mening, at Hals hugningen er en Død, hvorved man i en Secund, uden al Smerte, overskrider Livets Grændse. Men dette er en stor Bildfarelse! Hals hugningen er en saameget desto grusommere Dødsmaade, da paa engang baade Hovedet og Kroppen, i Særdeleshed det første, endnu en Tidlang lide de grueligste Smertes. Denne Dødsmaade er gyselig, og Synet deraf forfærdeligt! det udstrømmende Blod! hvilket affkyelig Skuespil! og dog løber Folk derhen, som til en Fest. — Det vænner sig til at see Blod udgyde; og da nyligen Bøddelen, med Tilfidesættelse af den Ugtelse, der skyldes Ulykken, holdt det blodige Hoved, hvori alle Træk udtalte den største Smerte, op for Publicum, applauderede det følelsøst denne blodige Trophæe. Hvilken Nedværdigelse af Menneskeslægten! Ha! gid dog Lovgiver-

ren vilde indsee, hvor farligt det er at vænne den store Hob til Synet af udgydt Blod! kort, Hals- hugningen er en af de skrækkeligste, grusomste og smerteligste Dødsmaader; thi Hovedet beholder Følelsen, indtil Livsvarmens fuldkomne Ophør. Maa- ske torde Kjendskab til denne Sandhed affkrække mangen Forbryder, der trodser Døden allene i den Forudsætning, at han kun vil komme til at lide i en Secund".

*

*

*

Til forestaaende Memoire har en Hr. Bre-
ton søiet følgende interessante Bemærkninger:

"Den Dødsmaade, som efter en berømt Læge er bleven kaldt Guillotining, og som han heller skulde have givet et græsk Navn, er ingen ny Opfindelse. Man har allerede for længe siden gjort Brug af en lignende Maskine, og det er os ikke bekjendt, hvorfor man igjen har opgivet den. Skulde man have holdt denne Henrettelsesmaade for skrækkeligere end de andre Dødsmaader? dette er neppe tænkeligt; thi man har altid staaet i den Mening, at Halshugning er den hurtigste og smertefrieste Dødsmaade.

"De i den meddelte Memoire fremsatte Facta fortjene usfridig at blive tagne i Overveielse af

Hr. Magendie og de andre Commissairer, som Videnskabernes Academie har udnævnt; men hvorledes skulle de overbevise sig om deres Rigtighed? maaske ved galvaniske Forsøg? men disse vilde jo være en gruelig Forøgelse af Dødsstraffen. Vi tilføie selv, at det vilde være rigtigere at undersøge disse Spørgsmaal med Hensyn til, om Dødsstraffe i Almindelighed skulle beholdes, end med Hensyn til Balget af Dødsmaaden. Føleebnen, eller vel rigtigere sagt, det sidste Spor af Livskraften, er sikkert endnu mere tilstæde hos Hængte end hos Halskuggede; det torde maaske være ligesaa vanskeligt, nsie at angive Dødsøieblikket hos Individuer, der omkomme i Vandet, ved Dvælselst, ja selv ved et Slagflod eller en Hjernecongestion. Enhver pludselig og voldsom Død, hidført ved et Dolkestik eller et Skud, er ogsaa Følgen af en Dvælsning.

"Dette kunde bringe os til at have den samme Affky for Egenes Dissection strax efter Døden, som Englænderne. Efter dette System vilde den Dødsmaade, der hidindtil eenstemmigen er bleven anseet for een af de grusomste, være den letteste: vi mene, levende at blive brændt op. Hvilken Dval ogsaa den Ulykkelige, hvemt man iførte en Svulstfjorte og derpaa pludselig stak i Brand, i

det første Djeblik vilde have at udholde, vilde hans Lidelse dog kun være af kort Varighed, da den hurtige Forstyrrelse af hele Nervesystemet gjør enhver Følelse umulig.

”Det vil vel ikke falde Noget ind, at raade til Fornuelsen af saadanne Gyseligheder; alligevel maatte et saadant Endeligt med dets frygtelige Forberedelser være mindre pijnlijk end en Delinquent's, der er dømt til at skydes. Man har seet, hvorledes i October Maaned 1812 flere Salver efter hinanden maatte gives, for at berøbe ti Mennesker Livet, dengang General Mallet og de andre Officerer, som han havde draget ind med sig i en Sammensværgelse mod den Keiserlige Regjering, ifølge Krigsbrettens Dom skulde skydes i Sletten ved Grenelle. Een af disse Ulykkelige, der dog var truffen af flere Kugler, holdt endnu fast ved en af Staverne i den Karre, paa hvilken han blev bragt til Kirkegaarden, efter hvad man der bemærkede.

”Iblandt de Experimenter, som den aandsrige Forfatter til Memoiren har anført, havde han ogsaa skullet angive de, som Hr. Legallois, Forfatter til en Afhandling om Hjertets Sygdomme, for omtrent 20 Aar siden har anstillet. Han skar Hovedet af en Kanin og bragte hurtig

Nøret af en Luftpumpe i dens Lufttrør: strax saae man nu det arme lille Dyrs Krop give alle Livs tegn; det reiste sig undertiden paa Benene, faldt om, og reiste sig igjen. Dette mærkelige Skuespil varede længer end et Qvarteer, naar man kun med behørig Hurtighed lod Pumperne spille, der forsynede Dyrets Lunger med Luft. Ikke enhver var saa behændig, at han kunde frembringe denne Igjenoplivelse, der maaskee kun var tilsyneladende og Resultatet af en blot mechanisk Indvirkning.

”Iøvrigt ere disse Jagttagelser maaskee mere mærkværdige end nyttige. Ifølge min Mening bliver Hovedspørgsmaalet, om Dødsstraffen overhovedet er nødvendig eller unyttig, i hvilket første Tilfælde man vel mere skulde see paa det Indtryk, som en Henrettelse, der skal virke affrækkende paa Mængden, maatte gjøre paa denne, end derpaa, hvorledes det gaaer Delinquenten”.

Den danske Oversætters Bemærkninger til Ovenstaaende.

Ovenstaaende Afhandling berører vistnok en interessant Materie: det er ogsaa med Hensyn dertil, og for at lede Fleres Estertanke hen derpaa, at jeg har oversat den. Imidlertid foreskomme Forfatterne mig ikke at være gaaede aldeles

les fordomsfrie til deres Bærk. De synes at have ønsket det Resultat, hvortil de ere komne, fordi de have anseet det som eet Middel mere til at faae Dødsstraffe aldeles affskaffede. Og vistnok kan man ikke nægte, at det maa røre sig underliggen inden i en Dommers Hjerter, naar han dommer et Menneske fra Livet, ved at tænke sig den Doms fældtes Hoved endnu henved et Qvarteer i Besiddelse af Tænke- og Føle:Evne, men dobbelt, hvis dette Hoved ovenikjøbet bliver sat paa Stage, og derfra, foldt og roligt, endnu en Tidlang skuer ned paa den forsamlende Hob, hvis let:findige Spot det kan høre, hvis føleløse Nysgjerrighed det endnu kan see.

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

Borger = Vennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 13.

Løverdagen den 29de Marts 1834.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets - Bogtrykker.

Om Halsbagnings = Straffen.

(af Gazette des Tribunaux.)

Num. Oversat efter litterarische Blætter der Børsenhalle
1833 No. 856 og følg.

(Fortsættelse.)

Imidlertid ville Dødsstraffene aldrig kunne ventes
affskaffede paa saadanne Grunde. Hvad man
pleier at kalde Humanitæt, vil først være
istand dertil, jeg mener: Menneskehedens Uddan-
nelse til Menneskelighed. Dertil vil ogsaa Reli-
gionen bidrage Sit, Religionen, rettelig forstaaet
og rettelig anvendt. Den vil sige: hvorledes tør
et Menneske raade for et andet Menneskes Liv?
han raader ikke for sit eget, hvorledes kan han da

raade for en Andens? Eller hvad skal Dødsstraffen tilsigte? Sikkerhed for et blodgjerrigt Uhyre? O Skam da, om man kun kan sikke sig ved et Indgreb i den Almægtiges Rettigheder! om Forstanden er saa sløv, at den ikke kan udtænke, Evnen saa ringe, at den ikke kan tilveiebringe Midler, hvorved Borgerens Liv kan sikkes mod Morderen, uden at denne behøver at miste sit eget! Eller hvad er det dog ikke for usalige og vildfarende Meninger om Døden, som ved Dødsstraffe maae udbredes og vedligeholdes blandt den store Hob! Er Dødsstraffen den største Straf, saa er ogsaa Døden det største Onde! Men er det saaledes, at Religionen lærer? Byder den os ikke at betragte Livet som en Pligt, men tillader os at see Døden imøde med Længsel? Har Religionen Ret, naar den lærer os, at Døden er Indgang til et bedre Liv: og har den Ret, naar den forvisser den bodfærdige Synder paa Rettersstedet om, at han gaaer ikke ind til Dom men til Raade — saa er Dødsstraffen ingen Straf, men en Belønning, og Lovene kunne ikke belægge den med Navn af Straf, uden at geraade i Strid med Religionen. Nu er det vel sandt, at den store Hob langtfra ikke hæver sig til denne Anskuelse: den store Hob frygter Døden, og Døden bliver

altsaa for et Individuum af denne Klasse virkelig en Straf; men den bliver kun Straf for ham, fordi han gaaer ud fra en urigtig Forudsætning, fra en Fordom og Bildfarelse. Men det er Loven uværdigt at bygge paa Fordomme; Loven bør ikke vedligeholde og fremme, hvad Religionen søger at nedbryde: den aandelige og den timelige Magt maae ikke bekæmpe hinanden, men arbejde med hinanden til det samme Maal. Vi tør derfor med Tillid haabe, at det Tidspunkt ikke mere vil være sjernt, da Folkene ere uddannede nok til ogsaa at kunne modtage det Gode af Dødsstraffes Afskaffelse, uden at man behøver at fremskynde det ved tvetydige Midler eller let omstødelige Grunde, til hvilke jeg formener, at de, af de franske Forfattere anførte, bør henregnes.

Jeg skal nu forsøge at bevise dette.

Vi see da, for det Første, at Livskraften i alle organiske Væsener udslukkes desto hurtigere, jo fuldkomnere og mere udviklede de ere. Allerede i Planteverdenen finde vi *Cactus* og *Stapelia*: arterne, der kunne hænge hele Maaneder — ikke med deres Rod eller Løg, thi dette have de tilfælles med mange fuldkomnere Planter, men med deres hele Stamme og alle Blade, afrevne fra Roden, i Luften, uden at gaae ud, medens derimod en

Rose eller Lillie, behandlet paa samme Maade, vilde være visfen Dagen efter. Til de ufuldkomne Dyr henregnes Polyperne; Enhver veed, at det fast er umuligt at dræbe Livet i dem, da enhver afreven Deel selv bliver til et nyt, levende Væsen. Hvor seiglibede Slinger, Fiirbeen og Skildpader ere, have allerede de franſke Forfattere selv bemærket. At et firføddet Dyr, et Faar eller en Bædder, ikke mindre end Fuglene, endnu en Tidlang efter at de have mistet Hovedet, ere istand til at bevæge Lemmerne, vil Enhver have bemærket. Med Mennesket, som den fuldkomneſte Skabning, synes det derimod at være anderledes. Jo finere en Masſine er, desto mindre behøves der, til at ſonderbryde, beſkadige, ſtandſe den. Alle de anførte Exempler have viiſt, at Livet i ethvert Tilfælde udſlukkes før i Hovedet, end i Legemet. Men at Livet oieblikkeligen tilintetgjøres i Kroppen, naar Hovedet afhugges, er oienſynligt. Medens den hovedløſe Hane endnu kan løbe flere Skridt, og medens den hovedløſe Bædder, efter de franſke Forfatteres Beretning, neppe kan holdes af flere ſtarke Mænd, ligger Menneskets hovedløſe Krop uden ringeſte Tegn til Bevægelse. Jeg har ſelv tvende Gange ſtaaet ved Siden af Forbryderen,

medens det dræbende Hug faldt, men jeg har ikke været istand til at bemærke den ringeste Bevægelse i noget Ledemed. Hænderne, hvori denne Bevægelse rimeligviis først vilde have yttret sig, laae løse og ubundne paa Ryggen, men ikke engang en Trækning skjønnedes i dem. Vi see allerede af dette Exempel, hvor misligt det er, at ville drage nogen Slutning fra Analogien med, hvad der finder Sted hos Dyrene. At Willien i det mindste ikke mere har nogen Magt over Legemets Bevægelse, stadfæstes ved en mærkelig Fortælling fra gamle Dage. Da Hakon Jarl efter Slaget i Hjørringehjorden lod en Deel af de fangne Jomsvikinger halshugge, sagde en af disse til sin Boddel: "det har tidt forlangt mig at "vide, om Legemet har nogen Følelse efter Døden. "Her har jeg nu en Kniv i Haanden; den vil jeg "stikke i Jorden, dersom jeg veed Noget af mig "selv at sige, naar jeg er halshugget". Men Krøniken fortæller, at da Hovedet faldt fra Kroppen, faldt ogsaa Kniven af Haanden. Da vi nu altsaa kunne antage, at Livet, ved Dødshugget, aldeles tilintetgjøres i Kroppen, er der allerede — hvis Analogien forresten skulde gjælde — Grund til at formode, at det ogsaa tilintetgjøres i Hovedet.

Det samme Resultat, hvortil vi saaledes komme paa Erfaringens Vei, vilde ogsaa kunne lade sig udlede af aprioriske Sætninger. Bevidstheden er en Egenskab ved Sjelen. Sjelens Hovedorgan er Hjernen. Hjernen udbreder sig igjennem Nervesystemet, og fornemmeligen gjennem Rygmarven, til hele Legemet. Det er altsaa kun gjennem Rygmarven, at Sjelen vedligeholder Communicationen med Legemet. Naar Rygmarven overskjæres, ophører ogsaa Sjelens Indflydelse paa alle de Dele af Legemet, der befinde sig nedenfor det overskaarne Punkt. Deres Liv vil da i det Høieste være et Planteliv, uden Bevidsthed, uden Følelse, kun med Irritabilitæt og Sensibilitæt. Jeg mindes saaledes at have læst om adskillige Syge, hvis Rygmarv ved et voldsomt Stød var bleven læderet, som en Folge deraf inflameret, og omfider i en vis Ustrækning aldeles fortæret eller opløst. Da dette Sidste var skeet, paafulgte Døden; men allerede forinden, og medens Rygmarven kun befandt sig i inflameret Tilstand, var Følelsen ophørt i hele Underkroppen. Hvor meget fuldstændigere vil dette da ikke finde Sted, hvor den ikke blot afficeres, men virkelig overhugges?

De Exempler, som af de franske Forfattere

ere anførte til Understøttelse for den Paastand, at Sjelen endnu er tilstæde i et halshugget Dyr, bevise enten Intet, eller i det mindste ikke det, som de skulle. Thi et dyrist Liv er i alt Fald intet menneskeligt Liv, og mangler dets første Særkjende: Selvbevidsthed. Og naar de dernæst fortælle om en Hane, at den, efter at have mistet sit Hoved, endnu løb hen til en Bunke Korn og stak Halsen ned deri; eller om en Snog, at den, efter at være halshugget, krøb hen til det Hul i en Stendynge, hvori den pleiede at skjule sig, saa beviser dette kun, at Legemet, efter at være skilt fra sit Hoved, endnu kan søge at udføre det, hvortil Hovedet tilskyndede samme, mens det endnu sad paa Kroppen. Impulsen vedvarer, skjøndt det, der gav Impulsen, ikke mere existerer. Naar en Reglespiller kaster Kuglen, vedbliver denne at løbe mod Maalet, om ogsaa den Haand, der kastede Kuglen, i samme Dieblik bliver afhugget. Saaledes fortsatte Hanens Legeme det begyndte Løb hen til Kornbunken, og Halsens Muskler fuldendte den Bevægelse, hvortil de allerede havde modtaget Impuls, og boiede sig ned mod Kornet, skjøndt det Hoved, fra hvilket Tilskyndelsen maa antages at være udgaaet, ikke mere hørte til Kroppen. Men det er saa langt fra, at

dette kan tjene som et Beviis paa, at Legemet endnu har Følelse af Liv — altsaa ogsaa af Smerte — tilbage, at det tværtimod synes mig at bevise det Modsatte. Thi følte Legemet virkelig Smerte, vilde det upaatvivleligen yttre denne: det vilde ikke vedblive at løbe hen mod Kornbun-
ken: det vilde standse, slaae med Bingerne, sprælle, falde i Trækninger, eller paa hvilke andre Maa-
der nu Døds smerten maatte yttre sig. At Intet af alt dette skeer, er Beviis paa, at Legemet ikke har modtaget nogen ny Impuls — som vilde have været Tilfældet, om det havde følt Smerte — men at det allene har handlet efter den, tid-
ligere og forhen, modtagne.

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 14.

Løverdagen den 5te April 1834.

Forlagt af Understøttelses; Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universtets - Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

I Generalforsamlingen som det forenede Understøttelses; Selskab afholdt Mandagen den 24de Februar d. A. og bivaanedes af 40 Repræsenter, blev foredraget, omhandlet og besluttet som følger:

- 1) Administrationen fremlagde en almindelig Udsigt over Selskabets Virksomhed i det forløbne Aar 1833 og dets Tilstand ved Aarets Udgang, hvoraf fremlyste, at Selskabets Fond, iberegnet de under dets Bestyrelse staaende Legater, bestod af forskjellige Statspapirer lydende paa Sølv, rede Sølv, Bancomark og Sterling, tilsammen et rentebærende Bes

Løb af 115,770 $\frac{2}{3}$ Rbd. Sølv, hvortil kom: mer de af endeel Medlemmer udstædte rentefrie Obligationer, hvis Restbeløb var 8391 Rbd. rede Sølv og 152 Rbd. 24 $\frac{1}{2}$ Sedler og Tegn, samt endelig den ved Regnskabet's Afslutning for afvigte Aar forefundne Saldo af 4841 Rbd. 18 $\frac{1}{2}$ rede Sølv og 2755 Rbd. 41 $\frac{1}{2}$ Sedler og Tegn, deels contant Besholdning, deels Restancer.

I et Administrationsmøde som fandt Sted den 24de Januar d. A. vare samtlige Statspapirer og Obligationer overeensstemmende med Lovens 48 §. foreviste D^{hr}. Nægler Hoskier, Grosserer J. Holm og Capitain Kerrn, der som Repræsentanter havde paataget sig dette Eftersyn, og befundne lydende deels paa Selskabet's Navn, deels behørigen paategnede og paa vedkommende Steder noterede som Selskabet tilhørende.

Bed Aarets Begyndelse 1833 var Medlemmernes Antal 1986, hvoraf 42 vare døde, 11 udmeldte og 10 udslettede, i Alt 63; men deris mod vare i Aarets Løb igjen 81 optagne hvor: efter Antallet var 2004 ved Aarets Udgang.

I Pensioner og Liventer var udbetalt 1000 Rbd. 65 $\frac{1}{2}$ rede Sølv og 2983 Rbd.

72 p. Sedler og Tegne samt i Gratificationer 2775 Rbd. Sedler, og som rentefrie Laan var anvendt 4700 Rbd. rede Sølvs til 28 Medlemmer.

Antallet af de saaledes paa forskjellige Maader understøttede Medlemmer var 320, hvoraf dog 13 af de faste Pensionister vare døde, og derved et Pensionsbeløb af 480 Rbd. Sedler indvundet til Anvendelse for andre trængende Medlemmer.

- 2) General-Extracten af Regnskabet for Aaret 1833 som findes indrykket i Ugebladet No. 9 blev fremlagt, og ifølge den derhos overeensstemmende med Lovens 17 §. forfattede Status, bestemt til nye Udlaan imod rentefrie Obligationer og 2 pEt. maanedlig Afbetaling en Kapital af 4900 Rbd. rede Sølvs og til Uddeling som Gratificationer 2590 Rbd. Sedler.
- 3) Samtlige om Laan og Understøttelse indkomne 266 Ansøgninger, over hvilke Betænkninger forud vare indhentedede fra de vedkommende Repræsentant-Classificationer, bleve foredragte, og derefter tildeelt 33 Medlemmer fornævnte til Udlaan bestemte Sum fra 100 til 200 Rbd. rede Sølvs, hvorimod 11 af

saadanne Ansøgninger ikke kunde tages i Betragtning.

Efter de øvrige 222 Ansøgninger der angik Gratificationer, bevilgedes 184 Medlemmer den til Uddeling bestemte Sum fra 10 til 20 Rbd. Sedler; men de øvrige 38 fandtes af forskjellige Grunde ikke kvalificerede til at bevilges. Derimod tilstod Selskabet afdøde Enkefrue *H a v n s* Arvinger en extraordinair Gratification af 10 Rbd. Sedler engang for alle.

- 4) Efter Ansøgning bevilgedes Selskabets 4 faste Budde den sædvanlige aarlige Hjælp af 35 Rbd. Sedler, og desuden et afskediget Buds trængende Familie 30 Rbd. Sedler.
- 5) I Betragtning af Selskabets aarlig stigende Virksomhed og de derved i Særdeleshed for Bogholder og Kassierer i den senere Tid meget forøgede Forretninger bleve begge tilstaaede Tillæg i deres Lønninger, ligesom ogsaa Enkerne efter Selskabets afdøde Budde: *Klein* og *Zimmermann* bleve optagne paa Pensionslisten foruden den Pension af *Brock's* Legat som er dem tilstaaet og udgjør 44 Rbd. Sølvs aarlig for hver.
- 6) En Ansøgning fra et ved Døden afgaaet

Medlems efterladte tvende Døttre, om at tilstaaes Understøttelse maatte som stridende imod Lovene afflaaes.

- 7) Efter Administrationens Forslag bifaldtes at Pensionisternes Antal, 95 skulle forøges med følgende 14, nemlig:

Fra 1te Januar d. A.:

Knapmager J. P. Schmidt	83	Har gl. 30 Rbd.	Sedl.
Budet Kleins Enke . . .	70	— 25	—
Budet Timmermanns Enke	50	— 25	—

Fra 1te April d. A.:

Snedker Svartz's Enke .	69	— 25	—
Jomfrue Lederthoug . . .	71	— 25	—
Reservebud Agersborgs Enke	46	— 25	—
Guldsmed D. Smidt . . .	69	— 25	—
Skomager N. Pedersen .	71	— 25	—
Archivarius Schmidts Enke	64	— 25	—
Grosserer Krossings Enke .	62	— 25	—
Fuldmægtig Heimes Enke .	66	— 25	—
Candidat Biørns Enke . .	70	— 25	—
Lærerinde Jversen	61	— 25	—
Provst Kjøbkes Enke . . .	71	— 25	—

Ligeledes blev det besluttet at efterskrevne 10 Pensionister skulle nyde følgende Tillæg:

	Ulder.	Pension.	Tillæg.
Skipper Lykkes Enke . .	85	Har 40 Rbd.	10 Rbd.

	Alder.	Pension.	Tillæg.
Maler Holms Enke . . .	83	40 Rbd.	10 Rbd.
Bogholder Ambergs Enke	81	— 30 —	10 —
Glarimester Ewigers Enke	81	— 40 —	10 —
Gjørtler Hainsens Enke	75	— 40 —	5 —
Slagter Smiths Enke .	83	— 30 —	10 —
Klokker Lysters Enke . .	82	— 30 —	10 —
Fabriqvour Wurf	85	— 40 —	10 —
Opfigtsbt. Nagaards Enke	68	— 25 —	5 —
Skomager S. Smith .	77	— 25 —	10 —

8) Den til Uddeling som Gratificationer bestemte

Sum tildeeldes efterførvne 184 Medlemmer.

Kjøbmand Rubens Enke	15 Rbd.
Snedker Schwartzs's Enke	15 —
Skræder H. J. Møller	15 —
Jomfrue P. Rasmussen	15 —
Linnedvæver Krusemarcks Enke	10 —
Jæger Didekes Enke	10 —
Skræder D. E. Møllers Enke	15 —
Juveler Lythersens - Kone	15 —
Maler J. Olsens Enke	15 —
Bogbinder H. Bergs Enke	15 —
Bødker Terslews Enke	10 —
Kobbersmed E. Thrane	10 —
Glarimester Lohmans Enke	10 —
Seilmager Brennøes Enke	15 —

Faktor Rosenbergs Enke	15	Rbd.
Muurmester Egeroeds Enke	10	—
Skoemager D. Rasmussen	10	—
Guldsmed Foghts Enke	15	—
Sadelmager Lunds Enke	15	—
Garver Roeds Enke	20	—
Linnedvæver Bullner	10	—
Maler Jacobsens Enke	10	—
Parykmager Gundels Enke	10	—
Skomager N. Christensen	15	—
Uhrmager Kielsens Enke	10	—
Snedker Esman	10	—
Skoemager Lars Holm	15	—
Jomfrue Bohn	10	—
Nagelsmed Mortensens Enke	20	—
Possamentmager Mehrs Enke	20	—
Skoemager N. Olsens Enke	10	—
Jomfrue Kleitrup	15	—
Snedker Buschs Enke	15	—
Strømpevæver Bøschens Enke	10	—
Jomfrue Lederthoug	15	—
Garver Ryhnells Enke	15	—
Haarskjærer Knudsens Enke	15	—
Bager Klockows Enke	10	—
Parykmager Weidemans Enke	15	—
Parykmager Dyhrings Enke	15	—

Reservebud Agersborgs Enke	20	Rbd.
Blikkenslagersvend Rudolphi	10	—
Skræder Ziegler	10	—
Skoemager Hoyers Enke	10	—
Slagter Hans Møllers Enke	10	—
Muurmester Bønckes Enke	15	—
Skoemager N. Bergs Enke	10	—
Skræder Wibergs Enke	10	—
Skræder Dalbergs Enke	15	—
Guldsmed N. Schmidt	15	—
Skoemager N. Pedersen	10	—
Skoemager S. L. Westman	10	—
Muurmester Augusts Enke	15	—
Skoemager Lilliendahls Enke	10	—
Maler Bergmans Enke	10	—
Bæver F. Caspersen	15	—
Trakteur Helstrups Enke	10	—
Brændevinsbrænder P. Petersens Enke .	10	—

(Slutningen følger.)

Borger = Vennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 15.

Løverdagen den 12te April 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

(Slutning.)

W. Jones jun.	15	Rbd.
Klædekræmmer H. Lund	15	—
Urtekræmmer Brocks Enke	15	—
Trakteur J. Møller	15	—
Bærtshuusholder Halversen	10	—
Brændevinsbrænder Fielsted	10	—
Kræmmer Jegstrups Enke	15	—
Kræmmer Richters Enke	10	—
Urtekræmmer S. Møller	10	—
Klædekræmmer Bøgilds Enke	15	—
Urtekræmmer Gulstrups Enke	15	—

Urtekræmmer C. Fristrup	10	Rbd.
Kræmmer Thunes Enke	20	—
Fiskehandler A. Larsens Enke	15	—
Laugsbud Diderichsens Enke	15	—
Glashandler Werneckes Enke	15	—
Klædehandler S. Rasmussen	10	—
Urtekræmmer H. D. Holms Enke	20	—
Hørkræmmer Olsens Enke	15	—
Meelhandler Hagens Enke	15	—
Raffinadeur Meiers Enke	20	—
Urtekræmmer Schyums Enke	10	—
Archivarius Schmidts Enke	20	—
Grosferer Krossings Enke	20	—
Grosferer P. G. Beyers Enke	20	—
Kjøbmand J. E. Lund	20	—
Kobberstikker Sonnes Enke	10	—
Jomfrue C. D. Larsen	10	—
Capitain Stages Enke	20	—
Jomfrue M. A. Young	10	—
Tobaksfabriqueur Wentzells Enke	15	—
Bogholder Liunges Enke	10	—
Jomfrue C. J. Hansteen	10	—
Fuldmægtig Hermes Enke	15	—
Tegnelærer Grøndlunds Enke	15	—
Grosferer D. Guldbergs Enke	15	—
Capitain Hammers Enke	10	—

Sukfermester Nestveds Enke	10	Rbd.
Bogholder Matzens Enke	20	—
Capitain Dumans Enke	15	—
Kjøbmand J. Thorsen	20	—
Profesfor Rasmussens Enke	20	—
Madam Siersted	10	—
Institutbestyrer Qvistgaard's Enke	10	—
Translaterer Andersens Enke	15	—
Sproglerer Bressendorffs Enke	15	—
Chirurg Schwartzackers Enke	10	—
Seminarilerer Clausens Enke	15	—
Candidat Medens Enke	20	—
Lærer M. Oluffens Enke	15	—
Translaterer Bohses Enke	15	—
Amtschirurg Beckmans Enke	10	—
Institutbestyrer Betzers Enke	20	—
Candidat Bjørns Enke	20	—
Cantor Klingbergs Enke	10	—
Frue Bregendahl	15	—
Overgraver Lunds Enke	10	—
Lærerinde Jversen	10	—
Overgraver Birchs Enke	10	—
Skolelærer Mortensens Enke	10	—
Klokker Jerndorffs Enke	10	—
Pastor Kyndes Enke	15	—
Graver Grundtvigs Enke	15	—

Skoletærer Bisby	15	Rbd.
Amtsprøfst Kjøbkes Enke	20	—
Inspecteur Schumans Enke	15	—
Lærer Lüders Enke	10	—
Cantor Topps Enke	15	—
Pastor C. F. Jacobsens Enke	20	—
Graver Qvists Enke	15	—
Lieutenant N. Boy	10	—
Lieutenant Steenbergs Enke	15	—
Capitain Hansens Enke	15	—
Capitain Vosbeins Enke	15	—
Capitain Havns Enke	20	—
Capitain Groves Enke	20	—
Capitain Bilgraves Enke	15	—
Lieutenant Holms Enke	15	—
Smedemester Glumfæs Enke	10	—
Opfigtsbetjent Poulsens Enke	15	—
Laqvai Smiths Enke	10	—
Secretair Fabritius's Enke	15	—
Raadmand Lunds Enke	20	—
Toldbetjent Nielsens Enke	15	—
Comissionair Sorterups Enke	20	—
Administrator Fortlings Enke	20	—
Torvemester Hegums Enke	20	—
Havneskriver Hansens Enke	20	—
Justitsraad Hansens Enke	20	—

Controlleur Brodersens Enke	15	Rbd.
Justeermester Hostrups Enke	20	—
Birkedommer Gjøthes Enke	20	—
Controlleur Mariagers Enke	15	—
Bandmester Hjorths Enke	15	—
Consumptionskriver Holsts Enke	15	—
Controlleur Wildenraths Enke	10	—
Collecteur Brodersens Enke	15	—
Fuldmægtig Alminds Enke	10	—
Havnefoged Møllers Enke	15	—
Jomfrue Kompse	15	—
Assistent Veders Enke	15	—
Forvalter Smiths Enke	15	—
Fabrikmester Lorentzens Enke	15	—
Assessor Ravnkildes Enke	10	—
Fæstemand v. Støckens Enke	15	—
Jomfrue Diederichsen	10	—
Forvalter Keymerts Enke	20	—
Jomfrue Skancke	10	—
Revisor Umbders Enke	15	—
Registrator Dyrhauges Enke	10	—
Inspecteur Reichs Enke	15	—
Bandmester Sørensens Enke	10	—
Bogholder Ehrhardts Enke	10	—
Cancellieraad Lüders Enke	20	—
Fuldmægtig Gluds Enke	20	—

Fyrbøder Petersens Enke	10	Rbd.
Soldbetjent H. Meiers Enke	15	—
Forvalter Ballings Enke	20	—
Controlleur Staahls Enke	10	—
Soldbetjent Frederichsens Datter	15	—
Controlleur Bentzens Enke	10	—
Overkrigscommissair Paulis Enke	20	—
Fuldmægtig Bays Enke	15	—
Jomfrue Kock	15	—
Portner Truelsen's Enke	10	—
Fuldmægtig A. C. Schrams Enke	10	—

9) Følgende proponerede nye Medlemmer bleve optagne i Selskabet:

Lieutenant M. Bøcker

Sølvkammerfriver N. Høyrup

Skibscapitain A. Bytsov

Høker Jørgen N. Gad

Lieutenant, Sadelmager K. C. Mundt

Skædermester L. Helt

Skoemager C. C. Eckert

Candidat M. Christensen

Pastor A. Kielberg

Winhandler S. Vigandt

Gymnastiklærer B. Holst

Bandmester J. Sørensen

Urtekræmmer C. B. Rømer

Jomfrue B. L. H. Fenger
 Skibscapitain Carl Møller
 Frue Zimmermann
 Jomfrue L. C. Meyer
 Silkehattefabriqveur F. N. Dost
 Jomfrue A. U. C. Langemarck
 Lieutenant J. L. Smith
 Sadelmager E. P. Sørensen
 Marschandiser E. N. Møller
 Malermester F. Mertins
 Instrumentmager F. A. Thiele
 Klædehandler J. D. Schmidt
 Glashandler F. Simmelfær
 Lieutenant L. v. Müller
 Madam E. Isfior
 Organist E. Kallehauge
 Malermester P. W. Jørgensen
 Farver G. Fogh
 Bødkermester Udler
 Farver E. P. Holst
 Blikkenslager Otto E. la Motte

Kjøbenhavn den 24de Marts 1834.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.

Bentley. Schram. Friedenreich.

Om Halsbagnings = Straffen.

(Af Gazette des Tribunaux.)

Num. Oversat efter litterarische Blætter der Børsenhalle
1833 No. 856 og følg.

(Fortsættelse.)

At Hønen, paa hvilken Kockepigen afhugger Hovedet, virkelig efter denne Tid spræller og slaaer med Bingerne, er ikke heller noget Beviis mod det allerede Anførte; thi medens Kockepigen holder den, for at foretage denne Handling, trykker hun naturligviis Bingerne og Fodderne sammen: den bestræber sig for at faae disse løs, og i det Dieblif Hovedet falder og Kroppen gives fri igjen, begynde Fodderne at løbe og Bingerne at slaae, som en Følge af den sidste Impuls, hvilken Legemet modtog af den, med Hovedets Tab bortflygtende, Sjæl. Jeg tør derfor i ethvert Tilfælde opstille det som en uomtvistelig Kjendsgjerning, at enhver Krop — saalænge den endnu har en Deel af Planter; Livet tilbage — vedbliver at ville fuldføre det, som i Dødsdiebliffet var Gjenstand for Sjælens Villie; men at den aldeles ikke er istand til nogen vilkaarlig, herfra afvigende, Bevægelse, eller som skulde være en Følge af den senere følte Smerte.

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 16.

Løverdagen den 19de April 1834.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Om Halsbugning = Straffen.

(Af Gazette des Tribunaux.)

Num. Oversat efter litterarische Blætter der Børsenhalle
1833 No. 856 og følg.

(Slutning.)

At denne Paastand ogsaa maa være anvendelig paa Menneskelivet er indlysende. Som et didhens hørende Factum kan maaske betragtes den Historie fra Slaget ved Talavera, hvor en fransk Soldat, netop i det Dieblig, da han styrtede frem mod de Engelske, mistede Hovedet ved en Kanoukugle, men desuagtet endnu løb en 8 — 10 Skridt med dragen Sabel i den opløstede Haand. Et

grueligt Syn vistnok, at see den hovedløse Krop med dragen Sabel styrte sig imod Fjenden, men tillige et overtydende Beviis paa, at det menneskelige Liv, med Bevidsthed og Frihed, allerede da maatte være bortflygtet. Eller kan der være Tvivl om, at et Legeme, der havde følt Dødsmerter og Dødsangest, i saa Fald vilde have gebærdet sig ganske anderledes?

Der staaer altsaa nu kun tilbage at undersøge, hvorvidt maaskee Hovedet, uden Legeme, beholder sin Bevidsthed og kan føle Smerte. Vi maae da først minde, at Sjelen ligesaalidet har sit Sæde i Hovedet, som i nogen anden Deel af det menneskelige Legeme; thi den er usynligen udbredt i og over det altsammen, og forenet dermed paa en os ubegribelig Maade. Vi kunne maaskee sammenligne det med den Maade, hvor paa Electriciteten befinder sig i den Leydenske Glaske, eller Magnetismen i Magneten. Vi see ikke blot Legemet, nemlig Glasken og Magneten, men fornemme ogsaa den, deri værende, usynlige Kraft, nemlig Electriciteten og Magnetismen. Og vi kunne endeligen uddrage Kraften af dem begge — eller i det mindste af den første — uden at Legemet derved skeer nogen Overlast eller Forandring. Saaledes er Sjelen i Legemet, og vi see dens

Virksomheder, men kunne ikke sige, hvor den er, fordi den er allevegne med sin fulde Kraft, hvor den vil være: og den kan ligeledes fuldstændig forlade Legemet, uden at Legemet selv derved synes forandret eller at have tabt Noget. Men for at kunne virke, behøver den et Organ, og dette Sjælens Hovedorgan er Hovedet, og i Hovedet igjen i Særdeleshed Hjernen. Det er derfor ikke Beskaffenheden af alle Legemets øvrige Enkeltheder, der constituerer Individualiteten, men Beskaffenheden af Hjernen. Ikke saamange forskellige Arme, Been, Lunger, Hjerter, o. s. v. saamange Sind, men: saamange Hoveder saamange Sind d. e. saamange Sjæle, hedder det derfor med Føie i Ordspøget. Dette vil blive os endnu klarere, naar vi tænke os tvende Misfostere, hvoraf det ene har to Hoveder, men forresten kun eet Legeme, eet Hjerter, o. s. v., det andet derimod kun eet Hoved, men derimod et dobbelt Legeme, med 4 Arme, 2 Hjerter, 4 Been, o. s. v. Vi stole upaatvivleligen, at Misfosteret med de tvende Hoveder ogsaa vil have tvende Willier: vi kunne tænke os dem enige og modstridende: vi kunne forestille os dem af een og samme Lunge at drage Luft til indbyrdes Bebreidelse og Modsigelse.

Misfosteret med eet Hoved og tvende Legemer vil derimod kun kunne tænkes styret af een Villie: vi kunne ikke tænke os, at de 4 Arme kunde komme op at staaes, saaledes som vi let kunne forestille os, at de 2 Hoveder kom op at trættes. Jeg erindrer ikke, om man nogensinde har fundet Misfosterer, aldeles af den her beskrevne Art; men om de engang findes, ville de upaatvivleligen yttre sig paa den anførte Maade. Det bekjendte Dobbelt-Barn Ritta;Christina og de sammenvoxne Siamesere i Engelland bestyrke Rigtigheden deraf, skjøndt de ikke kunne gjælde som noget fuldstændigt Beviis, da de ikke blot havde 2 Hoveder, men 2 aldeles fuldstændige, kun sammenvoxne, Legemer.

Følge denne Fremstilling forekommer det ikke aldeles umuligt, at Sjelen endnu en Tidlang efter Hovedets Adskillelse fra Legemet kunde være forenet med førstnævnte, som sit Hovedorgan, og virke derigjennem med Følelse og Bevidsthed. Det synes som om man kunde kalde Legemet *Roden*, Hovedet *Blomsten*, og som om der ikke var noget Modsigende i at antage, at Blomsten, affkaaren fra sin Rod, endnu kunde blomstre, saalænge den var i Besiddelse af de, dertil fornødne, Safter. Men under den fuldstændige

Blindhed, hvori vi ere med Hensyn til Sjælens hemmelighedsfulde Forbindelse med Legemet, vilde det dog være overilet og altfor dristigt, om vi byggede paa blotte Gisninger og Hypoteser, blottede for alle Erfaringsbeviser; men endnu dristigere at bygge derpaa, naar Erfaringerne tvertimod synes at tale for det Modsatte.

Hvad nu de anførte Exempler af Charlotte Corday og Detillier angaaer, da staae disse gandske isolerede; det er med Hensyn til den første endogsaa kun et Sagn, en Gisning, at der skal have vilst sig Ytringer af Indignation i hendes Ansigtstræk, da Boddelen gav det afhuggede Hoved et Drefgen. Beholdt Hovedet altid sin Bevidsthed og Evne til at høre og see, hvorledes skulde man da ikke have haft lignende Exempler i hundredevis? ja maatte dette ikke stedse være Tilfældet, og udtale sig paa den stærkeste Maade? maatte der ikke i ethvert afhugget Hovedes Ansigts-Muskler udtrykke sig den tydeligste Smerte, Forbittrelse, Fortvivlelse? Min egen Erfaring i denne Henseende er vel kun ringe; men ved den første Execution, som jeg paa Embedsvegne bivaanede, havde jeg den onskeligste Leilighed til at anstille Jagttagelser i denne Henseende, og kan bevidne, at jeg aldeles ikke bemærkede det

Mindste, der tydede hen paa Liv eller Bevidsthed hos det afhuggede Hoved. I det Dieblif, da det rullede hen ad Schafottet, stødte en af Messerens Haandlangere til det med Foden, for at forhindre det i at falde ned: det blev i samme Dieblif taget op og sat paa Pælen, hvor jeg saae det sidde, vist ikke to Minutter efter, at det havde været paa sin Krop; men Dinene vare lukkede, alle Musklerne rolige, og ikke Spor af Dødskamp eller Smerte at bemærke. Havde Bevidstheden vedværet, mon da ikke Uvillien over at fornemme sig sparket som en Klump Jord vilde have afpræget sig deri? mon ikke Diet vilde have aabnet sig for at beskue den gabende Mængde? og om Bevidstheden var ophørt, førend Hovedet endnu kom paa Pælen, mon da ikke Udtrykket af de Følelser, hvormed Sjelen havde forladt det, endnu vilde være bleven tilbage?

Ligesom jeg saaledes ikke ifølge min egen Erfaring kan hælde til den, af de franske Forfattere antagne, Mening, saaledes har jeg ikke heller i Andres Erfaringer fundet nogen Støtte derfor. En Mand, der har bivaanet den største Deel af de Henrettelser, der ere forefaldne hos os i de sidste 40 Aar, har vel forsikket mig, at Trækninger i Ansigtets Muskler og Bevægelser i Dienlaagene

undertiden have været synlige i nogle Secunder, men nogen frivillig Bevægelse, eller et Diekast, der vidnede om Bevidsthed, har han aldrig opdaget, og de nævnte Trækninger ere let forklarlige blot af Irritabilitæten hos Liget.

Et stærkt Beviis imod de franske Forfattere danner Gjenoplivelsen af Skindøde, og navnlig af Hængte. Disse have alle og altid tabt Bevidstheden og Følelsen, og i denne Tilstand vilde Døden have borttaget deres Sjæl, uden at Hovedet havde beholdt nogen af Delene tilbage. Men have nu de franske Forfattere Ret i, at Følelsen bliver længere tilbage i Hovedet paa den Hængte, end paa den Halskuggede: og er det beviist, at den slet ikke bliver tilbage hos den Hængte, fordi han taber baade Følelse og Bevidsthed i samme Dieblis som Strikken slynger sig sammen om hans Hals, hvor meget mindre vil dette da ikke være Tilfældet hos den Halskuggede! Det er overhovedet en urigtig Mening, at Hovedet kun behøver Blod, og at saalænge som Arterne tilbageholde Hovedets Blod, har det ogsaa Livskraft. Det behøver ikke mindre Luft; og i det Dieblis da det ved Halskugningen totalis- ter skilles fra Lungen, maa det — ligesom ved Hængningen — absolut døes.

Kunne forskjellige andre, mindre betydelige, Saar hidføre en øieblikkelig Død: er et Stik eller Skud i Lungen eller Hjertet, et Slag i Lindingen, ja, som man paaftaaer, kun et let Fingertryk paa et vist Sted af Rygraden istand til at dræbe paa Secunden, og uden at der bliver Livsgnist tilbage, hvormeget mere maa dette da ikke være Tilfældet, hvor alle Legemets ædleste og vigtige Forbindelsesveie, Luftrøret, Hovedarterierne og Rygmarven paa eengang og fuldstændigen overskjæres! Hvo tør imidlertid her paaftaae Noget med Visshed? Hvo føler ikke Sandheden af de Ord, hvormed Lænkeren og Digteren beskriver Sjælens Bortgang fra det saarede Legeme:

Den iler bort — hvor let er dog dens Gang!
 Den høres ei — hvor stærke dog dens Vinger!
 Paa dem den ud af Eidens Næt sig svinger,
 Og Rummet's Klædning er den nu for trang.
 Hvor gaaer dens Veie? — forstummer du min Sang?
 Din Spørgen intet Svar tilbage bringer —
 Hvorhen? hvorhen? dog hvert et Blik er luft
 For løste Aanders himmelhøie Flugt *).

*) Dandsferinden Pag. 125

Borger = Bennen.

Sex og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 17.

Løverdagen den 26de April 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Hovmod er ligesaa unaturlig som
latterlig.

(Af Addison.)

Ingen Lidenskab sniger sig lettere ind i det menneskelige Hjerte, og skjuler sig under saa mangfoldige Skikkelser, som Hovmoden. Hvad mig angaaer, da troer jeg, at gives der nogen somhelst Lidenskab eller Last, som er mig aldeles ubekjendt, da er det denne: skjøndt maaskee den Dom, jeg her fælder over mig selv, paa en vis Maade kan have sin Oprindelse fra denne fordærvede Kilde.

Mig har hiint Tankesprog i den hellige Skrift: "Hovmoden er ikke gjort for Mennesket", stedse ualmindelige behaget. Der gives ogsaa i Virkeligheden ikke eet eneste Skue af den menneskelige Natur, i den Forfatning, hvori den nu er, som jo maa være tilstrækkelig til at udrydde al Hovmodens skjulte Sød, og derimod at tvinge Sjelen til den dybeste Fornedrelse, eller, som Lærerne i offentlige Skoler pleie at kalde det, til Selvtilintetgjørelse. Hovmod skikker sig ikke for Mennesket, forsaavidt det er et syndigt, et uvidende og et elendigt Væsen. Der er hverken i dets Forstand eller i dets Villie, eller i dets nærværende Beskaffenhed, det ringeste at finde, som kunde henrive en betænktsom Skabning til Hovmod, eller til Forfængelighed.

Ikkedestomindre ere netop disse tre Aarsager, hvorfor det ikke skulde være stolt, ligefrem Grundene til at det er det. Var Mennesket ingen syndig Skabning, da vilde det ikke være underkastet en Lidenskab, som hidrører fra dets Naturs Fordærvelse. Var det ikke en uvidende Skabning, da vilde det indsee, at det intet besidder, hvoraf det kan være stolt. Og var ikke den hele menneskelige Slægt elendig, da vilde Mennesket ikke til Sammenligning have for Die saadanne elendige

Gjenstande, som kunde give det Anledning til denne Lidenſkab, og ere Skyld i, at det ſtatter ſig højere end andre.

En viis Mand tilfredsſtiller ſig med, at hans Vre bliver udfat til den Tid, da han ſelv virkelig vil blive forherliget, den Tid nemlig, da hans Forſtand bliver opklaret, hans Villie ordnet, og hans Lykſalighed uforanderlig; eller, at jeg ſkal udtrykke mig anderledes: den Tid, da han ikke mere vil være ſyndig, uvidende, eller elendig.

Er der Noget, ſom maa gjøre den menneſkelige Natur latterlig i højere Væſeners Dine, da er det vel Hovmoden. Diſſe Væſener kjende ſaa nøje de forfængelige, indbildte Fuldkommenheder, ſom opblæſe Menneſkenes Hjerter, og de ſmaa, overflødige Fortrin, de hidrøre nu fra Fødsel, Formue eller Vrestitler, ſom det ene Menneſke beſidder frem for det andet, de kjende alt dette ſaa nøje, at, om det end ikke forbavſer dem, det dog høiligen maa more dem, naar de ſee en Dødelig, ſom er opblæſt, og foretrækker ſig ſelv for ſine Naboer, for en eller anden af diſſe Fordeles Skyld, da han dog til ſamme Tid, ligesaa fuldeligen ſom hans Medbrødre er underkaſtet den menneſkelige Slægts almindelige Beſværligheder.

For nu at sætte disse Tanker i deres rette Lys, ville vi engang indbilde os, at hiin Myretue var beboet af fornuftige Skabninger, og at enhver Myre, dens Gestalt og Levemaade fraregnede, var begavet med menneskelige Lidenskaber. Hvor vilde vi ikke smile, om En af dem gav os Eftersretning om de Stamtræer, Værestegn og Titler, som ere sædvanlige blandt disse Dyr! Seer hvorledes den hele Sværm deler sig og gjør Plads til Gienningang for denne Myre! Men man maa vide, at det er en fornem Myre, som har bedre Blod i Aarerne end nogen anden i den hele Myretue. Seer du ikke, hvor vel den er sig dette bevidst? hvor langsomt den gaaer? hvorlangt den hele Myre; Pobel holder sig fra den? Hist staaer En paa en lille Høi, og seer ned paa den hele Række af Arbeidere. Det er det rigeste Kryb paa denne hele Side af den lille Høi. Den har en Spadseregang af en halv Alen i Længden, og en Fjerdendeel Tomme i Bredden; den holder vel hundrede Huusfinder, og har i det mindste femten Bygkorn paa sit Kornloft. Nu just slaaer og tugter den en anden Myre, som dog, saavidt man kan bemærke, er ligesaa god en Myre, som den selv.

Men nu kommer en ret anseelig Myre.

Seer du ikke et lille. hvidt Halmstraae, som den bærer i Munden? Dette Halmstraae, maa man vide, vilde den ikke bytte bort mod den hele Landstrækning omkring Myretuen. Man skulde kun vide, hvad den har døjet, for at erholde det! See, hvorledes alle fornemme og anselige Myrer sværme omkring den! Faldt dette Halmstraae den af Munden, da vilde denne talrige Kreds af Led: sagere øjeblikkeligen følge den Myre, som optog det, og forlade dette aftakkede Insect, eller løbe over dets Ryg, for at komme til dets Efterfølger.

Ønsker man maaskee at see Qvindeskønnet i denne Myretue, da lægge man kun Mærke til den ene Myre, som hører paa en anden ved hendes venstre Side, skjøndt hun synes at vende Hovedet fra ham. Mandslingen foresnapper det arme Kryb, at hun er en Gudinde, at Liv og Død staaer i hendes Haand, at hendes Dine ere skjønnere end Solen. Hun troer det ogsaa, og gjør allehaande fine, ziirlige Miner derved. Og nu see man hvor forfængelig den Myre her ved venstre Haand er! Hun er saa gammel, at hun neppe kan krybe; men hun gjør sig dog ret til af sin Fødsel, og støder til Enhver, som kommer hende nær, Den lille hurtige Bolerske, som løber ved hendes Side, er en Bittighedskræmmerke.

Hun har allerede gjenneboret mangt et stakkels Myre: Hjerter. Man give kun Afgt paa den Hær af Elskere, som løber efter hende.

Her ville vi ende dette digtede Skue; dog, frem for Alt, for at gjøre Sammenligningen endnu mere lignende, ville vi forudsætte, at Døden i en Spurbes Skikkelse kommer over denne Myretue, og uden Forskjel opæder alt, den fornemme Myre med alle dens Smigrere, den Rige med alle dens Arbeidere, Myren med det hvide Halmstraae og alle dens Snyltegiester, ja alle Gudinder, Bittighedskræmmerker og Skjønheder i den hele Myretue.

Skulle vi dog ikke letteligen kunne forestille os, at visse Væsener af høiere Natur og Fuldkommenheder see alle Hovmodens og Forfængelighedens Kiendetegn iblandt Menneskene i selsamme Lys, naar de henvende deres Blik paa denne Jord's Beboere? eller, at jeg skal bruge en sinderig, fransk Digters Udtryk, naar de see de Myrer, der befolke denne Jorddyng, som menneskelig Forfængelighed har indeelt i Jordstrøg og Landskaber?

Myrernes Naturhistorie.

(Af Addison.)

I det Foregaaende har jeg forudsat, at et af Myrer beboet Mulhvarpestud er et levende Billede paa den af menneskelige Skabninger befolkede Jord. Denne Forudsætning vil ingenlunde ansees tvungen eller alt for høit drevet af den, som er bekjendt med dette smaa Krybs naturlige Historie; og jeg vil derfor meddele mine Læsere Udtoget af et Brev om denne mærkværdige Materie, saaledes som det er blevet mig kundgjort af det franske Aca- demies Medlemmer, og derefter oversat i det Engelske. Jeg maa tilstaae, at ingen Fortælling har i mit hele Liv saaledes glædet mig som denne, hvis Vished er utvivlsom.

”I et Kammer, som laae ved Siden af mit,
 ”og en Tidlang havde staaet tomt, stod i et Bin-
 ”due en Kasse med Jord, som var to Fod dyb,
 ”og meget skicket til at opelske Blomster i. Denne
 ”Smule Jord havde i lang Tid henligget uforar-
 ”beidet, og var derfor skjult med meget Gruus og
 ”Kalk, som faldt ned fra Muren, og tilligemed
 ”Jorden, som forhen havde været giennemblødt
 ”af Vand, dannede en Art tør, ufrugtbar Grund.
 ”Da nu dette Kammer vendte i mod Syden, saa

”hverken Vind eller Regn kunde træffe det, og
 ”derhos laae i Nærheden af en Lade, saa var den
 ”omtalte Kasse et ret behageligt Opholdssted for
 ”Myrer, som ogsaa der havde indrettet sig tre
 ”Neder, useilbarligen af den selvsamme Aarsag,
 ”som bestemmer Menneskene til at bygge Byer
 ”paa frugtbare og bequemme Steder, nær ved
 ”Kilder og Floder.

”Jeg havde ifinde at opelske nogle Blomster;
 ”derfor besaae jeg dette Sted, og tog fra Haven
 ”en Tulipan, som jeg plantede i Kassen. Men
 ”da jeg henvendte mine Dine paa Myrerne, som
 ”stedse vare beskjæftigede med tusinde Sorger, der
 ”vel med Hensyn til os ere ringe, men for dem
 ”af yderste Vigtighed, saa syntes mig disse smaa
 ”Dyr min Opmærksomhed langt værdigere, end
 ”alle Blomster i Verden.

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.

Borger = Bennen.

Ser og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 18.

Løverdagen den 3^{die} Mai 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Myrernes Naturhistorie.

(Af Addison.)

(Fortsættelse.)

”Jeg tog derfor min Tulipan tilbage, for at
”være en Beundrer og Gjenopretter af dette almin-
”delige Væsen i det Smaa. Dette var ogsaa det
”Eneeste, som fattedes dem; thi deres Politie og
”den indbyrdes Orden, de iagttage, er fuldkomnere
”end i de viseste Republikker. De have derfor
”ogsaa ingen Grund til at frygte for, at en eller
”anden nye Lovgiver maatte gjøre en Forandring i
”deres Regjeringsform.

”Jeg lod mig det være ret magtpaaliggende,
 ”at forskaffe dem alle Arter af Bequemmelighed.
 ”Jeg borttryddede af Kassen Alt, hvad der kunde
 ”være mine Myrer besværligt, og besøgte dem
 ”meget ofte, for at udforske deres Handlinger.
 ”Da jeg er vant til at gaae meget sildigt tilfængs,
 ”saa gif jeg undertiden om Aftenen i Maaneskin
 ”hen at besee deres Arbeide, ja jeg stod ofte midt
 ”om Natten op, for at betragte deres Slid. Her
 ”fandt jeg stedse nogle gaae meget slittigen op og
 ”ned, saa man skulde troe, de sov aldrig. Enhver
 ”veed, at Myrerne om Dagen komme frem fra
 ”deres Luer, og bringe i Solen de Korn, som de
 ”Natten over have beholdt under Jorden. Den
 ”som har seet en Myretue, vil have bemærket
 ”denne lille Korndynge ved Siden af deres Neder.
 ”Det som først undrede mig, var, at mine
 ”Myrer aldrig bare deres Korn frem, uden om
 ”Natten naar Maanen skinnede, og om Dagen
 ”skjulte det under Jorden, hvilket netop var det
 ”ganske Modsatte af det, jeg forhen havde seet,
 ”og endnu stedse iagtog ved disse Insecter paa
 ”andre Steder. Men jeg fandt snart Aarsagen
 ”dertil. Ikke langt fra Binduet, hvori Kassen
 ”stod, var et Duehuus. Disse Duer altsaa og
 ”andre Fugle vilde have opædt deres Korn, hvis

"de om Dagen havde bragt det frem. Det var
 "meget sandsynligt, at de allerede havde lært dette
 "af Erfaring; thi jeg fandt ofte paa dette Sted
 "Duer og Smaafugle, som i Morgenstunden kom
 "did. Jeg befriede i en Hast mine Myrer fra
 "disse Røvere: thi jeg bortskræmmede Fuglene
 "med nogle Blade Papir, som jeg fæstede ved en
 "Traad over Vinduet, og Duerne jog jeg selv
 "oftere bort. De kom ogsaa ikke mere igien, da
 "de mærkede, at Stedet var beboet. Det Mærk:
 "værdigste, som jeg neppe kunde troet, om ikke
 "Erfaringen havde overtudet mig derom, var,
 "at disse Myrer nogle Dage derefter, da de intet
 "mere havde at frygte, atter begyndte at bære
 "deres Korn frem i Solen. Ifkedestomindre mær:
 "kede jeg, at de ikke troede sig sikke for al Fare;
 "thi de vovede ikke at bringe deres Forraad frem
 "paa engang men kun efterhaanden, fra Begyn:
 "delsen i et ringe Maal, og uden synderlig Orden,
 "at de, i Tilfælde af en Ulykke, ilende kunde
 "flæbe det fort; hvorhos de stedse vare aarvaagne,
 "og saae sig allevegne omkring. Da de endeligen
 "vare forviskede om, at ingen Fare var forhaan:
 "den, saa bragte de næsten dagligen alt deres Korn
 "frem i god Orden, og bare det hver Aften igien
 "hiem.

”I enhver Myre-Nede er en lille Hule af en
 ”halv Tommes Dybde; denne gaaer ned til det
 ”Sted, hvor de have deres Forraadskammer, som
 ”jeg troer bør skjælnes fra den Plads, hvor de
 ”hvile og æde. Thi det er aldeles usansynligt, at
 ”en Myre, som er et særdeles reenligt Dyr, og
 ”udbærer fra sin Nede alle de smaa Overblivster
 ”af det Korn, hvormed det nærer sig, (hvilket jeg
 ”tusinde Gange har seet) skulde fylde sit Magazin
 ”med Snavs og blande sit Korn dermed.

”Det Korn, som Myrerne opbevare, vilde
 ”spire under Jorden, hvis ikke disse smaa Dyr
 ”afværgede det. De bide nemlig, førend de
 ”hengiemme det, alle Spidser af det; og der-
 ”for kan Kornet, som allerede er lagt i deres
 ”Neder, intet frembringe. Enhver kan meget let
 ”gjøre dette Forsøg, og ganske tydeligt see, at
 ”der ingen Spirer findes paa deres Korn. Men
 ”naar nu disse ere afbidte, saa opstaaer dog endnu
 ”et andet Onde, det nemlig, at Kornet maatte
 ”udbuldne og forraadne under Jorden; og da
 ”vilde det være utienligt til Myrernes Næring.
 ”Disse Dyr vide imidlertid ved deres Arbeide og
 ”Glid ogsaa at forebygge denne Ulempe, og føie
 ”Sagen saa, at Kornet i deres Neder bliver liges-
 ”saa tørt, som i vore Kornhuse.

”De samle mange smaa Dele af tør Jord,
 ”som de dagligen bringe frem fra deres lille Hule,
 ”og lægge dem i en Rundfreds, at de end mere
 ”kunne tørres i Solskinnet. Enhver Myre bringer
 ”med sine Tænder en Smule af denne Jord, læg;
 ”ger den til Hoben, og gaaer bort, for at hente
 ”mere. Paa denne Maade kan man i kortere Tid
 ”end en halv Time see en Mængde saadanne smaa
 ”Dele af tør Jord opdyngede omkring den lille
 ”Hvi. Under Jorden lægge de deres Korn paa
 ”dette tørre Muld, og bedækker det ogsaa dermed.
 ”Dette foretage de sig næsten dagligen, saalænge
 ”Solheden varer; og uagtet Solen Kloffen tre
 ”eller fire om Estermiddagen veeg fra dette Vindue,
 ”hvor mine Myrer opholdte sig, bare de dog ikke
 ”deres Korn og deres smaa Jorddele bort, for
 ”Heden var ganske forbi.

”Skulde Nogen troe, at disse Dyr handlede
 ”klogere, naar de betjente sig af Sand, eller smaa
 ”Dele af Tegl eller Stene, istedetfor at gjøre sig
 ”saa megen Nøie med Jorden, da svarer jeg, at
 ”intet kan ved end saadan Leilighed være beqvem;
 ”mere, end den i Solen tørrede Jord. Kornet
 ”holder sig ikke i Sandet; for ei engang at tale
 ”om, at et afbidt Korn, som fattes sine Spidser,
 ”bliver fyldt med smaa sandige Dele, som det ikke

"letteligen igien kunde skilles ved. Jeg føier
 "endnu til, at Sandet bestaaer af saadanne smaa
 "Partikler, at en Myre ikke kunde borttage den
 "ene efter den anden; derfor finder man ogsaa
 "sjældent disse Insecter ved Floder, eller paa en
 "meget sandig Jordbund.

"Hvad de smaa Dele af Tegl eller Stene
 "angaaer, da vilde den ringeste Fugtighed sam-
 "menklifre dem og forvandle dem til et Slags
 "Kit, som disse smaa Dyr ikke kunde faa skilte
 "fra hinanden. De sammenklifrede Partikler
 "kunde ogsaa ikke bringes ud af nogen Myre: Rede,
 "og vilde altsaa forstyrre dens hele Orden.

"Naar Myrerne have bragt disse smaa Jord-
 "dele frem, saa frembære de paa samme Maade
 "deres Korn, og lægge det rundt om denne Jord.
 "Paa saadan Viis kan man see tvende Hobe,
 "som omgive Floien, den ene af tørret Jord, den
 "anden af Korn; og derpaa bringe de endnu en
 "Løvning af tør Jord ud, useilbarligen den, hvor-
 "paa deres Korn har været lagt.

"Disse Insecter gaae aldrig til dette Arbeide,
 "uden naar Veiret er meget klart, og Solen skin-
 "ner ret heed. Jeg har bemærket, at disse smaa
 "Dyr, da de engang før Middag, omtrent
 "Kloffen 11, havde bragt deres Korn ud, allerede

”før Klokken 1 bare det tilbage igien. Da Solen
 ”brændte stærkt, og Himmelen var meget klar,
 ”kunde jeg ikke udgrunde Uarsagen dertil. Men
 ”en halv Time derefter blev Himmelen overtrukken,
 ”og der faldt en mild Regn, som Myrerne havde
 ”forudseet; uagtet den mailandske Calender havde
 ”spaaet, at der paa den Dag ingen Regn skulde
 ”falde.

”Jeg veed af forskjellige Forsøg, at disse
 ”smaa Dyr giøre sig megen Nøje for at forsyne
 ”sig med Hvedekorn, naar de kunne finde nogle,
 ”og stedse opsnappe de bedste Korn; men de kunne
 ”ogsaa behjælpe sig uden saadanne. Naar de der;
 ”for ingen Hvede kunne faae, saa opsoge de Rug,
 ”Havre, Hirse, ja endog Brødkrummer, men
 ”sieldnere Byg; det maatte da være under stor
 ”Mangel, og naar ellers intet andet var at
 ”erholde.

”Da jeg ønskede, at blive ret nøie underrettet
 ”om deres Forsøg, og deres Bestræbelser, saa
 ”lagte jeg en lille Hob Hvedekorn i et Hjørne af
 ”det Kammer, hvor Myrerne opholdte sig; og at
 ”de ikke skulde hente noget Korn fra Loftet, luk;
 ”kede jeg Tagvinduet, og tilstoppede alle Huller.
 ”Uagtet Myrerne ere meget kloge, holdt jeg dem
 ”dog ikke for Hexemestere; og de kunde derfor heller

"ikke formode, at jeg havde bragt noget Korn ind
 "i Kammeret. Jeg bemærkede, hvorledes de i
 "nogle Dage var meget forvirrede, og gif saare
 "lange Veie efter deres Næring. Jeg var ogsaa
 "i nogen Tid ikke tilfunds at lette dem Arbeidet; thi
 "jeg vilde vide, om de vel endeligen kunde opdage
 "denne Skat, og i en saa lang Bortfiærnelse see
 "denne, eller om maaskee Lugten gjorde dem stik-
 "kede til at skionne, hvad der tiente til deres
 "Næring. De levede derfor nogen Tid i store
 "Sorger, og gjorde sig særdeles megen Nøie.
 "De gif lange Veie frem og tilbage og søgte Korn;
 "undertiden fandt de intet, undertiden behagede
 "Kornet dem ikke, efter den lange, misomme
 "Omvaanken.

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.

B o r g e r = B e n n e n .

Sex og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 19.

Løverdagen den 10de Mai 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Myrernes Naturhistorie.

(Af Addison.)

(Fortsættelse.)

”Ja, hvad der forekom mig underfuldest, var, at
”ikke een eneste alligevel kom hjem, uden at med-
”bringe noget. En bragte et lille Hvedekorn, en
”Anden et Rug- eller Havrekorn, eller et lille
”Gran af tør Jord, naar den ellers ikke havde
”fundet finde noget.

”Det Bindue, hvori disse Myrer havde deres
”Bolig, vendte ud til Haven, og var to Stok-
”værk høit. Nogle Myrer gif til den forreste

”Deel af Haven, og andre til den femte Etage,
 ”for at søge Korn Det var en svær Reise for
 ”dem, ibeslynderlighed naar de kom hjem, belæs-
 ”sede med et skjønt, stort Korn, som visseligen
 ”for en Myre maa være en stor Byrde, og netop
 ”saa meget, som den kan bære. At bringe dette
 ”Korn fra Midten af Haven til Reden, medtog
 ”omtrent fire Timer, hvoraf man kan slutte til
 ”disse smaa Dyr's Styrke og beundringsværdige
 ”Arbeidsomhed. Heraf er det fremlysende, at en
 ”Myre arbejder omtrent ligesaa svært som et Mens-
 ”neske, der dagligen maa ad en fire Miles Bei-
 ”bære en meget tung Byrde paa Skuldrene. Det
 ”er sandt nok, at disse Dyr paa den flade Jord
 ”ikke have saa megen Nøie; men hvor stor er ikke
 ”ogsaa en stakkels Myres Hiertesorg, naar den
 ”bærer et Korn til den anden Etage, og med Hove-
 ”det nedad, men med Legemet iveiret, kryber op
 ”ad en Muur? Ingen kan herom gjøre sig et
 ”klart Begreb, naar han ikke har seet et saadant
 ”Dyr i saadanne Omstændigheder. De forskiel-
 ”lige Feiltrin, som de endog paa de beqvemteste
 ”Steder gjøre, antyde tilfulde deres Udmattelse.
 ”Nogle af mine Myrer vare ogsaa undertiden
 ”ualmindeligen trætte, og kunde ikke bringe deres
 ”Reise til Ende. I et saadant Tilfælde kom nogle

"af de stærkeste Myrer, eller de, som ikke vare
 "saa trætte, efterat de havde bragt deres Korn til
 "Neden, for at hielpe saadanne Udmattede. Mogle
 "ere saa ulykkelige, at de med deres Byrde falde
 "til Jorden, naar de næsten have naaet Hjemmet,
 "naar nu dette skeer, miste de alligevel sielvent
 "deres Korn, men bringe det atter iveiret.

"Jeg saae engang en af de mindste Myrer
 "at slæbe et stort Hvedekorn fort med utrolig
 "Møie. Da den nu kom til Kassen, hvor Neden
 "var, ilede den saa meget, at den faldt ned med
 "sin Byrde, efterat den havde giort en meget
 "besværlig Reise. Et saadant Ulykkestilsfælde havde
 "vel endogsaa kundet krænke en Philosoph. Jeg
 "gik ned, og fandt den med det samme Korn i
 "Munden, i Begreb med atter at klattre iveiret.
 "Denne Ulykke vederfoer den tre Gange, undertiden
 "faldt den fra Midten af Veien, undertiden høiere
 "fra; men den lod ikke sit Bytte fare, og skuede
 "ingen Møie. Endeligen vare dens Kræfter
 "udtømte, og en anden Myre hialp den at bære
 "dens Byrde, et af de største og skjønneste Hvedes
 "korn, som en Myre kan slæbe fort. Undertiden
 "hænder det ogsaa, at et Korn falder fra dem,
 "naar de klattre op. De tage det atter op igjen,
 "naar de kunne finde det; hvis ikke opsøge de et

"andet, eller tage op, hvad de ellers finde tienligt,
 "da de skamme sig ved at vende tilbage til deres
 "Nede, uden at medbringe noget. Det har jeg
 "erfaret, idet jeg borttog det Korn, de søgte.

"Alle saadanne Forsøg kunne af den, som
 "har Taalmodighed, meget let anstilles. Der
 "hører langt fra saa megen Taalmodighed dertil
 "som den, Myrerne bevise; men saa Mennesker
 "ere skikkede dertil.

"Saa maatte nu mine Myrer moisomt forsøge
 "tiene deres Brød, idet jeg havde lukket Korn-
 "loftet, hvorfra de pleiede at hente deres Forraad.
 "Da jeg endeligen saa, at det vilde vare alt for
 "længe, førend de opdagede den lille Kornhaab,
 "som jeg havde baaret op til dem, saa bestemte
 "jeg mig til, at vise dem den.

"For at komme til Kundskab om, hvor vidt
 "deres Glid maatte strække sig, udfandt jeg et
 "Middel, som lykkedes ret vel. Sagen vil sagtens
 "forekomme dem utrolig, som aldrig have
 "overveiet, at alle Dyr af denne Art, som udgjøre
 "et Selskab blandt hverandre, ere klogere end
 "andre Dyr. Jeg tog en af de største Myrer, og
 "sattel den paa den lille Hvedehob. Den var saa
 "glad over at see sig i Frihed, at den vendte tilbage
 "bage til sin Nede, uden at medtage et eneste lille

”Korn; men havde lagt Mærke til Stedet: thi en
 ”halv Time derefter havde alle mine Myrer Efter:
 ”retning om dette Forraad; og jeg saae de fleste
 ”af dem beskæftigede med at bortslæbe det Korn,
 ”som jeg havde bragt op i Kammeret. Jeg over:
 ”lader til Enhver at bedømme, om man ikke kan
 ”sige, at de maae være istand til paa en særegen
 ”Maade at kundgjøre hverandre det, de vide: thi
 ”hvorledes havde de ellers i een eller to Timer
 ”kundet komme til Kundskab om, at der laae Hvede
 ”paa Stedet?

”Denne lille Hob var snart væk, og jeg baer
 ”mere op, dog ikke saa meget, som første Gang,
 ”for at see, hvor vidt deres Appetit og deres
 ”uhyre Gierrighed vilde strække sig, Thi jeg tviv:
 ”lede ikke om, at de jo vilde forsyne sig med For:
 ”raad for Vinteren. Vi læse dette i Skriften;
 ”tusinde Erfaringer vise os det selvsamme, og jeg
 ”tvivler om, der nogensinde vil blive gjort For:
 ”søg paa at bevise det Modsatte.

”Jeg har forhen sagt, at der i den omtaelte
 ”Kasse var tre Myre: Neder, som, hvis jeg tør
 ”betiene mig af et saadant Udtryk, udgjorde tre
 ”forskjellige Stater, som bleve regierede efter eens
 ”Love, og iagttog eens Orden og Sædvaner.
 ”Dog var derved den Forskiel, at Indvaarnerne

"af den ene Kede syntes at være klogere og flittigere
 "end deres Naboer. Myrene fra denne Kede
 "vare i bedre Orden, deres Korn vare skionnere,
 "de havde et større Forraad indsamlet, deres Kede
 "var besat med flere Indbyggere, og de vare baade
 "tykkere og stærkere. Kort, dette var den rette
 "Hovedrede. Ja jeg mærkede endog, at disse
 "Myrer vare forskiellige fra de øvrige Klynger,
 "og nøde et vist Fortrin fremfor dem.

"Ejendtlig den Kasse med Jord, hvori Myr-
 "rerne havde valgt deres Opholdssted, overhovedet
 "var frie for Regn, saa regnede det dog undertiden
 "med visse Binde ind paa det Sted, hvor den
 "stod. Det var nu en stor Fortræd for disse
 "Insecter; thi Myrerne skye af Naturen Vand;
 "og naar de vandre en lang Vej, for at søge For-
 "raad, og da blive overfaldne af Regn, saa skule
 "de sig under det første det bedste Stykke Tegls-
 "steen, eller andetsteds, og komme ikke frem igien,
 "før Regnen er ovre. Mine Myrer fra Hoved-
 "Keden opfandt et underfuldt Middel, for at holde
 "Regnen ude. Der laae et lille Stykke Flisesteen
 "der, som de om Dagen, naar de ventede nogen
 "Regn, ja næsten hver Nat lagde over Kestens
 "Hule. Flere end halvtresindstyve af disse smaa
 "Dyr, især de stærkeste, omgave det lille Stykke

"Flisesteen, og bare det i forbavsende Orden, alle
 "paa engang. Om Morgenen toge de det atter
 "bort; og intet kan tænkes mærkværdigere, end
 "Synet af disse smaa Dyr ved et saadant Arbeide.
 "De havde gjort Jordbunnden omkring Keden ujevn,
 "saa at Flisestenen ikke laae lige derover, men der
 "blev en frie Ugang under den. Myrerne fra de to
 "andre Keder lykkedes det ikke saa vel at holde
 "Regnen ude. De lagde over deres Hule for:
 "stjellige Stykker af gammel tør Kalk, et over
 "det andet; men Regnen voldte dem dog megen
 "Ulempe, og den næste Dag havde de usigelig
 "Nøie med at gjøre Skaden god igien. Deraf
 "kommer det, at man saa hyppigen finder disse
 "Insecter under Teglstene, hvor de bygge Keder,
 "for at undgaae Regnen. Deres Keder ere til
 "alle Tider bedækkede med disse Tegls, og de lægge
 "deres Korn og tørre Jord trindt omkring dem,
 "som man dagligen kan see. Jeg gjorde mig
 "Umage for at tildække de to Myre: Keder, som
 "bleve foruroligede af Regnen; thi hvad Hoved:
 "Keden angik, havde den ikke min Mildhed behov.

"Hr. de la Loubere siger i sin Esterrets
 "ning om Siam, at i visse Dele af dette Konges
 "rige, som er udsat for store Oversvømmelser,
 "bygge alle Myrer deres Keder paa Trærne, og

”at man intet andet Sted finder nogen Myre:
”Kede.

”Nu følger et mærkværdigt Forsøg, som jeg
”anstillede paa den selvsamme Jordbund, hvor
”jeg havde mine tre Myre:Keder. Jeg tog mig
”for at indrette en fierde, og greb Sagen saaledes
”an: I et Hjørne paa en Art af fladt Lag, langt
”fra denne Jordkasse, fandt jeg en Hule, som
”vrimlede af Myrer, der vare meget større end
”alle, jeg endnu havde seet; men de vare ikke saa
”vel forsynede med Korn, og deres Regiering var
”meget slettere. Jeg gjorde altsaa i min Kasse en
”Hule, lig en Myre:Kede, og lagde ligesom
”Grunden til en nye Stat.

(Slutningen følger.)

N. G. Wolf.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 20.

Løverdagen den 17de Mai 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets- Bogtrykker.

Myrernes Naturhistorie.

(Af Addison.)

(Slutning.)

”Derpaa fangede jeg saa mange Myrer, som
”jeg kunde bekomme fra hiint Hjørne, kom dem i
”en Flaske, for at give dem en nye Bolig i min
”Kasse, og da jeg frygtede for, at de vilde atter
”gaae hjem, saa forstyrrede jeg deres gamle Rede,
”idet jeg giød kogende Vand i den, for at dræbe
”dem, som endnu maatte være blevne tilovers
”deri. Derefter fyldte jeg den nye Hule med de
”Myrer, jeg havde i min Flaske; men ingen af

”dem alle vilde blive deri: i kortere Tid end to
 ”Timer vare de alle væk; og dette bragte mig
 ”paa den Tanke, at det vel maatte være umueligt
 ”at indrette en fjerde Rede i min Kasse.

”Da jeg en Dag hændelsesviis gik over det
 ”flade Tag, studsede jeg ikke lidt ved at see den
 ”forstyrrede Myre; Rede meget konstigen istandsat.
 ”Jeg bestemte mig strax til aldeles at forstyrre
 ”den, og at sætte disse Myrer i min Kasse. For
 ”at naae min Hensigt, kastede jeg noget Krudt og
 ”Svovl ind i deres Hule, og sprængte en Mine,
 ”hvorved den hele Rede fløi i Luften; og derpaa
 ”bragte jeg saamange Myrer, jeg kunde bekomme,
 ”til det for dem bestemte Sted. Det traf sig just
 ”saa, at det var en meget regnfuld Dag, og den
 ”hele Nat regnede det; derfor bleve de denne Tid
 ”over rolige i den nye Hule. Om Morgenen der:
 ”imod, da Alt var overstaaet, gik de fleste af dem
 ”deres Vej, for atter at istandsætte deres gamle
 ”Rede; men da de umuligen kunde dette, formes:
 ”delt Stanken af Krudtet og Svovlet, som er
 ”dræbende for dem, saa kom de atter tilbage, og
 ”satte sig paa det Sted, som jeg havde bestemt
 ”dem. De bleve meget snart bekiendte med deres
 ”Naboer, og erholdte af dem fra deres Huler
 ”alffens Bistand. Hvad det Indre af deres Hule

”angaaer, da trængte ingen sig derind uden de
 ”sels; og det efter de uforkrænkelige Love, som
 ”ere indførte blandt disse Dyr.

”Ingen Myre gaaer nogenfinde i en anden
 ”Nede, end i sin egen, og gjorde den det, da
 ”vilde den blive udstødt og haardt straffet. Jeg
 ”har ofte taget en Myre af een Nede, for at sætte
 ”den i en anden; men pludseligen er den igien
 ”kommen ud, idet den hidfigen blev forfulgt af to
 ”eller tre andre. Jeg har ofte forsøgt det samme
 ”med den samme Myre; men endeligen bleve de
 ”andre Myrer utaalmodige, og slede den istykker.
 ”Ofte har jeg med Fingrene skrækket nogle Myrer,
 ”og forfulgt dem lige til en anden Hule, idet jeg
 ”spærrede dem alle Veie til deres egen Nede.
 ”Intet var naturligere, end at de skulde flygtet
 ”til den nærmeste Hule; thi mangt et Menneske
 ”sels vilde ikke været saa vaersom, og styrtet sig
 ”ud af Vinduet eller i en Brønd, naar det blev
 ”forfulgt af Snigmordere. Men Myrerne, som
 ”jeg taler om, gif aldeles ikke ind i nogen anden
 ”Hule, end i deres egen, og forsøgte alle andre
 ”Midler til at undslye. Aldrig, uden i den yderste
 ”Nød, toge de Tilflugt til en anden Nede; og
 ”undertiden lade de sig heller gribe, som jeg ofte
 ”har erfaret. Det er en ubrødelig Vedtægt blandt

”disse Insecter, ikke at gaae ind i anden Hule,
 ”end i deres egen. De øve ingen Giestfrihed;
 ”men udenfor Næderne ere de villige til at staae
 ”hinanden bi. De nedlægge deres Byrde for en
 ”fremmed Hules Indgang, og dens Indvaanere
 ”bære den ind

”De have ogsaa en Slags Handel imellem
 ”sig, og det er aldeles falskt, at disse Insecter
 ”ere Fiender af at udlaae; jeg veed det Modsatte.
 ”De laane deres Korn ud; de tuske; de ere stedse
 ”villige til at tiene hinanden, og jeg kan forsikre,
 ”at havde jeg haft mere Tid og Taalmodighed,
 ”da vilde jeg været istand til at see tusinde mærk-
 ”værdigere og underfuldere Ting, end jeg har
 ”seet; hvorledes de for Exempel laane ud, og
 ”bekomme deres Gods igien, om de betale de
 ”Fremmede, som arbejde for dem, o. s. f. Jeg
 ”anseer det ikke umueligt at undersøge dette; og
 ”høistmærkværdigt vilde det være, om man kunde
 ”vide, efter hvilke Grundsætninger de opføre sig;
 ”en saadan Kundskab vilde, efter al Sandsyn-
 ”lighed, være os meget nyttig.

”De blive ingensinde overfaldne af en heel
 ”fiendelig Sværm, som man fortæller det om
 ”Bierne. Deres eneste Frygt opstaaer fra Fug-
 ”lene, som undertiden æde det Korn, de lægge

”i Solen; men de holde det skjult under Jorden,
 ”naar de ere bange for Fiender. Man siger, at
 ”nogle Fugle æde Myrerne selv, men jeg har
 ”aldrig seet Exempel derpaa. Ogsaa smaa Orme
 ”snige sig ind hos dem; men de støde dem ud igien,
 ”og dræbe dem. Jeg lagde ogsaa Mærke til, at
 ”de straffede de Myrer, som efter alt Useende,
 ”ikke havde opfyldt deres Pligt, ja at de endog
 ”undertiden myrdede dem, hvilket skedte paa fol-
 ”gende Maade: Tre eller fire Myrer kastede sig
 ”over een, og beed den paa forskjellige Steder,
 ”indtil den var sønderflidt. Overhovedet leve de
 ”ret fredeligen indbyrdes; hvoraf jeg slutter, at
 ”de maae holde en skarp Tugt iblandt hverandre,
 ”for at bevare en saa god Orden, eller at de
 ”meget elske Freden, naar de ingen Åarsag finde
 ”til Tugtelse.

”Har der vel nogensinde i et almindeligt
 ”Bæsen været større Enighed? Alt hos dem er
 ”fælleds Gode, hvilket man neppe finder paa noget
 ”sombest andet Sted. Bierne, om hvilke der
 ”bliver os sagt saa meget underfuldt, have i
 ”deres Ruber hver for sig sin egen Hule; deres
 ”Honning er Enhvers egen; enhver Bie hjælper
 ”sig selv ud af sin Nød. Netop dette kan man
 ”næsten sige om alle Dyr, som ofte fare glubst

"nok omkring, at det ene kan berøbe det andet Cit.
 "Med Myrerne er det ikke saa: de have intet
 "Eget; det lille Korn, som en Myre bringer
 "hiem, bliver henlagt til det almindelige Forraad,
 "Det er ikke bestemt til dens egen Brug, men for
 "det hele Selskab. Her er ingen Forskiel imellem
 "den private og den almindelige Nytte. En Myre
 "arbejder aldrig for sig selv, men for alle.

"Der ramme dem hvad Ulykke det være vil,
 "saa veed dog deres Omhu og Virksomhed at
 "finde et Middel imod den; intet nedslaaer deres
 "Mod. Forstyrres man deres Nedar, saa blive
 "de i et Par Dages Tid atter istandsatte. Enhver
 "indseer altsaa letteligen, hvor vanskeligt det vilde
 "være at fordrive dem fra deres Boliger; thi saa
 "længe endnu een Myre er tilovers, hævder den
 "sin Plads.

"Mercur er hidtil befundet at være en dødelig
 "Gift for disse Insecter, og det virksomste Middel
 "til deres Udryddelse. Dog anseer jeg det ikke
 "umuligt ogsaa at forsone Myrerne med Dvæg;
 "sølvbet.

Fruentimmer bør lægge Bind paa viden- skabelig Dannelse.

(Af Addison.)

Jeg har ofte forundret mig over, at man ikke anseer Videnskaberne som et væsentligt Stykke af fornemme og bemidlede Fruentimmers Opdragelse. Deres Gemytter ere jo dog ligesaa skikkede til at modtage Underviisning, som Mændenes ere det; hvorfor skulde de da ikke ogsaa bearbejdes ved selv samme Midler? Hvorfor skal man hos det ene af begge Køn overlade Fornuften til sig selv, og hos det andet undervise den med al muelig Omhu?

Der gives endog nogle Grunde for, at Videnskaberne bedre synes at passe for det smukke Køn, end for det mandlige. Thi Fruentimmeret har flere ledige Timer, og fører et utvungnere Liv. Deres Beskæftigelser angaae Huusbæsenet, og ere aldeles forskiellige fra Mændenes Forretninger, som ofte ikke kunne bestaae med Studeren og alvorlige Betragtninger. Derhos besidder ogsaa Kvinden fra Naturens Haand Veltalenheds Gave i et langt rundeligere Maal end Manden. Besidder hun nu en saa fortræffelig Gave, et saadant Overflod af Ord, da var det jo at beklage, om hun ikke anvendte den til nogen Nytte. Bille

Qvinde; Tunger stedse være i Bevægelse, hvorfor vil man da ikke sætte dem istand til at bevæge sig rigtigt? Kunne de tale om Pletterne i Solen, da ville de maaskee afholde sig fra at kundgiøre deres Naboers Feil. Kunne de tale om Planeters nes forskjellige Aspecter og Conjunctioner, de ville da neppe søle Drift til at fortolke forlibte Diekast og fælde Domme over hemmelige Ægteskaber. Kort, fattedes det dem ikke paa alvorlige Materier, da vilde dette nu og da geraade deres Opfindelsekraft til megen Nytte.

(Slutningen følger.)

N. G. Wolf.

Borger = Bennen.

Ses og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 21.

Løverdagen den 24de Mai 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Fruentimmer bør lægge Bind paa viden-
skabelig Dannelse.

(Af Addison.)

(Fortsættelse.)

Der gives endnu en anden Aarsag, hvorfor den fornemme Qvinde især skulde dyrke Videnskaberne, den nemlig, at hendes Gemal sædvanligen er fremmed i dem.

Det er meget at beklage, at der i et anseeligt Huus aldeles ingen Lærdom skal findes. Mig i det mindste gjør det ondt, naar jeg kommer i et fornemt Huus, hvor alle ere indskrænkede Personer.

Hvad Figur vil vel en saadan Families ældste Søn gjøre, naar han fra Faderens og Moderens Side er et Dumhoved?

See vi hen til berømte Qvinders Historie, da finde vi mange fortræffelige Philosopher blandt dette Køn; ja vi finde, at mange Skionne endog have udmærket sig i saadanne philosophiske Secter, som synes ganske og aldeles at stride mod deres Natur. Der gaves meget berømte Pythagoræerinder, skiondt det meeste af denne Philosophie bestod i Hemmelighedens Fortielse, og deri, at dens Lærlinger fem Aar til Ende maatte tie. Om Portia, som i Stoikernes, og Hipparchia, som i Cynikernes Skole bragte det meget vidt i deres Studier, vil jeg intet tale.

Lærdom og Videnskaber ere Fuldkommenheder hos os, ikke forsaavidt vi ere Mænd, men forsaavidt vi ere fuldkomne Skabninger; og i denne Række af Væsener staaer det smukke Køn Par om Par med det mandlige. Vi maae i dette Stykke ikke tage i Betragtning hvad Køn, men hvad Art de henhøre til. Idetmindste troer jeg dog, Enhver vil indrømme mig, at en Philosophinde hverken er en saa urimelig Charakter, eller er saa aldeles sridende mod Kønnet som en Spilkerke, og at det er langt ufornuftigere af et Fruens

timmer at tilbringe et halvt Dusin Timer ved Kort og Læringer, end at fylde Hovedet med Videnskaber. Dette er derfor en nye Grund til, at jeg tilraader Fruentimmerne at lægge Vind paa videnskabelig Dannelse. Jeg ønsker nemlig, at de ikke skulle være forlegne med, hvorledes de skulle tilbringe deres ledige Timer.

Jeg kunde endnu anbefale mine skionne Læser: inder den Bevæggrund, at mange af deres Med: søstre, som opklarede deres Forstand med Bøger og Videnskaber, have opsvunget sig til de høieste Grespøster og til Lykkens Linde. En Naboes Nation *) kan ogsaa i vor Tid give os et mærk: værdigt Exempel derpaa. Men jeg vil ende denne Materie med Athenais's Historie, som er saa passende til min Hensigt.

Da Kaiser Theodosius var i sit et og tyvende Aar, og vilde formæle sig, bad han sin Søster Pulcheria og sin Ven Paulinus at giennemsoge sit hele Rige, for at opdage ham den aller skionneste og af Egenstaber fuldkomneste Gemalinde. Medens denne Søgen varede, frem: stillede Athenais, en græst Skionhed, sig af sig

*) Den franske. Dette blev nemlig skrevet til Frue von Maintenons Lider, som i Frankerig spillede en saa glimrende og tvetydig Rolle.

felv. Hendes Fader, som var en fortræffelig Verdensviis i Athen, og havde opdraget hende i alle der sædvanlige Videnskaber, var død, men havde kun efterladt hende en meget ringe Formue. Derhos maatte hun ogsaa døie meget af sine to Brødres Uretsfærdighed. Dette tvang hende til at foretage en Reise til Constantinopel, hvor hun havde nogle Paarørende, som forestillede Pulcheria hendes Sag, at hun kunde erholde Kaiserens Hielp. Ved dette Middel blev denne herlige Prindsesse bekiendt med Athenais, der forekom hende som hendes Lids skionneste Fruentimmer, og som hun befandt opdraget i en lang Dvelse af Verdensviisdom, i den strængeste Dyd og den meest ubesmittede Uskyldighed.

(Slutningen følger.)

N. G. Wolf.

Extract

af

første Quartals Regnskab 1834,

for

det forenede Understøttelses Selskab.

I n d t æ g t.

	Sedler og Teg. n.		Rede Sølvs.		
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.	
Beholdning fra forrige Aar, Restancer iberegne	2755	41	4841	18	
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 46 ^{de} Aargang No. 1—13	565	34			
B. De overordentlige Medlemmers Contingent for dette Aar	78	24	20		
C. Renter af 6600 Rbd. Sølvs, Banks Obligationer er Sølvs 264 Rbd. à 206¼ pCt.	272	24			
D. Laans Afbetaling i første Kvartal	6	24	1029	48	
E. Optaget Laan			1400		
F. Berlet, 1200 Rbd. Sølvsmynt à 207 pCt.	1242				
	Rbd.	4919	51	7290	66

U d g i v t.

	Sedler og Teg. n.		Rede Sølvs.		
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.	
1. Pensioner for første Kvartal: til de sædvanlige Pensionister	708	72	150		
Pensionister for det Brockske Legat			44		
Dito for Caroline Legatet			25		
2. Gratialer til 185 Medlemmer	2600				
3. Dito til Budeene	140				
4. En Gave til et affædiget Buds trængende Familie	30				
5. Laan til 31 Medlemmer				4550	
6. Trende anviste Regninger	30	5			
7. Berlet mod Repræsentativer				1200	
8. Lønninger				400	
Restancer af udstedte, ei endnu indfrieede Qvitteringer:					
	<u>S. og T.</u>		<u>R. Sølvs.</u>		
for Laan	96	Rbd.	370	Rbd.	
for Contingent	109	- 84ß.	20	-	
	205	84	390		
Saldo	1204	82	531	66	
	Rbd.	4919	51	7290	66

Kjøbenhavn den 31te Marts 1834.

C. G. Primon.

Overensfæmmende med den af Administrationen førte Control.

Bentley.

C. Schram.

P. Friedenreich.

M. Wenzgen.

Borger = Bennen.

Ses og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 22.

Løverdagen den 31te Mai 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Fruentimmer bør lægge Vind paa viden-
skabelig Dannelsse.

(Af Addison.)

(Slutning.)

Pulcheria blev aldeles indtaget af hendes
Omgang, og gav strax sin Broder, Keiser Theo-
dosiuss, Efterretning derom. Den Charakterfæl-
dring over hende, som hun meddeelte ham, havde
en saadan Virkning paa ham, at han bad sin
Søster, strax at bringe hende til sin Vens Paulini
Huus, hvor han fandt hendes Skønhed og Sam-
tale ophøiet over Alt, hvad han havde forestillet

fig. Paulinus omvendte hende til Christendommen, og gav hende Navnet Eudoxia; hvor paa Reiseren offentlig ægtede hende, og i dette Ægteskab nød al den Lyksalighed, som han kunde love sig af en saa dydig og oplyst Brud. Hun tilgav ei allene sine Brødre den Uret, de havde tilføiet hende, men hævede dem endog til de høieste Æresposter; og saavel ved forskiellige lærde Værker, som og ved et ustraffeligt Levnet gjorde hun sig i saadan Grad elsket over det hele Rige, at mange Billedstøtter bleve opreiste til hendes Ære, og at Kirkefædrene selv have roest hende som hendes Kjønns Prydelse.

Efterretning om et lærd og et ulærd Fruentimmers Skiebne.

(Af Addison.)

Jeg har i det Foregaaende anbefalet videnskabelig Dannelselse for de Fruentimmer, som have mange ledige Timer; og med hvor megen Ret jeg har gjort det, vil jeg bevise med et Exempel, om hvis Tilforladelighed mange endnu levende Personer kunne vidne. Selv kan jeg forsikre, at Sagen

virkelig har tilbraget sig, som jeg her vil fortælle den.

For omtrent tolv Aar siden kiendte jeg en vis Herre, som levede i et Embede, der gav ham et ganske anstændigt Udkomme. Han havde en Hustru, og kun een Datter, som han efter mit Lykke, opdrog meget for herligt, da hun rimeligviis ikke havde større Lykke at vente end den, som kunne opstaae af Faderens Indkomster; og disse vare, saaledes som Forældrene holdte Huus, neppe tilstrækkelige til de sædvanlige Udgifter. Elisa fik stedse de skønneste Klæder, og turde vanskeligen omgaaes med Noget, som ikke var over hendes Stand. Der var derfor intet Under, at hun viste sig stolt og hovmodig mod dem, hun ansaae for ringe. Ved Siden af denne Familie boede en Barbeer, som havde en Datter, der omtrent var paa Elisa's Alder, talede Fransk, havde i sine Fritimer læst forskjellige Bøger, og forstod tilfulde saavel Arbeider med Synaalen, som alle andre qvindelige Sysler. Derhos var hun ogsaa en smuk, beskeden og vittig Pige. Hun blev antaget til, dagligen to eller tre Timer at komme til Elisa, for at tale Fransk med hende og undervise hende i Haandarbeider. Men Jomfrue Elisa beegnede hende meget haanligen; og

naar Mine gav hende en Formaning, forkastede hun den med Foragt.

Til samme Tid henvendte forskjellige unge Mandfolk sig til Jomfrue Elisa, som virkelig var meget vittig og skøn, naar hun kun ikke havde været saa forsængelig og indbildsk. Iblandt andre var der et ærligt, adstadigt ungt Menneske, som over al Naade elskede hende. Hans heftige Kiærlighed til hende gav Stof til Samtaler i det hele Nabostab, som havde vant sig til at snakke vidt og bredt om Hr. E***s Engel; thi dette Navn gav han hende stedse i Selskaber. Men da hans Omstændigheder ikke vare meget betydelige, fordi han var en yngre Broder, forkastede Jomfrue Elisa med Foragt hans Kiærlighed. Det unge Menneske gjorde derfor, hvad saa mange gjøre, naar det gaaer dem ulykkelig i Kiærlighed, han lod sig ansætte ved Flaaden, med det Forsæt at søge sin Lykke, og at forglemme sin Elskede. Dette var ogsaa hans store Lykke; thi da han havde Deel i forskjellige Kaperier, samlede han i faa Aar og hiembragte en Formue af mere end tredsindstyvetusinde Rigsdaler.

Imidlertid henrandt et Aar efter det andet. Min Skionne levede herligt og lærte lidet, idet hun tilbragte sin meste Tid med Comediælæsen og

Dandsen, hvori hun havde opnaaet stor Færdighed. Paa eengang mistede hendes Fader, ved en Forandring i Statsraadet, sit Embede, og maatte endog forlade London, da han der ikke længer kunde leve paa sædvanlig Fod. Saa Aar derefter hørte jeg, at den arme Mand var død, og havde efterladt saavel Hustrue som Datter i meget elendige Omstændigheder. Men jeg kunde ikke komme efter, hvor de vare at træffe, hvor megen Noie jeg end gjorde mig; og jeg tilstaaer ligefrem, jeg formodede strax, at deres Hovmod hverken vilde tilstæde dem at lade sig see af deres forrige Kyndinge, eller at modtage Understøttelse af dem. Jeg havde derfor i en Række af nogle Aar ikke mere brudt mig om dem, da jeg for ikke lang Tid siden besøgte en Herre, med hvem jeg havde nogle Forretninger at afgjøre. Her blev jeg af et smukt, ungt Fruentimmer ført ind i Stuen, og troede strax at gientkiende selvsamme Datter, som jeg saa længe forgæves havde forsket efter. Min Formodning voxede, da jeg blev vaer, hvorledes hun rødmede ved at see mig, og, saa meget som mueligt, vægrede sig ved at see paa mig, eller tale med mig. "Madame!" sagde jeg, "er De ikke den og den?" Paa dette Spørgsmaal løb Taarerne hende over Kinderne, og nær var hun

gaaet bort, uden at svare mig; men jeg holdt hende tilbage; og da jeg maatte vente en Stund paa Herren, som jeg skulde tale med, saa vilde jeg ikke lade en saa god Leilighed til at tilfredsstille min Nysgierlighed gaae unyttet forbi. Jeg kunde af hendes Paaklædning, som var ret fin og smuk, ikke nøie erkiende, om hun var Huusmoder eller Kammerpige. Men da jeg antog hende for det Første, sagde jeg: "Madame! jeg er meget glad over, at jeg seer Dem saa lykkelig, og som Besids derinde af saa skønt et Sted". Disse Ord havde nær ganske fordærvet Alt, og styrtede hende i en saadan Forvirring, at hun i nogen Tid ikke igien kunde fatte sig. Saa snart det igjen var hende mueligt at tale, sagde hun: "Nei, min Herre! De tager feil; jeg er kun en Tienestepige." Hendes Stemme sank ved disse Ord, og hun brast atter ud i Graad. Det gjorde mig ondt, at jeg havde forvoldet hende saa megen Beskæmmelse og Forvirring, og jeg sagde alt, hvad jeg kunde, for at berolige hende. "Ak min Herre! svarede hun," min Tilstand er endnu meget bedre, end jeg har fortient den; min Frue er den godmodigste og bedste Person af Verden. Hun er gift med den Herre, De vil tale med; De kiender hende meget godt, og har ofte seet hende hos mig".

Jeg fik nu at vide, at min afdøde Bens Datter, som jeg her traf, var i Tieneste hos den Barbeer-Datter, som hun forhen saa haanligen havde begegnet. Den Herre, i hvis Huus jeg var, havde forelsket sig i Mine, og, da han besad en stor Formue, ægtet hende. Han lever meget lykkelig med hende, og saa fornøiet, som han nogensinde kan ønske. Han omgaaes hende med alt mueligt Benskab og med særdeles Hviagtelse, men ikke med større, end hendes gode Egenskaber og hendes Opførsel fortiener. Jeg hørte med stor Henrykkelse paa, at hendes Huusjomfrue sagde saa meget til hendes Nøes, og fattede dermed de bedste Tanker om hende selv.

Hun fortalte mig derpaa, at hun, efter sin Faders Død, havde levet i stor Armod med sin Moder; men at denne ikke kunde fordrage den Tanke, at søge Bistand hos sine egne, eller hos hendes afdøde Mand's Venner. Hun havde derfor levet fiærnet fra alle sine Venner, indtil denne nyegifte Frue ved en besynderlig Hændelse havde opdaget hende og overøst hende med Velgierninger. Strax derefter døde hendes Moder, som, saa længe hun levede, heller vilde see sin Datter som Betlerstke, end som Tienestepige. Men da hendes Død befriede hende, var hun blevet optaget i dette

Huus, hvor hun mere levede som Veninde eller Selskabsdame, end som Lyende.

Jeg kom med denne Begivenhed i Hovedet hjem; og da jeg omtrent otte Dage derefter var i Selskab med Hr. L***, den forhen omtalte, forsmaaede Elsker, fortalte jeg ham denne Engels hele Historie, og tvivlede ikke om, at han jo ved denne Leilighed vilde føle en opbragt Elskers sædvanlige Glæde, naar han hører, at Skiebnen har hevnet hans Skionnes Grusomhed. Da jeg nu vidtloftigt fortalte ham alle disse Omstændigheder, mærkede jeg, at han skjulte Ansigtet med Haanden, og at hans Bryst hævede sig stærkt, hvilket jeg fra Begyndelsen holdt for en indvortes Latter; men da han tog Haanden fra Ansigtet, saae jeg, at hans Dine vare røde af tilbageholdte Taarer. Han tvang sig ved Enden af min Fortælling til at smile, og vi toge Afsked fra hinanden.

(Slutningen følger.)

N. G. Wolf.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 23.

Løverdagen den 7de Juni 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Efterretning om et lærd og et ulærd
Fruentimmers Skiebne.

(Af Addison.)

(Slutning.)

For omtrent fiorten Dage siden modtog jeg følgende Brev fra ham:

"Jeg er dem uendeligen forbunden, fordi
"De har givet mig Efterretning om min
"Engel. Jeg har siden den Tid ægtet hende,
"og anseer de flette Omstændigheder, i hvilke
"hun har levet, som en Lykke for hende og for
"mig, da de næsten aldeles have tilintetgiort

”den Stolthed og Forfængelighed, som udgjorde
 ”det eneste Træk i hendes Charakter, der mis-
 ”hagede mig, og fordi de derhos have beredet
 ”mig Leilighed til at give hende et nyt Beviis
 ”paa den bestandige og oprigtige Hengivenhed,
 ”som jeg i hendes Lykkes Tid lagde for Dagen.

Deres

E * * * .

E n D r ø m .

(Af Addison.)

Jeg overveiede igaarastes, da jeg ikke kunde
 sove, for hvilke ædle Dele af Skabningen Mennes-
 sket er bestemt, og hvor meget det i alle sine Hand-
 linger er istand til at hæve sig over andre jordiske
 Skabninger. Derved kom jeg til at tænke paa
 den Forandring og Fordærvelse, som Mennesket
 har indført i sin egen Beskaffenhed, de nederdræg-
 tige Begierligheder nemlig, den forkastelige Sand-
 selighed og de vilde Lidenskaber, som have styrtet
 det fra det Trin, hvorpaa Forsynet havde sat det,
 fordærvet det med Egenheder, som ikke vare det

eiendommelige, og draget det ned til en lavere Virksomheds Sphære. Dette fyldte mig med en Blanding af Foragt og Brede, som dog ikke var saa heftig at den hindrede mig fra at sove. Men forvirret var Sønnen, da den overfaldt mig og gjorde en Ende paa mine Betragtninger dermed, at jeg udfieldte den menneskelige Slægt for en ubesindig, sandsestløs og naragtig Slægt.

Her syntes det mig, at hvor min vaagne Fornuft forlod Materien, fortsatte min Indbildningskraft den i en Drøm, og jeg forestillede mig, at jeg underholdt en høi Samtale med mig selv over Lidenskaberne. Jeg spottede derved den menneskelige Slægt, og havde meget travlt med at løsrive mig fra et Selskab, som jeg foragtede, da to Mænd, som havde hørt paa mig, kom til mig fra begge Sider. De havde meget lignende Ansigtstræk, som hos den, der saae dem hver for sig, letteligen kunde foranledige den Bildfarelse, at han antog den Ene for den Anden; men jeg, som saae dem begge paa engang, kunde letteligen mærke, at uagtet enhver især af dem havde en meget stræng Mine, blev dog denne hos den Ene formildet ved en naturlig Tæffelighed, men nu og da hos den Anden ved ondskabsfulde Hensigter sammentrækt og fordreiet.

- Jeg vidste ikke, hvad jeg skulde tænke om, at de saa hurtigt vare ilede til mig, da den, hvis Skue var mig meest imod, sagde til sin Følgesvend: "Jeg beder dig, Broder! lad ham være allene; saa vilde vi snart see ham forvandlet til en Tiger." Dette indjog mig en Affkye, som den Anden blev vaer, og da han baer Medlidenshed med min Forvirring, bad han mig, kun at være ved godt Mod; thi uagtet jeg havde holdt flemt Huus med den menneffelige Slægt, som jeg heller skulde søge at forbedre, end at forhaane, vilde han dog bestræbe sig for at redde mig af min Fare. Herved saae jeg noget gladere ud; og idet jeg bevidnede ham, hvor villigen og aldeles jeg overgav mig til ham, saae vi den onde Broder at ile fra os i fuld Brede over, at han ikke havde opnaaet sin Hensigt. Da jeg nu var allene med min Ven, gif jeg efter hans Anmodning tilbage med ham, at jeg maatte erfare Meningen af de Ord, som havde forkrækket mig saa meget.

Idet vi nu gif sammen, sagde han til mig: "at du kan blive underrettet om, hvad det er for et Eventyr, som hendes dig, da viid at mit Navn er Dadel, og min Broders Bebreidelse: Vi ere begge fødte af een Moder, men avlede af tvende Fædre. Sandheden er vor fælleds Moder.

Venskab *) , som saae hende, forelskede sig i hende, og jeg blev født. Men nogen Tid derefter lurede Fiendskabet i et Baghold paa hende, og abledo ham, de nyeligen saae hos mig. Vor Moders Sindsbestaaffenhed gjør os begge tilbøielige til een og samme Bestiæftigelse, den nemlig at sige Menneskene deres Feil; men vore Fædres forskiellige Gemysart volder, at vore Hensigter og Selskaber ere aldeles ulige. Jeg har en naturlig Godmodighed i Sindet, som forbinder mig med mine Venner; han derimod er af Naturen opfærende, som hensetter ham blandt lutter Fiender.”

Da han sagde dette, kom vi til en Plads, hvor tre Indgange førte til ligesaa mange Spadsferegange, som laae ved Siden af hinanden. Vi gik i den midterste, som var en lige, bred og ordentlig Gang, besat med Træer, der meget forøgede Stedets Skønhed; men deres Grene vare ikke saa tæt sammenslyngede, at de udelukkede Lyset. Idet vi nu gik her, gjorde han mig opmærksom paa, hvorledes Veien paa den ene Side var fuld af Fjelde og Afgrunde, over hvilke Bebreidelsen, som netop var ankommen her, paa en ubarmhiertig Maade drev forskiellige ulyksalige Elendige foran

*) Dette Ord er i det engelske Sprog et Masculinum.

fig. Den anden Side var udjiret med Bustværk, under hvis Løb Slangar hvislede; men ved Enden af en græsrig Gang flettede Troldqvinden Hysterie Løvhytter, for, at dysse Sielene i Søvn. Vi gik stedse fort paa den midterste Bei, indtil vi kom til en Bygning, hvor den endtes. Denne var engang af Sandheden opført til et Udfikssted, hvorfra den skuede ned til Jorden, og, eftersom Leiligheden var, snart nedsendte Dadelen, snart Bebreidelsen til Bedring. Jeg blev vaer, at der over Døren var udskaaet et Ansigt, som havde et Hierte paa Læberne, og kom strax ihu, at dette var det gamle Sindbillede paa Ærlighed. I Indgangen fandt jeg Aabens Hjertighed og Føielighed, som en Tidlang havde været hinandens Fiender; men Dadelen havde saa lykkeligen forenet dem med hinanden, at de nu som Venner og Selskabsbrødre færdes i een Familie. Førend jeg gik op ad Trappen, havde jeg rensset mine Dine med et Vand, som gjorde mit Syn meget klart, og det kommer mig for, man sagde, at dette Vand skulde udspringe fra en Kilde, af hvilken man (som Demokrit fortæller) først havde optrukket Sandheden, som havde forstuffed sig i den. Derpaa blev jeg indført til Udsigt fra det øverste Kammer, som

kaldtes Kundskab om den menneskelige Slægt. Neppe var Vinduet aabnet, saa rullede Skyerne ned for mig og vege, idet en Scene af alle Verdens Forstielligheder fremstillede sig.

Men hvor ganske anderledes, end den ellers synes, var ikke her den menneskelige Slægt! Mig syntes, at endog de fleste Menneskers Stikkelse var forsvunden. Nogle havde Hunde, andre Ube eller Pappesiehoveder; kort, saasnart Noget antog ringere og foragtelige Creaturers Egenskaber, saae man paa hans Ansigt hans Siels Forandring. Det trodsende Hovmod hos den, som iftedetfor Mod er indtagen af et fæistt Raserie, voldte, at hans Hoved blev forvandlet til et Hestehoved, hans Dine stode stærkt frem, Næseborene aabnede sig, og hans Paryk faldt ubunden ned paa den ene Side af hans Hals i en bølgende Manke. Gladeragtigheden hos dem, som i Selskaber elske Ondskab, forvandlede dem til en Flok Gææs. Deres Læber bleve ved den uophørlige Brug til haarde Snabler; de pludrede til Tidsfordriv, de hvidskede til Spot; og da deres Manskietter faldt tilbage paa Armene, kom smaa Sær tilsyne, som dannede Binger, med hvilke de fløi fra det ene Besøg til det andet. De Misundelige og Ondskabsfulde laae paa Jorden med

Hovederne af forskjellige Slangar; og da de ikke bestræbte sig for at reise sig op, men kun tænkte paa at gjøre ondt, saa sugede de Gift af Jorden, skærpede deres Tunger paa Stenene til Braadde, og rullede uformærkt deres Slæb og Klæder sammen. De hyklerste Undertrykkere havde Crocodilleansigter; deres Munde vare Grusomhedens, deres Dine Bedrageriets Værktøi. De begik Skændselsgierninger, og beklagede døg, at der i Verden øvedes saa mange; de opaade de Uforsigtige, og græd over deres Levninger.

(Slutningen følger.)

N. G. Wolf.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 24.

Løverdagen den 14de Juni 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets- Bogtrykker.

E n D r ø m.

(Af Addison.)

(Slutning.)

Gnieren havde, ved uafadeligen at tælle sine Grunker, i saadan Grad forhakket sine Fingre, at de vare forvandlede til Harpyeeklør; men dog udstrakte han dem efter mere, og syntes ikke at være tilfreds med det, han bekom. Bedrageren havde en Cameleons Blikke; med hvert Minut antog han en anden Skikkelse, og ernærede sig af Flue- Sværme, som, ligesaa mange Narre lige, faldt under ham. Rufferen blev til en Hane

paa en Mødding. Han havde en skion Siærbuff, og baer Rammen høit; fast af en Enhver blev han pryglet, og dog sang han stedse Triumph. Den Feige allene stak Hare ørene høit iveiret, og flygtede for ham. Kunstdommerne bleve til Ratte, hvis Glæde og Murren stedse ere forenede. Narrene bleve til Ubekatte i galonerede Klæder. Emigrerne bleve til langhaarede, logrende Bagtelhunde. Den Underfundige havde et Rævehoved, den Dove et Wels, den Grusomme en Uls, den Uhosflige en Biørns, den Geile en Boks og Fraadseren et Sviins Hoved. Drankeren var den Eneste, hvis Ansigt ikke havde forandret sig til noget Dyreansigt; men jeg ansaae ikke dette for nogen Fordeel, og det af følgende tvende Aarsager: først, fordi Fylderiet alligevel vanzirer ham nok, og dernæst, fordi ikke eet eneste Dyr gjør sig skyldig i en saa naragtig Umaalighed.

Idet jeg oversaae alt dette, og det ikke med større Orden, end Skik og Brug er i Drømme, eller som det pleier at skee i Verdens Uorden, føelte jeg i mig en vis Omfindtlighed over det, jeg saa. Mine Dine begyndte at blive vaade; og, som var Kraften af det Band, hvormed jeg havde rensset dem, for en Tidlang forsvunden, saa trak Skyerne

igien fra alle Sider sammen, og skjulte den hele
 Udfigt. Jeg vendte mig til min Ledfager, som
 sagde mig Følgende: "Du har nu seet den
 "menneskelige Slægts Tilstand, naar den fornede;
 "rer sig under sin Værdighed; vogt dig derfor
 "ved en beskeden Sielshøihed og ved samvittigheds-
 "fuld Afsky for enhver Uartigen. Bestræb dig
 "ogsaa for ved stormodig Godhed at betyde dine
 "Venner dette. Opdag dem, hvilke Feil du seer
 "opstaae hos dem. Foredrag Sagen, som det er
 "fornuftigst, enten alvorlig, eller oprømt. Beskriv
 "undertiden ligefrem Forbrydelsen med dens sande
 "Farver; forkynd en anden Gang, at om de fare
 "fort, som de have begyndt, da vil du endnu tilstaae
 "dem en Frist af nogle Dage, Uger eller Maaneder,
 "og have de i den Tid ikke forbedret sig, maae
 "de forvandles til Bjørne, Ulve, Ræve, o. s. f.
 "Forglem ogsaa ikke dine fiærreste Kyndinge, naar
 "du iblandt dem finder en eller anden, som er
 "Formaning værd, og vil antage den. Viis dem
 "blot det Dyr, hvis Egenstaber du seer dem
 "antage, hvis du maaskee ikke vil indlade dig med
 "deres Personer. Mueligheden af at de ville hen-
 "tyde saadant paa sig selv, er aabenbar. Ægypt-
 "terne indsaae dette saa klarligen, at de, istedet-
 "for ved Skrift, gave hinanden deres Meninger

”tilkiende ved at aftegne Dyrene. Man kan ogsaa
 ”vanskeligten feile deri, efterat *Æsop* har draget
 ”dem ud af deres stumme Tilstand, ja endog
 ”lært dem at tale med hinanden om menneskelige
 Handlinger.”

Her endte min Fører; og jeg vilde netop
 love at opskrive hvad der til Verdens Bedste var
 blevet mig viist, da min gamle, ivrige Tjener
 vakte mig, overrakte mig *Undersøgeren* *),
 og sagde med bekymrede Blikke, at han frygtede
 meget for, jeg atter maatte have faaet Plads i
 dette Blad.

Tænk paa Cæsar.

(En Begivenhed af den engelske Stor-Cantsler *Clarendons* Historie

Clarendon, som stod i synderlig Naade hos
 Kong *Carl den første*, havde paa det forbindtligste
 lovet en ung Adelsmand, ved Navn *Cæsar*, at
 udvirke ham en Betjening ved Hoffet. Men hvor
 ofte han end havde tilbudt dette, og hvor let det
 end var ham at opfylde det, forglemte og forsømte
 han det dog.

*) Et periodiskt Oppositions-Blad fra *Addisons* Tid.

En Dag kom en Ven af denne Cæsar til ham, og spurgte meget ængstelig: om han havde opfyldt sit Løfte? Ministeren svarede med en paas tagen Bestyrtelse, "at han havde glemt det, men at han endnu samme Estermiddag vilde tale med Kongen derom, naar han kun havde en lille skriftlig Erindring." Den anden skrev hurtigt paa en Seddel: "Tænk paa Cæsar!" og Hiin stak den ubeseet i den samme Lomme, i hvilken, efter hans eget Usagn, alt det, som først skulde forhandles med Kongen, var samlet.

Mange Dage randt derpaa hen, uden at der blev tænkt paa Cæsar. Endeligen vilde Ministeren tage en anden Kjole paa, da hans Kammertjener, efter Sædvane, tilstillede ham Papirerne fra den forrige. Da han nu iblandt dem fandt den Seddel, som han aldrig havde læst, og blot de Ord: "Tænk paa Cæsar!" blev han heftigt forskrækket deraf, og vidste ikke, hvorledes han skulde tee sig.

Strax lod han sine fortroligste Venner kalde, og viiste dem Papiret, som formodentligen engang var blevet stukket ham i Haanden ved Hoffet, fordi han havde fundet det i den samme Lomme, hvori han pleiede at bære alt af Vigtighed. Efter et meget alvorligt og dybsindigt Overlæg

Kunde man umueligen troe andet, end at det maatte være et Bink fra en Ven, som ikke turde give sig tilkjende, og at det antydede en Sammensværgelse mod hans Liv af mangfoldige og mægtige Fiender. Det var dem alle bekjendt, hvilken Ulykke der havde rammet Romeren Cæsar, fordi han ikke havde agtet paa saadanne Efterretninger, eller glemte dem.

Man bestemte derfor, at Ministeren skulde anstille sig syg, og ikke gaae ud den hele Dag; at der ikke maatte tilstædes andre end hans paalideligste Venner Udgang til ham, at Porten itide skulde lukkes om Aftenen, at Portneren ikke maatte aabne den for noget Menneske, ogsaa ikke gaae tilfængs før den frembrydende Morgen, men med nogle Tienere holde omhyggeligen Vagt, hvis man mueligen skulde forsøge at bruge Vold; og at endeligen de selv, tillige med nogle andre Herrer, vilde sidde oppe den hele Nat, og vente Udfaldet.

Da ellers Ministerens Huus allerede temmelig tidligt pleiede at blive besøgt, var det den paafølgende Morgen sildigt nok før Dagen blev indladt. Portneren, som i Morgenstunden havde indhentet sin forsømte Natteroe, undskyldte sig hos sine Bekjendtere, og hvidskede dem i Dret, at hans Herre skulde den afvigte Nat været ombragt,

og derfor havde Jngen i det hele Huus været tilsengs.

Kort derefter kom den unge Adelsmands omtalte Ven, for atter at spørge Ministeren, om han havde tænkt paa Cæsar. Han benstinde sig derpaa endeligen, apdagede den ugrundede Aarsag til sin Foruroiligelse, og kunde ikke afholde sig fra at fortælle sine Venner Sagen. Disse meddeelte igien deres Venner den; og saaledes kom det hele Spøg ud iblandt Folket.

E n F a b e l.

(Af de la Motte.)

Dyden, Dueligheden og Eren gjorde engang en Reise tilsammen. De vare gode Venner, og deres noie Slægtskab hindrede ikke deres Eendragt. "Skiondt vi reise ad een og samme Wei," sagde Dueligheden, "saa kan det dog let skee, at vi fare vild." "Uden Tvivl," svarede Dyden, "men hvorledes skulle vi i saas danne Tilfælde finde hverandre igjen?" "J maae," sagde Eren, "forud give mig et vist Tegns paa, hvor J ere at finde, om jeg nogenstinde skulde savne Eder."

"Overalt," sagde Dueligheden, "hvor J finde Kunstnere, og en reen Dom over Skrivter, saavel i Prosa som Vers, eller skionne Malerier og Billedstøtter, der er ogsaa jeg at finde."

"Nig," foer Dyden, fort, "vil det blive meget vanskeligere at opsøge, naar man engang savner mig. Jeg opholder mig maaskee kun sielident i en Stad, men snarere i en øde Udørken. Hvor J imidlertid see Rige, som ere velgiørende mod de fattige, og Venner, som ansee det for deres Pligt at tiene deres nødlidende Venner, eller trofaste Høgtesæller, Dommere, som elske Retfærdighed, i Sandhed ivrige Prædikanter, og fornustige Øvrigheds personer, der kunne J ogsaa see mig."

"Meget rigtigt," svarede Wren, "nu kan jeg ikke gaae feil af Eder. Men hvad mig angaaer, har jeg kun eet Raad at give Eder: Lager stedse nøie Hensyn til mig, og taber mig aldrig af Dine. Saasnart jeg kun et Djeblik kommer Eder af Syne, turde alle Kiendetegn være forgiæves. Thi den, som engang taber mig, finder mig i sit hele Liv ikke igien.

N. G. Wolf.

Borger = Bennen.

Ses og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 25.

Løverdagen den 21de Juni 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universtets- Bogtrykker.

De tre Kjæmper.

(Et Eventyr efter Miss Marcet.)

Hopkins, en fattig Landmand, sad en Aften og røgte sin Pipe udenfor sin Dør, medens hans mange Børn morede dem saa godt de kunde i Nærheden af Hytten. Som han sad der, kom en gammel Bispekræmmer til ham, og bad ham kjøbe noget af sig; men han havde intet at kjøbe for, og den gamle Mand, som saae meget træt ud, tænkte allerede paa at gaae videre. Da Hopkins saae, hvor svært dette faldt ham, bad han ham om at sidde ned og spurgte ham, om han

vilde have en Bid Brød. Den Gamle tog taknemmeligen derimod og sagde "Jeg er gaaet saa langt idag, at jeg neppe kan slæbe mig videre. Kan I ikke give mig Logie for i Nat?" "Gid jeg kunde," svarede Hopkins, "men vi have ingen Plads; dog kan I være tjent med at ligge i Udhuset paa Straae, saa vil jeg lade rede Jer et Leie, og give Jer noget at dække Eder til med." "Det skal I have saa mange Tak for," svarede den Gamle, "og jeg skal til Gjengjeld fortælle Børnene en Historie, som kan more dem i Aften." Børnene, som havde hørt det, kom springende og raabte alle med een Mund "en Historie! en Historie!" "Det er dog vel een om Kjemper og Hexer?" sagde Thomas, "Nei maa jeg bede," sagde Johanne, "om en sandfærdig een." "Sandfærdig eller ikke," sagde Faderen, "det er lige godt, naar der kun er Mening i den, og man kan lære noget af den." "O!" raabte lille Marie, "fortæl os saadan en Historie, som der staaer i min Fabelbog, men kom ikke med Moralen i Enden, for det er altid saadan noget dumt Løi." "Det vil være vanskeligt," svarede den Gamle, "at gjøre det Eder alle tilpas; den ene holder af det Vidunderlige, den anden af det Sande, den tredie af det Forstandige og den fjerde vil have Fabel. Nu vel, jeg vil see at gjøre det

faa godt jeg kan." Den Gamle satte sig derpaa ned og begyndte som følger.

For mange Aar siden, da Tiderne ikke vare bedre end nu, ja saavidt jeg veed, endogsaa værre, levede der en fattig Bonde, som havde mange Born, og som, trods al sit Slid og Arbeide, ikke var istand til at forskaffe dem Brødet — han besluttede derfor at drage med dem over Havet. Højsom betroede sin Kone sin Plan, og hun blev enig med ham derom. Da nogle af hans Naboer, som ikke vare bedre farne end han, fik den at vide, bestemte ogsaa de sig til at gjøre det Smule, som de eiede, i Penge, og til at drage til een af Colonierne, hvor man sagde, at Enhver, som blot vilde gribe til, kunde faae saa megen Jord, som han lystede, i Cie. De droge derfor tilsammen til Liverpool og indskibede sig for at seile til — nu har jeg glemt Navnet, men det gjør intet til Sagen, for de kom aldrig til deres Bestemmelsessted. Efterat de havde været mange Uger tilsøs, og vare langt ude paa Havet, og fjerne fra enhver Kyst, reiste der sig en saa heftig Storm, at Skibet drev af fra sin Cours, og blev omtumlet af de vilde Bølger i flere Dage og Nætter, indtil det tilsidst stødte mod en Klippe, hvorpaa det leed Skibbrud. Kun med Nød og Neppe frelste de

arme Mennesker Livet, og i al deres Jammer var det dem dog en Trøst, at Landet, hvor de vare henkastede, syntes at være smukt og frugtbart. De undersøgte det nøiere, og fandt det ubeboet. Saa meget desbedre, tænkte de, saa er hele Landet vort, og vi kunne her leve lige saa godt som i en Colonie, naar vi blot kunne redde vore Klæder, Huusgeraad og Værktøi fra Braget. Dette lykkedes dem bedre end de havde troet, og, fort at fortælle, indrettede de sig her saa godt, at hver Familie inden et Aars Forløb havde sin egen Bolig med en lille Kjøkkenhave. Frugter voxede der vildt i Mængde, og da det var et varmt Clima, fandt de Viindruer, Figener og en Mængde andre Frugter i Overflødighed. De havde saaget noget Sædekorn, som de havde reddet fra Skibet, og aplede en god Høst; men det var dem besværligt at skaffe sig Meel af Korn, og den eneste Maade, hvorpaa de vare istand til at gjøre det, var ved at knuse det imellem to Stene, thi man kunde ikke kalde det: male, og dette kostede dem saa megen Tid og saa meget Arbeide, at Jobson, der havde en stor Familie at føde, for sin Part neppe kunde blive færdigt med det.

”Men der er jo slet ikke noget Vidunderligt i den Historie,” sagde Thomas, ”kommer der

ikke snart saameget som et Spøgelse, en Rjæmpe eller en lille bitte Nisse?" "Giv Tid mit Barn," svarede den gamle Mand, "Ungdommen har Hastværk, det er saa dens Skik; men naar man er bleven ældre, gaaer man langsommere; det kommer nok." Og Børnene klyngede sig derpaa tættere om den Gamle.

Nu vel, vedblev han, en Dag, da Jobson flentrede om paa Den og tænkte paa, hvor godt det vilde være om hans Dreng kunde arbejde med ham, thi han følte hvor tungt det faldt ham at sørge alene for saa mange Mennesker, kom han til en Dal, hvor han aldrig før havde været. En Bæk løb, overskygget af løvrige Træer, igjennem den, og den forekom ham at være saa smuk, at han ikke kunde forlade den. Han gjennemstrøifede den derfor paa langs og tværs, og morede sig, indtil han fik Die paa en Gienstand, der indjog ham en forfærdelig Skræk.

"Nu kommer det," udbrød Thomas, idet han klappede i Hænderne, "hvad var det han saae? Det kan ikke have været en Nisse, thi for den vilde han ikke være bleven saa bange."

Nei, det var langt fra en Nisse, svarede den Gamle, det var tværtimod en forfærdelig stor Rjæmpe, der, saa lang han var, laae udstrakt paa

Jorden. Jobson vilde have løbet sin Vei, men da det syntes, at Kjempen sov, og denne saae saa godmodig og fredelig ud, blev han staaende, og betragtede ham saa længe, at hans Frygt næsten aldeles svandt. Kjempen var klædt i en Kjole af en besynderlig Klarhed, hvor Solen skinnede paa den; men den var næsten overalt beskygget af Træerne, og gjenstraalede disses forskjellige Farver, saa det saae ud som om Kjolen var af grønt changeant Silketoi. Mens Jobson saaledes stod i sine egne Tanker over Kjempen, slog denne Dinene op, og hilste ham med et venligt Smil. Saasnart vor Bondemand saae Kjempen bevæge sig, gav han sig til at løbe, men denne blev liggende rolig, og gav sig til at kalde ad ham med saa blid en Stemme, at Jobsons Angst var nær ved at forsvinde. "Vær ikke bange for mig, fordi jeg er saa stor og stærk," sagde Kjempen. "Jeg gjør Jer ei Fortred, min gode Mand." Jobson dreiede sig om, og da Kjempen begyndte at indgyde ham Tillid, nærmede han sig lidt efter lidt. "Hvi vil I frygte mig, fordi jeg er saa stor, og I er dog ikke bange for Høien histhenne, der dog er endnu større end jeg." "Men I er ilive," svarede Jobson, "og jeg har ladet mig sige, at de levende Kjemper ere slemme at bides med. Det er sandt,

at jeg aldrig før i Dag har seet nogen, og at jeg indtil nu ansaae det for løst Snak, at der var saadanne Kjæmper til." "Der gives" svarede han, "heller ikke saadanne flemme og frygtelige Kjæmper, som man hører tale om, men der findes i Naturen Væsner, udrustede med overordentlige Kræfter, rede til at tjene Menneskene, og langt fra pønsende paa deres Undergang, og saadant et Væsen er jeg, som J gjerne maa kalde en Kjæmpe, hvis J har Lyst dertil." "J maa kunne gjøre Menneskene overordentlige Tjenester," sagde Jobson, "thi J seer ud at være saa stærk som Samson." Og nu begyndte han allerede at overlægge, hvad Nytte han kunde have af ham, thi, tænkte han, han maa kunne arbejde mere i een Dag end en anden i en heel Maaned. "Jeg er rede," vedblev Kjæmpen, "at gjøre alt hvad J forlanger af mig, men da jeg ikke har været vant til at arbejde her paa Den, saa maa J anvise mig Arbeidet og sige mig, hvorledes jeg skal bære mig ad." "Er det Alt," sagde Jobson, "jeg skal nok vise jer hvad J skal gjøre." Men det faldt ham pludselig ind, at det vilde være slemt, om Kjæmpen vilde forlange Dagløn i Forhold til det Arbeide, han udrettede, og han spurgte ham derfor, ikke uden Frygt, hvormeget han forlangte i Arbeids-

løn. "Arbejds-løn!" gjennemlede Kjømpen med et Smil. "Hvad er det for Noget — jeg forlanger ingen Arbejds-løn!" Jobson var næsten ude af sig selv af Glæde over at finde en saadan Arbejder, der var villig til at arbeide uden Løn, og var alt ifærd med at løbe hjem for at fortælle sin Kone den uventede Lykke, som var bleven ham til Deel, da Kjømpen sagde til ham: "J kan lade mig bære jer hjem, saa sparer J at gaae, og kommer hurtigere affted". Jobson var hellere gaaet, men han vilde ikke synes saa mistroisk, og indvilligede altsaa deri. "Find det ikke forunderligt," sagde Kjømpen, "men da jeg aldrig har baaret et Menneske før, saa maa J vise mig, hvorledes jeg skal bære mig ad." Han er noget dum, tænkte Jobson, men det er godt, at han ikke er mere egenraadig og er villig til at lade sig sige. "Vil J," vedblev Kjømpen "hænge paa Ryggen af mig? eller skal jeg bære jer i mine Arme?" Jobson var glad over, at han overlod ham Valget, thi han vilde hellere sidde paa Ryggen af ham som paa en Hest, end lade sig bære som et Varn af ham. Og sandt at sige var han endnu bange, da han saae ham staae opreist — han lagde derfor nogle Stykker Træ tværs over Ryggen paa ham, for at gjøre sig et beqvemt Sæde, og stjar sig en lang Kjøp, for i Nødstilfælde at faae ham til at gaae raskere, og bad ham nu om at bære sig hjem. Kjømpen adlød — han gif hverken i Skridt eller travede, men gled saa sagte hen, at Jobson slet ikke mærkede Bevægelsen. Snart vare de hjemme.

(Fortsættes.)

G. N. David.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 26.

Løverdagen den 28de Juni 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

De tre Kjæmper.

(Et Eventyr efter Miss Marcet.)

(Fortsættelse.)

Man kan let tænke sig hvor bange Moder Jobs
son og alle Børnene bleve, da de saae ham komme
ansigende paa et saadant Underdyr. Børnene
løbe forskædede bort, og Moderen gav sig til at
skrige og kastede sig i Støvet for Kjæmpen, anraas
bende ham om at skjænke hendes Mand hans Frihed
igjen. "Han er jo frank og fri," sagde Kjæmpen,
"jeg har jo kun sparet ham Uleiligheden af at gaae
"hjem. Og nu, kjære Kone, er der noget som jeg

”kan gjøre for Jer, saa sig mig det kun, thi jeg
 ”ønsker intet hellere end at tjene Jer.” Hun vidste
 ikke selv hvad hun skulde tænke, saa forundret var
 hun over det uvante Syn, og over Kjæmpens
 Godmodighed. Da hendes Mand fortalte hende
 hvad der var foregaaet imellem dem, og hvad
 Kjæmpen havde lovet ham at gjøre for dem,
 begyndte hun at fatte Mod, men kunde dog endnu
 ikke være ganske rolig. Ogsaa Børnene, som i
 Angest havde taget Flugten, kom tilbage, da de
 saae Fader og Moder fredeligen tale med Kjæm-
 pen; de klyngede sig vel endnu op til hinanden i en
 dunkel Tølelse om saaledes at forsvare sig, og
 først da de saae Kjæmpen venlig smile ad dem,
 og hørte deres Fader og Moder sige, at de slet
 ikke havde at befrygte noget, fik deres Angest en
 god Dag, thi de vidste, at de trygt kunde stole
 paa deres Forældres Ord. Kjæmpen laae nu
 henstrakt paa Jorden, og havde Børnene for-
 givet efter for deres Angest, saa lode de nu deres
 Nysgjerrighed raade, og kravlede omkring ham for
 at blive næiere bekjendt med ham.

Fader og Moder Job son overlagde imid-
 lertid, hvor de skulde skaffe Kjæmpen Bolig, og
 hvorledes de skulde føde ham. ”Han maa have et
 Bærelse større end vort hele Huus” sagde Konen,

”og hvo vil kunne bygge det uden han selv? Han vil desuden æde os ud af Huset, thi han kan nok ikke lade sig nøie med mindre end en heel Ager Roer og et par Sider Flesk til et Maaltid.” Manden, hvem dette endnu ikke var faldet ind, blev urolig herover, og begyndte at frygte for, at han ikke havde gjort saa god en Handel, som han havde troet. Han meente imidlertid, at det var bedst at tale med Kjæmpen derom, og gif med sin Kone hen for at spørge ham om hvad han pleiede at drikke. ”Koldt Vand,” svarede Kjæmpen, ”aldrig andet.” Det gaaer nok an, tænkte Manden, medens Konen, som var i Angest at han vilde spise desto mere, spurgte ham om, hvad Slags Mad han skulde have. ”Jeg spiser aldrig,” svarede Kjæmpen, ”saa stærk og stor jeg er, trænger jeg ikke til Føde, og hvad Bærelser og Seng angaaer, saa vær ogsaa ubekymret om det; naar jeg ikke arbejder, strækker jeg mig altid som nu i Græsset.” Jobson og hans Kone vare nær ved at gaae fra Forstanden af Glæde, da de hørte at Kjæmpen, som vilde arbejde for dem, lige saa lidt forlangte Føde og Logie som Løn. ”Du kunne vi aldrig trænge til noget,” sagde de, ”naar vi kun altid holde ham ved godt Lune, og faae ham til at arbejde for os”. ”Vi maae blot

sørge for, "sagde Konen," at han ikke anstrenger sig for meget, og at vi gjøre alt hvad der kan være ham til Behag." Derpaa bade de ham, at han for Guds Skyld ikke maatte anstrenge sig, og blive træet, men at han blot skulde arbeide naar og hvor meget han selv gad. "Det kommer ganske an paa Jer, mine kjære Venner" svarede han "naar og hvormegget jeg skal arbeide, thi jeg veed ikke hvad det vil sige at anstrenge mig eller at blive træet." "Det bliver mere og mere gaadefuldt;" udbrød Hegtfolkene, "trænger J da aldrig til anden Hvile end den, J har om Natten, naar J sover?" "Jeg sover aldrig," svarede Kjæmpen, "og det koster mig ikke mere at arbeide i 24 Timer i Træk end i et eneste Minut." Jobson's Forundring var uden Grændse, og hans Glæde over sin Lykke ikke mindre. Han begyndte nu at tænke paa, hvad han skulde give sin Kjæmpe at bestille. Han skal, sagde han, knuse for mig Kornet, der giver mig saa meget at bestille, og derpaa viste han ham hvorledes han skulde bære sig ad. Men det forekom Kjæmpen kun som et Legeværk, og Jobson indsaae snart, at naar han havde to store flade Steen, som dem de bruge i Møllerne i Engelland, saa vilde Kjæmpen kunne udrette meget mere. Men hvorledes skulde han faae dem, da

Steenbruddet var saa langt borte? ”Det er Smaas-
ting for mig,” sagde Kjæmpen, ”lad os kun see at
komme derhen. Og nu pakkede Jobson sit Værk-
tøi i et Slags stor Kasse, som han ladede paa
Kjæmpens Ryg; selv satte han sig i den, og tog
sin lange Kjæp for at stage sig frem. De kom
suart til Steenbruddet, fik Stenene tilhugne, ladede
dem i Kassen paa Kjæmpens Ryg, og vendte
saaledes igjen tilbage. Da de havde faaet Ste-
nene til at ligge som de skulde, gav Kjæmpen
sig til at arbejde, og man skulde have svoret paa,
at han aldrig havde bestilt andet i sit hele Liv,
saa godt gjorde han det. Da det lakkede ad
Aften, bade Mand og Kone ham om at holde op
og unde sig lidt Hvile, men de kunde ikke overtale
ham dertil. Førend de selv lagde sig til Ro, tak-
kede de af et oprigtigt Hjerte Gud, for at Han
havde tilskicket dem en saadan Arbejder, der gjorde
meget mere end nogen anden, og dog hverken
forlangte Føde eller Løn.

”Men Du har ikke sagt os hvad den under-
fulde Kjæmpe hedte,” faldt den lille Thomas
den Gamle i Ordet. ”Hans Navn var Aqua-
fluenteS,” sagde denne. ”Fy! det var et
stygt Navn,” udbrød Marie, ”nu har jeg aldrig
hørt saadant et Navn før.” ”Det er ikke at undres

over," svarede den Gamle. "Kjæmper have andre Navne end vi; men du kan troe mig mit Barn, at det er et betydningsfuldt Navn. Dog, lad mig fortsætte min Historie."

Børnene vaagnede om Natten over den Allarm, som Kjæmpen gjorde, da han malede Kornet, og forskrækkede over den uvante Støi vakte de Moderen, som fortalte dem hvad det var. Da hun nu saae sin Mand sove trygt ved sin Side, og tænkte paa det Slid og Arbeide, som var taget fra ham, takkede hun først Gud for den hjælp somme Ven, de havde faaet, og lagde sig derpaa igjen rolig til at sove. Næste Morgen, da Aquafluentes havde malet alt Korn, bad han Jobson om mere at bestille. Medens denne tænkte paa hvad han skulde lade ham gjøre, gav han sig til at vaske Huset reent, og gjorde det i Hast saa blankt og pænt saa det var en Lyst. Derpaa tog han Børnene med sig, og bragte dem ned til Vandet, lod dem lege med det, og begyndte at lære dem at svømme. Dette morede dem i høi Grad; og da de kom hjem, for at spise Frokost, reenvaskede og affjølede, med god Appetit og rosenrøde Kinder, udbrøde de i Lovtaler om deres Legekammerat Aquafluentes. Jobson havde imidlertid udgrundet, hvad han vilde give

ham at bestille; han havde nemlig længe ønsket at faae et stort Træe, som var blæst om i Skoven, bragt hjem, for deraf at skjære Bræder, som han vilde bruge til at lægge Gulv i sin Hytte, der var fugtig og usund i vaadt Veir. Men for ham alene havde det været umuligt at føre en saa svær Byrde hjem, og at faae det skaaret til. Nu var det saare snart bestilt. Han lagde Træet paa Kjæmpe's Ryg, og denne fik det snart i Huus. Han viste ham derpaa, hvorledes han skulde bruge Sagen, og Kjæmpen kom gesvindt efter det, og gjorde snart Arbeidet bedre og mere regelmæssigt end Læremesteren. Jobs on meente, det gik overordentligt godt, men han sagde dog til sig selv: "kunde jeg fæste en halv Snees Sauge med Grebene ved Siden af hinanden, saa er jeg vis paa, at min Ben havde Styrke nok til at trække dem alle paa eengang frem og tilbage, og jeg vilde da faae en halv Snees Bræder skaarne paa eengang." Sagen var kun at faae saa mange Sauge. Jobs on henvendte sig derfor til sine Naboer, og blev enig med dem om at laane deres Sauge imod at betale dem derfor med Bræder. Imidlertid var det rygtedes i Colonien, at Jobs on havde faaet en saa underfuld Arbeider, og man kappedes derfor om at tilbyde ham Sauge imod at faae Andeel i Kjæmpe's

pens Dagværk. Een af Colonisterne, som havde lært Sommerarbeide, paatog sig at rette Saugene som i en Saugmølle, medens nogle andre gave sig til at grave en stor Sauggrube; og da dette var færdigt, og Arbeidet kunde begynde, gik det saa raskt fra Haanden for Kjæmpen, at hele Træet, inden det blev Aften, allerede var sauet til Bræder.

Da Jobson havde betalt for Brugen af Saugene, blev der endda Bræder nok tilovers, ikke blot for at lægge et Brædegulv, men ogsaa for deraf at gjøre en Dør, et Bord og andet Boehave. Sommermanden lovede at ville gjøre alle disse Ting for Jobson, naar han vilde tillade, at Aquafluentes maatte male hans Korn for ham.

(Fortsættes.)

E. N. David.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 27.

Loverdagen den 5te Juli 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets- Bogtrykker.

De tre Kjæmper.

(Et Eventyr efter Miss Marcet.)

(Fortsættelse.)

Da dette var dem begge tilpas, bleve de snart enige herom. Saasnart de andre Colonister fik at see, hvor luunt og hyggeligt Jobson havde faaet det, fik de ogsaa lyst til at fælde Træer i Skoven og saaledes at skaffe sig Bræder. Men da de trængte til Aquafluentes's Hjelp, og det var rimeligt, at Jobson ikke vilde lade ham arbejde omsonst for dem, saa gave de Jobson hvad de havde, og hvad de troede der enten

manglede ham eller hvad han dog gjerne gad have. Den Ene bragte ham nogle Fisk af en Fangst, han netop samme Dag havde gjort; den Anden bragte et Stykke af en Kalv, som han just havde slagtet, og saaledes kom hver med Sit til Jobsons Hytte, saa den blev saa vel provianteret som en riig Krosmands Spisefammer. Een bragte Jobson en Pung med Penge, som han havde reddet fra Braget, og vilde dermed betale ham, men han svarede, "hvad skal jeg, gode Ven, med Penge? dem kan jeg ikke bruge her, — en Guinee er mig ikke halvt saa meget værdt som disse Spisevarer. Da jeg imidlertid har mere end vi kunne bruge for det Første, saa vil jeg for dennegang tage Penge i Betaling — kanskee dog den Dag kan komme, at jeg kan faae Brug for dem." Til sidst kom en stakkels fattig Enke, som havde mistet sin Mand, efter at de vare komne til Den. Hun ønskede ogsaa meget at faae et Brædeguld for sine Børns Helbreds Skyld, men hun havde intet at give for Kjæmpens Arbeide uden en Botte fuld af Kartoffler, der vare voxne i hendes lille Hauge. "Jeg vil ikke have dine Kartoffler," sagde Jobson til hende "tag dem kun hjem med dig igjen, min gode Marte!" "Jeg har desvære intet andet at byde Dig," udbrød den stakkels Enke "jeg er saa fattig!

Jackson var dog saa god at love mig at ville fælde et Træ for mig, naar jeg kunde faae Kjæmpen til at bringe det hjem og til at sauge det itu, og jeg tør nok sige, at Lømmemanden ogsaa vilde have raft mig en Haand for at faae mig et Gulv gjort."

"Og troer Du da, at jeg slet ikke vil gjøre noget for intet?" — svarede Jobson lidt stødt.

"Nei, gaae kun hjem, beed Jackson om at fælde Træet, saa skal Uqvaflentes føre det hjem."

Og med Laarer i Dinene takkede den stakkels Kone ham, og den fulde Bøtte var hende lettere at bære end om den havde været tom, saa glad var hun over at have beholdt sine Kartofler, for at kunne give dem til Middag til sine Smaae.

Udenfor Jobsons Dør saaes endnu to Mænd, der trængte til Kjæmpens Arbeide, men da de bestandig havde været dovne Kroppe, som alene havde søgt at opholde det usle Liv, havde de intet at give for den Hjelp, de attraaede. "Forholder det sig saa," sagde Jobson til dem, "saa kunne I gaae eders Vei; Kjæmpen arbeider ikke for at gaae Dovenskab til Haande." "Men hvad skulle vi gjøre?" udbrød den Ene af dem; "naar vi ingen Ting have, kunne vi heller ikke give Eder noget." "I har hver et Par dygtige Næver, og havde I brugt dem ordentlig, saa stode

"I nu ikke tomhændede." Jobsons Kone, der vidste at de havde Kone og Børn, havde imidlertid Medlidenhed med dem, og sagde at hendes Mand nok vilde overlade dem Kjæmpens Tjeneste, hvis de vilde arbejde for ham. "Men," indvendte Manden, "saalænge Kjæmpen arbejder for os, trænge vi ikke til Arbeidere." — "Har jeg da ikke hørt Dig sige, at der ere mange Ting, som Uqvalfluentes ikke kan gjøre, og at hans Arbeide gaaer saa rast fra Haanden, at Du ikke formaaer i Tide at gjøre Alt parat for ham. Hvorfor skulde Du ei gjøre Dig det mageligt, og bruge andre til at gjøre Arbeidet rede for ham?" — "Du har Ret, kjære Kone! men kunne vi ogsaa stole paa disse dovne Kropper?" — "Du maa have et Die med dem" sagde hun, og saa blev det bestemt, at Kjæmpen skulde male deres Korn, medens de skulde forrette Arbeide, som denne ikke kunde udføre.

Det vilde blive for vidtløstigt at opregne al den Tjeneste, som Colonien havde af Kjæmpen; men omendstjøndt Alle stode sig vel derved, høstede Ingen dog saamegen Fordeel deraf som Jobson, der var hans Herre. Dette opmuntrede de Andre til, saasnart de havde Leilighed dertil, at gaae ud paa Spor efter lignende Kjæmper. De erkjendte

sig derfor hos *Aquafuentes* om der vare flere Kjæmper som ham her paa Den. "Jeg har en Broder" sagde han, "men vi træffes sjelden; jeg opholder mig i Dalen, og han streifer for det meste om paa *Hoiene*." — "Og kan han arbejde ligesaa meget som J?" — "O ja, naar han er i det Lune, men han er vægelsindet og undertiden uregjerlig. Han kan selv gjøre mig vred og bringe mig i Harnisk."

Colonisterne søgte og søgte, men forgjæves; — en Dag, da *Jackson* forfulgte en *Steenbuk*, og var kommen til Toppen af et Bjerg, saae han der en overordenlig stor Mand. Han kunde fast ikke see hans Figur ordentligen, saa gjennemsigtig var han, men hvad der meest slog ham, var et Par uhyre store, men tynde og gjennemsigtige, Binger, som Manden havde. *Jackson* var fuldt og fast overbevist om, at det var *Aquafuentes*'s Broder. Men han var tvivlraadig om han skulde nærme sig ham, thi han var bleven bange for hans opfarende og vægelsindede Character. Haabet om Binding seirede imidlertid, og som han kom nærmere, saae han ogsaa, at han saae ret mild og venlig ud. Han tog nu Mod til sig, og spurgte ham om han var *Aquafuentes*'s saa meget eftersøgte Broder, og om han vilde arbejde for ham. "Mit Navn er *Ventosus*"

freg den bevingede Kjempe. "Jeg vil nok arbejde for Jer, men jeg maa følge mit eget Hoved. Jeg er ikke af disse søvnige Characterer som min Broder, der gaaer bestandig sin Pasgang. Undertiden maa jeg lee over hans Søvnighed, og det morer mig da at gjøre ham vred, for at faae ham til at gaae lidt raskere. Men saa giver jeg ham ogsaa undertiden en Haands Rækning, naar han har meget at bære. Jeg bevæger ham da saa hurtigt med mine Vinger, at jeg er færdig til at løfte ham fra Jorden." Jackson blev forbausset over at man kaldte Aquavallentes søvnig, og fortalte Bentosus hvad han havde udrettet for Colonisterne. "Han er dog en Snegl mod mig" hylede Bentosus, der undertiden talte med en forfærdelig dyb Stemme; og for at vise hvor rask han kunde være, spredte han sine Vinger ud, og var i Dieblirket forsvunden. Jackson frygtede for at han ikke vilde komme igjen, men om svie Tid stod han der atter, og indvilligede i at følge med Jackson, paa det Vilkaar at han skulde lade ham boe oppe paa en Hvi. "Det skal jeg, svarede denne," mit Hus ligger paa Skrenten af et Bjerg, og jeg vil bygge dig et paa Toppen." "Godt," sagde Kjempen, "og saa giv mig et Par Møllestene, og jeg skal male ligesaa

meget Korn for dig i een Time som Aquafluentens kan male i to. Som han arbeider jeg uden Løn og uden at Du behøver at give mig Mad og Drikke; men jeg holder af min Frihed, og taaler ei at spærres inde, og arbeider heller ikke undtagen naar det huer mig, thi jeg maa i Alt følge mit eget Sind." "Den Kjempe er ikke saa omgjængelig som Aquafluentens," tænkte Jackson "men saa er han endnu mægtigere, jeg maa dersfor see at komme ud af det med ham." Hjemme opvakte hans vidunderlige Figur og især hans Vinger almindelig Beundring. Jackson gav sig ogsaa strax til paa Høien at bygge et Hus for ham, hvori han kunde male Kornet. Imidlertid fløi Bentosus ned i Dalen for at besøge sin Broder. Han fandt ham slæbende en heel Last Bræder, som han havde sauet af et fældet Træ — han omfavnede sin Broder, og da han var i godt Lune, sagde han: "kom lad mig hjælpe Dig — Du kommer ellers aldrig af Stedet med din svære Byrde." "Aldrig af Stedet!" raabte en Dreng, som sad paa Bræderne paa Kjømpens Ryg. "Intet Menneſke gaaer saa hurtig som vi." "Ja, men vi ere ikke saadanne Pygmæer som I" sagde Bentosus, og satte sig med det samme ved Siden af Drengen, udfoldede sit Vingepar og foer

saa hastig affted, at Drengen begyndte at blive bange. Men saasnart denne mærkede, at der ikke var nogen Fare derved, fornøiede det ham meget saaledes at komme saa gesvindt som en Fugl gjennem Luften. "Nu skal Du have Tak," sagde Aquasfluentes, da han havde ladet sin Byrde af, "men nu maa Du ogsaa hielpe mig tilbage." "Nei det gjør jeg ikke," svarede Bentosus, "jeg gaaer altid ligefrem, vil Du følge med mig er det godt, hvis ikke, saa see hvorledes Du kommer tilbage." Dette fandt Aquasfluentes uhøfligt; han begyndte at gjøre Indvendinger derover, men Bentosus vilde intet høre, og de kom op at trættes. Til sidst, da Bentosus bestandig blev heftigere og heftigere, tabte ogsaa Aquasfluentes sin Fatning; den Ene hylede af Bredde, den Anden var ikke mere Herre over sig selv, men fraadede af Urrighed. Skjelvende stod den stakkels Dreng og saae derpaa; han kunde neppe kjende sin gamle Ven igjen, saa forandret saae han ud i sin Hidsighed; han syntes at ville slugte ham op.

(Fortsættes.)

C. N. David.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 28.

Løverdagen den 12te Juli 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

De tre Kjæmper.

(Et Eventyr efter Miss Marcet.)

(Fortsættelse.)

Til sidst skildtes de ad, og Bentosus fløi skjældende og sksiende fra sin Broder; lidt efter lidt blev nu Aquafluente's igjen roligere, og efter nogen Tids Forløb vendte han langsomt tilbage med Drengen paa sin Ryg. Jackson blev meget forundret, da denne fortalte ham hvad der var passeret, og Muligheden af at Bentosus ikke mere vilde komme tilbage ængstede ham ikke lidt, især da han havde gjort Alt istand for at

Rjæmpen kunde begynde at arbejde for ham. Men Bentosus kom om Natten tilbage, og han var alt færdig med Halvdelen af Kornet, da Jackson om Morgenen kom for at see efter ham. Hvor overordentligt dette Arbeide end var, saa var Bentosus dog ikke Colonien til saamegen Nytte som hans Broder. Han var uhyre Byrder med en uhyre Hurtighed, men da han altid fulgte sit eget Hoved, saa kom det an paa hvad Veien han havde Lyst at gaae; og endda hændte det undertiden, at han midt paa Veien vendte om eller skiftede Sind, og at han bragde, hvad man havde givet ham med, hen til et andet end det bestemte Sted eller endog hjem igjen. Dette var nu vel ikke at befrygte, naar han malede Korn; men derved var der en anden Uleilighed. Havde han just ikke Lyst til at arbejde, saa gik han reent bort, og var da i længere Tid ikke at finde.

Bed disse to Rjæmpers Arbeide var Colonien's Tilstand bleven meget forbedret; Baaningens huse vare ei blot blevne forsynede med Bræderguld, Døre og Vinduesstodder, men Colonisterne havde anskaffet sig en Mængde Meubler og Boehave, og da de ikke selv havde behøvet at forarbeide alle disse Ting, havde de havt Tid til at tilveiebringe andre nyttige hidtil savnede

Gjenstande. Det var derfor naturligt, at Colonisterne intet hellere ønskede end at opdage endnu flere saadanne Kjemper. *Aquafluentes*, til hvem man ofte henvendte sig i denne Anledning, sagde en Dag: "Jeg kjender kun endnu een af vor Slægt, og det er min egen vægte Søn; men det er mange Aar siden han forlod mig, og jeg har ikke seet ham siden. Hans Moder er af Salasmandernes Slægt, og han har altid gjort mere af hende end af mig. Paa en varm Sommerdag, da han badede sig i Solens Straaler, steg han sig pludselig op, og forsvandt." "Saa har han vel forladt Den, og der er kun lidt Haab om nogens sinde at faae fat paa ham igjen" lød det fra Mund til Mund.

En af de driftigste blandt Colonisterne, *Perskins*, tabte imidlertid ikke Haabet herom. Han opsogte alene *Aquafluentes* for at tale med ham om hans bortløbne Søn, og erfarede, at der var ingen Grund til at troe, at han var gaaet bort fra Den; tvertimod fortalte *Aquafluentes* ham, at han vidste, at han undertiden bader sig i en varm Kilde paa Den, som Colonisterne endnu ikke have opdaget. "Sagen er nemlig," sagde han, "at der stikker saa meget af Moderens Natur i ham, at han ikke kan leve

uden i en meget varm Temperatur. Vandet der er koghedt, og det styrker ham." Perkins spurgde nu om han var en dygtig Arbejder. "Jeg kan kun tale derom efter Eigende," svarede Faderen, "men derefter maa jeg troe, at han kan gjøre meer end jeg og Ventosus tilsammen. Det kommer kun an paa at holde ham fast, thi han er netop det Modsatte af Ventosus; han kan kun arbeide, naar han er indespærret. Og saa er han deri forskjellig fra os begge, at han spiser meget stærkt." "Saa er han ikke meget værd for mig," udbrød Perkins, thi ligner han een af Eder, og spiser som han er stor til, saa vil Alt, hvad jeg kunde fortjene ved hans Arbeide, gaae med til at føde ham." — "Vær ikke bange derfor, han spiser ikke andet end Weed eller Kul, som han fortærer gloehedt; og jo mere man giver ham, desbedre arbeider han, naar han blot er indespærret." — "Men hvor skulle vi faae et Fængsel fra til at spærre en saadan Rjæmpe ind i?" — "Det besynderligste ved ham er, at omendstjøndt han undertiden naaer op til Skyerne, kan han dog til andre Tider rummes i et ganske lille Aflukke, og jo mindre Rum han bliver indespærret i, des mere arbeider han." — "Da veed jeg dog, at det ikke kan more ham at være i Fængsel?" —

”Nei, paa det Lag; han holder ligesaa meget af sin Frihed som Bentosus, og arbejder egentlig kun for at blive fri.” — ”Hvis I vil hjælpe mig, saa lad os see at fange ham!”

De bleve enige herom, og da Perkins for en smuk Fugl havde faaet Aquafuentes overladt af Jobson, gik de næste Morgen ud for at udføre deres Forsæt. ”Naar vi nu skulle møde ham,” sagde Perkins, der sad paa Aquafuentes’s Ryg, medens denne rolig gik fort, ”hvordan skulle vi da bære os ad for at gribe og indespærre ham?” — ”Det har jeg tænkt paa,” svarede Aquafuentes, og viste sin Rejsesælle en tom Glaske, som han derfor havde taget med. Perkins brast i Latter, og troede at Aquafuentes spøgede. Imidlertid gik de videre, og kom snart til den varme Kilde, af hvilken en Mængde Damp opsteeg. ”See, der er han!” raabte Aquafuentes. ”Hvor?” sagde Perkins, der ikke saa andet end en Røg-Statte. Røgen blev imidlertid snart til en Rjæmpe, men som han steg mod Himlen, blev han meer og meer gjennemsigtig, og forsvandt tilsidst aldeles. ”Ja det var ham!” udbrød Perkins, ”men nu er han borte igjen, maaskee for stedse!” Aquafuentes deledede ikke denne Frygt; han

meente, at nu da de vidste hvor han badede sig, skulde de nok en anden Gang faae fat paa ham. De kom ogsaa en anden Gang igjen, men han var ei at see. "Saa meget destobedre," sagde Aqvafluentes, "saa kunne vi gjøre vore Anstalter for at fange ham." Han tog derpaa sin Glaske frem, holdt den med Halsen nedad over Kilden, og gav Perkins Proppen, idet han sagde til ham, at han maatte sætte den i den, saasnart den var fyldt med Damp. Perkins kunde ikke bære sig for at lee, naar han tænkte paa, at han skulde fange en Rjæmpe i en Glaske; alligevel var han saa spændt af Forventning, at han glemte at spørge herover. Nogle faa Diebliske derefter begyndte Røgen at stige op af Kilden; Glasken blev snart fyldt og vel tilproppet, men Perkins kunde ikke forestille sig, at de virkelig havde fanget den vældige Rjæmpe. "Er han virkelig i Glasken," sagde han! "finder han sig saa taalmodig som et Lam i sit Fængsel." "Stoel ikke derpaa," svarede Aqvafluentes, "han er kold nu, men vent lidt."

Da de kom hjem, sagde Aqvafluentes til Perkins at han maatte sætte Glasken saa nær som muligt ved Urnen, thi Hede er hans Element, og naar han ei er gloeheed, gjør han intet. Forret at gotte sin Gæst, satte Perkins ham i en Kjedel kogende Vand over Ilden, men til hans store Forstrækkelse fløi Proppen af Glasken, og Rjæmpen steg ud af den, udfoldede sig til en uhyre Størrelse og fløi tilsidst ud af Skorstenen. I sin Bestyrtelse løb Perkins til Aqvafluentes, som, da han fik det at høre, udbrød: "See mig til Drengen, men vi skulde faae fat paa ham

igjen, det kan J stole paa." — "Ja men hvad nytter det os til, naar vi ikke kunne holde paa ham." — "See til om der ei fra Skibbruddet er reddet en Kjedel af Kobber eller Jern for at holde ham i, naar han bliver opvarmet og er stærk nok til at arbeide." Efter megen Søgen fandt Perkins endelig en Kobber-Cylinder, som een af Colonisterne havde reddet, og denne tiltuffede han sig for hvad han havde. "Den skal han nok lade være at sprænge," meente han "saa tyk og stærk den er." "Da er han saamæn brudt ud af stærkere Fængsler," svarede Aquavallentes, "naar hans Blod først ordentligen er kommen i Raag," men efter nærmere at have undersøgt Cylinderen, meente han, at den dog kunde svare til sin Hensigt, da der var en lille, med en Dør forsynet, Aabning paa den. "Denne Dør" tilsvøiede han, "vil han let kunde løfte op, naar han bliver alt for voldsom, og den er dog for snever for at han skulde kunne slippe ganske ud af den. Den vil derfor tjene til at berolige ham, og forhindre at han gjør Skade paa sit Indelukke." Næste Dag påsede de paa ved Kilden, og det lykkedes dem da at fange Vaporoso (thi saa heed han) saasnart han steg op fra Kilden, og at bringe ham, indesluttet i Cylinderen, hjem.

Snart fandt han sig i sit Fængsel, og blev enig med sin Herre om at arbeide for ham; men det syntes ham, at det var Synd at bruge ham til saa simpelt Arbeide som at male Korn eller at sauge Bræder, og han meente, at det var bedre at lade ham forarbeide Bomuld og Uld, eller at bruge ham til at skaffe Kul op af Jordens Skjød. "Vi have saameget Brænde," sagde Perkins, "at vi ikke behøve

at gjøre os Umage for at faae Kul; men det vilde være grumme rart, om vi ved Din Hjælp kunde forarbeide Bomuld, hvoraf der voxer en stor Mængde her, thi vi trænge alle til Klæder. Jeg skal derfor tale med de Andre, og høre om vi ikke kunne faae Indretninger gjorte til at spinde og væve Bomuld." Med Glæde rakte Enhver Haanden til dette Foretagende. Smeden og Løsmermændene vare her til væsentlig Nytte, og om føie Tid lykkedes det efter megen Flid og Umage at bringe et Bomulds-Manufactur-Anlæg i Stand. En Manufacturist fra Manchester vilde have leet derover, men ikke destomindre var det til megen Nytte for Colonien, som meer og meer tiltog i Rigdom.

"Rigdom!" udbrød Thomas. "Du sagde jo, at de ikke havde Penge, og at Jobson ikke brød sig om dem." — "Ja, det er sandt," svarede den Gamle, "men deres Rigdom bestod i Korn, Fødemidler, Dvæg, Boehave, Baade og Fisserredskaber, hvormed de fangede mange Fisk, og i mangfoldige andre Ting."

(Slutningen følger.)

C. N. David.

Borger = Bennen.

Ser og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 29.

Løverdagen den 19de Juli 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

De tre Kjæmper.

(Et Eventyr efter Miss Marcet.)

(Slutning.)

Efter saa Mars Forløb var Alting saaledes forandret til det Bedre, at Ingen kunde kjende Colonien igjen. Colonisterne kunde derfor takke Aqvafluentes og Bentosus, og især Vaporoso, omend's skjøndt de selv langt fra havde været lade, men tvert imod havde haft nok at bestille med at tilberede Arbeidsde for Kjæmperne, og med at lægge den sidste Haand paa det, naar det kom fra dem. Af Bræderne, som Aqvafluentes havde sauet, havde Mændene

gjort Stole og Borde, Meubler og Baade, og bygget Huse. Og for at Ventosus kunde faae Korn at male, maatte de avle det, og siden bagte de Brød af Melet. "Og Konerne," sagde den lille Marie, "havde sikkert nok at gjøre med at sye Klædningsstykker af Bomuldstøiet, som Vaporoso forfærdigede." "Javist," svarede den Gamle, "og Smaapigerne hjalp dem, thi der var oprettet en Skole, hvor den fattige Enke lærte Børnene at sye, og at læse og skrive. Endelig byggede de sig en Kirke, og skjøndt den hverken var stor eller smuk, kunde de dog af et oprigtigt Hjerte deri bede til Gud og takke Ham for den Raade, Han havde viist dem, ved at sende dem de tre Rjæmper." Men sig mig, "sagde Thomas," hvordan fik Mændene uldne Klæder, thi de havde dog viist slidt dem op, som de havde bragt med?" — "Da det først var lykkedes med Bomuldsspinderiet, toge de ogsaa fat paa at fabriqvere uldne Varer, ligesom de ogsaa gave sig til at dyrke Hør for deraf at gjøre Lærred; og overalt havde de Nytte af Vaporoso. De byggede tilsidst et Skib, men her bleve de tre Rjæmper uenige om, til hvem det skulde betros. Uden min Hjelp, sagde Aquafuentes, er det til slet ingen Nytte. Javist, bærer Du det,

sagde Ventosus, men det vil krybe som en Snegl, naar jeg ikke laaner det mine mægtige Vinger. Ja, men saa maa det gaae, udbrød Vaporoso, hvor Du vil have det, istedetfor naar det betroes til mig, kan det komme hen hvor man vil have det, og langt hurtigere end naar I føre det. Aqv afluentes gav snart Kjob, thi han følte, at om han end kunde føre det paa en Flod, saa kunde det dog ei betroe sig til ham paa Havet. De to andre bleve enige om at dele Comandoen mellem sig. Ventosus skulde styre det, saalænge han havde Lyst til at følge den Raas, som det var dets Bestemmelse at tage; men naar han vilde ad en anden Kant, saa skulde Vaporoso afløse ham. Det stod nu i Colonisternes Magt, enten at vende tilbage til Engelland, eller at komme til deres første Reises egentlige Maal; men i tyve Aar havde de nu været her, og i enhver Henseende havde de forbedret Dens Tilstand saaledes, at Ingen nu havde Lyst til at forlade den. De unge Mennesker, som vare komne hertil, vare desuden nu snart gamle; men de, som vare fødte paa Den, ønskede intet heller end at faae Engelland at see, thi deres Forældre havde fortalt dem meget om dette Land. De sendte derfor en Ladning Varer, bestaaende af Dens Pro-

ducter derhen, i det Haab at faae dem godt betalt, og derfra at kunne hente adskillige Sager, hvortil Colonisterne endnu kunde trænge. Saaledes kom Handel og Fabrikker i Gang, og fra den Tid steg Landet næsten uafbrudt i Velstand og Lykke. Og dermed er min Historie ude," tilføiede den gamle Mand, hvem den megen Tale begyndte at falde besværlig.

"Men jeg gad dog gjerne høre Forklaringen af det Hele," sagde Hopkins, "for da Gud ikke har sendt os slige tjenstfærdige Bæsnere, saa gad jeg gjerne vide, hvad vi skulle lære af denne Historie, som jeg ikke indseer kan andet end bringe os til at længes efter hvad vi ikke have, og gjøre os utilfredse med hvad vi have."

"Men er I saa vis paa," sagde den gamle Mand med et Smil, "at I ikke have slige tjenstfærdige Bæsnere. Det vilde være en smal Sag at give Jer en Forklaring, men lille Marie vilde sige, at det var den tosfede Moral i Enden af Historien; og derfor er det dog nok bedst i alt Fald først at lade Børnene gaae til Sengs." De Mindste, som allerede havde begyndt at gabe, vare strax villige hertil, men de Andre bade om at maatte blive oppe for at høre Forklaringen, og fik ogsaa Lov hertil.

„Naturen,” vedblev den Gamle, ”har i Sandhed skjænket Menneskene saadanne tre Kjæmper, som kunne arbejde for dem. Seer Eder kun omkring, og I ville ikke kunne nægte det. Siig mig, Hopkins, hvo driver Møllen dernede? — Ih, det er en Vandmølle.” — ”Godt, altsaa arbejder for os Vandet, som hverken forlanger Kost eller Løn eller Logie.” — ”Ja det er sandt; det har jeg ikke før tænkt paa.” — ”Aqvafluentens er hverken mere eller mindre end en Strøm rindende Vand.” — ”Ja nu forstaaer jeg det,” sagde Johanne, ”hvorledes Aqvafluentens kunde gjøre Huset reent og vadske Børnene, og lære dem at svømme; men hvordan kunde rindende Vand hente Træer og andre Ting, saaledes som Du fortalte os det om Aqvafluentens?” — ”Ih, det forstaaer sig, i en Baad” sagde Thomas. ”Hvisker du ikke, at de læsede en stor Kæffe til at pakke Sager i paa hans Ryg; hvad var det andet end en Baad?” — ”Ja,” lagde Johanne til, ”og den lange Kjæp betyder en Aare, ikke sandt?”

„Hvad nu Ventosus angaaer,” vedblev den Gamle ... ”Na, lad mig siige, hvad du har meent med ham” faldt Thomas ham i Talen. Ventosus er Vinden, som, naar han trættes

med *Aquafluentes*, bringer ham i Oprør; det er ham, som maler Kornet paa Høien." — "Det er sandt," sagde Hopkins tankesuld. "Vinden er den anden gigantiske Kraft, for hvis Bistand vi ikke noksom kunne takke Skaberen. Men hvo er den mægtige Kjæmpe, der udretter mere end Vand og Vind?" — "Det er Dampen, der, indesluttet i Dampmaskinens Cylinder, arbeide for os i saamange Fabrikker. Jeg har kaldt den Vandets og Jldens Søn, thi den kommer fra det ophedede Vand. Hvo arbeider stadig og regelmæssig som den for Menneskene? Men læg Mærke til, at disse Kjæmper vel arbeide for Menneskene, men ei gjøre Menneskenes Arbeide overflødig. Jo mere de udrette, desto mere faae vi at bestille. Da ved *Vaporoso's* Hjælp Bomuldsmanufacturerne bleve anlagte, fik hele Egnens Befolkning først nok at gjøre, og havde *Ventosus* ei malet Kornet, vilde der ikke blevet nær saameget avlet, og vilde der ikke have været nær saa mange Bagere. Saalænge de maatte knuse Kornet mellem Stene kunde de ikke anvende Tiden til anden nyttig Gjerning." — "Ja, naar *Aquafluentes* ikke havde kunnet sauge saa rask," sagde *Thomas*, "saa vilde der ei have været saa mange Brædegulbe, Døre Stole, Borde og andet Boehave at gjøre."

Moer Hopkins, som var gaaet frem og tilbage for at passe sit Kjøkken, og ikke havde hørt hele Historien, gjorde den Indvending, at det ikke var let at indsee, hvad Kjæmperne da egentligen vare gode til, naar Menneſkene maatte arbeide mere, ſkjøndt de arbeidede for dem. — ”Men, Kone,” ſvarede Hopkins, ”ſkulle vi da gaae ud paa at dovne eller paa at arbeide for at kunne leve godt? Seer Du ikke, at vi vilde have meget mindre end nu, naar Kjæmperne ikke arbeidede for os og med os. Men jeg mærker at Du heller ei har været lad — jeg lugter Aftensmaden.” — ”Jeg haaber, at J ſkulle være tilfreds med den,” ſvarede hun, ”ſkjøndt det er mit Arbeide alene, og Ingen af Kjæmperne har havt noget at beſtille med den.” — ”Ikke det,” ſagde den Gamle. ”Baporoso var dog ſikkert med, da Katosterne bleve kogte, og da Gryden, hvori de ere kogte, blev forſærdiget.” — ”Ja, og Aquafluentes har malet Kornet til vort Brød” raabte Thomas. — ”Og Bentofus,” lagde Marie til, ”har dog vel bragt Peberet, ſom ſtaaer der paa Bordet!” — ”Ja, lad det være godt” ſagde Moer Hopkins, der fandt ſig i at dele Berømmelſen for ſin Aftensmad med de vældige Kjæmper, ſom hun maatte tilſtaaе havde hjulpet

hende. De satte sig nu glade til Bords, og under det tarvelige Maaltid glemte de ei Historien, som den Gamle havde fortalt dem. Enhver Ting, som de nøde, gav dem tvertimod Leilighed til at tænke paa den Bistand, som Menneſkene finde hos de tre Kjæmper, og ved Maaltidets Ende drak de derfor en Skaal for *Aquafluentes*, *Bentosus* og *Vaporoso*.

G. N. David.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 30.

Løverdagen den 26de Juli 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets- Bogtrykker.

Betragtninger over Lottospillet.

Guldmageriet har — takket være Naturvidenskabernes Fremskridt — tabt sin Credit, og sikkert tabt den for bestandigt. Dets seirende Medbeiler, Lotteriet, blomstrer endnu i en Virksomheds Fylde, hvortil Guldmageriet aldrig har kunnet nærme sig; dog tør det vel haabes, at dette ulykkelige Lykkespil nu har levet sin længste Tid.

For det første tale vi i Særdeleshed om Talslotteriet. Det er vor Hensigt, at meddele nogle simple Bemærkninger, for at bevise Sandheden af den Paastand, at dette Spil er Borgersamfundets Vel langt farligere, end Guldmageriet nogens

finde har været det, og at Collecteurens arabiske Tiffrer ere af endnu mindre Værdi, end hiint arabiske Pulver, hvormed, i Holbergs bekjendte Comedie, Polidor bedrages. Dette Pulver, hvormed Opdrækkeren Oldfux lader den lettroende Laborant gjøre Forsøg, for at indbilde ham, at Konsten er probat, indeholder dog noget pulveriseret Guld, hvorimod Tallene paa Lotteriesedlen tabe al Værdi, saasnart Trækningen har skuffet det med dem forbundne Haab. De frugtesløse Forsøg paa at frembringe Guld af Materier, hvori det ikke er indeholdt, have aldrig været og kunde aldrig blive Hvermands Sag, saaledes som Lotteriespillet. Derfor har den saakaldte Alchymie kun ødelagt Enkelte, imedens Tallotteriet har, i et Par Aarhundreder, bidraget mægtigen til at bringe, saavel Elendighed over den Fattige, som Udelæggelse over den Rige, og — hvad der endnu er værre — til at udbrede moralsk Fordærvelse i samme Forhold, som den tilintetgjør materiel Lykke.

Dog, førend vi nærmere undersøge Lotteriets Virkninger, ville vi gjøre et Forsøg paa en tydelig Fremstilling af dets egentlige Væsen og Beskaffenhed.

Lotteriets 90 Tal indeholde 90 Udtræk, 4,005 Amber, 117,480 Terner og 2,555,190 Qvar

terner. De 5 Tal, som hver Gang udtrækkes, indeholde 5 Udtræk, 10 Amber, 10 Terner og 5 Qvaterner. Det simple Udtræk betales, som Gevinst, med det 15dobbelte af Indsatsen; det bestemte Udtræk betales derimod 70, Amben 270, Ternen 5,300 og Qvaternen 60,000 Gange.

Vi antage i det Følgende stedse, naar det ikke udtrykkelig bestemmes anderledes, een og samme Eenhed for Indsatsen, og vi betegne den med 1 Rdlr.

Dersom Noget vilde være vis paa at vinde, i een Trækning, et enkelt Udtræk, en Ambe, Terne eller Qvaterne, saa maatte han forsikre sig dem alle.

For det simple eller ubestemte Udtræk blev Udgiften 90 Rdlr.; man vandt da 5 Udtræk, altsaa 75 Rdlr., og tabte folgeligen 15 Rdlr.

Et enkelt, bestemt Udtræk vindes ved at besætte 90 Tal. Udgiften blev altsaa 90 Rdlr., Gevinsten 70 Rdlr. og Tabet 20 Rdlr.

Ved at besætte alle 4,005 Amber vilde 10 vindes. Her blev Udgiften altsaa 4,005 Rdlr., Gevinsten 2,700 Rdlr. og Tabet 1,305 Rdlr.

Besættes samtlige Terner, saa bliver, ligeledes for den enkelte Gang, Udgiften 117,480 Rdlr., Indtægten 53,000 Rdlr. og Tabet 64,480 Rdlr.

Qvaternernes Antal vilde medføre en Udgift af 2,555,190 Rdlr. Der vindes 5 Qvaterner, og da Lotteriet, i dette Tilfælde, udbetaler en Præmie af 30,000 Rdlr., saa bliver den hele Indtægt 330,000 Rdlr., følgelig Tabet 2,225,190 Rdlr.

Dersom Billigheden var lagt til Grund for Bestemmelsen af Gevinsterne, saa maatte ethvert af de foregaaende Spil netop have holdt Spilleren skadesløs. Men da burde:

det simple Udtræk betales med det 18dobbelte af Indsatsen, istedet for det 15dobbelte;

det bestemte Udtræk burde derimod vinde Indsatsen 90 Gange istedet for 70;

Amben maatte, paa samme Maade, betales 400½ istedet for 270 Gange;

Ternen 11,748 istedet for 5,300 Gange, og

Qvaternen 511,038 istedet for 60,000 Gange, i hvilket Tilfælde dog den fornævnte og forholdsviis meget ubetydelige Præmie af 30,000 Rdlr. maatte bortfalde.

Disse Betalingsforhold ere ogsaa overensstemmende med Rimelighedsforholdet imellem Gevinst og Tab. Dette er nemlig ved det simple Udtræk som 5 til 90 eller som 1 til 18; ved det bestemte Udtræk som 1 til 90; ved Amben som

10 til 4,005 eller som 1 til $400\frac{1}{2}$; ved Ternen som 1 til 11,748 og ved Qvaternen som 1 til 511,038. Det vil sige: ved at spille paa et enkelt Udtræk, en enkelt Umbe, Terne eller Qvaterne, kan efter Nøielighed ventes, at det simple Udtræk vinder hver 18de Gang, det bestemte Udtræk hver 90de, Umben hver 400de eller 401te (10 Gange af 4,005), Ternen hver 11,748^{de} og Qvaternen hver 511,038^{te} Gang. I et Aar eller 52 Uger var der altsaa, naar ingen Trækning forsømmes, Nøielighed for at vinde det simple Udtræk i det høieste 3 Gange. Indtægten blev da 45 Rdlr., Udgiften derimod 52 Rdlr. Ved Spillet paa bestemt Udtræk vilde hver Gevinst eller hver Indtægt af 70 Rdlr. medføre en Udgift af 90 Rdlr., og der maatte spilles i omtrent $1\frac{3}{4}$ Aar, førend man kunde vente sin første Gevinst. For at kunne vente Gevinsten af en vis, enkelt Umbe, maatte man fortsætte Spillet i næsten $7\frac{3}{4}$ Aar, og en Udgift af 400 eller 401 Rdlr. vilde da medføre en Indtægt af 270 Rdlr. Det rene Tab blev altsaa 130 — 131 Rdlr. Ved Ternen blev derimod Tidrummet, førend nogen Gevinst kan ventes, næsten 226 Aar (225 Aar og 48 Uger); Indtægten blev da 5,300 og Udgiften 11,748 Rdlr., altsaa det rene Tab 6,448 Rdlr. Endelig, bliver ved Qvaternen, det

samme Tidsrum 9,827 til 9,828 Aar, og en Gevinst af 60,000 Rdlr. vilde da følge efter en Udgift af 511,038 Rdlr., saa at det rene Tab blev 451,038 Rdlr.

Det bør vel bemærkes, at først ved Ternens Betalingen begynder at blive fristende for Den, der kunde have noget tilovers til at forsøge sin Lykke med i Lotteriet. Lader os nu antage, at en Fader lægger paa sin nyfødte Søns Bugge en Lotterieseddel, hvorpaa en Terne er besat med 1 Rdlr., og at han fornyer den for ham, fra Trækning til anden, indtil Sønnen kan gjøre det selv. Denne gjør det samme for sin Søn o. s. fr., og vi antage, at enhver af dem bliver 70 Aar gammel. Sandsynligheden for at vinde denne Terne vil da, som det Nysanførte viser, hverken indtræffe for ham, ved hvis Fødsel Spillet begyndte, eller for hans Søn, eller hans Sønnesøn; men denne Sandsynlighed vil først begynde under Løbet af den fjerde Menneſkealder.

Almanakken siger, at Verden skal have staaet i 5,801 Aar. Er den mulige Misregning, med Hensyn til Verdens Alder; ikke altfor stor, da bliver, ligeledes ifølge dette Foregaaende, saa meget vist, at om end Lykkehjulet var af Fristeren til det Onde blevet hensat under Rundskabens

Træ, og om han, for saameget hurtigere og fuldsomnere at naae sit Maal, havde forført Eva til at spille paa en Qvaterne, istedet for at spise af den forbudne Frugt, saa vilde der dog endnu, den Dag i Dag, langt fra ikke være opnaaet nogen Sandsynlighed for at vinde denne Qvaterne, omendstjøndt vi naturligviis forudsætte, at Lykkehjulet har været et Inventaristykke i Noæ Arf, og at dets ugentlige Omdreining regelmæssigen er gaaet for sig, lige fra Verdens første Dage og indtil nu.

Men lader os, fra dette indbildte, paradisiske Lottospil, vende Blikket til det virkelige danske Lallotterie. Ifølge Lottocalenderen er der nu, paa de tre forskjellige Trækningssteder tilsammen tagne, gjort 3,867 Trækninger, nemlig at regne fra Lallotteriets Indførelse her i Landet, 1771, og indtil Midten af indeværende Aar 1834. Krigen, ligesom for at vise, at den ikke altid er saa slem, som den udskrives for, har forhindret Udførelsen af en Snees Trækninger, hvilke dog tælle med i Calenderens Løbenummer. De ere her naturligviis fradragne, og vi bemærke dette kun for at forebygge Misfjendelse af Dem, der muligen vilde undersøge vore Beregningers Rigtighed, hvortil — paa enkelte, mindre væsentlige Undtagelser nær — Lottocalenderne give alle fornødne Data,

og tilstræffelig Beiledning for Den, der ikke forstaaer Mathematik; thi hvad vi her meddele er kun Resultatet af en stundom noget mœisommelig og lidet underholdende, men forresten ganske simpel og, hvad det Bœsentlige angaaer, for Lægmand fuldkommen forstaaelig Undersøgelse.

Vi tænke os, at i Foraaret 1771 et ungt Menneske paa 17 Aar, der altsaa nu vilde være en Olding paa de Tiirsindstyve, har strax begyndt at spille, og senere, i de 63 Aar, ingen Trækning forsømt. Den unge Mand var, som ogsaa det Efterfølgende vil vise os, en god Deel rigere, end de Nigeste ere nuomstunder; følgerigen kunde en ringe Gevinst ingen Tillokkelse have for ham, og han besluttede derfor, kun at spille paa Terner og Qvaterner. Nu tænkte han som saa: "Sætter du paa mange Tal, saa vil en Deel af dem hyppigen udkomme, og du vil snart vinde Terner eller vel endog Qvaterner."

(Fortsættes.)

J. N. Fibiger.

Borger = Vennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 31.

Løverdagen den 2^{den} August 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Betragtninger over Lottospillet.

(Fortsættelse.)

Den med det danske Lallotteries første Trækning begyndende Spiller udvalgte altsaa, for at være ret vis i sin Sag, af de 90 Tal 78, og besatte samtlige i disse Tal indeholdte Terner og Qvaterner, hver af hine med 1 Rdlr., hver af disse med 4 Mark eller $\frac{2}{3}$ Rdlr. Nu indeholde 78 Tal 76,076 Terner og 1,426,425 Qvaterner. Indsatsen er altsaa hver Gang 1,027,026 Rdlr., og i de 63 Aar eller 3,867 Trækninger beløber hele

Udgiften sig til over 3,971 Millioner Rdlr., nemlig til 3,971,509,542 Rdlr.

Men hvor meget maa han ikke have vundet i dette lange Tidsrum, da han spiller med saa mange Tal?

Det kan hælde sig — svare vi — at han i alle disse 63 Aar ikke har vundet en eneste Skilling; thi der trækkes hver Gang kun 10 Terner og 5 Qvaterner, følgerigen, i de 3,867 Trækninger, ialt 38,670 Terner og 19,335 Qvaterner, og da nu 90 Tal indeholde 117,480 Terner og 2,555,190 Qvaterner, saa kunne, af dette Antal, 78,810 Terner og 2,535,855 Qvaterner ikke faae Tid til at blive udtrukne i de 63 Aar. Paa dette sidste større Antal af Terner og ulige større Antal af Qvaterner kunde altsaa dette Menneske have spillet uafbrudt, Trækning for Trækning, fra sit 17de til sit 80de Aar, uden at see en eneste af sine mangfoldige Terner og utallige Qvaterner forlade Lykkehjulet, hvilket da — under de ovenfor antagne Betingelser — vilde skille ham ved en Sum paa over 6,842 Millioner Rdlr.

Vi have seet (Side 229 i det Foregaaende), at Den, der spiller paa en vis enkelt Umbe, maa fortsætte sit Spil i $7\frac{3}{4}$ Aar, førend han kan vente

at vinde den, og at han, naar dette nu er skeet, har et reent Tab af i det mindste 130 Rdlr.

Paa samme Maade gav, under en Spilletid af 226 Aar, Ternen et Tab af 6,448 Rdlr., og Qvaternen, i 9,827 Aar, 451,038 Rdlrs. Tab.

I intet af disse tre Tilfælde, saalidet som i de foregaaende, mindre betydelige, er endnu Renten kommen i Betragtning, det vil sige: vi have kun omtalt det Tab, som fremkommer derved, at Udgiften overstiger Indtægten, men ikke det hele Tab, som erholdes, ved tillige at tage Hensyn til de tabte Renter og Renter's Renter af de paa Spillet anvendte Summer. Antages den aarlige Rente af disse Summer til 4 Procent, saa vil, naar — fra Slutningen af det første Aar og fremdeles aar viis — Renter og Renter's Renter regnes med, det hele Tab blive: i første Tilfælde 192 Rdlr. og i det andet 9,186,652 Rdlr. I det tredie Tilfælde voxer hele Tabet til en Sum, der endog bliver for stor, til her at kunne nedskrives; thi den lader sig ikke udtrykke med færre end 171 Ziffre, og vilde altsaa blive større, end det Tal, der fremkommer, naar en Million multipliceres 27 Gange med sig selv eller hensættes 28 Gange som Factor.

Ved det nyligen omtalte Spil i 63 Aar, paa de

i 78 Tal indeholdte Terner og Qvaterner, er den aarlige Indsats meget større, end i begge de sidste nævnte Tilfælde; men Tiden er derimod ulige kortere, og derfor erholder her det hele Tab en forholdsvis mindre — omendstjøndt dog i og for sig selv altid meget betydelig — Overbægt over Udgiften eller det mulige umiddelbare Tab. Hiint bliver nemlig over 14,463 Millioner Rdlr.*), og dette var, som vi have seet, omtrent 3,971½ Millioner Rdlr.

*) Herved bemærkes, at Beregningen af dette Tab ikke er ganske nøiagtig; thi vi have her antaget, i de 63 Aar, 52 Trækninger aarlig, hvilket kun giver ialt 3,276 Trækninger, hvorimod virkelig 3,867 have fundet Sted. (Sevnfør Side 231 i det Foregaaende.) Der maa i Begyndelsen være truffet hyppigere, end nu, omendstjøndt de tre nuværende Trækningssteder ikke indrettedes paa eensgang. Tabet af de 14,463 Millioner Rdlr., i Capital med Renter og Renters Renter, forudsætter altsaa en Trækningsmaade, som den nuværende, nemlig 3,276 Trækninger i 63 Aar, og den hertil egentligen svarende, directe Udgift, eller det mulige, umiddelbare Tab, bliver lidt over 3,364½ Millioner Rdlr.

I 3,276 Trækninger udtrækkes ialt 32,760 Terner og 16,380 Qvaterner; følgelig bliver der af hine 84,720 og af disse 2,538,810 tilovers, som

Men — kan der indvendes — dette Tab er kun muligt, ikke sandsynligt.

Hvad Sandsynligheden angaaer, da have vi allerede seet, at den anviser som Gevinst $\frac{1}{11,748}$ af Ternernes og $\frac{1}{511,038}$ af Qvaternernes Antal. I de 3,867 Trækninger er der ialt spillet paa 294,185,892 Terner og 5,515,985,475 Qvaterner. Efter Sandsynligheden skulde der altsaa vindes i det høieste 25,042 Terner og 10,794 Qvaterner, hvilket, ifølge Indsætterne (S.231) giver i Gevinst 132,722,600 Rdlr. paa hine og 431,760,000 Rdlr. paa disse, nemlig ialt 564,482,600 Rdlr. Udgiften var 3,971,509,542 Rdlr.; følgelig bliver det rene, umiddelbare Tab lidt større end 3,407 Millioner Rdlr.

Vi have her et ret mærkeligt Exempel paa, hvor lidet, forholdsviis, det størst mulige Tab formindskes, naar Sandsynligheden tages i Betragtning; thi den hele Udgift eller det størst

i de 63 Aar ikke kunne komme ud; havde man nu spillet netop paa dem i dette Tidsrum og paa den (Side231) anførte Maade, saa var det mulige, umiddelbare Tab, nemlig den directe Udgift, blevet 5,822 Millioner Rdlr., hvilket Tab voxer, naar Renterne medregnes, til 25,029 Millioner Rdlr.

mulige Tab forholder sig her til det sandsynlige Tab, omtrent som 7 til 6.

Man vil letteligen forudsee, at en Forbindelse af de lavere Spillemaader med de høiere havde ingenlunde kunnet frembringe nogen taalelig Balance for Spilleren. Lader os f. E. antage, at den formeldte Person ikke allene havde spillet paa Quaterner og Terner, men tillige paa Amber og simple Udtræk, saa have hans 78 Tal 3,003 Amber og 78 Udtræk, hvilket for alle 3,867 Trækninger udgjør 11,612,601 Amber og 301,626 Udtræk. Nu vil, efter Sandsynligheden, $\frac{10}{4,005}$ af Ambernes og $\frac{1}{8}$ af Udtrækkenes Antal blive Gevinster; det er altsaa rimeligt, at der vindes henimod 28,996 Amber og 16,757 Udtræk, hvoraf følger, at der paa hine vil vindes 7,828,920 Rdlr. og paa disse 251,355 Rdlr.; men da nu deres ovenfor nævnte Antal tillige angiver, hvormange Rdlr. de have kofstet, saa findes ved Fratrækning, at Amberne give et reent Tab af 3,783,681, Udtrækene af 50,271 Rdlr., tilsammen 3,833,952 Rdlr. Spillet paa de i mange Tal indeholdte Amber og Udtræk bliver altsaa, særskilt betragtet og uden Hensyn til Tab af Renter, tilstrækkeligen ødelæggende, omendskjøndt vistnok en Sum paa henimod

4 Millioner Rdlr. er en reen Bagatel i Forhold til det sandsynlige Tab paa Terner og Qvaterner, hvilket bliver omtrent 888 Gange større, da det — ligeledes uden Hensyn til Renterne — beløber sig, som vi have seet, til omtrent 3,407 Millioner Rdlr., saa at altsaa dette Tab, i Forening med det paa Amber og Udtræk, vil udgjøre ialt, for Spillet paa 78 Tal i Lotteriets 63 første Aar, omtrent 3,411 Millioner Rdlr.

Et mindre Antal Nummere medfører naturligviis en mindre Pengeomsætning, men derfor udebliver Tabet ikke. Antage vi f. Ex., at hiin Spiller kun havde valgt 5 Nummere, hvilke han stadigen havde holdt besatte, siden 1771 indtil nu, saa bliver, for de 10 Terner og 5 Qvaterner, som disse Tal indeholde, Udgiften for hver Trækning $13\frac{1}{3}$ Rdlr. — naar Indsatsen er den samme, som ved det foregaaende Spil —, nemlig for alle 3,867 Trækninger 51,560 Rdlr., hvilken Sum altsaa bliver liig med det mulige Tab, da det jo i nærværende Tilfælde endnu meget snarere kan hænde sig, at der i de 63 Aar hverken vindes nogen Terner, eller nogen Qvaterne, hvilket bliver saameget mere indlysende, naar vi lægge Mærke til, at Spilleren kun har, ifølge Sandsynligheden, Haab om at vinde, i det hele Tidrum, 3 til 4

Terner, og derimod ikke en eneste Qvaterne; ja, man kunde endog vædde paa 1 imod 26, at de 5 Tal ikke vinde en eneste Qvaterne i samtlige 3,867 Trækninger.

Det sandsynlige Tab beholdes altsaa ved at trække i det høieste 4 Gange 5,300 eller 21,200 Rdlr. fra 51,560 Rdlr., hvilket giver 30,360 Rdlr.

Ved allene at besætte de 5 Tals 10 Amber og 5 Udtræk, hver med 1 Rdlr., havdes 58,005 Rdlrs. Udgift for samtlige Trækninger. Ifølge Sandsynligheden vilde da, i de 63 Aar, udkomme i det høieste 97 Amber og 1,075 Udtræk; altsaa vindes for hine 26,190 og for disse 16,125, tilsammen 42,315 Rdlr. Det rene Tab blev da — efter Sandsynligheden og uden Hensyn til Renter — for Amber og Udtræk 15,690 Rdlr., og derimod 46,050 Rdlr., naar Qvaterne og Terner regnes med.

At Tab ligesaa lidet vilde undgaaes ved Forkortning af Spilletiden, som ved Formindskning af Nummernes Antal, behøver vel neppe nogen nærmere Forklaring.

(Fortsættes.)

S. A. Fibiger.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 32.

Løverdagen den 9de August 1834.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Betragtninger over Lottospillet.

(Fortsættelse.)

Til de foregaaende Beregninger ville Lallotteriets Tilhængere maaskee svare, at man vistnok ikke kan vente at vinde ved flige Spil paa visse slumpviis og een Gang for alle valgte Tal, hvorimod et bedre Udfald kan ventes, naar man tager Hensyn til de i en vis foregaaende Tid udtrukne Tal, idet man f. Ex. veksler med de udvalgte Nummere, saaledes at der stedse kun spilles paa dem, der i længst Tid ikke have været udtrukne af Lykkehjulet.

Man vil vel endog henpege til Exempler, ikke alene paa enkelte, betydelige Gevinster, men ogsaa paa enkelte Personer, hvem et med Snildhed indrettet og med Forsigtighed vedligeholdt Lotterispil skal have givet eller giver et betydeligt, aarligt Overskud.

Hvad nu Exemplerne af første Slags angaaer, da bør det ikke oversees, hvor yderst sjeldne de ere endog i og for sig selv, men i en endnu uendelig høiere Grad, naar Forholdet imellem de saare faa Gevinster og de utallige Niter tages i Betragtning; thi disses Antal nævnes aldrig ved Siden af den udbasunede, enkelte Gevinst. Det forstaaer sig, at naar, som vi have seet, den enkelte Person kan, ifølge Sandsynligheden, vente at vinde en Terne een Gang i 11,748 Trækninger, saa bliver det ligesaa rimeligt, at af 11,748 paa forskjellige Ternier spillende Personer maa, i hver enkelt Trækning, een vinde; men Forholdet vedbliver derfor ligefuldt og i samme Grad at være Spillerne ugunstigt.

Med Hensyn til Exempler af det andet Slags, nemlig paa Spillere, som formeentligen vedligeholde et paa en Rimelighedsberegning grundet og, i det Hele taget, indbringende Spil, da svare vi, at man neppe vil kunne opvise virkelige

Exempler af denne Art, men kun løse Sagn derom, og for at kunne dømme om slige foregionne Exempler, maatte man allerførst være overbeviist om deres Virkelighed. Lotteriespillerne i Almindelighed, og især de faste Spillere, holde næsten altid, og af gode Grunde, deres Foretagende saa hemmeligt, som muligt. Kunne de nu ikke ganske skjule deres Deeltagelse i Lottospillet, saa ville de dog ugjerne beleses som ufornuftige Forødere, og det kunde da vel hænde sig, at de give sig Skin af at staae sig godt ved et Spil, der i Virkeligheden foraarsager dem betydelige Tab. Man antager og maa i alt Fald antage, at slige Spil kun drives paa Udtræk, hvor hver enkelt Gevinst rigtignok er ubetydelig i Forhold til Indsatsen, men hvor da Gevinsternes Mængde skulde, i Gjennemsnit taget, kunne frembringe et Overskud. Desuagtet er det, saavidt vides, kun meget rige Folk, hvem man tiltroer Evne til at holde et saadant Spil vedlige, saaledes nemlig, at deraf kan drages nogen sikker Fordeel. Den almindelige Mening forudsætter altsaa — og med Rette — Nødvendigheden af en stor Capital eller Spillefond, og det bliver da et Spørgsmaal, om denne Fond, isald endog dens Anvendelse til et vist stadigt Lotteriespil skulde kunne medføre paa lidelige Fordele — hvilket vi isvrigt

ingenlunde indrømme — ikke skulde kunne anvendes endnu langt fordeelagtigere og sikkrere paa andre Maader, et Spørgsmaal, hvorpaa vi uden Betænkning og i ethvert Tilfælde vilde give et aldeles bekræftende Svar.

Enhver, der troer paa Muligheden af et fordeelagtigt Lotteriespil, burde i det mindste vel erindre sig, at denne Mulighed i alt Fald ikke er til for ham, dersom han ikke allerede er rig, og er han det, da trænger han jo ikke til denne i flere Henseender uværdige Erhvervsmaade, men kan anvende sine Penge paa en ædlere, for ham selv langt sikkrere og for hans Medmennesker gavnlisgere Maade. Det forstaaer sig iøvrigt, at den Rige jo ogsaa gjerne kan drive Lotteriespillet for Morsskabs Skyld og ikke just i den Tanke, derved at forsøge sin Rigdom. Det kan hændes sig, at han overhovedet har en særdeles Tilbøielighed til Spil, og søger paa denne Maade at tilfredsstille den, idet han, for ikke at ødelægge sig, spiller med al mulig Forsigtighed og efter en vis, herpaa bedst muligt beregnet Plan; hans Foretagende bliver da mere undskyldeligt, uden just derfor at kunne billiges, og det Hele kan da, fra det gunstigste Synspunkt, betragtes som en af de Capricer, Rigmanden i alt Fald kan have, den Ube-

midlede derimod ikke. Vi ville derfor ei paaftaae, at Lotteriespillet er i alle Tilfælde lige fordømmeligt og ødelæggende; men vi troe kun — og med særdeles Hensyn til det Farlige ved Spillesygen, der ofte, med forbausende Hurtighed, udvikler sig til blind Eidskab — at Lotteriespillet meget let kan føre endog den Rigeste paa Afgrundens Rand; vi ansee den ubetinget som directe fordærlig for Enhver, der ikke har en betydelig Capital at undvære; og vi ere af den Formening — som i det Følgende nærmere skal vorde forklaret — at der neppe nogensinde vil kunne udfindes nogen i Virkeligheden iværksættelig og tillige med Paalidelighed absolut fordeelagtig Spillemaade i Lottotteriet.

At ingen saadan Spillemaade endnu er opfunden, kan allerede formodes deraf, at man aldrig har hørt tale om, at Nogen af det ved Lottoet ansatte Personale har beriget sig, ved selv at spille deri. Gaves der nemlig flige, i Gang værende Spillemaader, saa maatte de blive bemærkede, i det mindste af enkelte ved Lottoet ansatte Personer, og at disse da skulde, af reen Patriotisme, ligesaa vel fortie Opdagelsen for Andre, som negte sig selv Benyttelsen deraf, hører vel ikke til de med Erfaring meest overensstemmende Forudsætninger.

For at overbevise sig om, at nogen saadan Spillemaade eiheller kan ventes at blive opfundet, anbefale vi Lottocalenderen for Den, hvis Sag det ikke er, at anstille mathematisk Undersøgelse. Denne Bog har uden Tvivl til Hensigt, at befordre Lottospillet; alligevel kan den afbenyttes som en fortrinlig Modgift for Bindebegjerligheden, saafremt denne endnu levrer Plads for en rolig, af Onsker og forudsattede Meninger uafhængig Undersøgelse. Paa det Alvorligste raade vi Enhver, der troer at have udfundet en fordeelagtig Spillemaade, at prøve den practisk for ingen Penge, førend han udsætter sig for at blive ødelagt ved dens virkelige Udførelse. Dette kan skee meget simpelt ved Hjælp af Lottocalenderen, der underretter ham om de foregaaende Aars Trækninger. Ved at gaae et vist Antal Aar tilbage, udvælge Nummere og bestemme Indsatsen efter det valgte Tidspunkt og dermed forbundne Omstændigheder — Alt i Overensstemmelse med det antagne System — kan han spille i Tankerne, og saaledes gjøre et practisk og ubekosteligt Forsøg over Udfaldet, som de fra hiint Tidspunkt virkelige forefaldne Trækninger vilde have medført. Det tør formodes, at Resultatet af et saadant Forsøg — naar det udføres i tilbørlig Udstrækning og med

Upartiffhed — vil bevise Misligheden af ethvert, Spillelyften smigrende System, der sædvanligen er grundet paa en falsk, eller — hvad der egentligen er det samme — eensidig Beregning.

Det blev ovenfor bemærket, at den offentlige Mening forudsætter Rigdom som en nødvendig Betingelse for enhver paa lang eller ubestemt Tid beregnet Vedligeholdelse af et Lotteriespil, vel at mærke: naar dette tillige iværksættes med Forsigtighed og kun med Anvendelse af en simplere Spillemaade, navnlig Spillet paa ubestemte Udtræk. Erfaringen har avlet disse Forudsætninger, hvis Rigtighed bliver saameget mere indlysende, naar man lægger Mærke til, at enhver formeentligen fordeelagtig Spillemaade i Tallotteriet er beregnet paa:

ikke alene Valget af Tal, som i længere Tid ikke ere udtrukne, og derfor ventes tidligere end andre;

men tillige en efterhaanden stigende Indsats, saaledes, at naar Nummeret eengang kommer, Gevinsten da maa dække Udgifterne og desuden give et Overskud.

Disse to Elementer for saakaldte fordeeltige Spillemaader ville nærmere vorde undersøgte i Borgervennens næstfølgende Nummer; dog

bemærkes foreløbigen, at denne Undersøgelse ikke vil angaae Muligheden af, at en enkelt, heldig Spiller jo kan have vundet ved et paa disse Elementer grundet Spil, og eiheller, at et saadant Spil jo kan have en vis Grad af Sandsynlighed for sig, og derfor være mindre uovelig, end andre. Det er for det første kun vor Hensigt, at forklare, hvorfor ingen Spillemaade kan, med Naalidelighed, ansees som ubetinget fordeelagtig, især naar tillige Renterne af den paa Spillet anvendte Capital tages i Betragtning.

(Fortsættes.)

J. A. Fibiger.

Borger = Bennen.

Ser og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 33.

Løverdagen den 16de August 1834.

Forlagt af Understøttelses Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Betragtninger over Lottospillet.

(Fortsættelse.)

Den første Betingelse, hvorpaa man søger at grunde fordeelagtige Spillesystemer — nemlig den: altid kun at sætte paa Tal, som ere udeblevne længere end de andre og derfor nu antages at staae nærmest for Tour til at komme ud — følger liges frem af den Forudsætning, at alle Tal blive, i Gjennehmensnit taget, lige ofte trukne, eller med andre Ord: at ethvert Tal vil udkomme een Gang i 18 Trækninger. Denne Forudsætning er vistnok

den sandsynligste, altsaa, i Almindelighed, Sandheden nærmere, end nogen anden; men den er, for ethvert bestemt, endeligt Antal af Trækninger, endnu ikke selv nogen Sandhed, hvilket den først bliver, naar dette Antal voxer til en uendelig stor Mængde. I Virkeligheden vil denne Forudsætning altsaa aldrig være paalidelig, og naturligviis vil den være det mindst, jo mindre Trækningernes Antal eller jo kortere Spilletiden er. Man har derfor Exempler paa, at enkelte Tal ere udeblevne i flere Aar efter hverandre, og det kan ligeledes hænde sig, at flere Tal slet ikke blive udtrukne under Løbet af et heelt Aar eller i 52 Trækninger, hvilket f. Ex. var Tilfældet med 3 Tal i Aaret 1800 og med 3 andre Tal i Aaret 1818. Disse to Exempler ere tagne aldeles paa Slump; thi vi have kun undersøgt begge disse enkelte Aar, uden at have havt nogen Aarsag til at vælge dem, fremfor andre. For dernæst at erholde et Exempel paa et Tidrum, der overstiger den længste Spilletid, som for nogen enkelt Person kan antages, have vi, ved Hjælp af Lottocalenderen for 1828 og især de i samme indrykkede Nummertabeller, undersøgt, hvor ofte hvert enkelt Tal er udfømt i Lotteriets første 3510 Træk-

ninger*), altsaa et Antal, som for en nu begyndende Spiller vilde udkræve en Spilletid af $67\frac{1}{2}$ Aar.

Ifølge Sandsynligheden maa det Nummer, som i nogle Aar udkommer sjeldnere end hver 18de Gang, blive i andre Aar trukket hyppigere, og omvendt, saa at, eftersom Spilletiden tiltager, ethvert Nummers Udtrækningsstal — der angiver, hvor mange Gange det er udkommet — maa efterhaanden nærme sig til Trækningsquotienten, hvorved vi forstaae det Tal, som erholdes ved at dividere Trækningernes Antal med 18. Nu forudsæes let, at nogle faa Aar ikke vilde være tilstrækkelige, for at tilveiebringe Overensstemmelse imellem de 90 Nummers Trækningsstal og Trækningsquotienten, og der spørges: hvor lang Tid hertil behøves?

Vi svare da: en uendelig lang Tid, ifald der forlanges, at Overensstemmelsen skal være fuldkommen og useilbar. Forlanges derimod en saadan Grad af Overensstemmelse, at Forudsættningen dog endnu kan ansees som paalidelig, paa enkelte, lidet betydende Undtagelser nær, og den

*) Det vil sige: de virkeligen udførte Trækninger.
(See Side 231 i det Foregaaende.)

altsaa endnu kan antages at give, i det Hele taget, en nogenlunde tilstrækkelig Betryggelse for den Spiller, som derpaa grunder sin Spillemaade, da svare vi, at endog til en saadan Overeensstemmelse vil endnu altid udkræves et meget længere Tidrum, end den længste menneskelige Levealder, altsaa en Spilletid, som ikke er tænkelig for nogen enkelt Person.

(Fortsættes.)

S. A. Fibiger.

Extract

af

andet Kvartals Regnskab 1834,

for

det forenede Understøttelses Selskab.

I n d t æ g t.

	Sedler og Tegm.		Rede Sølv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Beholdning fra forrige Kvartal, Restancer iberegneede	1410	70	921	66
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 46 ^{de} Kargang No. 14—26	574	88		
B. Contingent for første og andet Kvartal d. A.	1930	28		
C. Laans Afbetaling i andet Kvartal	6	24	1268	48
D. Renter til 11 ^{de} Juni d. A. af Selskabets Capitaler	49	76	606	
E. Berlet, 310 Rbd. 48 ß. S. og L. à 207 pEt. imod r. Sølv			300	
Saldo				
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
	3971	94	3096	18

U d g i v t.

	Sedler og Tegm.		Rede Sølv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Pensioner for andet Kvartal: til de sædvanlige Pensionister	758	72	150	
Pensionister for det Brockske Legat			44	
Dito for Caroline; Legatet			25	
Liv; Rente			50	
2. Duddenes Incassations Provision for forrige Aar	120	58	77	67
3. Archiv; Leie			30	
4. Laan til et Medlem			200	
5. Betalt det under 31 Marts d. A. optagne Laan samt Renter med			1410	32
6. Ugebladets Trykning med Papir for 1 ^{ste} og 2 ^{de} Kvartal d. A.	362	48		
7. Uerholdelige Contingenter	28	24		
8. Indberlet R. Sølv 300 Rbd. à 207 pEt.	310	48		
9. En anvist Regning	10	92		
10. Lønninger			400	
Restancer af udstedte, ei endnu indfrieede Qvitteringer:				
	<u>S. og L.</u>		<u>R. Sølv.</u>	
for Laan	96	Rbd.	399	Rbd.
for Contingent . 214— 84ß.				
Saldo	2069	52	310	15
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
	3971	94	3096	18

Kjøbenhavn den 30de Juni 1834.

L. G. Primon.

Overensstemmende med den af Administrationen førte Control.

Bentley.

C. Schram.

P. Friedenreich. -

M. Bengen.

Borger = Bennen.

Sex og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 34.

Løverdagen den 23de August 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Betragtninger over Lottospillet.

(Fortsættelse.)

Undersøgelsen af de sidst omtalte 3,510 Trækninger berettiger os til den fremsatte Paastand: at ingen Spiller kan vente at opleve nogen betryggende Overensstemmelse imellem Trækningstallene og Trækningsquotienten, det vil sige: imellem det Antal Gange, enkelte Nummere virkelig udtrækkes, og det Antal Gange, de, ifølge Sandsynligheden, skulde udkomme. For 3,510 Trækninger er Trækningsquotienten 195; altsaa skulde, ifald

dette Antal af Trækninger, det vil sige, en uafbrudt Spilletid af $67\frac{1}{2}$ Aar, var tilstrækkelig til at frembringe nogen antagelig Overensstemmelse imellem samtlige Nummers Udtrækningstal, de allerfleste af disse blive liig med 195 eller dog komme denne Værdi meget nær. Men dette er endnu langt fra ikke Tilfældet. Af de 90 Nummere ere rigtignok flere udfomne 195, end noget andet Antal Gange, men det er dog kun ialt 6 Nummere, hvis Udtrækningstal ere aldeles overensstemmende med Trækningsquotienten. De øvrige 84 Nummere ere dels udfomne flere — fra 196 til 225 — Gange, med 20 forskjellige Udtrækningstal, dels færre — fra 194 til 165 — Gange, med 22 forskjellige Udtrækningstal. Af disse have de 90 Nummere altsaa 43, hvoraf det største er 30 Eenheder større og det mindste ligesaa mange Eenheder mindre, end Trækningsquotienten 195. Vi see heraf, at en Overensstemmelse vel synes i Begreb med at tage sin Begyndelse, men tillige, at den endnu — efter $67\frac{1}{2}$ Aars Forløb — ingenlunde er virkelig tilveiebragt i en saadan Grad, at derpaa kunde, med nogen Paalidelighed, grundes et fordeeltigt og paa enkelt Mand's Levetid beregnet Spilsystem.

Dette Exempel er tillige et Beviis paa, at Sandsynlighedsprincipet for Udtrækningstallenes Overensstemmelse ikke kan tjene til Betryggelse i Lotteriespillet; thi skulde det kunne tjene dertil i andre, fremtidige Tilfælde, saa maatte dette ogsaa finde Sted i det nærværende, hvor Spilletiden er saa stor, at den, med Hensyn til den enkelte Person, neppe kunde antages større.

Omendskjøndt det nu vistnok ikke kan negtes, at Sandsynligheden for at vinde, eller — maaskee rettere sagt — for at slippe med et mindre Tab, forøges ved at spille paa de for Dieblicket længst udeblevne Nummere, saa troe vi dog at have godtgjort: at herved alligevel ikke kan tilveiebringes nogen Visshed om virkelig Gevinst, da Grundsætningen, hvorpaa denne første Betingelse for de formeentligen indbringende Spillemaader er bygget, ingenlunde holder Stik saalænge Spilletiden forbliver indenfor Grændserne af den menneskelige Levetid. Hertil kommer fremdeles, at om endog denne Grundsætning holdt Stik i ethvert givet Tidrum, saa skulde dog endnu den Fordeel, som da nødvendigviis vilde fremkomme ved at spille alene paa de for Dieblicket længst udeblevne Nummere, først opveie den Underbalance, som frembringes ved Lotteriets ubillige Betalingsmaade,

idet f. Ex. Gevinsten paa et ubestemt Udtræk kun er det 15dobbelte af Indsatsen, istedet for det 18dobbelte, og dernæst maatte endnu fradrages Renterne af den paa Spillet anvendte Capital.

Den anden Betingelse for en Spillemaade, der aldrig skulde kunne medføre Tab, er den efterhaanden stigende Indsats. Nummeret maa dog eengang komme, og naar dette skeer, maa Indsatsen være forøget saaledes, at ikke alene Udgifterne dækkes, men tillige et Overskud finder Sted.

Det, som her allerførst kommer i Betragtning, er den Bestemmelse hvorefter Indsatsen skal voxe, og de Summer, hvilke man, ifølge heraf, vil behøve, for at kunne udføre Spillet.

Vil man doublere Indsatsen, det vil sige: sætte første Gang 1, anden Gang 2, tredie Gang 4 Rdlr. o. s. v., eller en hvilkensomhelst anden Eenhed, saa vil Summen af Indsatserne, den 18de Gang — naar Tallet indtil da endnu ikke er udkommet — være 262,143 Rdlr., og denne Sum vil for et heelt Aar løbe op i Titusinder af Billioner. Da nu, efter Sandsynligheden, Tallet først kan ventes den 18de Gang, og da det — som vi have seet — ogsaa kan udeblive et heelt Aar og derover, saa indsees let, at denne Spillemaade meget ofte vilde medføre uoverkommelige Udgifter, hvorved Spillerens Kasse sprænges førend nogen Gevinst indtræffer.

For at være mindre udsat for dette Uheld, der gjor den nysnævnte Spillemaade aldeles upaalidelig, kunde man give Indsatsen en mindre Tilvext, f. Ex. ved at sætte første Gang 1, anden Gang 2, tredie Gang 3 Rdlr. eller Mark o. s. v.

paa det enkelte Nummer, indtil det udkommer. Man vilde da beholde en reen Gevinst af 14 til 105 Rdlr. eller Mark o. s. v., naar Nummeret udkommer i de 28 første Trækninger; denne Gevinst tiltager nemlig efterhaanden, fra første Trækning, hvor den vilde være 14, til 14de Trækning, hvor den vilde være 105, og den aftager atter fra den 15de Trækning, da den ligeledes vilde være 105, til den 28de Trækning hvor den atter bliver 14, samt til den 29de Trækning, da Gevinst og Tab netop hæve hinanden. Fra nu af bliver Tab uundgaeligt. Dersom den første Indsats var 1 Rdlr., vil Spilleren have et reent Tab af 15 Rdlr., naar Nummeret udkommer den 30de Gang, af 31 Rdlr. den 31de Gang o. s. v., saa at Tabet bliver 598 Rdlr., ifald Nummeret først udkommer i den 52de Trækning, nemlig efter et Aars Forløb. Til at holde et enkelt, udeblivende Nummer et heelt Aar igjennem vilde udkræves en Sum af 1378 Rdlr.

Af alt dette følger, at der vilde udkræves en betydelig Capital til at spille saaledes paa flere Nummere, samt at denne Spillemaade ikke kan ansees som paalidelig med Hensyn til Resultatet, da det meget ofte hænder sig, at et Tal udebliver 29 Gange i Træk, og derover.

Undersøgelsen af flere slige Spillemaader vilde føre til for stor Vidtløftighed og kunde let blive tjedsommelig. Den er saameget mindre nødvendig, da der i Lallotteriets Plan findes en Betingelse, hvorved allerede ethvert systematisk fortsat Spil bliver upaalideligt, hvilken Indretning det end maatte have. Vi mene nemlig den Ret, Lotteriet har forbeholdt sig: at kunne lægge Beslag

paa eller spærre enkelte Nummere, saa at disse pludseligen gaae ud af Spillet, indtil Lotteriet finder det svarende til sin egen Fordeel, atter at frigive dem.

Talotteriet kan altsaa i ingen Henseende, under ingen Betingelser, ansees som en Bei til Berigelse, eller til stadigt Erhverv, men det maa tvertimod betragtes som den sikke Bei til Odelæggelse for enhver lidenskabelig Spiller og for den, der nærer det ugrundede Haab, ved det ligesom spotviis saakaldte Lykkehjul at see sine trange Kaar forbedrede.

Vi erindre os i denne Undledning, at der fra en Markandisertjelder paa store Kjobmagergade har, i den senere Tid, været udhængt, blandt flere Stykker, en Række af Kobber i Glas og Namme, som forestiller en fattig, men arbejdsom Skomager og lykkelig Familiefader, der forledes til at spille i Lotteriet, samt hvorlunde en stor Gevinst bringer moralsk Pest i den tilforn saa agtværdige Familie. Den hele Billedhistorie ender sig naturligtviis med Elendighed og Fordærvelse.

Dersom Hensigten med denne billedlige Fremstilling skal være en Advarsel mod Spillet i Talotteriet, da turde man til dette Diemed have valgt et heelt forkeert Middel. Det er ikke sagt, eiheller har Erfaring bekræftet, at Enhver eller endog kun Fleertallet af de Faa, der have vundet i dette Lykkespil, derved ere blevne vildlede og ullykkelige, saaledes som hiin Skomager, i hvem i alt Fald ingen Spiller vil see sit Forbillede. Hvor en saadan Virkning har fundet Sted, bør denne ikke tilfrives Lotteriet, men kun Bedkommendes moralske

ste Skrøbelighed. Lotteriet er da ligesaa uskylldigt, som en stærk, men gunstig Vind er det, naar en slet styret Vaad fuldseiler; thi havde Koret været i bedre Hænder, vilde den samme Vind have ført den let og hurtigt i Havn.

Var Lotteriet virkelig et Middel til Berigelse, saa kunde man ikke bebreide den Fattige, at han afbenytter det, og for at anbefale Lottospillet kan man vel neppe gjøre bedre, end at fremstille det som en Lægedom for Armodens smertelige Saar. Derfor indeholder ogsaa den første Paragraph af Planen til det danske Talletterie følgende anbefalende Bemærkninger:

”Spillerne, ikke alene vinde fra hinanden, men og fra Lotto-Cassen, som undertiden til alle dem der have vundet, maa udbetale langt mere, end hele Indskuddet til en saadan Trækning har indbragt.”

Altsaa Spillerne vinde, deels fra hinanden indbyrdes, deels fra Lottokassen. At Spillerne indbyrdes vinde fra hinanden, uden at ders ved noget Tab kommer i Betragtning, er ligesaa begribeligt, som Fortællingen om de to Hvalfiske, der slugte hinanden gjensidigen, indtil kun Halerne vare tilovers af dem begge. Hvad Lottokassen angaaer, da har den — som i det Foregaaende er beviist — visseligen Intet at befrygte. Private Spillebanker, af hvilke der dog i Paris og andre store Stæder betales overordentlig høie Afgifter, have langt fra ikke saa fordeelagtige Betingelser, som Lotteriet, der i en meget høiere Grad end noget andet Hazardspil er beregnet paa Spillerens Ruin.

Planen siger endvidere:

"Man kan med et ringe Indskud vinde noget anseeligt, naar Lykken vil føie."

Forstaaer sig: naar Lykken vil føie, kan man med 1 Rbdlr. vinde 60,000. Bestaaffenheden af dette naar er oplyst i det Foregaaende.

"Man kan i dette Lotterie forsøge sin Lykke med 8 Skilling, saavel som og med nogle Hundrede Rigsdaler."

Med andre Ord: den Fattige kan her bortspille sin Belsærd, ligesaa vel, som den Rige; Odelæggelsen staar aaben, saavel for Den, der netop kan bringe 8 Skilling (efter nyere Bestemmelser 1 Mark) tilveie, som for Den, der har flere hundrede Daler at sætte i Bøve.

"Man kan ofte forsøge sin Lykke derudi." Dog ikke oftere, end til den sidste Skilling er bortspillet og kun den nøgne Elendighed bleven tilbage.

"Man kan af mange Spillemaader vælge een, to, tre, fire, eller alle tilsammen."

Der gives altsaa flere Veie, paa hvilke man kan ile Odelæggelsen imøde.

"Gewinsterne blive strax udbetalte og uden al Affortning."

En ret behagelig Efterretning for Dem, som vinde.

(Slutningen følger.)

J. N. Fibiger.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 35.

Løverdagen den 30te August 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Betragtninger over Lottospillet.

(Slutning.)

Classelotteriet staaer i moralsk Henseende høit over Lallotteriet, fordi det indskrænker sig til nogle faa Trækninger om Aaret og har, eengang for alle, bestemt hvad en Seddel skal koste til hver Trækning, altsaa den hele Sum, man i et Aar kan tabe paa dette Lod. Fristelsen til et forceret og ødelæggende Spil falder derfor bort, og man kan vel antage, at en aarlig Udgift af 23 Rbdlr., for Den, der fortsætter Spillet fra Aar til andet,

og med 5, 6 eller 7 Rbdlr. til hver Trækning, nogenlunde udelukker den Fattige fra dette Spil, omendstjøndt rigtignok en Deel Collecteurer, ved deres i Aviserne offentligen anmeldte Udparcellering af Lotteriesedlerne, gjøre hvad der staaer i deres Magt, for at aabne ham Veien dertil. I Classelotteriets Plan er denne Collecteurerne's vilkaarlige Detailhandel endog omtalt, som Noget, der alene angaaer dem og Spillerne, men ikke som noget Ulovligt, hvilket vi altsaa ei heller kunne antage den at være, omendstjøndt det vistnok kunde ønskes at see den afskaffet, eller dog, saavidt muligt, indskrænket, da det netop er den betydelige Udgift til hver Trækning, der skulde afholde den Ubemidlede fra at bortødsle i Lotteriet, hvad hans Familie maaskee haardt maa savne. Det foreskommer os, at Classelotteriets Direction vel kunde være berettiget til, at forbyde Collecteurerne i det mindste den offentlige Indbydelse til Spillemaader, som afvige fra Planen.

Vi kunne vel med Nøiemelighed antage, at Den, der kan anvende 23 Rbdlr. om Aaret paa en Seddel, neppe gjør det fordi han venter at blive omtrent holdt skadesløs ved en af de mindre Gevinster, men snarere fordi han haaber at vinde noget Betydeligt, f. Ex. en Sum paa 1000 Rbdlr.

eller derover. Med Hensyn til en saadan Gevinst forholder, i alle 5 Classer tilsammentagne — dog uden at regne de to Præmier — Sandsynligheden sig til Usandsynligheden, paa det nærmeste som 1 til 321. Herved bør endnu bemærkes, at den Gevinst, som Planen angiver og vi have antaget til 1000 Rbdlr., ikke engang udgjør i Virkeligheden 850 Rbdlr.; thi der fratrækkes 15 Procent eller $\frac{3}{20}$ af Gevinster paa 1000 Rbdlr. og derover, ligesom 10 Procent eller $\frac{1}{10}$ af enhver ringere Gevinst, og i de 4 første Classer lider den Bindende desuden endnu et Afdrag ved den nye Seddel, som paanødes ham og hvis Beløb ligeledes affortes, førend Gevinsten bliver ham udbetalt. Den største Gevinst, som ifølge Planens Navneværdi lyder paa 50,000 Rbdlr., reduceres saaledes til 42,500 Rbdlr.

I Henseende til de mindre Gevinster bliver Sandsynlighedsforholdet naturligviis gunstigere. Medstemmer Spilleren sin Forventning til en simpel Skadesløsholdelse — hvori Muligheden af en større Binding jo dog altid forbliver indbefattet — saa forholder Sandsynligheden sig til Usandsynligheden som 2 til 7 eller 1 til $3\frac{1}{2}$, og dette Forhold bliver som 1 til 2, naar han tager Hensyn til samtlige Gevinster, hvoraf dog en stor Deel ikke ere tilstrækkelige for at erstatte den

Udgift, som Lotteriespillet, et heelt Aar igjennem, medfører.

Resultatet bliver altsaa: at Den, der spiller stadigt i Classelotteriet, kan ifølge Sandsynligheden omtrent gjøre Regning paa en Gevinst hvert 2^{det} Aar, hvorved dog, næsten hveranden Gang, han vinder, hans Udgift, endog kun for dette samme heldige Aar, ikke vil blive dækket, altsaa endnu mindre den hele Udgift, naar de aldeles golde Aar regnes med. For denne Priis tilkjober han sig altsaa Muligheden af at kunne vinde en i og for sig selv betydelig Sum; thi Sandsynligheden derfor har han slet ikke, da dertil vilde udkræves en Spilletid af omtrent 321 Aar

Med alt dette har Classelotteriet dog en for Spillerne mindre usordeelagtig og, i det Hele taget, meget solidere Indretning, end Tallotteriet. Hiint lader i det mindste de navngivne Gevinster virkeliggen udtrække, hvorimod, ved det Sidstnævnte, samtlige Gevinster kun ere Muligheder; thi det kan hænde sig, at Tallotteriet slet intet udbetaler af de Penge, som til en enkelt Trækning ere indkomne, og det er sikkert ofte Tilfældet, at denne Udbetaling kun bliver meget ringe i Forhold til Indskuddet. Classelotteriet nøies med den bestemte Indtægt, som de fradragne Procenter frembringe,

og om det end forleder til et i det Hele taget ufors
 deelagtigt Spil, saa frembyder det dog ingen for
 Bedkommendes Velfærd farlig Fristelse. Tallet-
 riet sætter derimod ingen Grændser for de sørgelige
 Fordele, som kunne drages af Uvidenhed, af
 Overtro, af lad Bindsyge i Almindelighed og af
 Lidenskab for Spil i Særdeleshed; Fordele, som
 det maa synes ubegribeligt, at Staten kan ville
 tilegne sig paa Bekostning af Tusinders og atter
 Tusinders moralske Værd og timelige Vel. Da
 Talletriet oprettedes, har man sikkert manglet
 et klart Begreb om dets egentlige Natur og været
 langt fra at forudsee dets fordærvelige Følger.
 Man har ingen Ahnelse havt om den Masse af
 Fattige, som søge Hjælp hvor de see en Mulighed
 og derfor gaae glip af den sikre Redning, som
 Flid og Tarvelighed tilbyde. Man kan umulig-
 en have forestillet sig, hvormange Tjenestefolk
 Lotteriet forfører til Utroskab, hvormange de For-
 ældre ere, som for Lotteriets Skyld drage deres
 Børn tilligemed dem selv ned i Elendighedens Af-
 grund, eller det Antal af Embedsmænd, som Lot-
 teriespillet gjør til Forbrydere, og overhovedet
 den moralske Fordærvelse, som Talletriet udbre-
 der medens det undergraver den materielle Vel-
 færd. Det kan — sige vi — umuligen antages,

at man har forudsæet alt dette; thi man maatte ellers have gyst tilbage for at tilvende Staten en Indtægt, hvis Anvendelse til velgjørende Niemed aldrig kan, endog kun for en Deel, affone det Amoralste i dens Begrundelse og det Fordærvelige i dens umiddelbare Virkninger.

Lallotteriets rette Grundvold og faste Støtte kan alene søges i menneskelige Skrøbeligheder og Forvildelser, som det burde være Statens Formaal at bekæmpe; men da nu disse atter ved Lotteriet finde stadig Næring, saa kan Staten, ved at beskytte og vedligeholde denne Indretning, ikke undgaae at handle i den størst mulige Modsigelse til sit sande Niemed. Blandt hine Skrøbeligheder staaer Begjerligheden efter en hurtigt og let erhvervet Velstand øverst. Hvad man ønsker, er man i Almindelighed kun alt for tilbøielig til at troe, og man følger da, uden videre Undersøgelse, Lygtemanden, som om den var en lysende Stjerne. Den, der har det Nødtørstige, vil blive rig, den Fattige vil afhjælpe sin Trang; imorgen kan Maalet være naaet, "om Lykken vil føie," og i dette Haab gjør man allerede idag et Skridt, der fører endnu nærmere til Armoden eller til den fuldkomne Elendighed. I samme Haab fortsætter man Spillet, gradviis ophidset ved den voxende Trang og dermed stigende Begjerlighed, mere og mere forblendet af den Lidenskab, Spillet optænder, og stedse med større Haardnakenhed indbildende sig selv: "at eengang maa det dog komme." Endog det allerede lidte Tab giver en Tilskyndelse mere til at vedblive; thi man maa dog i det mindste have sine Penge igjen. Og denne Bei til Odelæggelse er af Alle den jevneste. Paa enhver anden

udsætter man sig for at blive bemærket, at gjøre Opsigt, møde Vebredelser og tabe sin Credit; i Lallotteriet kan man derimod spille, uden at Nogen ahner det, og denne Hemmeligholdelse giver Spillet ofte en Tillokkelse mere.

Lallotteriet er i den Grad farligt, at end ikke den fuldkomne Indsigt i dets for Spillerne saa ufordeeltagtige Indretning altid bliver tilstrækkelig til at afholde fra Deeltagelse deri. Tilsieligheden til det Mystiske — endog uden directe Tro paa Drømme, Ahnelser og deslige — yttres her ofte en mærkelig Indskydelse i Forening med Egenkjærligheden og den Troldom, hvorved en med vore Dnsker overeensstemmende Mulighed saa let forvandler sig til et Haab og dette atter til en tillidsfuld Forventning eller vel endog til en indbildt Visshed. Hvad man erkjender for hoist usikkert eller usandsynligt med Hensyn til Andre, troer man dog at turde gjøre Regning paa, med Hensyn til sin egen Person. Spilleren indbilder sig, ligesom Erobreren, at der over ham, fremfor over nogen anden Dodelig, svæver en Lykkestjerne, hvis velgjørende Indskydelse ikke vil udeblive; i Tillid til denne sætter han ingen Grændser for den engang betraadte Bane, der saaledes upaatvioletigen — tidligere eller senere — maa føre ham ud over Afgrundsens Rand.

Vi tør derfor ikke smigre os med det Haab, at disse Betragtninger skulde kunne virke noget Væsentligt til Opnaaelsen af det Diemed, i hvilket de ikke desto mindre ere meddeelte. Men om de endog kun maatte komme nogle Enkelte til Nytte, ere de ikke skrevne forgjeves, og det vilde da være os en Glæde, at føie dem til Rækken af andre, dybs

findigere og mere udviklede Afhandlinger, som tidligere ere publicerede over dette for Borgersamfundets Vel saa høist vigtige Æmne. Vi nævne iblandt disse i Særdeleshed Hr. Profesør Davids Afhandling i "Statsoeconomisk Archiv" (andet Bind, 1829), hvor Lallotteriets Urimelighed og Stadelighed, især fra det statsoeconomiske Synspunkt, er forklaret paa den skarpsindigste og meest indlysende Maade, og, som en Folge heraf, dets Affkaffelse tagen i Overveielse og indstændigen anbefalet. At denne Affkaffelse maa være forbunden med betydelige Vanskeligheder, kunne vi allerede slutte deraf, at vor for det almindelige Vel saa nidkjære Regjering endnu ikke har seet sig istand til at fyldestgjøre dette den offentlige Menings umiskjendelige og ofte udtalte Ønske. Ogsaa indsees let, hvor betænkelig den finansielle Tilstand kan gjøre et Skridt, der berøver Statskassen en stor Indtægt; thi hvor gavnlig et saadant Skridt end vilde blive i Tiden, selv i financier Henseende, saa er dog derved Dieblikkets bydende Krav ikke tilfredsstillet, og det er jo den Fattiges Ulykke, ofte at see sig tvungen til en urigtig Deconomie, fordi Forskud til den rigtige mangler. Men netop nu maa Haabet om Lallotteriets Affkaffelse stige, naar det betænkes, hvormegit Provindsialstænderne maae kunne gjøre det lettere for Regjeringen, at forberede et Skridt, Den upaatviveligen længe har ønsket at kunne gjøre.

J. A. Fibiger.

Borger = Bennen.

Ser og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 36.

Løverdagen den 6te September 1834.

Forlagt af Understøttelses Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets Bogtrykker.

U n m æ l d e l s e.

De af Selskabets Medlemmer, som i indværende Aar agte at søge Laan eller Gratificationer, have at iagttage følgende Fremgangsmaade, som herved bringes i Erindring, med hosføiet Bemærkning, at de, der nyde aarlig Pension af Selskabet, kunne, ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 11te Februar 1828, ikke vente at blive tilstaaet Gratification, da begge Dele, formedelst den efterhaanden og til en vis Høide stigende Pension, ikke som tilforn maae forenes.

Efter Lovens 20de §. skal enhver Classes Repræsentanter undersøge de Bedkommendes Ansøgninger om Understøttelse, og derover afgive Bes

tænkning til endelig Bedømmelse i Generalforsamlingen.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at kunne opfylde Bestemmelsen, er det nødvendigt, at Følgende nøie iagttages:

A. Af dem, der søge rentefrie Laan:

1. At der i Ansøgningen ikke alene opgives en antagelig Selvskyldner; Cautionist, men at Dennes Paategning om, at han er villig til at indestaae som Cautionist og Selvskyldner, dersom Laanet bevilges, tilføies;
2. At Ansøgningen bilægges med Interessentens Lovbog.

B. Af dem, der søge Gratification:

1. At Ansøgningen, der ligeledes bilægges med Lovbogen, forsynes med troværdige Attester om Bærdighed og Erang til Understøttelse, samt indeholder Opgivende af, hvorvidt Pension eller anden Hjælp af offentlige Indretninger nydes;
2. At der i Tilfælde af Sygdom fremlægges Læge-Attest; ligesom ogsaa den Søgendes Alder, og om der haves uforsørgede Børn, samt hvormange, maa oplyses;
3. Den søgende Enke maa opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei eller hovedet hun ernærer sig; og endelig

4. Den Ugifte opgive sin Faders Navn, Betjening eller Haandtering.

De, som efterlade Noget af det her Foreskrevne eller gjøre urigtige Angivelser, skulle ifølge Lovens 19de §. enten aldeles tilsidesættes eller komme i mindre Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde fyldestgjørende og rigtige Oplysninger; ligesom og de Søgendes Attester, hvad enten disse ere Beviisligheder om Trang og Værdighed eller om Sygdom og Svagelighed, maae være udstedte paa den Tid, da Ansøgningen indgives, da ældre og forhen indleverede Attester ikke kunne ansees gjældende.

Tovrigt skulde Administrationen have enhver Ansøgende erindret om, at opgive Eieren af Stedet, hvor han eller hun er boende, og at indlevere Ansøgningen til Selskabets Bogholder, *Bengen*, boende i St. Pederstræde No. 116, første Sal, der modtager saadanne Ansøgninger fra den 16de til 30te d. M. alle Søgnedage til Kl. 12; men efter den 30te September blive ingen Ansøgninger under nogetsomhelst Paaskud modtagne.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 6te September 1834.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bengen.

Bemærkninger over den danske Kirkes symboliske Bøger, som Bidrag til Berigtigelse af forudfattede vrangte Meninger herom.*)

Anden Deel.

Sagen betragtet fra den juridiske Side.

§. 22.

Historiske Omstændigheder, hidhørende, til Beviis for, at Danmarks Konger ei have ladet deres Magt binde af den Augsburgske Troes Lærdomme mod sund Fornuft og bedre Indsigt.

Vi have af det Foregaaende seet, at Læren om Daabens Nødvendighed er een af de Lærdomme, som, uden at være aldeles klart og bestemt grundede i Bibelen, ere nedlagte i den Augsburgske Confession. Det er derhos bekjendt, at Kongeloven, ved i sin Indledning at anordne, den evangelisk-lutherske Lære altid at skulle være Landets herskende Religion, har i 1 Art. 1 §. fastsat Bestemmelsen herom i saadanne Udtryk, at det for den Læser, der hænger ved Lovens Bogstav, uden at kunne eller ville tilegne sig dens Aand, kunde synes, som var derved til evig Tid lagt et Baand paa Danmarks

*) See No. 40—49, 1833.

Kongemagt, der forpligtede den til at haandhæve de symboliske Bøger og i Særdeleshed den Augsburgske Confessions Lærdomme som en stedsevarende og uforanderlig Troesnorm. Der have derfor ogsaa stedsse været Mennesker, ligesaa anmassende i Fordringer som indskrænkede af Synsmaade, der, ved at indskyde sig under bemældte §. af Kongeloven (den Augsburgske Confession angaaende) og Chr. den V danske Lov, 2, 1. (de symboliske Bøger angaaende) og ved saaledes at hentye til Magtsprog istedet for Grunde, mene at have valgt sig en Baabenart, at værne om deres Obscurantisme med, som deres Modstandere vel skulde lade staae umodsagt som en uovervindelig Kjempe. Men til Held for den gode Sag vare disse Mennesker i Almindelighed for plumpe i deres Fremgangsmaade til at kunne skjule deres sande Hensigt, som var den, under Skin af at forsvare Danmarks Kongers Souverainitet, at binde Hænderne paa selve Kongemagten og at gjøre den til et blindt Redskab i deres egen og hyklerske Sværmeres eller hovmodige Hierarchers Hænder.

§. 23.

At Meningen af Kongeloven og Chr. V. danske Lov

Det er, tænker jeg, klart for ethvert tænkende Menneske, som

egentligen har været, at anordne den evangelisk-lutherske Lære som Landets Religion.

vil sætte sig ind i den Tid og de Omstændigheder, under hvilke saavel Kongeloven som Chr. V. danske Lov affattedes, at baade Konge-

loven i formældte 1 Art. og Chr. den V. Lov 2, 1. egentligen mere have havt til Hensigt at anordne, den evangelisk-lutherske Lære at skulle stedse være den i Danmarks Riger og Lande herskende Religion, der af alle efterfølgende Konger skulde som Landets Religion haandhæves og beskyttes, end at binde Folk og Konge til evige Tider ved Symbolernes og den Augsburgske Confessions enkelte Læresætninger, ligesom ogsaa, at de nærmere Tilføjninger, hvorved denne Bestemmelse er udvidet, ere tilføiede alene som eensbetydende (synonyme) Udtryk til samme Hovedtankes Betegnelse.

§. 24.

Universitets Fund. af 7 Mai 1788, anført som Bestyrkelse for denne Mening.

For ei at føres for langt bort fra mit Emne, vil jeg alene bemærke, hvad jeg troer at kunne være til Bestyrkelse for Digtig-

heden af denne min Mening, at, naar den Kongelige Universitets Fundats af 7 Mai 1788, i §. 15, fastsætter, at enhver tiltrædende Univer-

sitetslærer skal bekjende sig til den Augsborgske Confession, da er det af den i sidste Deel af bemældte §. 15 forekommende Modsetning — hvori det hedder, at Kongen, i det Tilfælde, at en Mand, som bekjender sig til en anden Kirke, formedelst sin Duelighed i de levende Sprog *) deri blev ansat som Lærer, forbeholder sig i denne Henseende at dispensere, — aabensbart, at Meningen af denne §. og de deri forekommende Udtryk om den Augsborgske Confession ligeledes her alene kan være den, at Universitetslærerne i Almindelighed skulle bekjende sig til den evangelisk;lutherske Lære; thi, kun saaledes forestaaet, giver denne §. nogen rigtig Mening, eftersom den Augsborgske Confession, som Confession, ei kunde modsættes en Kirke, som Forening af en særskilt Troes Bekjendere. Ligesom det nemlig i Henseende til Universitets; Sundats. §. 15 er nødvendigt, efter fornuftige Principer, at fortolke Udtrykket, den Augsborgske Confession, om den evangelisk;lutherske Lære, saaledes er det sandsynligt, at samme

*) Saaledes var i sin Tid Professor Fumars, skøndt Catholik, (død 1806) Lærer ved Universitetet i det franske Sprog; og ligeledes sildigere Professor Puerari.

Fortolkning maa anvendes i Henseende til Konges loven. Det ligger mig imidlertid saa meget mindre Magt paa vidtloftigen at forsvare denne Mening, som det jo dog maa af Enhver indrømmes, at i alt Fald baade Kongeloven og danske Lov, paa foranførte Steder, have stillet Bibelen sammen med de symboliske Bøger i Almindelighed og den Augsborgske Confession i Særdeleshed, og det saaledes at den Første beggesteds er nævnet før de Sidste, og at i det Mindste den Magt maa være Danmarks Konger indrømmet, som vi i det Foregaaende have viist at tilkomme ethvert tænkende Menneske, den Magt, at maatte, hvor deres Lære afviger fra Bibelens Lære, kunne sætte h i n tilside for denne.

For at sætte Enhver, som vil dømme herom, istand dertil, vil jeg her affrive og meddele de forommældte Lovs Steder med Lovens egne Ord.

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Sex og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 37.

Løverdagen den 13de September 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Anmeldelse.

De af Selskabets Medlemmer, som agte at søge
Laan eller Gratificationer, kunne erfare Frem-
gangsmaaden af Bekjendtgjørelsen i Bladet No. 36,
hvortil herved henvises.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bengen.

Bemærkninger over den danske
Kirkes symboliske Bøger, som
Bidrag til Berigtigelse af forudfattede
vrangte Meninger herom.

Anden Deel.

Sagen betragtet fra den juridiske Side.

(Fortsættelse.)

a) Kongeloven 1 Art. 1 §.

”Det Første, som vi for Alting udi denne Kongelov ville alvorligen have befalet, er, at Bore Efterkommere, Børn og Børnes børn, i Tusinde Led, paa Fædrene og Mødrene, Enevolds Arvekonger over Danmark og Norge, ære, tjene og dyrke den ene rette og sande Gud paa den Maade og Maneer, som han sig i sit hellige og sande Ord aabenbaret haver, og Vor christelige Troe og Bekjendelse klarligen derom formælder, efter den Form og Maade, som den reen og uforsalstket er bleven foresat og fremstillet udi den Augsborgske Confession Aar 1530, og ved samme rene og

uforfalskede Troe holde Landsens Indbyggere, og den vædeligen haandhæve og beskjarne i disse Riger og Lande mod alle Kjættene, Sværmere og Gudsbespottere."

b) Chr. V. danske Lov 2 B. 1 Cap.

"Den Religion skal i Kongens Riger og Lande alene tilstedes, som overenskommer med den hellige, bibelske Skrift, det apostolske, Nicæniske og Athanasii Symbolis og den uforandrede Aar 1530 overgivne, Augsburgeriske Bekjendelse og Luthers liden Catechismus."

Med hvilke Lovgivninger det isvrigt ei maa glemmes, at de ere forfattede, den første 1665 og sidste 1683, altsaa begge henimod 200 Aar gamle, og saaledes begge at bedømme, med Hensyn til Bibelfortolkning og theologiske Synsmaader, efter deres Alder.

c) Universitets Fundats af 7 Mai 1788 S. 15.

"I Almindelighed skal der holdes over, at enhver tiltrædende Professor strax under sin Haand udsteder den edelige Forsikkring, at han bekjender sig til den uforandrede

Augsborgske Confession; thi, om det engang skulde skee, at en Mand, som bekjender sig til en anden Kirke, for sin besynderlige Duelighed i de levende Sprog eller en anden Videnskab, som ikke vedkommer Religionen, deri blev ansat som Lærer, forbeholder Kongen sig selv, i saadant Tilfælde, at dispensere i denne Post efter Omstændighederne ic.

Jeg har sagt, at sandsynligt Meningen af Kongeloven og danske Lov egentligen har været, at anordne den evangelisk-lutheriske Lære som Landets Religion, mere end at binde Folk og Konge til Symbolernes og Confessionens Lærdomme, samt at den Magt dog vel maa være Danmarks Konger indrømmet, at maatte, hvor Symbolers Lære afviger fra Bibelens Lære, kunne sætte hii tilside for denne.

Vi vilde, ved at antage det Modsatte, indvikle os i Modsigelser og Banffeligheder af den Natur, at maatte tilstaae, at, hvis f. Ex. den catholske Religion havde ved Souverainitetens Indførelse 1660 eller ved Kongelovens Udfærdigelse 1665 endnu været Landets Religion, og Kongeloven (hvilket jo maa antages at ville være skeet) havde forpligtet alle efterfølgende Kon:

ger i Danmark, i 1000 Lød, til at haandhæve Samme som Landets Religion, vilde Danmark's Konger, naar saadan Magt indrømmedes Konges loven, aldrig have været istand til at skjænke sig selv eller deres Undersaatter den Samvittighedsfrihed eller de øvrige uskatteerlige Goder, som vi have den lutheriske Reformation og Protestantismen at takke for, og Souverainitetsmagten saaledes have været lænkenden i Menneskets vigtigste Anliggende, og kunne været bleven en Bold for Hyklers og Sværmeres Ondskab.

§. 25.

De historiske Beviser selv.

Jeg gaaer nu til at vise i nogle Exempler, som kyndigere Mænd ville kunne forøge, hvorledes Danmark's Regjering, i Henseende til saadanne Anskuelser, som, ifølge Læresætninger i den Augsborgske Confession, i ældre Tider vare gjængse, men ved Oplysningens Fremskridt ere befundne fornufstridige og skadelige, de facto (i Gjerningen) har udøvet denne, den tilkommende, Magt over saadanne den Augsborgske Confessions Læresætninger, som erkjendtes at være ubibelske og for Samvittigheden forurogende.

Første Beviis, ved:
 Kommende Læren
 om Daabens Nød:
 vendlighed.

Den danske Regjering har
 nemlig for det Første, endskjøndt
 Læren om Daabens Nød:

vendlighed er en Confessionslære, og endskjøndt
 Daabsformularen i Chr. den V. Kirkeritual
 af 1685 aabenbart følger denne Confessionens
 Lære, og antager dens Bestemmelser som Norm*),
 dog, for at beroelige Forældres Samvittighed i det
 Tilfælde, at et Barn skulde døe, førend det blev
 døbt, med en Viisdom og et Maadehold, som
 fortjener Hoiagtelse og Beundring, i sildigere Tid
 vidst at hæve sig over Confessionens Anskuelse
 og Bestemmelser i denne Materie, og i denne Hen:
 sigt tilføiet samme Kirkeritual Forsikringen om,
 at, endskjøndt et saadant Barn blev udeelagtigt i
 Daaben, er der dog ingen Tvivl om, at Gud,

*) See herom bemældte Kirkeritul, 2 C., 3 Art.,
 S. 83, Udg. 1762, om Pitteborns Daab,
 hvor det heder saaledes: "esterdi Christus selv
 haver sagt:" uden nogen bliver igjensød formedelst
 Vand og Aand, da kan han ikke komme i Guds
 Rige;" — og vi ikke tilfulde ere forsikrede, at dette
 Barn formedelst den hellige Daab, saaledes er
 igjensød — da er det endeligen fornødent,
 at det bliver døbt, paa det i saa Maade
 kan forsikres om sin Salighed."

som ikke er bunden til Middelst, har paa anden Maade kunnet annamme det til Salighed. *)

Dg har saaledes Regjeringen med den Ret, som tilkommer ethvert tænkende Menneſte, og ſolgeligen ei mindre enhver tænkende Regjering, ved foranførte, Kirkeritualen tilføiede, høiſt liberale og fordomsfrie Tillæg, i Virkeligheden ophævet hiin Confessionens Beſtemmelse og Lære om Daabens Nødvendighed.

§. 26.

Andet Beviis, ved:
Kommende Exorcis:

Den danſke Regjering har
for det andet, ved, i Forord:

- *) See ſamme Kirkeritual S. 100=101, ſamme udg., hvor det heder ſaaledes: "døer et ſaadant Barn i Moders Liv eller før det kan komme til Daab og Chriſtendom, uden Forældrenes Forſeelse eller Forſømmelse i nogen Maade, ſaa have de en god Samvittighed, og kan dog forſikre ſig, at det er et Guds Barn, og har fundet Maade for Gud i Chriſto Jeſu efter hans egen Forjættelse, at han vil være ikke alene alle Troendes, men ogſaa deres Sæds Gud, Gen. 17, 7., Ap. G. 8, 39; thi, endſtjøndt det, efter Guds urandſagelige Willie, ikke kunde nyde de rette beſtittede og forordnede Saligheds Middeler, ſaa er dog ingen Tvivl om, at Gud, ſom ikke er bunden til Middeler, har jo af ſin overflødige Maade, efter ſin ubegribelige Wiisdom, paa andre ugemene Wiis og Maader annammet det til Salighed o. ſ. v."

mens Udeladelse af
Kirkeritualen siden
1783.

ningen af 7 Mai 1783, at anordne
Uffkaffelsen af den ved Daaben

indtil den Tid brugte forargelige Exorcisme
(Djævelens Besværgelse) med samme Viis-
dom, der udtaler sig i hine, nysanførte, Yttrin-
ger til Samvittighedens Beroeligelse i Henseende
til Børn, som døe uden at blive døbte, hævet sig
over, hvad herom læres i Luthers lille
Catechismus, der, efter Chr. V. danske Lov,
2, 1., regnes med til den danske Kirkes
symbolske Bøger.

(Fortsættes.)

N. L. Nisfen.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 38.

Løverdagen den 20de September 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets- Bogtrykker.

Bemærkninger over den danske
Kirkes symboliske Bøger, som
Bidrag til Berigtigelse af forudfattede
vrange Meninger herom.

Anden Deel.

Sagen betragtet fra den juridiske Side.

(Fortsættelse.)

Det er nemlig en bekjendt Sag, at det indtil
bemældte Aar 1783 var en, efter Chr. den Vs.
Kirkeritual af 1685, ved Daaben anordnet Skik,
at Præsten, som forrettede Daaben, maatte

besværges Djævelen at fare ud af det Barn, som skulde døbes. Og det var med denne forargelige Besværgelse (Exorcismus) at den da gjældende Daabsformular, efter at det første Spørgsmaal, om Barnet var hjemmedøbt, var besvaret med Nei, begyndte med de Ord:

”Far her ud, du urene Aand! og giv den hellige Aand Rum!” ligesom samme Besværgelse længere henne i Daabsbehandlingen gjentoges med de Ord:

”Jeg besværges dig, du urene Aand! i Navn Faders, Søns og Hellig Aands, at du udfarer og viger fra denne Jesu Christi Tjener (Tjenerinde)” o. s. v.*)

§. 27.

At Exorcismens Idee, anvendt i Barnedaaben, grunder sig i den, ogsaa i Confessionen med Strængighed behandlede, Lære om Arvesynden og om Djævelen, som Syndens Marsag, end vi-

Denne Skik's Oprindelse hidrører fra den christne Kirkes ældste Tider, og kan endog med Føie hidledes fra de Tider, som gif forud for Christi Fødsel, da visse baade Sjels og Legems Syg-

*) See Chr. den Vs. Kirkeritual, udg. 1762, S. 56 og 63.

dere bestyret ved
Luthers lille Cate-
chismus.

domme ansaaes for Virkningen
af onde Mander's Besæt-
telse, og derfor Besværgelses-

Formularen ved saadanne Syge anvendtes, for
at uddrive de onde Mander, der ansaaes
for Sygdommens Uarsag*). Det skede saaledes
ogsaa i det 3^{die} Sec. e. C. F., da den Mening
havde faaet Ingang hos de christne Menigheder,
at Hedningerne vare besatte af Djævelen
og de onde Mander, at lignende Besværgelse
forbandtes med saadanne Hedningers Daab,
naar de gif over til den christelige Religion. Og,
da derefter Kirkesfaderen Augustinus's strænge
Lære om Arvesynden fandt mere og mere
Bifald, og tildeels, efter denne Forestilling, Djæve-
len betragtedes som Syndens Uarsag**), saa
blev denne Besværgelse allerede i det 5te

*) Det er ei uinteressant, hermed at sammenligne,
hvad Egede fortæller om Grønlandernes
Dverfroe, af aldeles lignende Natur, og deres
formeentlige Troldmænds, Angekoffers, (kloge
Mænds) Konster ved at helbrede Syge. See
Egede om Grønland.

**) See ogsaa den Augsburgske Confession i dens XIX
Art., S. 61 i Rudelbachs og S. 29 i Balles
Oversættelse.

Sec. indført, ogsaa ved Barnedaaben i Almindelighed. Det er meget at beklage, at Luther lod denne usømmelige*) Skik ei alene blive ved Kraft, men ogsaa bestyrkede den deri indblandede og derved til Grund liggende skadelige Overtroe ved det, at han i sin lille Catechismus, der, som mældt, i den danske Kirke gjælder ogsaa som en symbolsk Bog, i sin Forklaring om Daabens Nytte tilføier de meget betydende Ord:

”Den (Daaben) virker Syndernes Forladelse, frier fra Døden og Djævelen” o. s. v.

§. 28.

Exorcismen affkaffes ved Forordningen af 7 Mai 1783.

Det varede imidlertid ikke længe, førend denne Skik ogsaa iblandt lutheriske Geistlige fandt Modsigelse, ligesom den allerede paa Reformationens Tid tidligere var affkaffet hos de Reformerte. Men, denne Modstand uagtet, vedligeholdte den sig dog i den lutheriske Kirke lige indtil de nyere Tider; thi det var først ved Forordningen af 7 Mai 1783 at denne Besværgelse (Exorcismus) almindeligen og lovligen affkaffes

*) Denne Skik omtales i selve Indledningen til Forordningen af 7 Mai 1783, som en Skik, der letteligen kan opvække Forargelse.

des i Danmark, og befalede ved Kongebud udeladt af Daabsformularen.

Chr. IVs. Forsøg paa at affkaffe Exorcismen 1607 forhindres af Datidens uoplyste Geistlighed.

Jeg siger: almindeligen og lobligen; thi allerede 1607 var Exorcismen ved Ch. IVs. Befaling affkaffet ved de Kongelige

Børns Daab; og det var alene den daværende danske Geistligheds Mangel paa Oplysning, som var Skyld i, at denne forargelige Skik ei alt da affkaffedes almindeligen *). Det er bekjendt, at i de nyere Tider oplyste Præster, førend Exorcismen endeligen ved Lovbud affkaffedes, følte sig hist og her, under deres Embedsforretninger ved Daabs-handlingens Udførelse, altfor meget besværede i deres Samvittighed af det Oprørende i denne Idee, til at ei nogle og maaskee mange paa egen Haand skulde have vovet at udelade den. Om dette vidner ogsaa deels Indledningen til ommældte Forordning af 7 Mai 1783, hvori det heder, at denne Skik indtil den Tid mod alle Retsindiges Onske var beholdt; deels er det bitterligt, at den for sin Lærdom og sin oplyste og retsindige Tænkemaade bekjendte Dr. Theol. J. C. Schøn-

*) See Dr. G. L. Badens Juridiske Ordbog under Exorcismus.

heider, da han var Sognepræst ved Trinitatis Menighed i Kjøbenhavn, skal ved et Barns Daab, som af ham forrettedes, have udeladt Besværgelsen. Men, da Barnets Fader, en enfoldig Mand, jeg troer, Skræder af Profession, ansaae sit Barn at være uretteligen døbt, og meente, at Djævelen endnu var i det, skal han derover have ført Klage til det danske Cancellie, som derved troede sig sat i den Nødvendighed at maatte give denne værdige Geistlige en Trettesættelse for den Ufølgelse fra den foreskrevne Formular, som han havde tilladt sig. Det var i Aarene 1771 til 1782, at bemældte Dr. Schønheider var Sognepræst ved fornævnte Kirke, og efter Dr. G. L. Badens Mening omtrent 1776; 1777, at denne Tildragelse indtraf, hvorved han paadrog sig denne Trettesættelse*), og i Aaret 1783, at Forordningen af 7 Mai afskaffede hiin Besværgelse, og gav Daabsformularen en forbedret Form i det mindste i denne Henseende.

Det synes da høist rimeligt at antage, at just denne Omstændighed, at det danske Cancellie, vistnok ugjerne, saa sig nødsaget til, efter de

*) See Dr. G. L. Badens Afhandling om Statsraad v. Gønner i N. C. Østs Archiv for Psychologie, Historie o. s. v. 39 S. S. 314.

bestaaende lovlige Former, at irettesætte en saa agtværdig geistlig Mand, fordi han paa egen Haand havde afveget fra den foreskrevne, endda gjældende, skjøndt mod Tidernes Aand stridende, Norm, har givet Opmærksomheden paa denne vigtige Sag et saadant Stød, at denne Sags Omhandling paa saadan Maade kan have fremstynnet det bemældte Forordning af 7 Mai 1783.

§. 29.

Betragtninger, som den historiske Gang af Daabs = Lovgivningen og andre historiske Omstændigheder forandlede.

Og, naar vi nu paa dette Sted holde det fast i vor Erindring, at den danske Regjering, som ovenfor anmærket, baade ved sine liberale Ytringer, til-

føiede Chr. den Vs. Kirkeritual, Udg. 1762 S. 100: 101, mod Confessionens Lære om Daabens Nødvendighed, har retteligen og viseligen hævet sig over ethvert Baand, som uforstandig Vedhængen ved Bogstaven kunde ønske at paalægge den, og, saavel ved speciel Lov af 1607 som almindelig Lov af 1783, affattet en ved mangfoldige Aarhundreders Brug hævdet og tildeels i en symbolisk Bog (Luthers Catechismus) grundet Religionsstik, og vi derhos overtænke, hvor stridende mod sund Fornuft begge de paagjæl-

dende Lærdomme ere, og hvor aldeles ikke grundede i Bibelen, da synes disse Omstændigheder at indeholde Anledning nok selv for den Eensfoldigste til at takke Gud for, at Danmarks Regering alt før var ledet og endnu ledes af Grundfætninger, der staae i Samklang med Tidernes fremstridende Dplysning.

§. 30.

Individuel Oplysning iler frundom forud for Iværksættelse af offentlige Indretninger.

Uf det Foranførte vil dernæst Enhver, som ikke af Fordomme og forudfattede Meninger er gjort uduelig til at anstille fornuftig Betragtning over Begivenhedernes Gang, ligesom nødsages til at erkjende, at individuel Oplysning undertiden iler forud for Iværksættelsen af Foranstaltninger fra det Offentliges Side, fordi den Betænkksomhed og Vaersomhed, hvormed Staten i saadanne Tilfælde, hvor det gjælder om gamle indgroede Fordommes Afskaffelse, maa gaae frem, gjør dens Gang i saadan Henseende langsom og vidtløftig.

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Ses og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 39.

Løverdagen den 27de September 1834.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Annældelse.

De af Selskabets Medlemmer, som agte at søge
Laan eller Gratificationer, kunne erfare Frem-
gangsmaaden af Bekjendtgjørelsen i Bladet No. 36,
hvortil herved henvises.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bengen.

Bemærkninger over den danske Kirkes symboliske Bøger, som Bidrag til Berigtigelse af forudfattede vrange Meninger herom.

Anden Deel.

Sagen betragtet fra den juridiske Side.

(Fortsættelse.)

Thi, naar vi blot nogenlunde følge den historiske Gang af den hidtil anordnede Administration af Daaben i den danske Kirke, da maa det dog vække selv den Tankeløses Opmærksomhed, at see en agtværdig geistlig Mands Embedshandling i Aaret 1776 at maatte erklæres ulovlig og derfor dadelværdig, og denne samme Handling i Aaret 1783 at blive aldeles lovlig; og ingen Fornuftig vil da vel nægte, at der paa den Tid, da saadan Handling paadrog denne værdige Mand en Trettesættelse, dog vel maa have været Grund til at troe, at samme Handling, der var formaliter Juridisk urigtig, har været og af vedkommende Collegium kan have været erkjendt at være materialiter (fornuftigviis) rigtig, en Mening, der saameget mere maa synes at have nogen Grund

for sig, som denne Mand's formaliter dablede Fremgangsmaade dog saalidet kan antages at have paadraget ham Regjeringens Unaade eller Collegiets Mishag, at han endog allerede 1782 blev forfremmet til Stiftsprovst over Sjællands Stift og Sognepræst ved Frue Kirke i Kjøbenhavn og 1788 til Biskop over Trondhjems Stift.

§. 31

Lader os da vel betænke det, at, naar det saaledes tilforn er skeet, at Tidernes fremskridende Oplysning stundom kommer til at ætse saadan Forandring, som en efter Omstændighederne nødvendig Foranstaltning, førend den af Regjeringen kan være bleven iværksat, da kan jo det Samme ogsaa blive Tilfældet i vore Dage, at slige Gæmner, som vedkomme gamle Meninger og forældede Indretninger, kunne blive Gjenstand for oplyste og sandhedskjærlige Mænds frimodige Undersøgelse, medens slige gamle Indretninger endnu lovliggen bestaae, og af den enfoldige Almue endnu holdes i Hævd! Lader os ikke glemme det, at en oplyst og ærværdig geistlig Mand, i Henseende til Ære og Agtelse som Embedsmand, maatte dog, i det mindste for et Dieblif, taale en Krænkelse, førend den forargelige Exorcisme

ved Lov affaffedes! Eder os fornuftigviis erkjende, hvor uforstandig og uretfærdig derfor de Menneskers Handlemaade kan blive, der, i Henhold til saadanne Lovbestemmelser, som ved Tidernes forandrede Tænkemaade kunne ansees paa en vis Maade de facto (i Virkelighed) hævede, skjøndt de de jure (i Lovgivningen) bestaae, angribe og forfølge anderledes Tænkende, der af Kjærlighed til Sandhed offentlig fremførte deres Tanker herom, og med den Ret, som Trykkefrihedens Forordning hjemler den danske Borger, underkaste saadanne Materier en ei alene ikke overflødig, men gavnlig og ønskelig Undersøgelse! Der gives desværre altid nogle saadanne skadefroe Mennesker, der ere saa rede til, mod anderledes Tænkende, naar disse forlade den slagne Landevei, at fremkalde saadanne forældede Loves Bogstav, ligesom et Garn, hvori de mene at skulle vel fange dem, som de ei formaae ved Lærdom og Fornuftgrunde at faae fat paa.

§. 32.

Der gives Love, som de jure bestaae, skjøndt de de facto ere affaffede.

Det kan jo ikke nægtes, at der saaledes undertiden kunne faa vel her som i andre Lande gives

Love, der de jure bestaae, men de facto kunne, ifølge Tidens Aand, betragtes som forældede og

affskaffede, og som derfor ingen, uden at begaae en Daarlighed, vilde kunne forsøge paa at sætte i Kraft mod Nogen. Vi ville til Exempel blot anføre, hvad danske Lovs 2, 5, 25. byder om Forpligtelse til Gudstjenestens Bivaanelse om Søndagen, Bedes og Helligdagene, saa at enhver, som ikke holder disse Dage hellige, og ikke findes i Kirken, naar Gudstjeneste samme Tider forrettes, skal bøde hvergang for Helligbrøde tre Lod Sølv; hvilken Lovbestemmelse findes anført endnu i Anhanget til den i 1812 udgivne Alterbog, S. 294, blandt de Stykker af H. N. Lov, som, til Afsskye for forargelige Synder, saa heder Overskriften, aarligen paa 4de Søndag i Advent og Palmesøndag fra Prædikefestolen oplæses *)

Hvo vilde i vore Dage lade det falde sig ind, at anklage nogen Medborger for Overtrædelse af denne Lov, eller at forlange ham dømt i Bøder efter dens Bestemmelse? Og er vel disse Styk-

*) Saaledes siges i England endnu at existere en gammel Lov, ved hvilken Offentligheden af det engelske Parlements Sessioner og Medskrivningen af dets Forhandlinger forbydes, medens Pladserne Afskriverne indrømmede paa Gallerierne.

fers Dplæsning fra Prædikestolene ved Lov hævet? Neppes. Men hvo vilde alligevel føre Klage der: over nuomstunder, at den tilfidesættes? Men, ligesaa lidet som det vilde ansees fornuftigt og passende, i vore Dage at gjøre saadan Lovbestemmelse gjældende, der ifølge Tidens Aand maa ansees de facto forældet, ligesaa lidet kan det bestaae med christelig Kjærlighed, Fornuft og Billighed, at forfølge og fordømme Nogen, fordi han i sine Meninger afviger i enkelte Dele fra en 300 Aar gammel Confession, hvis Læresætninger grunde sig i en ganske anden Tidsalders Begreber og Bibelfortolkning, eller fordi han med Frimodighed yttres sig om enkelte i de symboliske Bøger i Almindelighed behandlede Dogmer, som, ifølge den Grad af Dplysning, paa hvilken Tidsalderen staaer, nu maae erkjendes at være blot theologiske, i Bibelen aldeles ikke grundede, Spidsfindigheder.

§. 33.

De symboliske Bøger i Forhold til Præstestanden.

Hvad dernæst angaaer den Fed, som Geistligheden aflægger ved Embeds Tiltrædelse, da maa jeg derom henvise Enhver, som ønsker noie at underrette sig om denne Materie, til Kirke:

ritualen, Udg. af 1762, S. 379, hvor Præstens Embedsbed, forsaavidt Samme vedkommer Læren, er i §. 2. indført med disse Ord: "jeg lover at ville med største Flid bestræbe mig for, troeligen at foredrage for mine Tilhørere den himmelske Lære, som indeholdes i de prophetiske og apostoliske Skrifter *) og i den danske Kirkes symboliske Bøger. §. 3."; "jeg lover oprigtigen og helligen, at jeg ikke alene vil vogte mig for og affkye en imod det guddommelige Ord**) stridende Lære, men endog af alle Kræfter bekjæmpe den, og hellere opoffre mit Liv end bifalde falske og fanatiske ***) Læresætninger".

Den deri indeholdte Forpligtelse nævner de symboliske Bøger kun i et underordnet Forhold til Bibelen.

Det vil heraf sees, at, skjøndt denne Forpligtelse nævner baade de symboliske Bøger og den hellige Skrift, som de Kilder, hvori den himmelske Lære indeholdes, saa sættes dog de symboliske Bøger ders ved kun i Forbindelse med, og det, som naturligt,

*) De proph. og apost. Skrifter, d. e. Bibelen, nemlig (hine) det gamle Test., (disse) det nye Test.

**) d. e. Bibelens eller det Nye Testaments og i Særdeleshed Christi Lære.

***) d. e. særmeriske Læresætninger.

en saadan underordnet Forbindelse med Bibelen, at de nævnes efter Samme og som et Slags Accessorium (Tillæg) dertil, saa at det er indlysende, at de, hvor der er Uoverensstemmelse mellem deres og Bibelens Lære, maae staae tilbage for denne; hvilket bliver saa meget mere utvivlsomt, som den i S. 3. indeholdte Forpligtelse for Præsterne til efter Evne at bekjæmpe Lærdomme, stridende mod Guds Ord, alene nævner Bibelen (Guds Ord), uden at tale om de symboliske Bøger.

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Ser og Tyrgethvende Aargang.

Nr. 40.

Løverdagen den 4de October 1834.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bemærkninger over den danske
Kirkes symboliske Bøger, som
Bidrag til Berigtigelse af forudfattede
vrange Meninger herom.

Anden Deel.

Sagen betragtet fra den juridiske Side.

(Fortsættelse.)

Den angaaer alene
Præstens Foredrag
fra Prædikestolen.

Det vil fremdeles af de Udtryk,
hvormed denne Ed her ordret er
ansført, indsees, at Eden alene
har Hensyn til Præstens Foredrag fra Prædi-
kestolen for Tilhørerne, og altsaa ikke kan

paalægge ham i hans Undersøgelser som Skribent anden Evang end den, Trykkesfrihedens Forordning af 27 September 1799 paalægger enhver Skribent.

Præste = Eden at være affattet med Hensyn til Kongeloven og Chr. V. Lov, og dens Fortolkning følgerigen at afhænge af hine Steders Fortolkning.

Naar vi derhos, ved at esters læse de alt før omhandlede Steder af Kongeloven og Chr. V. danske Lov, til hvilke Præstens Embedsed maa antages at referere sig, see mere paa Nanz

den end Bogstaven af de brugte Udtryk, og vi, som ovenfor viist*), saaledes synes at maatte indrømme, at Hovedsagen, som ved disse Love har været tilstigtet, mere har været at gjøre den evangelist: lutheriske Lære til Landets og Kongens Religion, end at binde Konge og Folk til evige Tider til enkelte Læresætninger i de symbolske Bøger i Almindelighed eller i den Augsburgske Confession i Særdeleshed, saa have vi ogsaa i Henseende til Præsteeden den Synspunkt, hvorfra vi i vore Domme over Geistlighedens Orthodoxie eller Heterodoxie synes at burde gaae ud.

§. 34.

Ædelig Forpligtelse paa Troesforfrister, som et menz

Wilde nogen spørge, hvortil saadan Ed paa Troes: Artikler og

*) See ovenfor Side 280.

nesteligt Værk, at
være en mislig Sag.

Bekjendelses; Skrifter, forfattede
af Mennesker, der maatte
være alle slags Feilgreb i deres Fortolkning af den
hellige Skrift underkastede, og virkelig have
været saadanne Feiltagelser underkastede, da kan
det ei nægtes, at der kunde være Anledning til at
ønske heri en Forandring.

Troesforskrifter-
nes Fremkomst i den
christne Kirke ef-
ter III Sec., og
Kirkens Fordærvel-
se derved.

Den christne Kirke kjendte i dens
første Aarhundreder ingen Troes;
forskrifter. De fremkom først i
den følgende Tid; og jo flere Troe;

esnormerne bleve, desto større blev efterhaanden
den christelige Kirkes Fordærvelse. Uenig;
hed, Strid, Forfølgelse, Mord og Baal
vare de sorgelige Fostere, som deraf avledes;
Hyklerie og aandelig Hovmod stillede sig
i Spidsen for Striderne; Dyd og Sandhed,
hvis Partie almindeligen har de færreste Strids;
mænd i Tal, maatte som oftest bukke under.
Det var de saakaldte Kirkeforsamlinger, Syno-
der, Kirkemoder, som tilegnede sig Ret til at
foreskrive deres Medmennesker saadanne Troesar-
tikler, og deres Forskrifter bleve Love, haardt
bindende for Samvittigheden; og Forfølgelser,
Forkjættelser, Fængsel og Død bleve den dydige

Tænkendes Eed, som ei vilde lade sin Landsfrihed
lænkebinde.

§. 35.

Det er at beklage,
at Reformationens
Tidsalder ei kunde
have sig over Fores-
stillingen om Nøds-
vendigheden af, at
lade Geistligheden
med Eed forpligtes
til at følge de sym-
boliske Bøger som
Lære-Norm.

Hvor sørgeligt derfor, at Re-
formationens herlige Tidsalder
ei var istand til at løsrive sig
ogsaa fra dette Nag, en Levning
fra Barbariets Mørke, at lade
Religionens Lærere ved Eed for-
binde sig til at følge de symboliske

Bøger, som en usforanderlig Troes- og Lære-Norm!
Megen Strid og Forargelse har dog denne For-
holdsregel affødt overalt i Verden. Og
selv hos os, hvor dog lykkeligviis den Anseelse,
der er indrømmet de symboliske Bøger, er
underordnet den Anseelse, der tilkommer Bibe-
len, og hvor selve Regjeringen, ved flere Heilig-
heder, i den liberaleste Land har haandhævet For-
nuftens og Samvittighedens Rettigheder imod
Ufornuft og hykkelsk Forsølgelseslyge, hvor megen
Strid og Forargelse har ei Saadant selv hos
os forvoldet! Hvor megen Riv og Splid og daar-
lig Ordvexel forvolder den ikke endnu selv iblandt
Almuesmennesker, der ikke kunne hæve sig til halv-
rigtig Tanke i Memner, der ligge saa langt over
deres Synskreds!

§. 36.

Præsteeden at burde indskrænke sig til Bibelens Lære som Norm.

Men, vil Noget maaskee spørge, skulde da Præsterne slet ingen Ed aflægge, ved deres Embeds Tiltrædelse, i Henseende til den Lære, de som Præster skulle foredrage? Vel! dersom og saalænge denne Forholdsregel ansees passende, nødvendig eller blot nyttig, da synes det, at saadan Ed ikke burde indeholde, som Læreforskrift, anden Forpligtelse end den, at Præsterne skulle lære efter Bibelen. Enhver anden Forpligtelse, hvad Læren angaaer, troer jeg at maatte ansees som et Baand, der føder af sig enten Samvittigheds-Uroe eller Lands-Trældom eller Hyklerie.

Vel holder jeg mig overtydet om, hvad jeg alt ovenfor har søgt at vise, at de foranførte Lovsteder, som i de danske Stater give isærdeleshed den Augsborgske Confession, til den evangelisk-lutheriske Læres Reenhed at betrygge, et Slags Normal-Anseelse, rigtigen fortolkede, ei kunne for Geistligheden, med Hensyn til dens Embeds Ed, (Skjøndt denne nævner baade Bibelen og de symbolske Bøger) i Henseende tilsaar danne Lærdomme, hvori Bibelens og de syns

bolſke Bøgers Lære afviger fra hinanden, anſees videre bindende for Samvittigheden, end om denne Geiſtlighedens Embedsſed (Præſteeden) alene nævnde den hellige Skrift, og at Præſteeden alſaa i Grunden ei indeholder anden Forpligtelſe, i Henſeende til Troeſlærdommene, end den, at lære efter den hellige Skrift. Dog har ogſaa vor Tids Erfaring lært os, hvor megen Miſforſtaaelse denne de ſymboliſke Bøgers Sammenſtilling her ved Siden af den hellige Skrift har foranlediget, og hvor megen Forargelſe og Hovedernes Forvirrelſe for den ſimple Almue den herom førte Penneſeide har opvakt, og lært os dette ſaaledes, at vi vel kunne have Grund til det Ønſke, at Anledning til ſaadan Miſforſtaaelse, ved en Forandring eller officiel Fortolkning maatte for Fremtiden forebygges.

Dg virkelig en ere vi ſaa lykkelige at eie en ſaadan officiel Fortolkning af denne vigtige Sag i de tvende ved Jubelfeſterne, i Anledning af Reformationens 3^{die} Seculum og Danmarkſk Chriſtendoms 10de Seculum, 1817 og 1826, af ſamtlige Danmarkſk og Hertugdømmenes Biſkopper udfædte herlige Hverdæbreve, der viſe, hvorledes det ei alene er ifølge en fornuftig Fortolkning af Eds:

formulens Ord, at den i Præsteeden indeholdne Forpligtelse maa erkjendes at være ei ubetinget, men at denne Mening ogsaa af Geistlighedens Overhyrder og med Regjeringens Samtykke offentlig er udtalt. Da imidlertid saadan Tilkjendegivelse af Regjeringens Mening paa forommældte Maade er kun skeet indirecte, maa det Ønske endnu ligesuldt blive tilbage, at den ogsaa maatte skee directe og i dens eget Navn. Noget nærmere ved Maalet synes den for Geistligheden i Hertugdømmene, ved kongelig Befaling, affattede Edsformular at være, hvori saadan Mening tydes ligere er tilkjendegiven, idet Geistligheden ved Samme alene forpligtes til at holde fast ved det guddommelige Ords rene Lære, saaledes som denne er grundet i den hellige Skrift og sammendraget (zusammengefaßt) i den Augsburgske Confession.

§. 37.

Saadan Forandring alt længe at have været indført i andre protestantiske Lande.

Saadan Forandring i Geistlighedens Forhold til de symboliske Bøger, ved liberalere Fortolkning af den Forpligtelse, der paalægges

den i den Ed, som affordres den ved det geistlige

Embeds Tiltrædelse, hvor den endnu finder Sted, har allerede længe i andre protestantiske Lande i Europa været iværksat.

St. S. Baden. Allersørst maa jeg i denne Henseende nævne Storhertugdømmet Baden, hvor Geistlighedens Eed paa de symboliske Bøger allerede siden 1794, ved en Kirkeraadsinstruction, i 1804 paa ny stadfæstet, har været aldeles og for stedse ophævet.

S. Nassau. I Hertugdømmet Nassau forpligtes Præsterne ved Ordinationen alene til at foredrage den christelige Lære efter den evangeliske Kirkes Grundsætninger, og saaledes, som de selv ved redelig Grandskning og efter bedste Overbeviisning øse den af Bibelen.

(Slutningen følger.)

N. L. Nissen.

Rettelser.

No. 39. Side 297. Linie 4. istedetfor: 2, 5, 25.
Læs: 6—3—1.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 41.

Løverdagen den 11te October 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Bemærkninger over den danske
Kirkes symboliske Bøger, som
Bidrag til Berigtigelse af forudfattede
vrange Meninger herom.

Anden Deel.

Sagen betragtet fra den juridiske Side.

(Slutning.)

Ogsaa kan jeg her ei med Taushed forbigaae den høist interessante Omstændighed, at Geistligheden i dette oplyste Land nyder den store Frihed, at kunne udføre liturgiske Handlinger efter eget

Skjønnende, og uden at bindes ved nogen som helst Formular *), næst efter den hellige Skrift.

De Hannoverſke
Lande.

Skjøndt det i de Hannoverſke Lande er Tilfældet, at Geiſtligs heden, ved Embedets Tiltrædelse, underſkriver en Ed, ſom gaaer ud paa, at de ſymbolſke Bøger, næst efter den hellige Skrift, ſkulle tjene Præſterne til Retteſnoer i deres Læreforedrag, er dog i den churhannoverſke Kirkeret den hellige Skrift udtrykkeligen antagen at være den eneste ſande Retteſnoer i alle deres Læreforedrag, og det er, vel at mærke, betydet Retterne, at ſkulle i alle Stridigheder eller rets- lige Forhold, hvor Religionsbegreberne kunne være af Indflydelse, nærmest tage Henſyn til Samme.

Baiern.

I Baiern blev i 1821 i den anden baiernſke Generalsynode aflagt ſaadan Beſkjendelse, ſom er bekræftet ved Kongelig Reſolution i 1825, at den (General:Synoden) holder

*) Denne intereſſante Notice ſkylder jeg Hr. Dr. Johannſens grundige og omfattende Skrift, Unterſuchung der Rechtm. der Verpfligtung auf ſymb. Bücher, 1833, S. 634, til hvilket Skrift jeg ogſaa maa henviſe i Henſeende til det øvrige Indhold af denne §.

de ved de protestantiske Confessioner brugelige symboliske Bøger i vedbørlig Agtelse, men ei erkjender nogen anden Troesnorm eller Lærenorm end alene den hellige Skrift.

Sert. Brunsvig.

I Hertugdømmet Brunsvig var den Ed, som Geistligheden i disse Lande maatte aflægge, indtil for et Par Aar siden udtrykt i den strenge Form, at Præsterne ved den skulde forpligte sig til at lære efter de symboliske Bøgers Indhold, "fordi de i dem intet havde fundet, som var stridende mod den hellige Skrift".

Det er undertiden godt, at en Ting, som er urigtig, er det tilgavns, fordi den da stundom bliver saameget før og saameget bedre rettet. Og saaledes var Feilen her saa stødende, at der behøvedes, som Hr. Dr. Johannsen siger*), kun en udvortes Anledning i vore Dage, for at føre den, ogsaa her alt længe i Stilhed gjærende, bedre Aand til aabenhjertig Seir over den forældede uprotestantiske Form. Og denne Anledning udeblev ikke heller, i det to Candidater, som vare blevene kaldede til Præster, frimodigen erklærede, da denne Ed forelagdes dem til Underskrift, at de hellere vilde miste det

*) l. c. S. 631.

dem forundte Embede, end aflægge denne mod deres Overbeviisning stridende Ed. Dette havde til Folge, at Eden, paa Consistoriums Andragende, med Hertugens Samtykke, erholdt saadan væsentlig Forandring i sine Udtryk, at Geistlighedens Forpligtelse ved Samme indskrænker sig alene dertil, "at den lover at følge den i de symboliske Bøger fremsatte evangeliske Lære" d. e., hvad vel ingen vil nægte, bona fide (redeligen meent) at maatte være Meningen, den evangeliske Lære, forsaavidt den deri er fremsat.

Saaledes er det gaaet til i andre Lande, hvor Lysen i denne Sag har vundet Seier over Mørket. Og saaledes vil Lysen engang i dette Stykke som i alt Andet allevegne seire.

Hvad angaaer de øvrige protestantiske Lande i Europa, som her ei ere nævnede, da bemærker jeg, at jeg har troet at burde forbigaae de Lande, i hvilke den i Geistlighedens Ed indeholdte Forpligtelse, om ogsaa betinget, dog syntes mig ei klart nok udtrykt.

S. 38.

Forfatterens Slutningsord til sine Læser.

Jeg kan, i det jeg er i Begreb med at slutte denne Undersøgelse, ei forlade mine christelige,

tænkende Læsere, uden at gjentage den Forsikkring, jeg allerede før har givet, at det, ved hvad jeg i denne Materie har skrevet, alene har været og er mit inderligste Ønske, ved at berigtige hos læg Mand, der med Magt drages ind i theologiske Materier, hans Ideer om, hvad der er Religion, og hvad der er det ikke, at befæste hans religiøse Troe, at den kan staa fast, som det Huus, der er bygget, ikke paa Sand, men paa Klippe. Det er mit inderlige Ønske, ved at skjelne imellem det Væsentlige og Uvæsentlige, at lede de Læsere, jeg har tænkt mig, og agtet det Umagen værdt at lede, til fornuftigere Anskuelser og til Tolerance mod anderledes Tænkende.

Jeg gjentager det: symbolske Bøger ere ikke Religion, den Augsburgske Confession er ikke Bibelen. Har jeg derfor end talet om de Første med den Frihed, enhver Sandhedens Ven har Ret til i denne Materie, og talet om dem, som menneskeligt Arbeide, og derfor Feilgreb og Ufuldkommenheder underkastede, talet om dem hist og her paa en Maade, som afviger fra de Forstillinger, mange af mine, især ulærde, Læsere hidtil gjorde sig derom; saa har jeg derfor ikke forgrebet mig enten paa Religionen eller Bibelen. Jeg bærer for disse en alt for dyb Erbød

dighed, til at en saadan Tanke skulde kunne opstaae i min Sjæl; jeg ærer med altfor uskromtet Beundring alt det Skønne, Store og Erværdige, som indeholdes i den hellige Skrift, til at jeg skulde kunne et Dieblif forglemme denne Følelse. Men symboliske Bøger ere, som jeg ikke for tidt kan sige, ikke Religion, men Menneskes værk.

Forfatteren beder sine Læsere, at bruge egen Eftertanke, som Bevaringsmiddel mod Andres Forvirrelser.

Dg vil derfor Nogen indbilde dig min christelige, tænkende Læser! at det er anderledes; vil nogen indbilde dig, at Religionen staaer i Fare, fordi der tales frit om de symboliske Bøger, som Ufuldkommenhed underkastede, da troe ham ikke! men brug din egen Eftertanke, og troe dig selv, kun dig selv!

Dg kommer Nogen til dig med Kongeloven, og vil indbilde dig, at det er, for at forsvare Kongens souværaine Magt, at han beraaber sig paa Kongeloven, da troe ham ikke! men brug atter din egen Eftertanke, ved hvilken du snart vil afmaskere Hykleri, der, under Skin af at tage sig af Kongens Souverainitet, i Grunden appellerer kun til Kongeloven for sin egen Magt ved den at befæste!

§ 39.

At Tvang i Troes-
sager er stridende
mod Protestantis-
mens Aand.

At saadan Tvang er stridens
de mod Protestantismens
Aand. Den være derfor altid

forjaget fra den evangelisk; lutheriske Kirke i Dan-
nerrigets Lande og overalt! Og dertil skal med
Guds Hjælp selv den Strid, som fremkaldte disse
Blade, bidrage; thi Sandhedens Lys skal selv af
Stridens Mørke fremgaae end skjønnere og herlis-
gere end før.

At saadan Tvang
maa for evig Tid
forjages af den ev-
luth. Kirke i Dan-
mark, er Forfatte-
rens Haab.

Dette Haab tør vi saa meget
tillidsfuldere nære, som vi have
derfor det usvigeligste Pant i Dan-
marks Konges oprigtige Kjær-
lighed til sand Oplysning og

uroffelige Fastholdenhed ved det Edle og Gode.
Thi, medens Overtroe og Munkevælde endnu kjæm-
per for at hæbde sit gamle Herredømme over
Menneskeheden i saa mange af det sydlige Europas
skjønneste Lande, staaer Danmarks Konge,
støttende sig til Lanken om Gud og den retfærdige
Sag, og glemmer ikke at agte paa Tidernes Tegn,
som den tænkende, oplyste, sandhedskjær-
lige Fyrste, der vil herske over frie Mennesker,
ikke over Slaver, og derfor vil grundfæste sin

Throne paa sand Dplysnings og Sambittigheds og Borgerhelds og Mennekkelyksaligheds faste Støtter. Medens Jesuitismen igjen begynder fræk at reise sit Furiehoved i Veiret, og dens sule Aand at rugge mørk og rædsom over hine til Munketyrannie hidtil fordømte Lande, staaer Dannerkongen imidlertid, døv mod Mørkhedens og Forsølgelsens vilde Skrig, naar den i hellig Jver raaber korsfæst! korsfæst! og, hyldeude Fornuftens Lys, som den første Aabenbaring til Mennekkesheden fra Guddommen, lader sig ikke forvirre af skindhellige Bedrageres eller hovmodige Sværmeres Rænker og Kunstgreb, naar de komme i Faareklæder, men ere indvortes rivende Ulve; ja imidlertid staaer Dannerkongen, og, med et Suk over al den Ondskab og List, der kan boe i hykkelske Mennekkers Bryst, er rede til at afvæbne Underfundigheden og at træde Lasten under Føder.

Dette Frederik den Sjettes herlige Exempel paa Kjærlighed til Dplysning og Sambittighedsfrihed være da en lysende Ledestjerne for Danmarks Konger i 1000 Led og til de sildigste Tider!

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Sex og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 42.

Løverdagen den 18de October 1834.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universtets = Bogtrykker.

Noget om Mordforsøget med den saakaldte Helvedsmaskine.

(Af Mémoires de la Duchesse d' Abrantes.)

(Oversat efter: Memoiren der Herzogin von Abrantes, *)
og meddeelt af Hr. Lieutenant v. Müllen.)

Blandt de, mod Napoleons Liv, under Consularregjeringen udførte, hyppige Angreb, er uden:

*) Hertuginde af Abrantes, Enke efter den i Aaret 1813 afdøde, franske Marschal Junot, Hertuginde af Abrantes, har udgivet Memoirer, der indeholde mange og høist interessante Skildringer af Begivenhederne i Frankrig under Re-

tvivl det i Aaret 1800 foretagne Attentat med Helvedsmaskinen det meest bekjendte, det, der havde de sorgeligste Følger, og som letteligen kunde have medført endnu langt større Ulykker. Planen var at sprænge en, paa en Karre henlagt og med Krudt og Rugler fyldt, Tønde, i Luften, i det Dieblif, da Buonaparte kjørte til Theatret igjennem den Gade, hvor man havde henstillet hiin Karre. Han selv sagde paa St. Helena, at Planen blev udført af Royalisterne, der havde faaet Ideen dertil fra Jacobinerne. Mærkeligt nok, at en virkelig eller indbildt fælleds Interesse kan bevæge de dødeligste Sjender, de meest modsatte Partier til, om og kun for Diebliffet, at

volutionen, Directoriet, Consulatet, Keiserregjeringen og Restaurationen. Vi troe, at en og anden Meddelelse deraf maaskee ikke vilde være dette Blads Læsere uvelkommen. Hertugindens Moder var en Corsicanerinde, og Familien havde staaet i nøie Forbindelse med den buonapartistke; hun selv befandt sig, fra Ungdommen af, jevnlig i Napoleons nærmeste Kreds. Junot var en af Keiserens ældste Baabenbrødre: deres første Bekjendtskab skriver sig fra Toulons Beleiring 1793, hvor den senere Marschal var Sergeant, og hvor Napoleons Navn for første Gang nævntes offentlig.

Overf. Anm.

glemme gammelt Had og blodige Fornærmelser, for broderligen at række hinanden Haanden ved Udførelsen af sig en Handling.

For at hindre Hestene for Consulens Vogn i at komme frem, og saaledes forarsage et Ophold, havde man ogsaa villet bestrøe Gaden med Fod:angler; dog blev dette Anslag itide opdaget og tilintetgjort.

Forfatterinden befandt sig hiin Aften, tilliges med sin Gemal og sin Moder, i Operaen; vi ville lade hende selv tale, medens vi dog forbi: gaae det, som uden Skade for Sammenhængen kan udelades.

"De to og tredive første Tacter af Oratoriet vare neppe forbi, da man bemærkede et stærkt Knald, som et Kanonskud. "Hvad betyder det?" spurgte Junot med megen Urolighed. Han aabnede Logedøren, og saae hen ad Gangen, om han ei kunde saae Die paa en Plads:Officeer eller en af sine Adjutanter. "Det er besynderligt," vedblev han. "Hvorledes kommer man paa denne Tid til at gjøre et Kanonskud? Og da havde jeg ogsaa maattet vide deraf. *) Giv mig min Hat," sagde han til sin Broder, "jeg vil see, hvad det er."

*) Junot var Commandant i Paris.

I dette Dieblit aabnedes Døren til den første Consuls Loge, og han selv kom til Syne, ledsaget af Lannes, Lauriston, Berthier og Duroc*). Han hilste smilende den forsamlede Mængde, som modtog ham med høie Jubelraab. Madame Buonaparte ankom nogle Secunder efter ham; med hende Oberst Rapp**), Madame Murat***), som var høit frugtfuld melig, og Mademoiselle Beauharnais****).

*) Lannes, senere Hertug af Montebello, dødeligt saaret 1809 i det blodige Slag ved Eszlingen. Lauriston, hæderligen udmærket af Ludvig 18 efter Napoleons Fald. Berthier, senere Fyrste af Neuffchatel og af Wagram, styrtede sig 1815 i Bamberg ned fra en Altan, og døde af Faldet. Duroc, senere Hertug af Friaul, saaredes dødeligen i Fægtingen ved Reichenbach 1813. Ogsaa ham lærte Napoleon at kjende under Toulons Beleiring. Han var uden Tvivl Keiserens bedste Ven. Oversf. Anm.

**) Senere Greve og Divisionsgeneral, døde 1823. Oversf. Anm.

***) Napoleons Søster Caroline Annunciata, formælet med Murat, senere Storhertug af Cleve og Berg; derefter Konge af Neapel. Han blev skudt 1815 i Pizzo. Oversf. Anm.

****) Napoleons Steddatter, senere Dronning af Holland. Oversf. Anm.

Junot vilde, beroliget ved den første Consuls Munterhed, hvorpaa jeg gjorde ham opmærksom, netop igjen have indtaget sin Plads, da Dur oc kom til vor Logedør, og det i en meget oprørt Sindsskemning. "Den første Consul er nylig undsluppet Døden," sagde han rask til Junot. "Kom til ham! han vil tale med Dig, men uden at forårsage nogen Opsigt. I et Qvarteer vil Sagen være almindelig bekjendt, men han selv vil ikke gjøre nogen Ophævelse derover; kom derfor med mig! Giv mig Din Arm, at jeg kan støtte mig, thi jeg zitterer; mit første Slag har ikke indjaget mig saa megen Skræk."

Alt dette sagde han imidlertid hvidskende, saa at vi Intet forstode deraf; men om Aftenen gjentog Junot mig Samtalen. Jeg havde Ahnelse om en eller anden Ulykke. I det Dieblik, Dur oc talede med Junot, blev denne bleg som et Liig. Jeg vilde ikke foruroilige min Moder og Personerne i de nærmeste Loger, og bad derfor sagne min Svoger, at inddrage Esterretninger. Men endnu før hans Tilbagekomst vidste vi Alt. Et dæmpet Rygte begyndte først at udbrede sig i Parterret, derpaa i Orchestret, og endelig i Logerne.

"Den første Consul er bleven angreben i

Gaden Sainte-Nicaise," sagde man. Snart fortaltes Sagen som Sandhed. Som ved et Trylleslag udbrød et høit Vivatraab, og Enhver syntes at ville tage General Buonaparte i Beskyttelse ved sine Blik. Hvad jeg her fortæller, har jeg seet, og ikke jeg alene. Maaskee lever endnu i Paris de to Trediedele af dem, som vare i Operaen den 3 Nivosa *). Hvilken Uro forudgik Udbruddet af den Brede, som over en saa affhyllig Forbrydelse udtalede sig i Forsamlingen, der med Rette kunde betragtes som Repræsentant for det hele Folk. Man saae Fruentimmere udbryde i Taarer, Mænd zittre af Uvillie og Forbittrelse, hvilket Parti de forresten vare Tilhængere af; med Hjerte og Arm forenede sig nu Alle for at bevise, at de forskjellige Meninger intet ændrede i Begreberne om Nationalæren. Jeg saae imidlertid mod den første Consuls Loge, som paa lidet nær, var umiddelbart under min, saa at jeg næsten kunde see og høre Alt, hvad der blev talet. Han var rolig, og syntes kun at vorde levende greben, naar han forstod nogle heftigt udtalte Ord, som bevidnede Uvillien over den stedfundne Tildragelse. Madame Buonaparte var ikke

*) 3 Aaret 9, ifølge den republikanske Tidsregjering; d. e. den 24 December 1800. Oversf. Ann.

saameget Herre over sig selv. Hendes Ansigt var fortrukket, og endog hendes hele Væsen, ellers saa blidt, syntes ikke meer at være hendes eget. Hun syntes at zittre, og vilde, ligesom for at søge Beskyttelse, indhulle sig i sit Schawl; og virkeligen havde netop ogsaa dette Schawl været Grunden til hendes personlige Redning. Hun græd, hvormegen Umage hun ogsaa gjorde sig for at tilbageholde sine Taarer; man saa dem rinde over hendes blege Kinder, og naar hun da igjen saa paa den første Consul, bævede hun paany. Ogsaa hendes Datter var meget urolig. Hos Madame Murat viste sig Familiens Character. Hendes Tilstand havde vistnok undskyldt hendes Uro, og desuagtet blev hun fuldkommen Herre over sig selv.

Madame Buonaparte var nær bleven Offer for Explosionen. Paa følgende Maade undgik hun Faren:

Hun vilde netop stige i Bognen, da Rapp, der ellers ikke agtede meget paa Sammenstillingen af Farverne ved en Dames Paaklædning, gjorde den Bemærkning, at Madame Buonapartes Schawl ikke passede til hendes Klædning og Smykke. Man veed, hvor elegant hun klædede sig. Hun gik derfor tilbage for at rette denne

Uopmærksomhed. Hun tilbragte neppe tre Minutter dermed, men dette var tilstrækkeligt til at skille hendes Vogn fra den første Consuls, som hun egentligen umiddelbar skulde følge. Denne Løven reddede hende. Explosionen paafulgte, da hendes Vogn ankom paa Carousel-Pladsen. Vognens Ruder sprang, og Stykkerne faldt paa Halsen af Mademoiselle Beauharnais, der, uagtet sit Schawl, fik flere lette Ridser.

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

Rettelser.

No. 41. Side. 310 Lin. 2. læs: Formular *)

(De derefter følgende Ord: "næst efter den hellige Skrift" udelades.)

Side. 315. Lin. 2. istedetfor: Al saadan Evang læs: Al Evang i Troessager.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 43.

Løberdagen den 25de October 1834.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Noget om Mordforsøget med den saakaldte Helvedsmaskine.

(Uf Mémoires de la Duchesse d' Abrantes.)

(Slutning.)

Her en af de mindre bekjendte, nærmere Omstændigheder ved Helvedsmaskinen. Man veed, at det Fad, som indeholdt Krudtet og Kuglerne, laae paa en elendig Karre, der var forspændt med en Hest, hvis nøie Betegning meget bidrog til at udfinde Morderne. Denne Karre skulde kjøres tværs over Beien, og den første Consul derved opholdes. Medens Livgarden til Hest bortryddede

Hindringen, skulde Explosionen gaae for sig, og da havde det været ude med Alle, som vare i Nærheden.

Man har sagt, at den første Consul blev reddet ved den Hurtighed, hvormed han pleiede at kjøre. Denne har vistnok ikke skadet, men den egentlige Redning skylder han følgende Omstændighed, der ogsaa mere er et blot Tilfælde*). Jægerne til Hest dannede Eskorten; den af dem, som reed forrest, bemærkede den elendige Karre, og da han ingen Fører saa, gav han Hesten nogle Slag med den flade Sæbelflinge, hvorved den blev drevet flere Skridt fremad. Saa ubetydeligt dette ogsaa var, saa var det alligevel tilstrækkeligt til at bringe Snoren, der skulde tjene til at aabne Ventilen og bevirke Antændelsen, i Uorden. Det var kun et Dieblif, men det gav dog den første Consul saa megen Tid, som var nødvendig, for at boie ind i Malta's Gaden. Fadet lignede en Vanddragers.

Hesten blev dræbt, men ikke videre beskadiget, saa at endog det døde Dyr selv kunde blive taget

*) Es giebt keinen Zufall!

Und was uns blindes Ohngesähr nur dünkt,
Gerade das steigt aus den tiefsten Quellen.

(Wallensteins Tod.)

Øversf. Anm.

i Diesyn paa Politiepræfektoret, paa det der kunde erfares, hvem Hesten havde tilhørt. Explosionens Heflighed var saa stor, at en Deel af Hjulet og en af Hjulsfinnerne blev kastet over Hotel Elboeuf, gennemfloi saaledes det hele Rum fra Malta; Gaden indtil Hotellet, og blev ei engang standset ved Bygningens Høide.

Man har meget overdrevent angivet Tallet paa de Offere, som omkom ved dette Mordanslag. Jeg troer at være underrettet derom saa nøie, som det er muligt, og jeg har Beviserne i Hænde for, at der ikke omkom meer end 9 Mennesker den første Dag. Af de erholdte Saar døde derefter endnu 20 eller 21. Dette er uden Tvivl allerede græsseligt, men dersom det ikke var blevet nægtet, at lade Karren holde ved Indgangen til Operahuset — hvilket de Sammensborne først prøvede paa — havde vi maaskee havt meer end 2000 Menneskers Død at begræde.

Saavidt Hertuginde af Ubrantes.

For Schuldstændigheds Skyld troe vi endnu at maatte tilføie Følgende: Opfinderne af Helveds maskinen vare St. Régent og Imolan. Den Første tilligemed en vis Carbon bleve grebne, afhørte og henrettede. Imolan gif siden til

America, og søgte i Kirkens Skjød at affone sin Forbrydelse.

Politiet samlede Levningerne af Karren og Maskinen, og forskjellige af Haandværkerne i Paris gjenkjendte de enkelte Stykker deraf. De udsagde Alle at have solgt den til tvende Mænd, som, efter deres Accent, vare Nedrebretagnere. Men den egentlige Opdagelse foranledigede en Kudst, som, nogle Dage efter Tildragelsen, da han med sine Kammerater gav Consulens Kudst Cæsar et Festsmaalid, udlod sig med, at han havde seet Karren komme ud fra et Sted, hvor han aldrig før havde bemærket nogen. Politiet gik med ham ind i det betegnede Huus, saae Spor af Krudtet, og fandt det Maal, hvormed de Sammensvorne havde rystet det i Karret, og erholdt tillige Befrielse over deres Personer. Ved fortsatte Eftersforskninger blev, som sagt, Nogle af dem grebne og affraffede. (Napoleon i sin Forviisning, af D' Neava.)

Hans Hendriksen Allesøe,

Snigmorder.

(Grundet paa Sagens Acter og Samtaler med ham selv.)

Var 1833 den 22de December anmeldte Eieren af Steengaarden, i Gladsaxe Sogn, Kjøbenhavns Amt, at en af hans Tjenestekarle, ved Navn Frederik Andersen, om Matten var forsvunden, at hans Uhr og Klæder savnedes og en Hest var borttagen af Stalden, hvor der tillige fandtes adskillige Blodspor. I denne Anledning begav vedkommende Dyrighedsperson sig endnu samme Dag til Stedet, for at foretage Undersøgelse. I Begyndelsen ledede adskillige Omstændigheder paa den Tanke, at Frederik Andersen selv havde begivet sig bort og medtaget de savnede Gjenstande, af hvilke dog Hesten senere var bleven optagen paa Buddinge Mark og bragt tilbage; Blodsporene troedes da at kunne være en Folge af hyppigt Næseblod, som han var underkastet. Men da disse ved nyere Undersøgelse fandtes altfor rigelige og paa altfor mange Steder, til at dette kunde antages, og man derhos havde bemærket en Deel Blod paa Nøddingen, der laae mellem Bagdøren af den Stald, hvori Blodsporene fandtes, og det

Bærelse, hvori den Savnede havde ligget om Natten, befalede Dommeren denne Mødding omgravet. Man opdagede da først det nøgne Been af et Menneske, og ved nærmere Undersøgelse et heelt Cadaver, der laae næsegruus i Møddingen allene iført en Skjorte. Der afgik strax Anmodning til Districtslægen om at tage det i Diesyn, og indtil han kom, forblev det uforandret i sin Stilling. Saasnart han var ankommen, blev Liget indlagt i en Lø og afvadsket. Ved nærmere Undersøgelse befandttes da, foruden nogle Qvæstninger paa Brystet, Lustrøret overskaaret, Næsebenet knust, og i Hovedet forskjellige Saar, hvoraf eet gik gjennem den knuste Hjernekal. Ansigtet var saa opsvulmet, at hverken Lægen, der dog for nylig havde havt Frederik Andersen under Behandling for en flakt Læbe, eller flere af de Tilstedeværende, der noiere havde kjendt ham, vare istand til med Sikkerhed at paastaae, at det var hans Liig.

Under den foreløbige Examination erklærede nogle af Gaardens Tjenestefolk at have hørt Hundene hæftigt og vedholdende gjøe mellem Kl. 11 og 12 om Natten. Tvende af disse Hunde savnedes og vendte først senere tilbage. Paa Spørgsmaal, om den Afdøde ikke havde levet i Fjend:

skab med Nogen, erklærede en af Medtjenerne, at der sidste Sommer havde tjent en Karl paa Gaarden ved Navn Hans Hendriksen Allesøe, der flere Gange havde slaaet Frederik og endogsaa een Gang, for gandske kort siden, ligesom undsagt ham med de Ord: "at Frederik vel havde spillet ham et Puds, men han skulde nok huske ham det."

Paa Grund af den Anledning til Mistanke, der saaledes var imod benævnte Hans Hendriksen, der sagdes at opholde sig i Kjøbenhavn, anmodes des Politidirecteuren om at besørge ham anholdt, hvilket ogsaa skeete, da han, Dagen efter Mordet, indfandt sig paa Politikammeret, for at løse Pas til Svendborg, hvorhen han agtede at begive sig. Han blev strax under Bevogtning udbragt til Steengaarden og underkasted et Forhør, hvori han tilstod at være Gjerningsmanden til det paa Frederik Andersen forøvede Mord. Det bliver her, for at forstaae Sammenhængen, nødvendigt at gaae tilbage til Forbryderens tidligere Liv.

Hans Hendriksen er født den 9de August 1813 af fattige Huusmandsforældre i Tjen og confirmeret i Allesøe Kirke 1ste Søndag efter Paaske 1828 med Character God for Christensdoms; Kundskab og Forhold. Confirmanderne

opstillede paa Kirkegulvet efter deres Kundskab, og han var den 4de øverste af 22 Drenge. I hans Barndom var han ordentlig og stille, og intet Ondt bemærkedes hos ham. Efter sin Confirmation tjente han 2½ Aar hos en Bonde og 1½ Aar hos Sognepræsten i Korup. Den Første havde Intet at udsætte paa ham. Den Sidste erklærer, at han i det daglige Liv var et jevnmodigt, rast og flinkt ungt Menneske, der for første Gange gjorde et behageligt Indtryk, men stundom flentrede af og forsømte sine Pligter. Naar man da gjorde ham Erindringer derover, blev han fortørnet og hans Ansigtsmuskler fordreiede sig frygtelig; men Hestigheden lagde sig snart, og der fandtes da ikke noget Spor til Had eller Hævnen. Efter 1½ Aars Forløb agtede han at forsøge sin Lykke i Kjøbenhavn og forlod derfor ovennævnte Tjeneste med et godt Skudsmaal. Senere troer imidlertid hans fornævnte Huusbond at have opdaget, at han i sin Tjeneste havde gjort sig skyldig i adskillige Bedragerier.

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 44.

Løverdagen den 1ste November 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universtets- Bogtrykker.

Hans Hendriksen Allesøe,

Snigmorder.

(Fortsættelse.)

Han havde saaledes engang modtaget 2 Rbd. 4 Mk., for at indløse noget Løi hos en Farver. Løiet medbragte han gandske rigtig, men Pengene skal han have beholdt og indbildt Farveren, at naar Præstens Døttre kom til Byen, vilde de selv betale det. Til en Bonde skal han have solgt et Par Egeplanker, under Forevending af, at Præsten havde overladt ham samme, og til en Smed noget gammelt Jern, som han ligeledes skal have tils

vendt sig paa ulovlig Maade. Alt dette blev imidlertid først opdaget efter hans Afreise til Kjøbenhavn og saaledes ikke Gjenstand for retslig Undersøgelse før under den senere Sag i Anledning af Mordet paa Frederik Andersen. Det bør iøvrigt bemærkes, at han stedse haardnakket har benægtet Rigtigheden af det saaledes Fremførte og paastaet sin fuldkomne Uskyldighed i de ham paabyrdede Forseelser under hans Tjeneste i Præstegaarden. Fordeel af denne Benægtelse har han vel indseet, at han ikke kunde have. Men paa den anden Side er det ogsaa aldeles utænkeligt, at Noget skulde ville fremføre deslige Beskyldninger imod et Menneske, hvis Liv maaskee er afhængigt af det Vidnesbyrd, der gives hans foregaaende Vandel, uden at være paa det Fuldstændigste overtystet om deres Sandhed. Hans vedvarende Benægtelsen, saavel for Retten som privatim for mig, hører saaledes med til de Gaader, hvorpaa hans Forhold er rigt. Noget vilde maaskee findes i en Forsængelighed, der ansaae Lyveri og Bedrageri for mere vanærende end Mord.

Ankommen til Kjøbenhavn erholdt han først Tjeneste hos en Mand i Bagsværd, hvor han dog kun var $\frac{1}{2}$ Aar, og derpaa hos Eieren af Steensgaarden, hvor han ligeledes tjente $\frac{1}{2}$ Aar indtil

1te November 1833. Den første af disse giver ham det Vidnesbyrd, at han næsten bestandig var overhørig mod de ham givne Befalinger, og naar man foreholdt ham hans upassende Udfærd, gif hans Grovhed undertiden saavidt, at han truede med at lægge Haand endog paa sin Huusbonde. Han var derhos utro i de, ham kun sjeldent anbefroede, Penge:Affairer. Saaledes skulde han engang kjøbe 5 Vægle Tran, men kjøbte kun 4 og kom 1 Vægel Vand deri. En andengang skulde han i Kroen kjøbe nogle Havregryn *) og bragte da kun Halvdelen af, hvad man pleiede at erholde. Endelig fandt man i hans Kiste, da han skulde skifte, en engelsk Lommekniv, som i længere Tid havde været savnet. — Ogsaa samtlige disse Beskyldningers Rigtighed har Tiltalte stadigen benægtet, endogsaa da han confronteredes med sin forhenværende Herre, der gjentog ham dem lige i Dinene. — Eieren af Steengaarden berettede om hans Forhold Følgende: "Da jeg sidstafvigte Foraar overtog Ublingen, overlod jeg det til Uolskarlen Frederik Andersen selv at opspørge en

*) Han siger selv, at det kun var for 3 Skilling — altsaa kun en ringe Gjenstand for Svig!

Karl, der kunde tjene under ham som 2^{den} Karl paa Gaarden. Han bragte mig da, efter Anviisning af Smeden i Bagsværd, Hans Hendriksen, der havde et anbefalende Udvortes, og som Frederik Andersen saameget mere ønskede at faae til Medtjener, som han, ligesom Frederik selv, var en Fynboe. I Begyndelsen viste han sig baade dygtig og fredelig; men henimod Midten af Sommeren opstod der jevnlig Strid mellem ham og Uolskarlen, hvem han endog 2 Gange slog, uden at denne imidlertid derfor anklagede ham for mig. Anledningen var kun Ubetydeligheder, men Grunden maaskee deels Misundelse over den Andens større Løn og Anseelse, deels Fornærmelse over Frederiks noget anmassende Fremfærd. Senere erfarede jeg, at Hans Hendriksen i flere Henseende gjorde sig skyldig i Utroskab, og blandt andet havde tilvendt sig en Tegnebog og en Comediekikkert, der tilhørte et af mine Børn. Da denne Utroskab var bleven almindelig bekjendt paa Gaarden, besluttede jeg at affædige ham, men lod mig dog ved hans indstændige Bøtter og Bønner bevæge til at beholde ham til sædvanlig Skiftetid. Imidlertid erfarede jeg senere flere Utroskaber af ham, som f. Ex. at han tog Barer paa Borg i mit Navn og selv beholdt de

medgivne Penge, eller foregav, at Tingene kostede mere end det virkeligen var Tilfælde. Frederik Andersen beklagede sig vel ogsaa over hans Opførelse; dog var det ingenlunde herfor, men paa Grund af hans egen Utroskab, at jeg blev ved mit Forsæt og virkeligen affødigede ham sidst afvigte 1te November.”

Jungen af disse tvende hans Huusbonder havde skrevet paa hans Skudsmaal, som han foregav, ikke at have ved Haanden. Derimod traf han den 5te November en 15aarig Dreng af den mosaiske Troesbekjendelse paa Gaden her i Byen, som han gav en Mark for at give hans Skudsmaal en falsk Paategning. Drengen fortalte sin Fader det og denne anmeldte det for Politiet. Hans Hendriksen blev derfor arresteret og hans Skudsmaal frataget ham. Som et Beviis paa hvor liden Efters tanke og Conduite han forstod at bruge, fortjener at anføres, at den Communionattest, som Drengen, ifølge hans Dictat, skrev paa Skudsmaalet, var underskrevet med en Præstes Navn, som allerede for flere Aar siden var afdød. Uagtet han havde opholdt sig et heelt Aar i Sognet, synes han saaledes ei engang at have kjendt den Præstes Navn, til hvis Menighed han henhørte. — For denne Forseelse blev han ved Politiretsdom af 23^{de}

November forrige Aar idømt 2 Gange 5 Dage Vand og Brød, at affone i Politiarresten.

I denne Periode modnedes først hans Had til Frederik Andersen, hvem han ansaae som Op-
 havsmand til sin Ulykke, fordi han, som han ind-
 bildte sig, havde forklaget ham for deres fælleds
 Huusbonde og saaledes været Skyld i, at han
 mistede sin Tjeneste. Det fortjener at bemærkes:
 først at hans Had var uden Grund, da Frederiks
 Anklage ikke var Grunden til hans Afstedigelse:
 dernæst, at hans Samvittighed selv maa have
 sagt ham dette, da han ikke vovede at lade sit
 Skudsmaal paategne af den Huusbond, der
 havde været Vidne til og irettesat ham for den
 Utroskab, der var den egentlige Aarsag til, at
 han mistede sin Tjeneste: og endeligen, at den
 Bod, som han krævede, vilde — selv om Frede-
 rik var skyldig — dog have staaet i et skrigende
 Misforhold til den begangne Brøde. Psycholo-
 gen vil deri finde Bekræftelse paa den Erfaring,
 at et ondt Sind søger Leilighed til at hade, selv
 hvor der i Grunden ikke er nogen Grund eller Anled-
 ning dertil. Had og Hævn er det Element, hvori
 det helst bevæger sig: det føler sig ligesom hjemme
 i de dermed forbundne, onde Tanker: det er, for
 at bruge et af den gamle Orthodoxies Udtryk,

Djævelen, der med Belyst bader sig i Helvedes
 Flamme. Jeg har kjendt Flere, for hvem det
 formeligen var en Trang at pønsse paa noget Ondt
 og som aldrig befandt sig vel uden under en saas-
 dan Stræben. En iblandt dem — det største Af-
 skum i moralsk Henseende, paa hvem jeg nogen-
 sinde er truffen — erklærede saaledes uforbeholdent,
 at han ikke havde Fred eller Ro, naar han ikke
 havde noget Ondt fore; han befandt sig da ordent-
 lig ilde, først naar hans Sjæl havde fattet en for-
 bryderisk Plan og nu Nat og Dag pønsede paa
 dens Udførelse, følte den Ro og Lise.

Medens Hans Hendriksen hensad i Politiarre-
 sten havde han vistnok megen Grund til Utilfredshed
 med sin Stilling; men istedetfor at søge Kilden der-
 til i sit eget strafværdige Forhold og saaledes ledes
 til Erkjendelse, søgte han den, som alle lidenska-
 belige Mennesker, i Verdens formeentlige Had til
 sig. Bant til Frihed, var han nu indespærret:
 af forfængelig Natur, saae han sig nu for bestan-
 dig vanæret: istedetfor den sædvanlige, nærende
 Bondeskost, nu Vand og Brød: altsammen Omstæn-
 digheder, der maatte virke nedtrykkende paa ham.
 Efter at have udstaaet sin Straf blev han derhos
 ikke, som han havde ventet, strax løsladt, men ned-
 sat igjen i Arresten, hvor han endnu forblev i 14

Dage. Han har under Samtalerne med mig yttret, at disse sidste 14 Dage egentligent gjorde hans Ulykke. "Jeg blev saa gal i mit Hoved," sagde han derom til mig, "at jeg ikke vidste hvad jeg skulde falde paa!" Paa mit Spørgsmaal om Grunden, forklarede han, at han vel kunde finde sig i at lide efter Dom; men naar han havde udstaaet sin Straf, fandt han, at det var Uret, at holde ham længere i Arrest. Med Bestemthed tør jeg vel ikke angive Grunden til hiin forlængede Arrest, men jeg maa formode, at den har havt sin Grund deri, at Hans Hendriksen ikke havde sit Hjem her i Staden eller var her forsørgelsesberettiget, hvorfor Politidirecteuren vel har anseet det for betænkeligt at lade ham tage fast Ophold her og hellere har villet have ham hjemsendt til sin Fødestavn, men dog, da Leilighed til Hjemsendelse ikke strax fandtes, efter de 14 Dages Forløb har ladet ham løs, for selv at søge en Leilighed, eller i alt Fald et fast Erhverv, som kunde gjøre hans Forbliven her i Staden mindre betænkelig.

(Fortsættes.)

E. H. Wisby.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 45.

Løverdagen den 8de November 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Hans Hendriksen Allesøe,

Snigmorder.

(Fortsættelse.)

Hvorom alting er, saa virkede denne Arrest dog saaledes paa ham, at en Læge maatte kaldes, der ordinerede ham nogle Midler, som han ogsaa indtog og efter hvis Brug han folte Lindring. Under disse Omstændigheder og i en forbitret Stemning løslodes han den 21de December, om Aftenen Kl. 9. Han havde kun en eneste Beslægtet her i Byen, en Morbroder i Pilestrædet; til ham tyede han hen, for at faae Logis Natten

over. Det er høist beklageligt, at denne Mand ikke havde Leilighed til at kunne modtage ham: megen Ulykke vilde rimeligviis derved være bleven forebygget! Hans Hendriksen selv antog det imidlertid i sin oprørte og forbittrede Stemning for at være en Følge af Foragt for ham, som for en arresteret og straffet Person, og denne Draabe bragte Karret til at flyde over.

Svækket og udmattet som han var, begav han sig endnu samme Aften paa Veien til Steensgaarden: I sine sunde Dage pleiede han at gaae denne Vej i 3 Qvarter, men denne Gang brugte han ligesaa mange Timer dertil og kom først til Steengaarden om Natten Kl. 1. Han vidste, hvor Frederik Undersens havde sit Kammer, og at den Stalddør, der vender ud imod Møddingen, altid pleiede at være aaben. Igjennem en Smøge, der løber tæt ved Staldbygningen, gif han hen til den ommældte Dør, som han ogsaa rigtig fandt aaben, ind i Stalden og op paa Loftet over samme, hvor han lagde sig paa noget Halm, for at udhvile sig, da han var meget træt. Efter at have ligget omtrent en Times Tid og overveiet sit Forsæt, lagde han den Plan at slippe en af Hestene løs og drive den ud af Stalden; naar da Frederik, som rimeligt var, stod op, for at

bringe den ind igjen, vilde han fuldføre Gjerningen paa ham. Medens han pønsede paa at finde et, dertil beqvemt, Redskab, bemærkede han en, paa Loftet staaende, Hakkelsekiste: af denne tog han Kniven, gik ned i Stalden, løste en Hest og drev den ud af Bagdøren. Da Frederik i sit Kammer hørte Hesten trampe, stod han op, fik fat paa Hesten og trak den efter sig, for igjen at føre den ind i Stalden. Men i det Dieblik, da han kom indensfor Stalddøren, slog Hans Hendriksen til ham med Hakkelsekniven og traf ham i Hovedet, saa han styrtede til Jorden, uden at give et Skrig fra sig. Da Morderen stod i Mørket og ikke taledede et Ord, vil hans Doffer være dræbt uden nogen Anelse om Ophavsmanden dertil. Forbryderen har forklaret, at han havde holdt Hakkelsekniven ved den tynde Ende, hvormed den havde været befæstet til Hakkelsekisten, og slog til med Ryggen deraf: da nu, som ovenfor under Ligets Besigtigelse er anført, Næsebenet befandtes knust, vil dette Saar rimeligviis have været det første. Ikke nøiet hermed slog Morderen ham endnu for skjellige Gange og stødte ham i Hovedet med Kniven. Endelig lagde han sig ned og skjær Halsen over paa ham. Derpaa gik han ud, tog den løse Hest og trak den ved Grimeskæftet efter sig, som

han selv i Forhøret siger, "fordi han havde ondt af, at den skulde staae udenfor i Kulden". Da Liget laae udenfor Bagdøren, traadte Hesten paa det, og bibragte det derved formodentligen de Dvæstninger, som fandtes paa Brystet.

Efter alt dette gif han ind i Frederiks Kammer, tog hans Kistenogle ud af hans Lomme, oplukkede Kisten og tog af dens Indhold, hvad der forekom ham værd at tage, ligesom hvad der ivoerigt var i Kammeret og som han fik Lyst til. Alt dette pakkede han i to Sække, som han ligeledes fandt i Kammeret. Under Sagen vurderedes det til 21 Rbdlr. 4 Mk. 8 ß. I Frederiks Kammer pleiede at ligge en halvfjottet Dreng, som gif paa Gaarden. Denne havde imidlertid, siden Hans Hendriksen forlod Steengaarden, skiftet Logis og hans Seng stod derfor tom. Da Morderen tog en af den Myrdedes Træsko ind med sig i hans Kammer, hvor den siden fandtes henkastet under Sengen, er det i det mindste tænkeligt, at han har gjort det, for dermed at bringe Drengen til Tausshed, medens han pakkede Løiet sammen. Mod hans vedholdende Benægten heraf er imidlertid intet Beviis fremkommen. Efter dette laasede han Frederiks Kiste og Kammerdør paa sædvanlig Maade. Dernæst gif han igjen ind i Stalden, tog en Møg:

greb og gravede en Kule i Møddingen. Liget var imidlertid blevet gandske stivt. Det var kun iført en Skjorte og en rød Hue. Af et Par Træsko, som Frederik havde haft paa, da han gik ud for at gribe den løse Hest, var den ene fløien af ham, da han faldt, og fandtes siden i eet af Spiltougene. Den anden tog Morderen, som sagt, med sig ind i hans Kammer, uden at kunne angive Grunden, hvorfor han gjorde det. Efter at have gravet Kulen, tog han Liget ved Benene og slæbte det derhen, hvorpaa han kastede det ned og bedækkede det med Møg. Møggreben lod han ligge paa Møddingen, men Hakkelsekniven kastede han i Hølen.

Derpaa gik han igjen ind i Stalden, tog den løse Hest, lagde sine to Sække derpaa, satte sig selv op og red tværs over Marken, indtil han kom til Landeveien. To af Gaardens Hunde, der kjendte ham, ledsagede ham indtil Kjøbenhavn. Det var imidlertid bleven et slemt Veir med Regn og Hagel. Da han kom til Søeborghuus, slap han Hesten og tog Sækkene af den, for at gaae det Dvrige af Veien. I en Grøvt ved Siden afvandskede han sine blodige Hænder. Om trent udfør Emdrup indhentedes han af en Vogn, hvorpaa der var to Personer, hvem han bønliggen

bad om, at maatte kjøre med dem. De tillode ham derpaa først at lægge sine Sække paa Bognen, og siden, da de naaede Mollen ved Utterslev, selv at sætte sig op. Han talte just ikke meget med dem, men fortalte dem dog, at han tjente hos en navngiven Mand i Bagsværd. Paa deres Spørgsmaal, hvad han havde i Sækkene, svarede han, at Noget var hans, men Noget tilhørte ogsaa en Karl, der tjente paa Steengaarden. Om Morgenen Kl. omtrent 7 kom de sammen til Kjøbenhavn, hvor han fulgte ned med dem i en Kjælder i Frederiksborggaden og medtog sit Lvi. Her forblev han den største Deel af Dagen, saavel som den paafølgende Nat. Han spiste og drak med Appetit, især om Morgenen, og Aftenen tilbragte han sovende ved Rakkellovnen. Forresten indbildte han Folkene i Huset allehaande Løgne, saasom at han stod ved Hans Kongelige Høihed Prinds Christians Regiment, havde været hjempermitteret og nu var kommen, for igjen at mælde sig til Tjeneste. Den Deel af Dagen, da han var fraværende, tilbragte han, deels med at besøge sin forhen omtalte Slægtning i Pilestræde, deels med at forhøre sig om en Skibskleilighed til Syen, deels hos en Mand paa Skidentorvet, hos hvem Karlene fra Steengaard

den pleiede at søge, og hos hvem han ogsaa tidligere havde Logis, inden han, paa Grund af sit Skudsmaals Forfalskning, blev arresteret. For denne yttrede han, at han havde ligget paa Politikammeret om Natten, hvorover den Anden undredes og sagde, at der havde været en Politibetjent hos ham om Morgenens og spurgte, om han havde taget Logis igjen hos ham. Dette syntes ikke at gjøre noget Indtryk paa Hans Hendriksen, som derimod klagede over, at han ikke var vel, rystede og sagde, at han leed af Kulde, samt tilføjede, at han ikke kom levende til Syen, saa daarlig var han bleven i Arresten.

Den næste Morgen gik han ned hos en Mand i Snaregaden, der er Pantsætter ved Assistentens huset, og bad ham pantsætte et Uhr for ham, hvorhos han vilde komme om en Times Tid og afhente Pengene. Dette Uhr var iblandt de røvede Sager. Manden opfyldte hans Forlangende; men da Hans Hendriksen ved en senere indtruffen Omstændighed forhindredes i at afhente Pengene, overleverede han dem tilligemed Assistentehuusfedlen til en Politibetjent, der kom for at spørge derom, og Uhret bragtes saaledes tilveie igjen. Fra denne Mand gik han op paa Politikammeret for at begjære Pas til Svendborg, og her var det, at han endelig

gen — efter den iforveien skeete Anmeldelse om den stærke Mistanke, der hvilede paa ham — blev anholdt og greben. Ved hans Anholdelse fandtes hos ham et aabent Brev til Uolskarl Frederik Andersen, og paa hans venstre Skjortærmelinning fandtes betydelige Spor af Blod.

Samme Dags Eftermiddag bragtes han ud paa Steengaarden og tilstod der strax for Domsmeren det begangne Mord med alle dets Omstændigheder. Da man viste ham det i Møddingen fundne Liig, erklærede han, at det var Frederiks, og tilføiede, paa given Anledning, at han fortrød sin Gjerning. Han blev derpaa bragt tilbage til Kjøbenhavn og nedsat i Blaataarns Arrest, ved hvilken Undertegnede er ansat som Præst og hvor jeg altsaa nu i 3 Fjerdingaar har haft hyppig Leilighed til at see ham og tale med ham.

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

Borger = Bennen.

Ser og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 46.

Løverdagen den 15de November 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets- Bogtrykker.

Hans Hendrikfen Allesøe,

Snigmorder.

(Fortsættelse.)

Under det første Forhør, som sammesteds afholdtes, 5 Dage efter at Gjerningen var forøvet, fandt Dommeren sig i Protocollen foranlediget til at tilføie, at skjøndt Arrestanten afgav sine Svar tydeligt og bestemt, var hans Udfærd dog ualmindelig, enten som en Folge af Ildebefindende eller en heftig Sindsbevægelse. Paa Spørgsmaal om, hvorledes han befandt sig, svarede han, at hans Hoved var saa tungt, at det smertede ham, og

at han følte Kulde i den øvrige Deel af Legemet. Han blev derfor adspurgt, om han ønskede at søge Hvile eller troede at kunne forstaae og fornuftigen besvare Dommerens Spørgsmaal, og erklærede da, at han ønskede Examinationen fortsat og meente nok, baade at kunne forstaae og besvare, hvad der blev spurgt ham om. Forøvrigt afgav han, at førend han blev løsladt af Kjøbenhavns Politiarrest havde han følt sig angreben ligesom af en Feber, at han havde underrettet Bægteren i Arresten derom og var bleven besøgt af Lægen. Med denne Upasselighed havde han forladt Politiarresten, og den, saavel som hans Hunger og Mæthed, var Skyld i, at han, der forhen havde kunnet gaae mellem Kjøbenhavn og Steengaarden paa 3 Qvarter, hiin Nat havde behovet 3 Timer dertil. I Slutningen af Forhøret svarede han paa flere Spørgsmaal, "at han ikke kunde huske det", hvilket atter gav Dommeren Anledning til at spørge ham, hvorledes han nu fandt sin Helbreds Tilstand, og da han yttrede, at han ønskede at komme til Sengs, blev han igjen leveret til Bevogtning.

Under et senere Forhør den 27de Februar svarede han paa det Spørgsmaal: "hvorfors han bragte Frederiks ene Træsko ind i Kammeret"?

at han ikke vidste at angive Grunden dertil, fordi han var saa forstumlet i Hovedet, at han ikke kunde overlægge, hvad han foretog sig, hvortil han søiede, at han gik flere Gange ud og ind af Kammeret, og ikke vidste, om han bragte Træskoer ind, da han første Gang gik derind eller maaskee senere. Da Dommeren foreholdt ham, at Eigets Nedgravning og Kammerets saavel som Ristens Afslukning, der gav det Hele Udseende af, at Frederik var borttrømt, dog vidnede om Overlæg, benægtede han at have tænkt Noget ved alle disse Foranstaltninger, og erklærede, at han ikke erindrede at have slaaet Risten i Laas eller hængt Hængelaasen for Kammerdøren.

Over adskillige Omstændigheder var han aldeles ikke istand til at afgive nogen Forklaring. Saaledes fandtes der paa Hakkelsekisten deels Blodsstænk deels Mærke af blodige Fingre. Han benægtede imidlertid, saavel at have været paa Loftet, hvor Hakkelsekisten stod, efterat Mordet var begaaet, som at have stjaaet sig i Fingrene, dengang han løste Kniven deraf. Ligeledes fandtes der blodige Mærker i de forskjellige Spiltouge og paa Muren i Smøgen, om hvilke han ligeledes erklærede, at han ikke vidste, hvorledes de vare komne der. Ogsaa paa Stigen op til Loftet fandtes Blods-

pletter, som han erklærede ikke at vide, hvorfra vare komne, da han, som sagt, ikke tidligere havde været paa Loftet.

Efterat Forhørerne vare sluttede, beskikkedes ham under 4de Marts en Actor og Defensor. Ifølge Sagens Omstændigheder nedlagde den Sidstnævnte Paastand paa, at Sundheds-Collegiets Erklæring skulde indhentes angaaende Tiltaltets Sindsforsfatning paa den Tid, da Gjerningen var foretaget, og at en yderligere Examination over Arrestanten i ovenberørte Henseende skulde finde Sted. Ved en foreløbig Kjendelse af 26de Marts eragtedes: "at Sagen skulde reasumeres, for at det Fornødne i ovenansførte Henseende kunde foranstaltes". Som en Følge heraf tilskreves Sundhedscollegiet gennem Stiftamtmanden under 29de Marts, og under 29de April svarede dette Collegium: "at man i Forhørerne og de øvrige Documenter ikke havde fundet nogensomhelst Oplysning, der lod formode, at Arrestanten havde været svagsindet eller i nogen Tilstand, der kunde antages at kunne hæve Tilregnelighed for ham i det omspurgte Tilfælde". Efterat denne Erklæring var ihændekommet Dommeren, forelagde han Tiltalte paanye det Spørgsmaal: "hvad der havde bevæget ham til at stille Frederik Andersen

ved Livet"? hvorpaa Arrrestanten erklærede, "at han nu ikke kunde huske det", ligesom ogsaa, "at han ikke kunde huske, hvorledes det var gaaet til, saalidet som hvad han forhen i bemældte Henseender havde forklaret for Retten". I et senere Forhør forelagdes atter Tiltalte forskjellige Spørgsmaal, paa hvilke samtlige han kun svarede, "at det kunde han ikke huske".

Med Virketinget affagdes derpaa under 12te Mai den Dom, "at Hans Hendriksen Allesøe skulde have sit Liv forbrudt og lægges paa Steile og Hjul".

Ogsaa for Landsøverretten søgte den beskikkede Defensor at godtgjøre Utilregneligheden af den begangne Forbrydelse. Han gjorde derfor — og mig synes, ikke uden Grund — opmærksom paa, at Sundheds-Collegiet kun kjendte Tiltaltes Sindssforfatning af Acterne, og at ingen af dets Medlemmer personligen havde undersøgt ham i denne Henseende. Tillige paastod han, at Tiltaltes hele Forhold efter Mordet viste, hvorlidet han var sig selv bevidst. Han var saaledes ude af Stand til at erindre sig en stor Deel Biomstændigheder. Han var saa sandsestløs, at han fortalte de Bønder, med hvem han kjørte til Kjøbenhavn, at en Deel af det Løi, som han førte med

fig, tilhørte en Karl paa Steengaarden. Og ifte: detfor at flygte, eller dog at gjøre Noget for at undgaae Opdagelse, forblev han roligere i Byen, forsøgte at stille sig ved den Myrdedes Effecter, blev ved at gaae med den blodige Skjorte, bar et Brev med Udskrift til den Myrdede i sin Lomme, og gif endeligen selv op paa det Sted, hvor enhver Anden i hans Sted sidst vilde være kommen: paa Politikammeret. I Henhold til alt dette paastod derfor Defensor, at han kun skulde sættes i Forvaring af Dyrigheden. Ved Landsøverrettens Dom af 12te Juli stadfæstedes imidlertid Underrettens Dom, og det samme var Tilfældet med Høiesteretsdommen af 29de August indeværende Aar. Af Collegialtidenden No. 43 erfares, at Pluralitæten af Høiesterets; Assessorerne ikke havde fundet Anledning til at andrage paa hans Benaadelse, og at hans Majestæt derfor under 24de September havde stadfæstet Dødsdommen, dog med den Formildelse, at Hovedet efter 3 Gange 24 Timer skulde nedtages af Stagen og begraves.

Da jeg første Gang saa denne Ulykkelige, faae Dage efter at han var bleven arresteret, var han i en Forfatning, hvori jeg ellers aldrig har truffet noget Menneske. Hans hele Legeme rystede og bævede nafladeligen, som et Menneskes, der

har den stærkeste Koldfeber. Han forekom mig neppe at være istand til at staae paa sine Been, og klagede over en frygtelig Hovedpine. En otte Dage sildigere derimod vare alle disse Symptomer forsvundne, og han havde nu antaget en Holdning, som han uforandret bevarede til det sidste Dieblif, rolig, mild, sagtmødig, uden Klager og aldeles hengiven i sin Skjæbne.

Han holdt meget af at læse og var endnu de sidste Dage før sin Død istand til at gjennemlæse temmelig tykke Bind. Hans Læsning var derhos ingenlunde mechanisk. Han erindrede med Troskab, hvad han i denne Periode havde læst, og talede med Forstand derom.

Han var isvrigt ingen Ven af megen Tale, og naar man ikke udtrykkelig spurgte ham ud, fik man Intet at vide af ham. I denne Henseende dannede han en stærk Modsætning til den, i Begyndelsen af Aaret henrettede, Islænder Sigurd Gottsveinsen, der ikke kjendte nogen større Forsnielse end at fortælle. Ikke heller svarede han Andet eller Mere end det, hvorm han udtrykkelig adspurgtes.

Jeg har allerede ovenfor nævnet, at Forsænelighed var et Grundtræk i hans Character. Nogle Exempler ville godtgjøre det. Han holdt

meget af at blive Gudstjeneren i Blaataarn: det interesserede ham at være en Gjenstand for de Besøgendes Opmærksomhed. Da Dommeren imidlertid, efterat Hof- og Stadsretsdommen var falden, fandt det fornødent at lade ham paalægge Lænker, vilde han ikke mere gaae ind i Bedesalen, da han "skammede sig ved, at Folk skulde see ham med Lænker paa". Efter min Anmodning bleve disse tagne af ham, saalænge han var i Kirken, og nu kom han der som forhen. Ogsaa pleiede han gjerne at gaae paa en lang Gang, der fører forbi Arresterne og er forsynet med Nabininger paa Dørene ind til alle de Gange; men efterat han havde faaet Lænker paa, benyttede han ikke mere denne Tilladelse; "thi han skammede sig over, at de andre Arrestanter skulde see ham saadan: det var ligesom han var værre end de".

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 47.

Løverdagen den 22de November 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Hans Hendrikfen Allesøe,

Snigmorder.

(Fortsættelse.)

Dagen førend han skulde henrettes, viste han mig sin hullede Erøie og klagede over, at han skulde lade sig see i en saadan Dragt. Da Arrestforvarerens Kone tilbød sig at lade den lappe og gjøre istand for ham, glædedes han viensynligen og takkede mange Gange. Ogsaa var han ved Executionen iført meget hvidt og propert Linned.

At det var en gruelig Gjerning, han havde begaaet, følte han vel; men han paastod til sit sidste Aandedrag, at han ikke kunde forstaae, hvor:

Iedes han var kommen til at begaae den. Det var altsammen for ham som en tung Drøm. Omstændighederne derved vare ligesom udslettede af hans Erindring. Han syntes kun at kjende dem af den Forklaring, som man fortalte ham, at han selv havde givet derover. Da jeg yttrede ham min Forundring over, at han i de første Dage efter Mordet havde kunnet give en saa detailleret Forklaring, og 8 Dage senere Intet mere havde kunnet erindre, svarede han, "at det var accurat, som naar man havde drømt noget sælt Noget om Nat: ten: naar man saa vaagnede om Morgenens, kunde man godt huske det, men længere op paa Dagen havde man for det Næste glemt det altsammen". At denne hans Fremstilling indeholdt Sandhed, derom er jeg moralsk overbevist. Hans hele Forhold imod mig, den Naade, hvorpaa det blev sagt, alle Omstændighederne og den øiensynlige Arimelighed der var for, at denne Udflugt nu skulde kunne hjælpe ham Noget, er mig en overtydende Borgen for hans Oprigtighed. Af denne hans Anskuelse af sit Forhold fulgte da tillige, at han mere betragtede sig som en Ulykkelig, der i et forvirret Dieblif havde begaaet en halsløs Gjerning, end som en Forbryder, der med koldt Blod havde overlagt og udført den.

Sine Forældre og Sødsfende synes han at have elsket høit. Han havde først isinde at tilskrive dem nogle Afskedsord, hvortil han ogsaa af Dommeren havde erholdt Tilladelse; men senere faldt det ham ind, at han derved rimeligviis snarere vilde bedrøve end glæde dem, og han lod det derfor fare. Ogsaa smertede det ham meget, at hans Død skulde være en Skamplet for hans Familie.

De to sidste Nætter sov han kun lidet, hvor til vel ogsaa en heftig Tandpine bidrog. Da jeg kom til ham den sidste Morgen, et Par Timer før hans Død, fandt jeg ham ligesaa rolig og satstet, som sædvanlig, men blegere og meget vemodig stemt. Han sad hele Tiden næsten ubevægelig og med foldede Hænder. Jeg havde ikke forhen seet ham græde, men denne Morgen randt Taarerne fra hans Dine som en uophørlig Strøm. Et Par Gange vred han sine Hænder og holdt dem for Dinene, som om han vilde forhindre Taarerne fra at styrte ud. Dette var i Særdeleshed, naar Tanken hendroges paa hans Forældre og Sødsfende. Det virkede derfor trøstende paa ham, da jeg sagde: "ethvert Menneſke har Svagheder, der kunne føre ham i Fristelse: Dine Sødsfende har dem vistnok ogsaa! men naar en Gris

stelse paakommer dem, ville de huske, hvordan det gif deres Staffels Broder! Forfærdelse for Synden vil gribe deres Sjel! de ville aldrig være istand til at gjøre Noget, som er ondt, med Din ulykkelige Skjæbne for Dinene! Du vil derfor blive deres Belgjører i en høiere Grad, end om Du havde levet med dem; thi den, der forhindrer os i at synde, er vor bedste Ven"!

Skjøndt xiensynligen meget udmattet gif han dog til Skafottet og afflog at benytte sig af en Bogn. Ankommen dertil horte han med Fatning Dommen endnu en Gang oplæse, modtog mit sidste Farvel og var inden faa Minutter ikke mere. Hans Dødsdag var den 23de October 1834.

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

Extract

af

trede Qvartals Regnskab 1834,

for

det forenede Understøttelses Selskab.

I n d t æ g t.	Sedler og Legn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Beholdning fra forrige Kvartal, Restancer iberegneede	2380	40	709	15
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 46 ^{te} Hargang No. 27—39	564	50		
B. Laans Afbetaling i tredje Kvartal	43	72	1080	48
C. Berlet, 400 Rbd. r. Solv imod Sedler à 207 pEt.	414			
	Rbd.	3402 66	1789 63	

U d g i v t.	Sedler og Legn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Pensioner for tredje Kvartal: til de sædvanlige Pensionister	740		150	
Pensionister for det Brockske Legat			44	
Dito for Caroline; Legatet			25	
2. Til Fondet indkjøbt en Statsgields Obligation, stor 1500 Rbd. r. S. med Renter og Courtage	1373	93		
3. Ugebladets Trykning med Papir ...	156			
4. En anvist Regning	7	37		
5. Berlet imod Repræsentativer			400	
6. Lønninger			400	
Restancer af udsedte, ei endnu indfrieede Qvitteringer:				
	<u>S. og L.</u>		<u>R. Solv.</u>	
for Laan	96	Rbd.	369	Rbd. 32 ß.
for Contingent	140	- 32 ß.		
	236	32	369	32
Saldo	889		401	31
	Rbd.	3402 66	1789 63	

Kjøbenhavn den 30te September 1834.

C. G. Primon.

Overeensstemmende med den af Administrationen førte Control.

Bentley.

C. Schram.

P. Friedenreich.

M. Wengen.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 48.

Løverdagen den 29de November 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Hans Hendriksen Allesøe,

Snigmorder.

(Fortsættelse.)

Jeg nægter ikke, at jeg har havt den Ulykkelige kjær. Af et meget indtagende Udvortes, kun 20 Aar gammel, høi, rank, blomstrende, med gule krøllede Lokker, en høi Pande og et Ansigt, der vilde gjøre Lavater til Skamme, maatte man, ved nærmere at omgaaes ham, fatte megen Godhed for ham. Denne Godhed gjør mig vistnok partist og altsaa min Dom mindre paalidelig; men paa den anden Side fordrer

den tillige, at jeg ikke tilbageholder min gunstigere Mening om ham og hans Handlemaade. Af Frygt for at være partisk, bliver man det ofte i en modsat Retning.

Jeg vil da ikke nægte, at det ligesaameget forundrede som smertede mig, af det Kongelige Sundhedscollegiums Erklæring at erfare, "at samme i de tilsendte Forhører og øvrige, med samme fulgte, Documenter ikke havde fundet nogen som helst Oplysning, der lod formode, at han havde været svagsindet eller i nogen Tilstand, der kunde antages at kunne hæve Tilregnelighed for ham i det omspurgte Tilfælde". Det forundrede mig, fordi jeg mente, at der (som man vil see af dette Blads No. 46) fandtes adskillige Oplysninger af denne Art, der idet mindste forekom mig uforenelige med almindelig sund Mennekesforstand, og angaaende hvilke jeg derfor gjerne havde modtaget en saa competent Authoritæts Forklaring: og det smertede mig, fordi det var let at forudsee, at en saa bestemt afgiven Erklæring maatte have en afgjørende Indflydelse paa hans Dom. Vel er jeg i en fordeelagtigere Stilling i denne Henseende end Sundhedscollegiet, fordi jeg ikke har havt nødig at bygge min Dom om hans Sindsforsætning alene paa "Forhørerne og de med samme

fulgte Documenter", men har selv seet, og kjendt, og talt med Personen, medens derimod Ingen af Sundhedscollegiets Medlemmer nogensinde har været i dette Tilfælde: men jeg er dog overbevist om, at havde Collegiets Medlemmer i Acterne fundet det Mindste, der syntes dem at kunne opvække Tvivl om hans Gjernings fuldkomne Tilregnelighed, vilde de have ladet ham personligen undersøge og iagttage, og saaledes rimeligviis været komne til et andet Resultat. Det være mig derfor tilladt forteligen at fremsætte, hvad jeg formener, at der kunde have foranlediget en saadan Tvivl.

At Hans Hendriksen i sit første Forhør erklærede, at han havde forladt Arresten med det Forsæt, at ombringe Frederik Andersen, og i denne Hensigt endnu samme Nat begivet sig ud paa Steengaarden, er ikke Bæviis for, at dette virkelig har været Tilfældet. En Persons Tilstaaelse om at have begaaet en Forbrydelse fælder ham ikke, hvis der ikke iøvrigt findes Omstændigheder, som bestyrke Sandheden deraf. I den Forvirring, hvori Hans Hendriksen befandt sig, og som endog foranledigede Dommeren til at spørge ham, om han ikke befandt sig vel, og til at foreslaae ham Forhørets Udsættelse (see dette Blads No. 45)

kunde han overmaade let komme til at beskylde sig selv for mere, end der var Sandhed. Om han havde havt det til Hensigt eller ikke, og om denne Hensigt var opstaaet tidligere eller sildigere hos ham, anstaae han — efterat Gjerningen selv var tilstaaet — for at være af ingen Betydenhed. Enhver Dommer medbringer i Almindelighed forudfattede Meninger til et Forhør, og hvor samvittighedsfuldt han endogsaa søger at undgaae det, maae disse uvilkaarligen erholde Indflydelse paa Examinationen. Hvad der stemmer overens dermed, maa lettere lade sig udfinde af Examinandens Svar end det Modsatte. Da det nu ikke lader sig nægte, at Enhver — og følgelig ogsaa enhver Dommer — af den simple Fortælling om den Maade, hvorpaa Mordet blev udført, maatte ledes til at troe, at det var udført med fuldkomment Overlæg: og Dommeren i det her berørte Tilfælde desforuden maatte finde denne Tro bestyrket ved den tidligere tilveiebragte Oplysning om Sjendskabet mellem Morderen og den Myrdede, troer jeg ikke at træde den meget oplyste og samvittighedsfulde Examinator for nær ved at yttre den Formodning, at han til Examinationen kan have medbragt den Mening, at Forbryderen forud havde overlagt sin Gjerning. Med den største Vaersomhed

og den bedste Villie er det imidlertid altid tænkes
 ligt, at han derved er bleven tilbøieligere til, i
 Arrestantens Svar, at finde Bekræftelse derpaa,
 end han ellers vilde have været. Jeg bør derhos
 bemærke, at Hans Hendriksen bestandigen for
 mig nægtede at have havt noget forudfattet Forsæt
 dertil, og — da jeg fortalte ham, hvad han selv i
 Forhørerne havde erklæret — sagde: ”ja! jeg
 kunde jo nok tænke, at Dommeren alligevel troede
 det, og saa kunde jeg jo ligesaa gjerne sige Ja som
 Nei”! Med den Erklæring af ham, at han havde
 forladt sin Arrest, og senere Kjøbenhavn, i den
 Hensigt at ombringe Frederik Andersen, stemme
 ikke allene Omstændighederne kun slet overens, men
 stride endogsaa aabenbart derimod. Hvem vilde
 vel samme Aften forlade Byen i en saadan Hen-
 sigt, uden at forsyne sig med noget Redskab dertil?
 Havde han virkelig tænkt paa at dræbe Frede-
 rik, mon han da ikke var gaaet ind et Sted paa
 Veien — og hans Dei førte ham forbi flere af
 denne Natur — og havde kjøbt sig en Kniv?
 Naaben; og værgeløs kommer han derud — for
 at dræbe en Person, der er ligesaa stærk som han
 selv, og blot Hændelsen har han at takke for, at
 han finder Leilighed dertil! Monne ikke denne fuld-
 komne Mangel paa enhver Forberedelse til

Hensigtens Udførelse torde opvække Tvivl om, at han virkeligen havde Hensigten selv? og naar han desuagtet, al Sandsynlighed til Trods, tillægger sig den, mon der da ikke kunde opstaae Tvivl om, hvorvidt han var ved sin fulde, usvækkede Samling?

”Hvorfor gik han da ud paa Steengaarden”, vil der maa ske spørges! Jeg svarer derpaa med et andet Spørgsmaal: ”Hvor skulde han da gaae hen”? han gik til sin eneste Beslægtede her i Byen, men denne var saa uheldig ikke at have Plads til ham: da gik han, som Oxen til sin vante Baas, som Hunden, der naar den slipper løs, løber hjem igjen til sin gamle Herre!

Det Overlæg, hvormed han gik tilværks i Udførelsen af Mordet, vidner langt mere imod end for hans Samling. Den, der virkeligen har en saadan Fatning og Koldblodighed, bærer sig ikke umiddelbart ovenpaa Gjerningen saa enfoldigt ad, som denne Forbryder. Han giver sig ikke, saaledes som jeg i No. 45 og 46 har berørt, ved sin Enfoldighed selv i Rettens Hænder. Han bliver ikke ved at gaae med den blodige Skjorte, bærer ikke Breve med Udskrift til den Myrdede i sin Lomme, gaaer ikke med dette altsammen op paa Politikammeret. Saaledes handler den, der

gaaer i Søvn, men ikke en lysvaagen og sig selv fuldkommen bevidst Forbryder. Og virkelig forekommer det mig, som om Hans Hendriksen havde gjort den gruelige Gjerning halv i Drømme, og uden selv at vide af det at sige, en Hypothese, der ogsaa forklarer, hvorfor han ikke var istand til at give Oplysning om de mangfoldige Bionis stændigheder, der indtil dette Dieblik ere indhyls lede i Mørke. Man fortæller om dem, der gaae i Søvn, at de kunne gaae paa Rygningen af Husene og paa Steder, hvorhen et vaagent Menneskee neppe torde vove sig: spurgte man nu Noget, om den, der gif saa trygt paa Taget, var vaagent eller sovende, vilde han upaatvibelig lee og svare: "Det kan jo hvert Menneskee see, at han er vaagen: hvorledes var han ellers istand til at gaae der"? Saaledes — naturligviis uden fornærmelig Sammenligning — finder Sundhedscollegiet ikke nogen som helst Oplysning, der kunde vække Tvivl om Tiltaltes fulde Bevidsthed, og støtter sig formodentligen*) paa det Overlæg, hvormed han er gaaet tilværks i Gjerningens Fuldbrydelse, medens

*) Jeg siger: formodentligen; thi da Collegiets Responsum, ligesom Publicationen af en Høieste retsdom, er uden alle Præmisses, kan jeg kun dømme om disse efter Gising.

jeg netop i dette Overlæg under Gjærningen og denne fuldkomne Mangel paa Overlæg efter Gjærningen seer et Beviis paa det Modsatte.

Lægger man nu hertil den Sygdom, hvoraf han havde lidt i Arresten, hvis Følger endnu vedvarede, og som selv i Begyndelsen af Forhørrerne tydeligen sporedes, saa vover jeg i al Ærbødighed at yttre: "om der ikke torde have været Anledning for Sundhedscollegiet, da det ikke fandt nogen Oplysning i Acterne, til at lade anstille en yderligere Undersøgelse med Personen"? At denne Undersøgelse ikke var forlangt, gjør Intet til Sagen; thi i en Livssag er det bedre at gjøre formeget end forlidet.

(Slutningen følger.)

C. H. Bisby.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 49.

Løverdagen den 6te December 1834.

Forlagt af Understøttelses, Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Hans Hendriksen Allesøe,

Snigmorder.

(Slutning.)

Men jeg kan ikke give Slip paa den Tro, at hvis ikkun et eneste af Sundhedscollegiets høit oplyste og erfarne Medlemmer havde begivet sig til Arrestanten og talt med ham, vilde han have erholdt en anden Mening om hans Sindstilstand. Og jeg troer at opfylde en Samvittighedspligt, som selve disse Medlemmer — for hvis Personer jeg ikke behøver at tilføie, at jeg nærer den største Høiagtelse — ville billige, naar jeg yttre det

Ønske, at saadant en anden Gang og under lignende Omstændigheder maatte iagttages. Der herskede en Gang ligesom en Slags Animositæt mellem Juristerne og Lægerne, idet de sidste satte en Ære i at fravriste de første ethvert Offer, ved at udstrække Tvivlen om en Handlings fulde Tilregnelighed over alle Grændser, og de første deris mod ofte stræbte at latterliggjøre Lægernes Erklæringer som Fostere af Indbildning og Sværmeri. Ovenpaa hiin Periode synes en anden at være indtraadt, da Lægerne ligesom frygte Juristerne og undsee sig ved at give deslige Erklæringer, hvor der ikke er Tegns paa aabenbare Vanvid. Sandheden ligger rimeligviis i Midten; men i alt Fald er det en ædel Bestræbelse at opsoge Alt, hvad der kan tjene til et Menneskes Forsvar, og Juristerne burde hellere lade 9 Skyldige gaae frie end straffe een Eneste, der havde begaaet sin Misgjerning halv uskyldig og uden at være sig den bevidst.

Af Collegialtidenden sees, at Pluralitæten af Høiestrets Tilforordnede ingen Anledning fandt til at indstille ham til Benaadelse. Heraf slutter jeg, at dette dog altid har været Tilfældet med Minoritæten. Men selv en Minoritæt af disse Danmarks første Lovkyndige er af betydelig Vægt.

Saa vidt jeg veed, bestaaer den engelske Jury i Livs- sager af 12 Medlemmer, der alle skulle være enige, for at fælde den Anklagede. Een eneste Stemme kan frikjende ham. Saaledes bør det være; thi for menneskekjærlige og oplyste Mænd er selv en Tvivl om Straffskyld nok til at forhindre Domsældelsen. Da nu en Indstilling til Benaadning de facto er en Frikjendelse for Døds- Skyld, seer man, at Hans Hendriksen realiter ikke er bleven dømt til Døden ved alle Stemmer: hvor vidt dette formaliter har været Tilfældet, kan jeg naturligviis ikke vide! Og her være det Præsten tilladt at yttre sit andet Ønske: "at der til Dødsstraffe maatte høre Eenstemmighed"!

Mit tredie Ønske er i denne Sag mit høies- ste; thi det vilde gjøre begge de foregaaende over- flødige: at Dødsstraffe overhovedet maatte anerkjendes for det, som de ere, uretmæssige, uhensigtsmæssige og i deres Følger lige skadelige for den offentlige Moral og Religionsitæt.

De ere uretmæssige; thi efter mit Begreb grunder enhver Stat sig paa en udtryffeligg eller siltiende Overenskomst mellem Folket og Regjerin- gen, hvorved det første til den sidste overdrager en vis Sum af Rettigheder, saaledes som det ogsaa Anno 1660 skeete i vort Fædreland. Men

for at kunne overdrage en Rettighed, maa man selv være i Besiddelse af den, og jeg kan ikke rets-
gyldigen bortgive, hvad der ikke hører mig selv
til. Da det nu er almindelig anerkjendt, at intet
Menneske, — og altsaa heller ikke den Samling
af Mennesker, som vi kalde et Folk — har Naar-
dighed over sit Liv eller kan siges at eie det, kunne
de heller ikke gjøre andre raadige derover. Er
Selvmord et Indgreb i Guds Rettigheder, saa er
Dødsstraf ogsaa et Indgreb deri. Folket kan
ikke overdrage Regjeringen en Ret, som allene til-
kommer Gud.

De ere uhensigtsmæssige; thi Hensigten
af enhver Straf er enten Advarsel for Andre
eller Forbedring af den Skyldige. At Andre
ikke advares derved, er en Erfaringssandhed; thi
jo hyppigere en Dødsstraf fuldbyrdes, desto ligegyldigere
bliver Folket derfor. Man tænke kun paa
Revolutionsscenerne i Frankrig! Hertil kan føies
den Bemærkning, som man har gjort i Anledning
af Dødsstraffenes Indskrænkning i Engelland.
Efterat nemlig denne Straf for en 3 Aars Tid
siden var bleven hævet for en stor Deel Forbrydel-
ser, paa hvis Fuldbyrkelse den forhen havde været
sat, aftog Tallet paa de i Løbet af næste 3 Aar
begangne Forbrydelser af denne Natur i en paa-

faldende høi Grad, istedetfor at man skulde have ventet, at den formindskede Fare og Straf maatte have forøget samme. Om Forbedringen vil jeg nu slet ikke tale; thi dertil hører netop det Liv, som Dødsstraffen tilintetgjør. Vil man derimod sige, at de ere nødvendige, for at sætte Borgernes Liv i Sikkerhed, saa kalder man dem med Uret Straffe; thi at straffe et Menneske, for at Andre kunne leve i Sikkerhed, er uretfærdigt. Overhovedet vil vanskeligen nogen Regjering vedgaae, at dette er Grunden; thi det er det samme som at tilstaae: "jeg er saa afmægtig, at jeg ikke kan holde en Forbryder i sikker Forvaring". Hvad vort Fædreland angaaer, gjælder denne Grund saameget mindre, som netop de blodtørstigste Uhyrer, og de, der med Høie bør ansees farligst for den offentlige Sikkerhed: jeg mener dem, der have begaaet et Mord, blot for selv at miste Livet, efter Lovene ikke kunne dømmes fra Livet, og altsaa dog maae holdes i Forvaring.

De ere skadelige for den offentlige Moral; thi de føde og vedligeholde Raahed hos den store Hob og opvække tidt de samme Ideer, som de skulde tjene til at forebygge. Hvo der har været Vidne til Almuens Raadhed ved Henrettelser og hørt dens Ytringer desangaaende, maa billigen

tvivle om, at Moralitæten vinder ved deslige Scener.

Dg de ere endeligen skadelige for den offentlige Religiositet; thi medens Dyrigheden erklærer Tabet af Livet for det største Onde, forkynder Religionen, at Døden er intet Onde, og træder saaledes i den haandgribeligste Strid dermed. Men det er ikke godt for Religiositeten i et Land, at de borgerlige Love — om endog kun tilshyneladende — geraade i Strid med Religionens Lærdomme.

Fred være med den Ulykkelige, hvis Liv jeg her har skildret! jeg vilde fornægte min Overbeviisning og træde de Pligter, som mit Kald paalægger mig, under Fodder, om jeg yttrede, at hans Død var en større Straf end et evigt Fængsel vilde have været for ham! Han erkjendte det selv, glædede sig til sit Fængsels Ophør og fortrøstede sig til Guds uendelige Almagt og Barmhertighed. Sid han maatte være den Sidste her i vort Fædrenes land, som ender sine Dage paa denne Maade!

Kort Skildring af et Par franske Revo- lutionsgeneraler.

(Efter: Memoires de la Duchesse d'Abrantes.)

(Meddelt af Hr. Lieutenant v. Müllern.)

Endskjøndt vi lade Forfatterinden selv føre Ordet, have vi dog her, ligesom tidligere (see Borgervennen No. 42) ikke bundet os til nogen sammenhængende Oversættelse, men tilladt os at udelade uvæsentlige Episoder og Enkeltheder.

"En Morgen," fortæller Hertuginde, "indtraadte en Mand, høi af Væxt, og med et, Frygt opvækkende, Physiognomie. Junot hilste ham, dog bemærkede jeg, at denne Hilsen var tvungen. Vi vare færdige med Frokosten, og gik nu over i Selskabsalen. Den Fremmede, som Junot, dog med' et eget Smil, havde kaldet General, gik med os med faste Skridt, og streisede derved saaledes imod mig, at han nær havde stødt mig overende. Et besynderligt Menneske! sagde jeg ved mig selv. Junot bød ham Kaffe. "Nei jeg takker, min General, jeg drikker aldrig Kaffe om Morgen; et lille Glas, det vil jeg ikke sige nei til, og dersom Mamsel tillader".....

"Det er min Kone," sagde Junot i en meget alvorlig Tone. "Ik, det er Borgereinde

Junot," sagde han, og betragtede mig fra øverst til nederst med en Opmærksomhed, hvorover jeg snarere maatte lee, end ærgre mig. Det var aabenbart, at dette Menneſke, hvor usleben han ogsaa opførte sig, dog gjorde det uden Hensigt. "Ah, det er Borgerinde Junot! Hvad Djevlelen, Hr. Collega, I har ikke gjort nogen ſlet Fangst."

Paa Bordet laa et Instrument, ſom Regnier havde opfundet og forbedret; det tjente til at maale de menneſkelige Kræfter. Den fremmede General tog Instrumentet; men iſtedetfor at betjene ſig deraf, betragtede han det, og ſagde derpaa leende: "Ei, det ligner de Tingeſter, ſom jeg havde taget med, da jeg, tilligemed Rouſin og Roſſignol, var draget derhen imod Beſten.

(Fortſætted.)

C. H. Wiſby.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 50.

Løverdagen den 13de December 1834.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Annældelse.

Fredagen den 19de December d. A., om Eftersmiddagen Kl. 5, holdes Generalforsamling paa Prindsens Palais bag Slottet, til hvilken Tid de Herrer Repræsentantere behageligen ville møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses = Selskab

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bengen.

Kort Skildring af et Par franske Revo- lutionsgeneraler.

(Efter: Mémoires de la Duchesse d'Abrantes.)

(Fortsættelse.)

”Jeg havde en Adjudant, det var en Lærd, en Mathematiker, kalder man ikke en saadan Ting saaledes? Nu vel, da Conventen udnævnedes mig til Anfører for en af Republikens Armeer, vilde jeg ikke afsted, fordi jeg kjender mig selv, og veed, at jeg ei er stærk i at manoevrere. Jeg vægrede mig altsaa, men det hjalp ikke: hvad Conventen vilde, det vilde den. Jeg blev tvungen til at overtage Commandoen over een af de uovervindelige Colonner; Roussin *) commanderede en anden, og den arme Rosignol **) en tredje.

*) Roussin endte Livet den 24de Marts 1794 under Guillotinens Dre i Paris. L. M.

**) Rosignol, tidligere Guldsmedsvend, havde, som rasende Jacobiner, erholdt Commandoen over en Gensd'armes Division, og var med denne stødt til Armeen under Biron. Her begik han de største Excesser, og søgte at oprøre Hæren mod Biron, som han hadede, fordi han var af Adel. General Westermann lod ham derfor, under Biron's Fraværelse, arrestere; men Conventen befalede

Nu vel, jeg sagde jo nylig, at jeg havde haft en Adjutant, som var en Lærd. Denne erklærede Conventen, at for at gjøre Feldttoget, behøvede jeg alle de Instrumenter, hvorover han havde forfattet en Liste; man gav mig Alt. Der vare to smaae Karrer fulde deraf. Jeg tog dem med mig, min Adjutant *Platière* — en Neveu af Ministeren *Roland* *) — ”betjente sig deraf, og senere har jeg solgt dem.”

hans Løsladelse, og udnævnte ham, efter *Biron*s Udsættelse, til *Oversfeldtherre*. Kun Frygt for *Guillotinen* var istand til at forskaffe ham Lydighed af Armeen, især af Generalerne, der følte sig dybt krænkede ved at staae under en saadan *Oversfeldtherre*. *Rosignol* blev endnu engang arresteret paa Befaling af tvende Folkerepræsentanter, men atter af Conventen givet *Overcommandoen*.

L. M.

- *) *Roland*, en af *Ludvig den 16des* sidste Ministre i 1792, henhørte til det, ved Hoffet saakaldte ”*Sansculotministerium*”. Da han første Gang som Minister kom til Hoffet, satte han Ceremoniemesteren i største Forlegenhed, fordi han i den Grad havde forsynet sig mod *Etiquettens* Regler, at han ei engang — havde Spænder i Skoene! Da Ceremoniemesteren, efter endeel Banstigeligheder, maatte tilstøde Ministeren Indgangen, vendte den ængstede Hofmand sig til Udenrigsministeren, *General Dumouriez*, med de Ord: ”Ak, min

Han slog en hoi Latter op. Jeg lo ikke mere; hvad han nylig fortalte, havde ladet mig erkjende ham. Det var Santerre, hiin Brygger fra Forstaden St. Antoine, som den 11te August 1792 blev udnævnt til Commandant for Nationalgarden i Paris, førte den umiddelbare Opsigt over den kongelige Familie i Temple, og commanderede Tropperne den 21de Januar 1793 *). Derpaa blev han, som Befas

Herre, ingen Skospænder!" "Ak, min Herre, nu er Alting tabt!" svarede Dumouriez med Ironie. Man skulde neppe troe, at slige Sager endnu kunde blive Gjenstande for Hoffsolkens Opmærksomhed paa en Tid, da Revolutionen, i sine frygtelige Fremskridt, meer og meer truede den vaklende Throne med Undergang.

L. M.

- *) Den 10de August 1792, da Tuilerierne stormedes, var Monarkiets sidste Dag. Den 21de Januar 1793 guillotineredes, som bekjendt, Ludvig den 16de. Da man senere bebreidede Santerre, at han havde befalet at røre Trommerne, da Kongen fra Skafottet vilde tale til Folket, svarede han: "Jeg begyndte at tabe Modet." Ogsaa var det Santerre, der anførte det berøgtede Pøbeloptog den 20de Juni 1792, da Mængden trængte ind i Tuilerierne, og tvang Ludvig den 16de til at paa sætte sig den røde Hue, Frihedens Symbol.

L. M.

lingsmand over et Armecorps, tilligemed begge hine Elendige han nævnede for mig, sendt til Vendéen. Af Indvaanerne i Saumur, Mortagne og andre Stæder der i Nærheden, havde jeg erfaret det Nærmere om alle de Uffkyeligheder, Santerre havde udøvet i Vendéen. Hans Navn er velbekjendt, da det staaer i Forbindelse med vor Tids store politiske Tragedie; men det nævnes kun paa eet eller to Blade af vor Historie, og disse ere saa besudlede med Blod, at man ikke tydeligen kan skjelne de enkelte Deeltagere. Jeg kjendte allerede flere af hans Handlinger, men jeg var langt fra at ane, at dette Menneske selv vilde tage Ordet, for at udbrede for mig et nyt Lys over de Rædsler, som af de saakaldte Helvedescolonner, commanderede af ham, Rousin og Rossignol vare udøvede i Vendéen. Santerre lod sig ikke længe bede om at fortælle mig, at det var ham, der havde skrevet til Krigsministeriet og Øvrighederne, og givet dem det Raad, at kjøre Karrer med brændbare Sager ind i Skovene og Buskene, for at afbrænde disse, og saaledes forstyrre Vendéernes Tilflugtssteder *).

*) Vel spillede Santerre en Rolle i Rossignols høie Raad i Saumur; dog var det nok egentlig Rousin der havde foranlediget det stræffelige

Da Santerre var gaaet, sagde Junot: "Det er rigtignok en græsfelig Idee, som man ikke let kan gjøre sig fortrolig med, og alligevel var det maaskee den bedste Plan, som selv Menneffeligheden kunde følge, for i 6 Maaneder at tilendebringe, hvad der ellers kunde have været i 40 Aar. Det var i hvert Tilfælde menneskeligere,

Conventdecret af 1ste August 1793, ifølge hvilket et fuldkomment Devastationsystem skulde anvendes mod det ulykkelige Land. I dette Decret blev befalet, "at alle Waaninger i Vendéen skulde tilintetgjøres; alle Skove, Træer og Gjerder, alt Krat omhugges eller afbrændes; Kornet afkæres og tilligemed Hjordene, bringes bag Armeen. Alle vaabendygtige Mandfolk skulde dræbes, men Oldinge, Qvinder og Børn bortføres til det Indre af Republiken. Endvidere skulde Stormklokkerne lyde i de nærmest liggende, republicanke Departementer, og alt vaabendygtigt Mandskab sammeskeds, fra 16 til 60 Aar, beordres at marschere mod Rebellerne." Men ei engang Rossignol, lod dette stræffelige Decret bringe i Udøvelse. Kun General Turreau var dets værdige Fuldfører; ja han gik endnu videre end Decretet foreskrev, i det han lod Alle dræbe: Oldinge, Qvinder og Børn. Ham var det ogsaa, der egentligen først anvendte de — som de kaldte sig selv — saa berøgtede Hælvedescolonner (colonnes infernales.)

end at hidse Garnisonerne fra Mainz og Valenciennes, og endelig disse Hælvedescolonner, dannede af Udskuddet af de affhyeligste Jacobinere, paa dem, ligesom Jagthunde paa Biltet" *).

"Santerre er en Amphibie," sagde Junot, "hverken Soldat eller Civilist. Han har opgivet sin gamle Stand, og den nye, paa hvis Dør han bankede, vilde ikke vide af ham. Det er mig, saa god en Republicaner jeg ogsaa er, ikke muligt, midt i Tuileriehaven, at give Revolutionsgeneral Santerre min Haand." Dette Udtryk betegnede de Generaler, som havde commanderet Revolutionshære, med hvilke Guillotinen drog, stedse beredt at tilintetgjøre sine Offere, liig en ladet Kanon med en brændende Lunte ved Siden.

"Jeg holder ikke af disse Characterer," vedblev Junot, "ethvert af deres Skridt er betegnet med Blod, og saasnart jeg seer det, fjerner jeg mig fra

*) Paa St. Domingo skal man virkelig under Rochambeau have betjent sig af et Slags Hunde af en egen Race, for dermed at jage de ulykkelige Indfødte ud af Buskene. Tropperne modsatte sig omfied denne Mennekejagt. Med Hensyn til Junots ovenstaaende Ytring angaaende Santerres Forslag, maae vi antage, at han kun har bifaldet det, for saavidt det blot gik ud paa Udælæggelsen af Vendéernes Tilflugtssteder. L. M.

dem. Jeg er Republicaner af Tilbøielighed og Princip, men jeg affkyer Blodsudgydelse og Myrderi, Confiskation af Godser, og alle de terroristiske Forholdsregler, under hvilke Frankrige flere Aar har sukket. Santerre er en Elendig; han staaer under Pariser-Generalskabens Opsigt, og maa, troer jeg, melde sig hver fjortende Dag ved samme."

Jeg spurgte, om han var tapper. Flere Officerer, som vare komne efter Santerres Bortgang, sagde nei, det vil sige, at hans Rygte i denne Henseende var meget tvetydigt.

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

Borger = Bennen.

Ser og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 51.

Løberdagen den 20de December 1834.

Førlagt af Understøttelses, Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Kort Skildring af et Par franske Revo- lutionsgeneraler.

(Efter: Mémoires de la Duchesse d'Abrantes.)

(Slutning.)

En Dag gik det ham i Vendéen, ligesom Doms-
meren med Engen. Men Følgerne her vare
ulige frygteligere. Taler var om den første Fægt-
ning ved Mortagne. Man holdt et Krigsraad.
De Blaae *) vare tilstæde i ringe Antal, og
Angrebet kunde derfor blive farligt. Kleber,

*) Vendéerne kaldte Republicanerne, de Blaae, paa
Grund af deres blaae Uniformer. L. M.

som siden nogle Dage befandt sig ved Armeen *), foreslog et Manoevre, hvoraf han ventede sig det bedste Resultat; han androg levende paa, at see sit Forslag antaget. Santerre var sovnet ind, og vaagnede netop i det Dieblif, da Kleber med al Varme talede om, at indflaae en Snigvei igjennem Skoven, og saaledes oversfalde Vendéerne. Hefstig slog nu Santerre med Haanden i Borsdet, og skreg:

”Stille! I ere Alle, hører I, Alle, aristocratiske Slyngler! Man havde vel sagt mig det, men jeg troede ikke det var i den Grad. Tier Alle, og Du ogsaa” sagde han til Kleber, hvis Marskikkelse uvilkaarligen imponerede ham. ”Jeg er Herre her; jeg commanderer i Convens tens, vor sællede Overboveds Navn. Nu vel, jeg vil aldrig lade en Armee, som i Republikens Navn staaer under min Befaling, indflaae en Snigvei.” **)

*) Kleber havde været indesluttet i Mainz, under denne Fæstnings Beleiring og dens haardnakkede Forsvar. Efter dens Capitulation, ifølge hvilken Besætningen ei maatte anvendes mod de forbundne Magter, var han, med dette kjække Corps, ankommen til Vendéen. L. M.

**) Her tales formodentlig om et Krigsraad; som blev holdt i Saumur, og blandt andet ogsaa skulde

Den følgende Dag indtog de Blaae den store Wei til Mortagne med freidigt Mod, thi selv i det de gaae Døden imøde, ere de Franske stedse tilfredse, naar de kun støde paa Fjenden; dog denne Gang bleve de styrtede i Fordærvelse *).

bestemme, om Mainzer = Garnisonen skulde tildeles General Canclaux eller Rossignol. Kleber stod iøvrigt ikke under Santerres Befaling.

L. M.

- *) Rimelighviis menes her den for Republicanerne under Santerre, saa uheldige Fægtning ved Coron, paa Weien fra Saumur til Mortagne. Den "uovervindelige" Colonne, 40,000 Mand stærk, men rigtignok kun mest bestaaende af Nationalgarder, blev her næsten aldeles adspaltet af Vendéerne under Piron.

Da her tales om Republicanernes Fremtrængen mod Mortagne, være det os tilladt at omtale en Vaabendaad, værdig at nævnes ved Siden af hine Romeres og Grækere's mest glimrende Heltebedrifter. Kleber, der commanderede den 6,000 Mand stærke, af Mainzer = Garnisonen bestaaende, Avantgarde, af den fra Nantes fremrykkende Colonne, havde, efter en ved Byen Torfou, forefalden Fægtning mod 40,000 Insurgenter under deres Chefer Elbée og Charette, tiltraadt Tilbageetoget mod Nantes. Ved Byen Getigné hvor han skulde passere en Snævring, (Desfilé) truede Insurgenterne at affære ham Til-

I en Hytte i Egnen af Savenay saae han (Santerre) en ung Pige, som behagede ham. Han sagde hende det, men hun svarede ham, at hun var en Vendéerinde, han derimod en Blaa, og dertil endnu Overhovedet for de Blaae; der vare altsaa uoverstigelige Hindringer for deres gjensidige Tilmærmelse. Den unge Pige havde flere Paarørende, og blandt andre en Bedstefader, der var over 75 Aar gammel. Paany lod nu Anføreren for de Blaae Byen omringe, og gjennemføge med den største Strængighed. Saaledes finder man da endelig en ung Anfører, Hr. Massuire, og en La Roche Jaquelin. Santerre lod Byen afbrænde, og afmarscherede der:

bagefter, og det var derfor af yderste Bigtighed at holde dette Desfilé besat, indtil han havde bragt sin Hovedstyrke i Sikkerhed. Da hidkalder Kleber Bataillonschef Chevardin, en Officer, for hvem han havde særdeles Agtelse og Venstskab, og siger til ham: "Tag et Compagnie Grenaderer, og ophold Fienden foran dette Desfilé; Du vil falde, men redde Dine Kammerater!" "Ja, min General!" svarede Chevardin. Han overgiver sit Uhr og sin Brevtaske til sin Tjener, begiver sig med sit Commando til det betegnede Sted, kæmper og falder endelig med de fleste af sine Folk. Men hans Død frelst hans Baabenbrødre.

paa; Roussin slæbte begge Bendéecheferne med sig, dog undkom de lykkeligviis. Santerre bortslæbte med Magt den unge Pige, og ligesaa den gamle Bedstefader, der blev bunden til en Hestehale, og døde i Uffindighed over at have maattet see sin lille Hytte afbrænde, sine Herrer fangne, sin Datterdatter vanæret, medens man slæbte ham selv affted som et ufornuftigt Dyr, hvilket man først martrer, inden man dræber det. "Hvorledes," sagde Napoleon, da han horte om Santerres Besøg, "jeg troede han var død for fire Aar siden *). Nu, hvad siger De om ham? Er han ikke elskværdig? Det er disse Hædersmænd, som ønske igjen at see de skønne Dage fra 1793. Hr. Santerre vilde finde det herligt, at vinde Generallieutenants; Epauletterne derved, at han lod Menneffer, der vare bedre end han selv er, bringe til Skafottet".

"Rosignol," vedblev den første Consul, "antog Echelles de Savoie **) for savoiske Stormstiger, og sagde ganske alvorligt i den offentlige

*) Santerre døde sindsfvag i Paris i Aaret 1810.

L. M.

**) Echelles, Stiger. Men ved "Echelles de Savoie" menes her naturligviis Staden Echelles i Savoyen, paa Weien fra Frankrige.

L. M.

Belfærdskomitée." "Jeg indseer nok, at mit Infanterie kan komme frem her, men mit Cavalerie og Artillerie kunne, om saa tusinde Djæville blandede sig der iblandt, dog ikke klavre op af en Stormsige."

En General Charbonnier, der havde havt Commando i Holland, og ved Rhinarmeen, modtog engang fra Conventen en Depeche, hvori der var sagt, at han skulde erholde Befaling fra "hiin Side," (af en Flod eller fligt.) Charbonnier søgte derefter i flere Dage paa Kortet efter Stedet "hiin Side" (Ultérieur.)

En anden Gang skulde han begive sig et Sted hen fra Antwerpen, og gav Befaling at der paa Veien skulde besørges Noget for Cavaleriet. Krigscommissairen, som fulgte Charbonniers Finger paa Kortet, spurgte ham, hvor Veien da var. "Hvad?" raabte Generalen, "De seer ikke Veien?"

"Nei, min General."

"Hvorledes," raabte Charbonnier, og stampede i Brede med Foden, "De seer ikke denne Bei?" den er dog tilforladelig bred nok. Det maa være en herlig Bei, i det mindste 100 Fod bred.

"O ja," sagde Krigscommissairen, "det troer jeg nok, det er jo Scheldesfloden."

Saa vidt Forfatterinden. Maae vi end, paa den unge Republik's Vegne, beklage Nationalconventens Uheld ved Valget af Feldts herrer — thi paa værdige Colleger af en Sans terre eller en Rosignol, manglede det ingen lunde i Frankriges første Revolutionsaar — saa kunne vi eiheller lægge disse til Last, at de saa lidet formaaede at opfylde de Forpligtelser, der hvilede paa dem. Det eneste Spørgsmaal ved Udnævnelser, var kun om den Paagjældendes politiske Sindelag, og var dette efter Conventens Ønske, saa forlangtes næsten intet videre. Saaledes vare Müller, en Dandssemester, Grignon, en Drex handler, Sepher, en Læge, og den omtalte Guldsmedsvend Rosignol, paa det blotte Rygte, at de vare ægte Sansculotter, pludseligen blevne omfaktede til Generaler. Iøvrigt var en fransk Overfeldtherr's Post, i hiin Terrorismens Tid, just ikke meget misundelsesværdig. Hvilket Ansvar var ikke forbundet med sliq en Hæderspost! En mislykket Operation, et tabt Slag, ja en meget ringe Forseelse, var istand til at bringe saavel den Duelige som den Uduelige paa Skafottet; paa den Uheldige ventede stedse den altid færdige Guillotine. Vægning ved at modtage Commandoen blev aldeles ikke ændset, thi som Sauterre sagde: "hvad Conventen vilde, det vilde den." Rosignol erklærede engang i

Vendéen, at han ei var skicket til at anføre en Hær, og anholdt indstændig om sin Dimission som Overgeneral, hvilken Folkerepræsentanten Prieur imidlertid aldeles nægtede ham. Overalt øvede disse Folkerepræsentanter, hvoraf Nogle ved enhver Armee vaagede over Generalernes Handlinger, og stundom beordrede dem at udføre de urimeligste Foretagender, den fordærveligste Indflydelse paa Militairanliggenderne. Talentfulde og lykkelige Generaler bleve dem let mistænkelige, og saae sig ofte, paa en for det Hele saare skadelig Maade, indskrænkede i deres Virksomhed af disse Conventens troe Haandlangere. Regne vi hertil den Mangel paa Mandstugt, der ikke sjelden fandtes i Republikens Hære, og var en naturlig Folge af Rigets anarchiske Tilstand, hvilken nødvendigen ogsaa maatte forplante sig til Armeerne: saa kunne vi letteligen forestille os, at mange, for Friheden entusiastiske Republicanere, i denne Periode ikke faldt uden som Offere for Uduelighed, Caprice og Indisciplin. — Hvor tung maa ei den Pligt være for den Undergivne, at gaae den truende Fare imøde under en Anfører, der ei besidder, og ei fortjener at besidde hans Tiltro og Agtelse. Ikke meget meer opmuntrende kan det være ham, at see Commandostaven i en Oldings svage, skjælvende Haand, hvilket især vil finde Sted i Statter, hvor Ancienneteten næsten udelukkende er det eneste Middel til Befordring, og hvor intet Maximum af Alder begrænder Tjenestetiden.

C. H. Bisby.

Borger = Bennen.

Ses og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 52.

Løverdagen den 27de December 1834.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Naturlige og phantastiske Fornøielser.

Det er meget nyttigt, at man betragter de Fornøielser, af hvilke den menneskelige Lyksalighed bestaaer, som de inddeles, i naturlige og phantastiske. Naturlige Fornøielser kalder jeg dem, som hverken ere afhængige af Moden, eller af nogensomhelst Alders og Folks Egenind; som overhovedet skikke sig for den menneskelige Natur, og af Forsynet ere bestemte til Belønninger for, at vi have brugt vore Evner til den Hensigt, til hvis Fremme de vare os givne. Phantastiske Fornøielser ere de, som, da de af Naturen ikke

ere skikkede til at opmuntre vort Sind, forudsætte et vist Egenfind eller en vis Smag, som hændelsesviis har vundet Overhaand hos et vist Antal Folk, hvilke man allene har at takke for, at de behage.

Nu holder jeg for, at den Sindighed og Munterhed, hvormed jeg hidtil har tilbragt mit Liv, hidrører derfra, at jeg, saasnart jeg var traadt ind i de fornøftigere Aar, har været udholdende i min Tilbøielighed for det første Slags Fornøielser. Men da min Tilbøielighed allensfalds kun kan være en Regel for mine egne Gjæringer, vil det maaskee være en stærkere Grund til ogsaa at vække Andre til denne Leveviis, naar de ville overveie, at vi ledes til naturlige Fornøielser ved en indvortes Drift, som er indplantet vor Natur af dens Ophavsmand selv, der noiest kjender os, og folgeligen ogsaa bedst veed, hvilke de Fornøielser ere, som volde os den mindste Fortrædelighed, naar vi stræbe efter dem, og den største Tilfredshed, naar vi nyde dem. Deraf følger nu, at Gjenstandene for vore naturlige Begjerligheder ere ringe, eller lette at erholde, idet den Grundsætning: at Intet er forgjæves gjort, holder Stik gjennem det hele System af skabte Væsener. Selv Nydelsen af saadanne Gjenstande er ikke

mindre behagelig end deres Opnaaelse er let; og Glæden bliver endnu derved forøget, at vi vide, vi have forholdt os overeensstemmende med en naturlig Hensigt, og handlet eensstemmigen med Verdens høieste Behersker.

Under naturlige Fornøielser forstaaer jeg dem, der stikke sig saavel for vor Naturs sandfelige, som for dens fornuftige Deel. Af alle Glæder, som røre Sandserne, ere de allene, som blive inden Fornuftens Skranker, at ansee for naturlige, da de, hvilket Enhver tilstaaer, ere ligesaa nødvendige en Deel af den menneskelige Natur, som Sandserne selv. Og, i Sandhed! en Udsvævelse, den være af hvad Art den være vil, kan vanskeligen kaldes Fornøielse, meget mindre naturlig Fornøielse.

Det er viensynligt, at en Begjerlighed, som ene bliver staaende ved Penge, er phantastisk. Begjerligheden efter udbortes Anseelse, som ikke forskaffer nogen sandkelig Forlystelse, eller fremstiller sig for os som nyttig for den menneskelige Slægt, er det ligeledes; og Begjerligheden efter visse Ting, blot fordi de ere nye eller fremmede, er det ikke mindre. Folk som ikke ere stikkede til, tilbørligen at vise deres høiere Evner, blive ved Sindets Uroe drevne til saadan Bestræbelse, idet

de sandfelige Lyster meget snart ere tilfredsstillende. Man maa paa en vis Maade tilskrive Forsynets Godhed, at Menneffene, idet de foragte en billig og almindelig Lyksalighed, tænke sig selv indbildte Goder, ved hvilke intet kan vække Begjerlighederne, uden det, at de ere vanskelige at opnaae. Saa blive Menneffene selv Stiftere af deres egen Ulykke, som en Straf for, at de have afvejet fra Naturens Regler. Da jeg, ved en tilbøvet Eftertænken over disse Sandheder, er blevet ret fortrolig med dem, saa har det deri sin Grund, at jeg, blandt mange andre Folk, som have ødelagt deres naturlige Smag, seer Tingene i et ganske eget Lys, hvortil jeg er kommet, ikke ved Aandsstyrke eller Videnskab, men fordi jeg ikke har lært de falske Begreber, som blive En bibragte ved Vane og Opdragelse.

De mangfoldige Gjenstande, af hvilke Verden bestaaer, ere af Naturen bestemte til at forlyste vore Sandser; og da dette allene volder, at en ufordærvet Smag attraaer dem, saa kan man sige om et Menneffe, at det nyder naturligen, naar det nyder de Fornøielser, til hvilke det af Naturen er stiftet. Derfor er det blevet mig aldeles naturligt at betragte mig, selv, som besad jeg en naturlig Eiendom i enhver Ting, der bringer mig

Fornoielse. Naar jeg er paa Landet, anseer jeg alle de skjonne Riddergodser i mit Opholdssteds Naboerskab, til hvilke jeg har Udgang, som mine egne. Det selvsamme tænker jeg om Skove og Marker, hvor jeg gaaer at spadserere, og overveier den fornemme Besidders Daarlighed, som nyder den phantastiske Fornoielse at bære de tørre Nenter i sine Pengekasser, men ikke kjender den friske Luft, eller Landlivets Forlystelser. Paa denne Maade besidder jeg et halvt Dusin af de skjønne Landgodser, som, efter Lovens Mening, tilhøre visse Folk af mit Bekjendtskab, der have bestemt sig til at leve ved Hoffet, fordi de elske Forretninger.

Skulde jeg tilbringe mit Liv i visse store Familier, da vilde en Ubekjendt letteligen forvekle mig med de andre Huussinder; men i mine egne Lanker er jeg Herre i Huset, og den, som kaldes saa, er min Forpagter, som betager mig den Nøie, selv at forskaffe mig min Nødtørst og Livets Fornoielser.

Naar jeg gaaer paa Gaden, da bliver jeg ved ovennævnte Maxime, (at nemlig den, som nyder en Ting, er dens sande Besidder, men ikke den, som har Navn deraf, uden at nyde den) for

at overtude mig om, at jeg besidder en Eiendom i den lystige Hob af forgyldte Bogne, som møde mig, og som jeg anseer for et Tidssfordriv, der skal forlyste mine Dine. Saa forestiller jeg mig og de gode Folk, der sidde stive og strunke i dem, som sadde de der, blot for at behage mig. Jeg har den sande Fornoielse af deres udbortes Pragt; de kun den indbildte. Efter selvsamme Grundfætning har jeg opdaget, at jeg er den naturlige Besidder af alle de Diamant: Halsbaand, Kors, Stjerner, Gyldensmykker og galonerede Klæder, som jeg seer i Skuespilhuset eller paa en Festdag, idet de virkelig bringe den, som beskuer dem, mere Fornoielse, end dem, som bære dem. Jeg seer de Skjonne og Spradebaaserne som ligesaa mange Papegøier i et Fuglebuur, eller som ligesaa mange Tulipaner i en Have, værende der blot til min Fornoielse. Et Billedgallerie, et Kunscabinet eller et Bibliothek, som jeg har Udgang til, anseer jeg for mine egne. Kort, jeg attraaer intet uden Brugen af Tingene, der maa nu have dem i Forsvaring hvo der vil. Saaledes er jeg ved denne Grundfætning et af de rigeste Mennesker i Landet, kun med den Forskjel, at jeg derved hverken bliver et Rov for mine egne Befymringer, eller for Andres Misundelse.

Ogsaa for mig selv i min Huusholdning finder jeg denne Grundsaetning meget nyttig. Da Prisen paa historiske Malerier er mig for hoi, har jeg med ringe Bekostning anskaffet mig forskjellige, skjønt tegnede Landskaber og Perspektiver, som ere den naturlige Smag langt behageligere, end ubekjendte Ansigter, eller hollandske Luftspringere, vare de nu end af nok saa berømte Mestere. Mine Sopha; Betræk, Dynevaar og Omhæng ere alle af irlandsk Løi, som af dette Folk forfærdiges saa smukt og med den behageligste Farveblanding. I mit hele Huus er ikke eet eneste Stykke chineesisk Porcellain; men jeg har Glas af alskens Art, af hvilke nogle ere malede med de skjønneste Farver, som ikke, fordi de ere indenslandske og leikjods, behage mindre end det udenlandske Legetoi. Alt er hos mig net, heelt, reensligt, og indrettet efter et Menneskes Smag, som heller vil holdes for lykkelig, end ansees for rig.

Der komme mig dagligen uendelig mange uskyldige og naturlige Behageligheder imøde, medens jeg til samme Tid bliver vaer, at mine Medbrødre gjøre sig Livet saa suurt med den affsmagende Bestræbelse efter Bagateller. Den Ene higer efter, at nævnes med et særegent Navn; den Anden er saare forlegen for at bære en sær-

egen Prydelse, som jeg anseer for et Vaand, der vel har en behagelig Virkning i mine Dine, men saa lidt er istand til at erstatte Fortjenesten, hvor den ikke er, at det meget mere kun tjener til at gjøre dens Mangel kjendeligere. Skjønt Veir er en Glæde for min Sjæl; Om Middagen betragter jeg den blaa Himmel med Henrykkelse, og føler en stor Lindring ved de rosenfarvede Straaler, som pryde Morgen og Aftenstjerne. Naar jeg taber mig blandt de lovrige Træer, da misunder jeg ikke de store Herrer, som ved deres Paaklædning have en Mængde Folk omkring sig. Jeg har ofte opgivet mit Forsæt at gaae i Operahuset, blot for at nyde den stille Fornøjelse at spadserere i Maarskinnet, eller at see Stjernerne blinke under deres Saphir-Hvælving. Ogsaa dem anseer jeg for en Deel af min Eiendom, og kan ikke undertrykke en hemmelig Foragt for de føleløse Dødelige, som i deres hele Liv ikke blive dets sande Behageligheder vaer.

(Slutningen følger.)

N. G. Wolf.